Program

Ochrony Środowiska

dla Gminy Lutomiersk

na lata **2027-2030**

z perspektywą na lata **2031-2034**

Wykonawca:

Zakład Analiz Środowiskowych Eko-precyzja
43-450 Ustroń ul. Sikorskiego 10
tel. +48 512 110 314; fax (33) 487 63 98
biuro@eko-precyzja.eu

Eko-precyzja Sp. z o.o.
43-50 Chybie, ul. Okrężna 30
tel. +48 512 110 314
biuro@eko-precyzja.eu

Spis treści

1. Wykaz skrótów ... 5
2. Wstęp ... 6
2.1. Cel i zakres opracowania ... 6
2.2. Opis przyjętej metodyki ... 7
2.3. Charakterystyka Gminy Lutomiersk ... 7
2.3.1. Położenie ... 7
2.3.2. Budowa geologiczna ... 11
2.3.3. Warunki klimatyczne ... 11
2.3.4. Demografia ... 15
3. Zgodność Programu z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim i lokalnym ... 17
4. Streszczenie w języku niespecjalistycznym ... 19
5. Analiza stanu środowiska na terenie gminy Lutomiersk ... 21
5.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza ... 21
5.1.1 Źródła zanieczyszczeń powietrza ... 21
5.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego występujące na terenie gminy Lutomiersk ... 23
5.1.3. Transport rowerowy ... 32
5.1.4 Jakość powietrza ... 33
5.1.5. Odnawialne Źródła Energii (OZE) ... 41
5.1.6. Zagadnienia horyzontalne ... 49
5.1.7. Tendencje zmian stanu środowiska ... 50
5.1.8. Analiza SWOT ... 50
5.2. Zagrożenia hałasem ... 51
5.2.1. Stan wyjściowy ... 51
5.2.2. Źródła hałasu ... 51
5.2.3. Monitoring poziomu hałasu ... 55
5.2.4. Zagadnienia horyzontalne ... 56
5.2.5. Tendencje zmian stanu środowiska ... 56
5.2.6. Analiza SWOT ... 57
5.3. Pola elektromagnetyczne ... 58
5.3.1. Stan wyjściowy ... 58
5.3.2. Źródła promieniowania elektromagnetycznego ... 60
5.3.3. Monitoring poziomu pola elektromagnetycznego ... 62
5.3.4. Zagadnienia horyzontalne ... 63
5.3.5.Tendencje zmian stanu środowiska ... 64
5.3.6. Analiza SWOT ... 64
5.4. Gospodarowanie wodami ... 65
5.4.1. Wody powierzchniowe ... 65
5.4.2. Obszary zagrożone powodzią ... 67
5.4.3. Obszary zagrożone suszą ... 70
5.4.4. Jakość wód powierzchniowych ... 74
5.4.5. Wody podziemne ... 79
5.4.6. Jakość wód podziemnych ... 82
5.4.7. Zagadnienia horyzontalne ... 82
5.4.8. Tendencje zmian stanu środowiska ... 83
5.4.9. Analiza SWOT ... 84
5.5. Gospodarka wodno-ściekowa ... 85
5.5.1. Zaopatrzenie w wodę ... 85
5.5.2. Odprowadzanie ścieków ... 86

5.5.3. Zagadnienia horyzontalne ... 88
5.5.4.Tendencje zmian stanu środowiska ... 88
5.5.5. Analiza SWOT ... 89
5.6. Zasoby geologiczne ... 90
5.6.1. Przepisy prawne ... 90
5.6.2. Stan aktualny ... 90
5.6.3. Zagadnienia horyzontalne ... 92
5.6.4. Tendencje zmian stanu środowiska ... 93
5.6.5. Analiza SWOT ... 93
5.7. Gleby ... 94
5.6.1. Stan aktualny ... 94
5.6.2. Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski ... 98
5.6.3. Zagadnienia horyzontalne ... 99
5.6.4.Tendencje zmian stanu środowiska ... 99
5.6.5. Analiza SWOT ... 100
5.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów ... 101
5.8.1. Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego ... 101
5.8.2. Odpady wytwarzane na terenie gminy Lutomiersk ... 102
5.8.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów ... 106
5.8.4. Zagadnienia horyzontalne ... 106
5.8.5.Tendencje zmian stanu środowiska ... 107
5.8.6. Analiza SWOT ... 107
5.9. Zasoby przyrodnicze ... 108
5.9.1. Formy ochrony przyrody ... 108
5.9.2. Grunty leśne ... 118
5.9.3. Zagadnienia horyzontalne ... 120
5.9.4. Tendencje zmian stanu środowiska ... 121
5.9.5. Analiza SWOT ... 121
5.10. Zagrożenia poważnymi awariami ... 122
5.10.1. Stan aktualny ... 122
5.10.2. Zagadnienia horyzontalne ... 123
5.10.3.Tendencje zmian stanu środowiska ... 123
5.10.4. Analiza SWOT ... 124
6. Działania mające na celu poprawę jakości środowiska w latach 2024 - 2025 ... 125
7. Zidentyfikowane problemy środowiskowe na terenie gminy Lutomiersk ... 128
8. Najważniejsze sukcesy środowiskowe na terenie gminy Lutomiersk ... 131
9. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finasowanie ... 134
9.1. Wyznaczone cele i zadania ... 134
9.2. Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach POŚ dla Gminy Lutomiersk ... 135
9.3. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem ... 144
9.4. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem ... 151
10. System realizacji programu ochrony środowiska ... 159
10.1. Współpraca z interesariuszami ... 160
10.2. Edukacja ekologiczna ... 161
10.3. Sprawozdawczość ... 163
10.4. Monitoring realizacji programu ... 163
10.5. Źródła finansowania ... 167
Spis tabel ... 170
Spis rysunków ... 172

1. Wykaz skrótów

Analiza SWOT	Narzędzie służące do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń.
ASGOK	Analiza Stanu Gospodarki Odpadami Komunalnymi
b.d.	brak danych
B(a)P	Benzo(a)piren
CEEB	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków
CRFOP	Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody
EFRR	Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego
GDOŚ	Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
IUNG PIB	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa Państwowy Instytut Badawczy w Puławach
JCWP	Jednolita część wód powierzchniowych
JCWPd	Jednolita część wód podziemnych
JST	Jednostka Samorządu Terytorialnego
KPGO	Krajowy Plan Gospodarki Odpadami
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZPO	Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów
MPZP	Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSChR	Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza
OUG	Okręgowy Urząd Górniczy
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
OZE	Odnawialne Źródła Energii
PEM	Pola elektromagnetyczne
PGL LP	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
PGW WP	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie
PIG-PIB	Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy
PMŚ	Państwowy Monitoring Środowiska
POIiŚ	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POKzA	Program Oczyszczania Kraju z Azbestu
ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
POP	Program Ochrony Powietrza
POŚ	Program Ochrony Środowiska
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PZON	Punkt Zbierania Odpadów Niebezpiecznych
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Łodzi
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
RWMŚ	Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SOOŚ	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
UE	Unia Europejska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi
WPF	Wieloletnia Prognoza Finansowa
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi
ZDR	Zakłady Dużego Ryzyka
ZZR	Zakłady Zwiększonego Ryzyka

2. Wstęp

2.1. Cel i zakres opracowania

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk na lata 2027-2030 z perspektywą na lata 2031-2034 jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie gminy Lutomiersk. Według założeń, przedstawionych w niniejszym opracowaniu, sporządzenie programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa.

Opracowanie jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Podczas tworzenia dokumentu, przyjęto założenie, iż powinien on spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyśpieszającego rozwiązywanie poszczególnych zagadnień. Niniejsze opracowanie zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska na terenie gminy Lutomiersk, przedstawia propozycje oraz opis zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska.

Przedmiotowy dokument wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia degradacji środowiska, ochronę i rozwój jego walorów oraz racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska z uwzględnieniem konieczności jego ochrony. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a ocenę efektów jego realizacji, zgodnie z ustawą Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.), dokonuje się okresowo, co 2 lata.

Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska na terenie gminy Lutomiersk w odniesieniu m.in. do ochrony powietrza, ochrony przed hałasem, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powierzchni ziemi i gleb, ochrony przyrody, edukacji ekologicznej. W opracowaniu znajduje się ich charakterystyka, ocena stanu aktualnego oraz określenie stanu docelowego. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących przepisów prawnych, polega na sformułowaniu celów nadrzędnych oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie gminy Lutomiersk.

2.2. Opis przyjętej metodyki

Obowiązek wykonania Programu Ochrony Środowiska wynika z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.), a w szczególności:

„Art. 17. 1. Organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy, w celu realizacji polityki ochrony środowiska, sporządza odpowiednio wojewódzkie, powiatowe i gminne programy ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w art. 14 ust. 1.

Art. 18. 1. Programy, o których mowa w art. 17 ust. 1, uchwala odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu albo rada gminy.

Art. 18. 2. Z wykonania programów organ wykonawczy województwa, powiatu i gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy."

Program ochrony środowiska dla gminy Lutomiersk tworzony jest w celu realizacji polityki ochrony środowiska na szczeblu gminnym.

2.3. Charakterystyka Gminy Lutomiersk

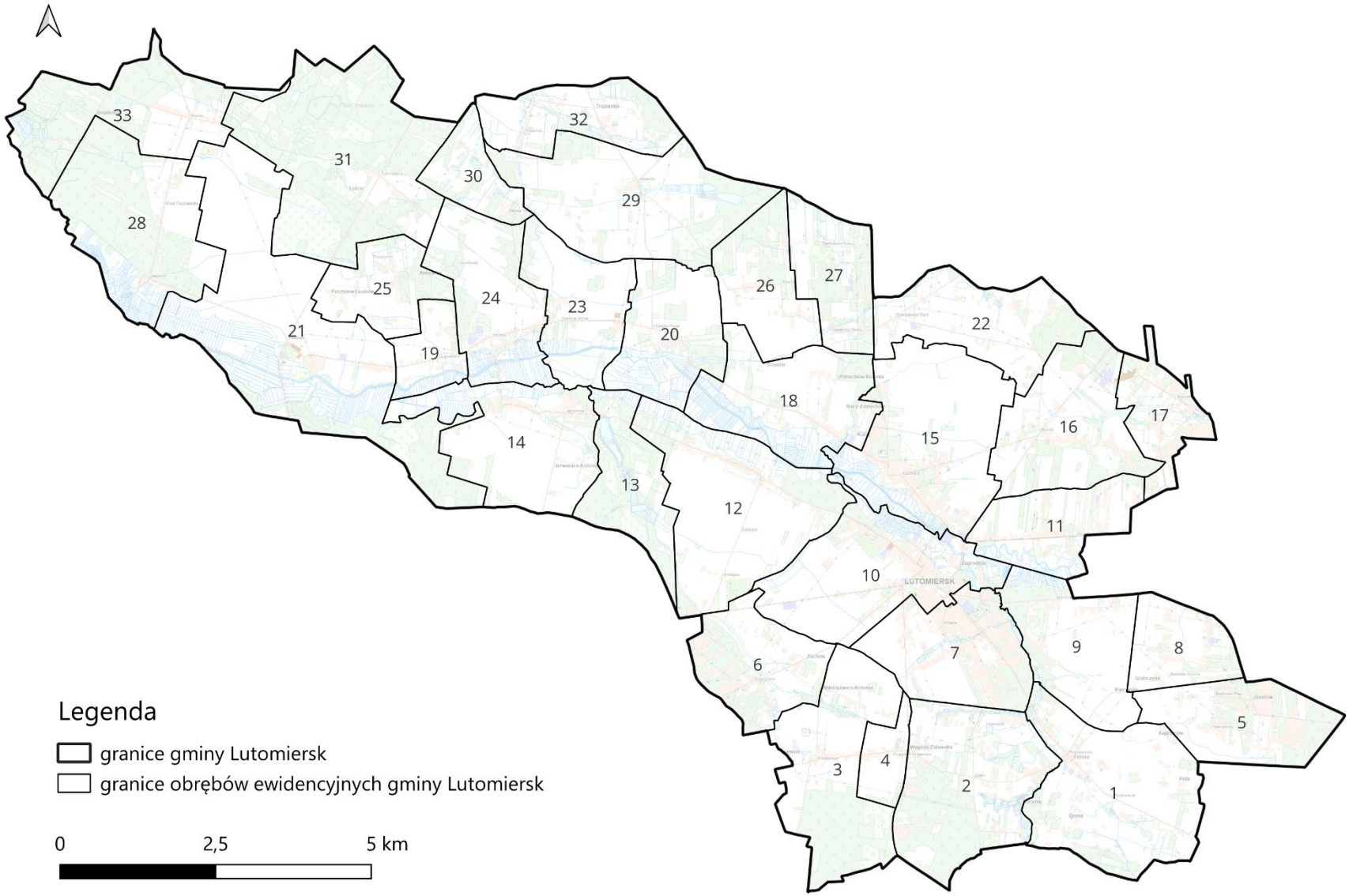
2.3.1. Położenie

Gmina Lutomiersk jest gminą miejsko-wiejską, położoną w centralnej części województwa łódzkiego, w powiecie pabianickim. Siedzibą władz samorządowych oraz główną miejscowością gminy jest Lutomiersk.

Od północnej strony gmina graniczy z gminą miejsko-wiejską Poddębice i gminą wiejską Dalików, od wschodu z gminą miejsko-wiejską Aleksandrów Łódzki i miastem Konstantynów Łódzki, od południowego wschodu z gminą wiejską Pabianice, od południa z gminą wiejską Wodzierady, natomiast od zachodu z gminą wiejską Zadzim.

Gmina Lutomiersk obejmuje obszar 133,92 km^2 (stan na dzień: 31.12.2025 r.), co kształtuje ją jako największą gminę pod względem zajmującego obszaru w powiecie pabianickim.

W skład gminy wchodzą 44 miejscowości, położone w 33 obrębów ewidencyjnych.

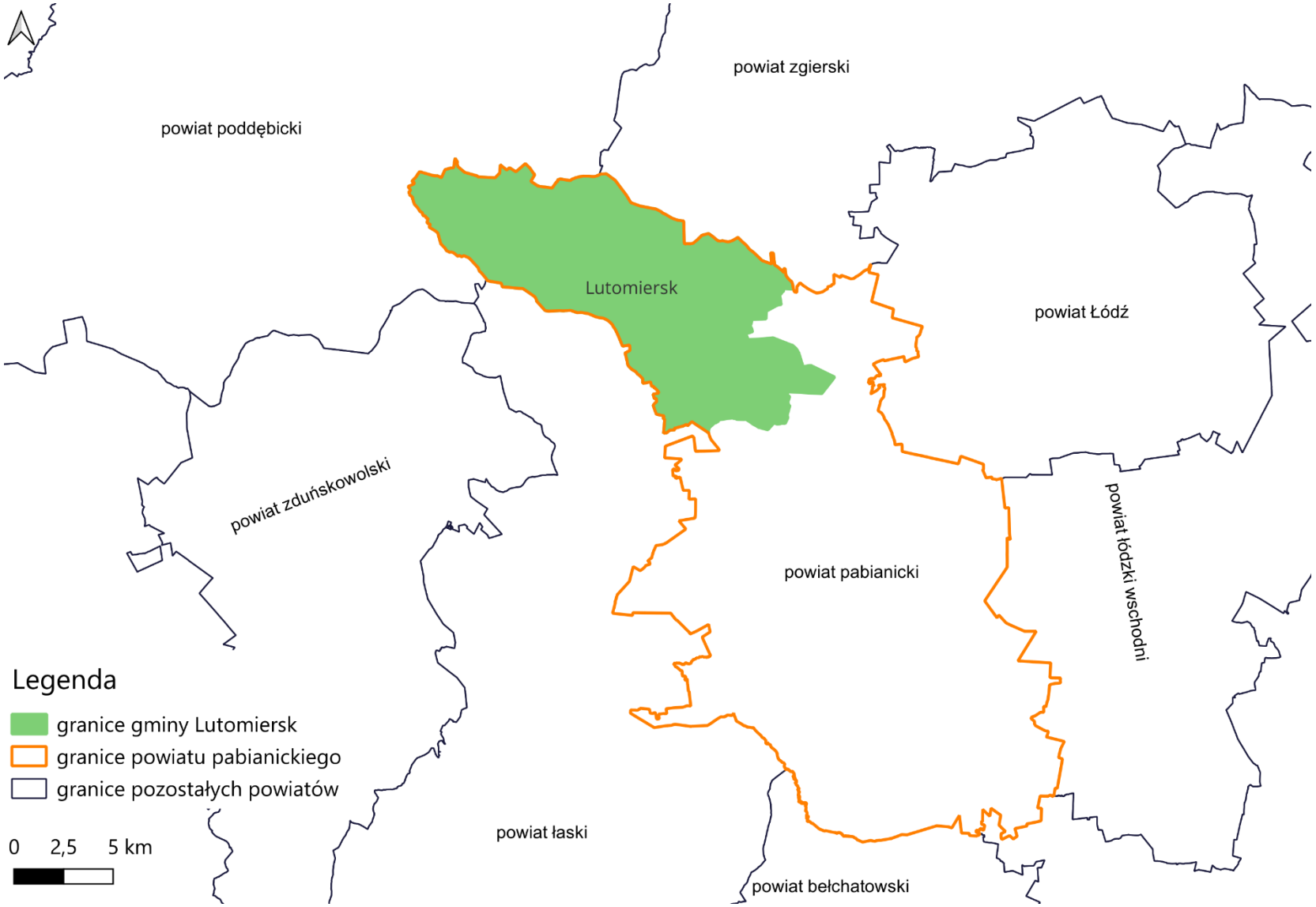

Rysunek 1. Gmina Lutomiersk w podziale na obręby ewidencyjne
źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoprzestrzennych

Gdzie:

Nr obrębu	Nazwa obrębu
1	Prusinowice
2	Zalew
3	Mikołajewice
4	Wygoda
5	Florentynów
6	Dziektarzew
7	Wrząca
8	Bechcice
9	Kolonia Bechcice
10	Lutomiersk
11	Mirosławice
12	Czołczyn
13	Zofiówka
14	Jerwonice
15	Kazimierz
16	Babice
17	Babiczki

Nr obrębu	Nazwa obrębu
18	Zdziechów
19	Zygmuntów
20	Charbice Dolne
21	Puczniew
22	Stanisławów Stary
23	Charbice Górne
24	Szydłów
25	Żurawieniec-Leonów
26	Albertów
27	Stanisławów Nowy
28	Wola Puczniewska
29	Malanów
30	Madaje Nowe
31	Franciszków
32	Trupianka Orzechów
33	Mianów

Rysunek 2. Położenie gminy Lutomiersk na tle powiatów
źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoprzestrzennych

2.3.2. Budowa geologiczna[1]

Według fizyczno–geograficznej regionalizacji Polski J. Solon i inni, 2018 gmina Lutomiersk w całości umiejscowiona jest w następujących jednostkach:

- megaregion – Pozaalpejska Europa Środkowa;
  - prowincja – Niż Środkowoeuropejski;
    - podprowincja – Niziny Środkowopolskie;
      - makroregion – Nizina Południowowielkopolska;
        - mezoregion – Wysoczyzna Łaska.

Przeważającymi typami utworów przypowierzchniowych w ww. mezoregionie są:

1) gliny zwałowe i ich zwietrzeliny oraz piaski i żwiry lodowcowe;
2) piaski i żwiry sandrowe zlodowacenia Warty;
3) piaski eoliczne lokalnie w wydmach;
4) piaski i mułki kemów
5) piaski, żwiry i mułki rzeczne;
6) piaski, żwiry, mady rzeczne oraz torfy i namuły.

Pod względem budowy geologicznej na terenie gminy dominują osady czwartorzędowe, zalegające na utworach kredowych, natomiast osady trzeciorzędowe pojawiają się jedynie lokalnie i w niewielkich płatach.

Bezpośrednie podłoże osadów czwartorzędowych tworzą utwory wieku turonu, wykształcone w postaci opok, wapieni oraz margli. Na obszarze gminy stwierdzono także obecność osadów mastrychtu. Utwory trzeciorzędowe występują sporadycznie i nie tworzą ciągłych pokryw.

Osady czwartorzędowe występują w całej gminie, a ich miąższość jest silnie zróżnicowana. W najpłytszych partiach osiąga ona około 5-20 m, natomiast w miejscach największego nagromadzenia dochodzi do 40-80 m. Średnia grubość kompleksu czwartorzędowego wynosi około 25 m. Dominują tu gliny morenowe związane ze zlodowaceniami południowopolskimi i środkowopolskimi, którym miejscami towarzyszą osady piaszczyste i mułkowe pochodzenia wodnolodowcowego oraz jeziornego.

2.3.3. Warunki klimatyczne

Gmina Lutomiersk znajduje się w strefie wpływu klimatów suboceanicznego i kontynentalnego. Przez cały rok przeważa równoleżnikowa cyrkulacja mas powietrza ze szczególną preferencją wilgotnych mas powietrza polarnomorskiego (45% dni w roku) oraz polarnokontynentalnego (38% dni w ciągu roku), które napływają z zachodu, a w mniejszym zakresie ze wschodu[1].

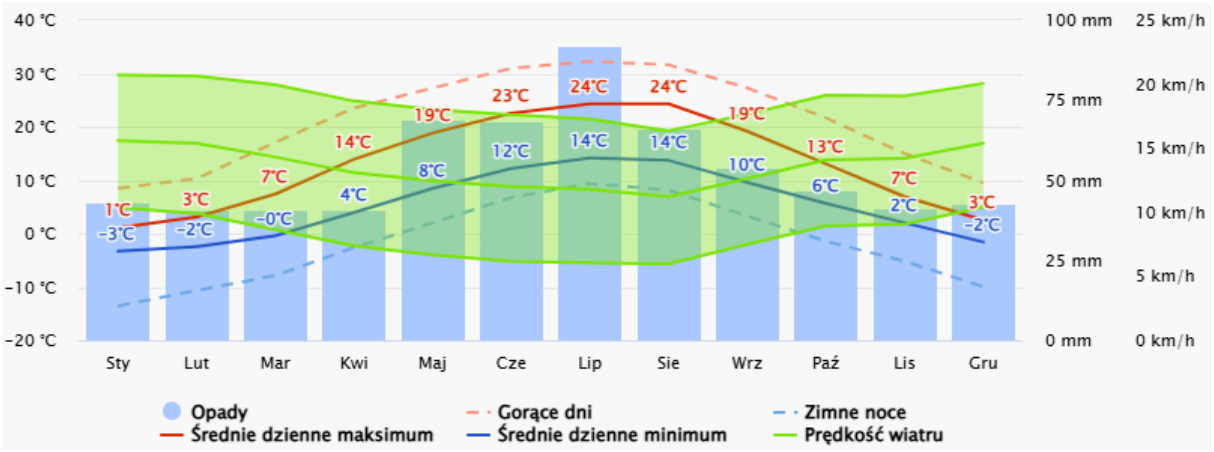
Najniższa średnia temperatura obserwowana jest w styczniu i wynosi -1°C, natomiast najcieplejszymi miesiącami są lipiec i sierpień ze średnią 19°C. Średnia temperatura jest dodatnia dla wszystkich miesięcy, z wyjątkiem stycznia. Letnie miesiące (czerwiec-sierpień) charakteryzują się średnią wynosząca ok. 17,5-19°C. Według pomiarów średnia roczna temperatura dla gminy Lutomiersk oscyluje w granicy 9,2°C. Roczna amplituda temperatury kształtuje się na poziomie 27°C.

W ciągu roku występują zarówno dni gorące, z temperaturą przekraczającą 25°C, jak i okresy silnych mrozów. Zmienność temperatur oraz występowanie zarówno okresów upalnych, jak i mroźnych świadczą o kontynentalnych cechach klimatu tego obszaru.

[1] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

W ciągu roku przeważają dni z częściowym zachmurzeniem. Największy udział dni z dużym zachmurzeniem przypada na okres jesienno-zimowy. Największa suma opadów przypada na lipiec – średnio 92 mm. Roczna suma opadów wynosi średnio 647 mm.

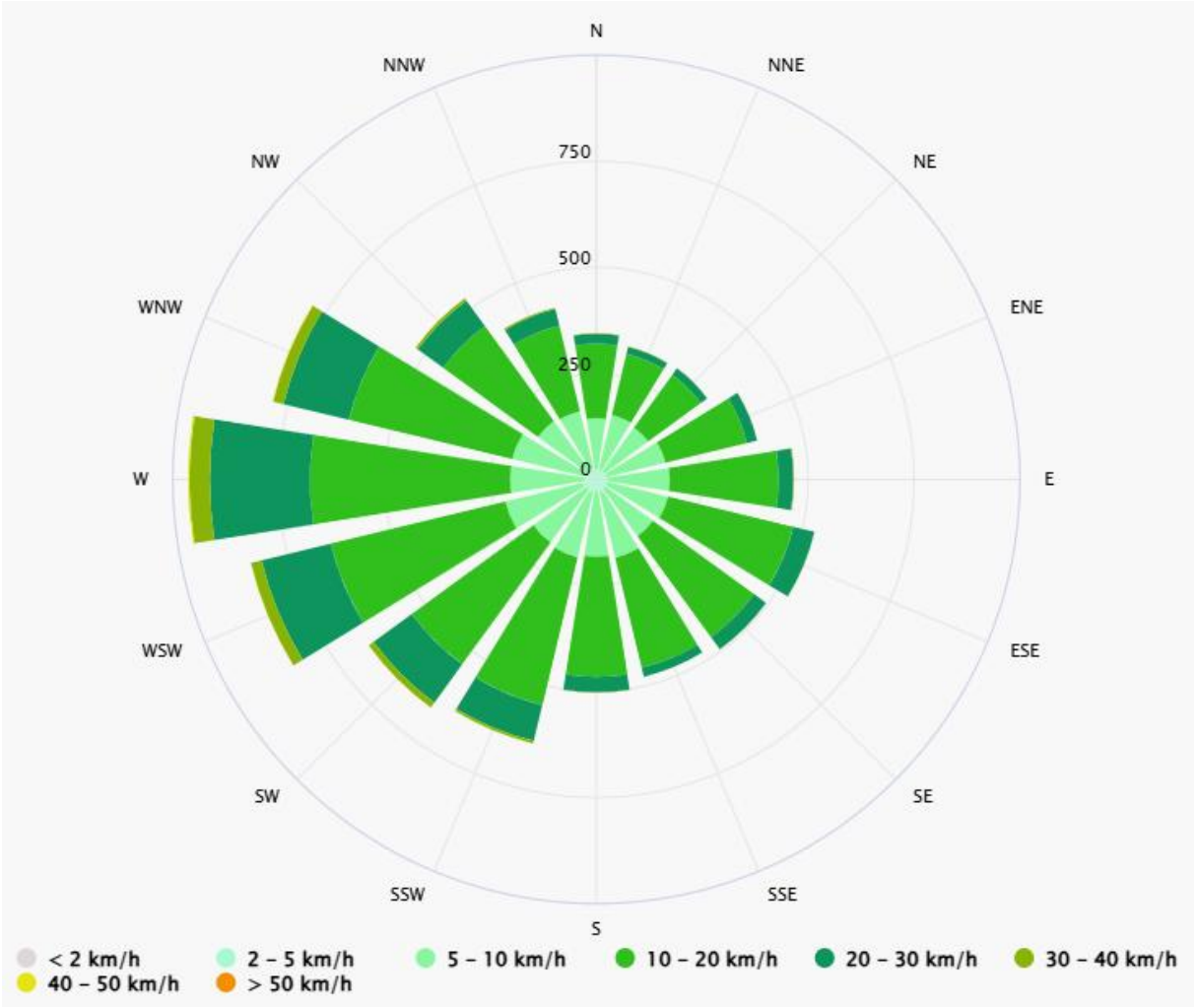
Poniższe wykresy opierają się na 30 latach godzinowych symulacji modeli pogodowych Dostarczają one dobrych informacji o typowych wzorcach klimatycznych i oczekiwanych warunkach (temperatura, opady, nasłonecznienie i wiatr). Symulowane dane pogodowe mają rozdzielczość przestrzenną około 30 km i mogą nie odzwierciedlać wszystkich lokalnych zjawisk pogodowych, takich jak burze, wiatry lokalne czy trąby powietrzne, ani też różnic występujących w obszarach miejskich, górskich czy przybrzeżnych[2].

Rysunek 3. Średnie temperatury, opady oraz prędkość wiatru na terenie gminy Lutomiersk źródło: www.meteoblue.com [data dostępu: 18.08.2026 r.]

Najczęściej występującym kierunkiem wiatru na obszarze gminy to wiatr wiejący z kierunku zachodniego (W), zachodnio-południowo-zachodniego (WSW) oraz zachodnio-północno-zachodniego (WNW), o prędkości pomiędzy 10-20 km/h, co obrazuje poniższy rysunek.

[2] Źródło: https://www.meteoblue.com/pl/ [data dostępu: 18.08.2026 r.]

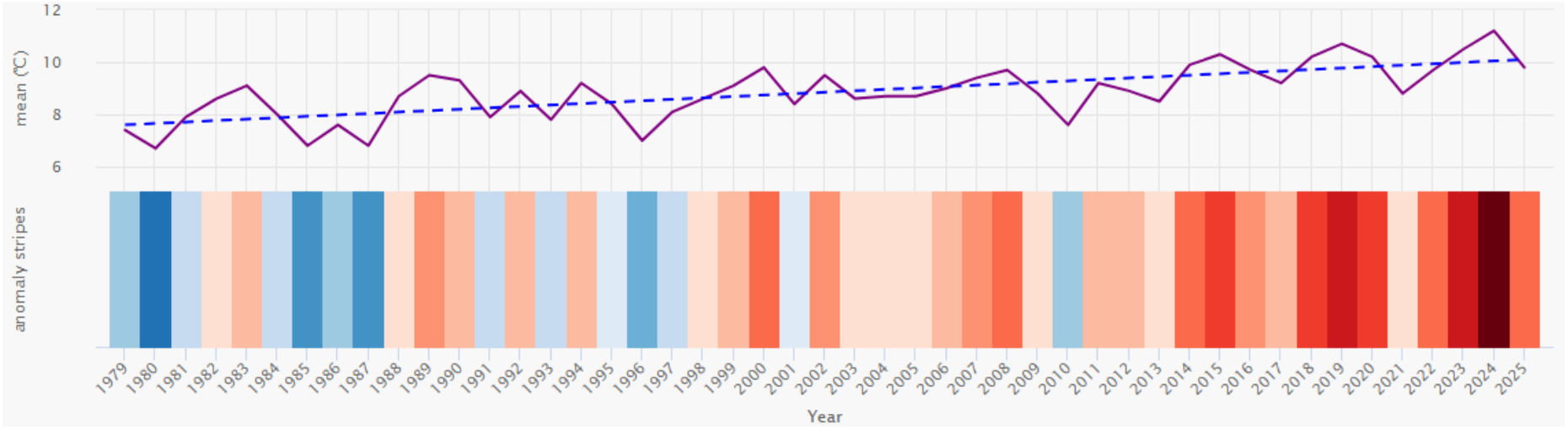

Rysunek 4. Róża wiatrów w gminie Lutomiersk
źródło: www.meteoblue.com [data dostępu: 18.08.2026 r.]

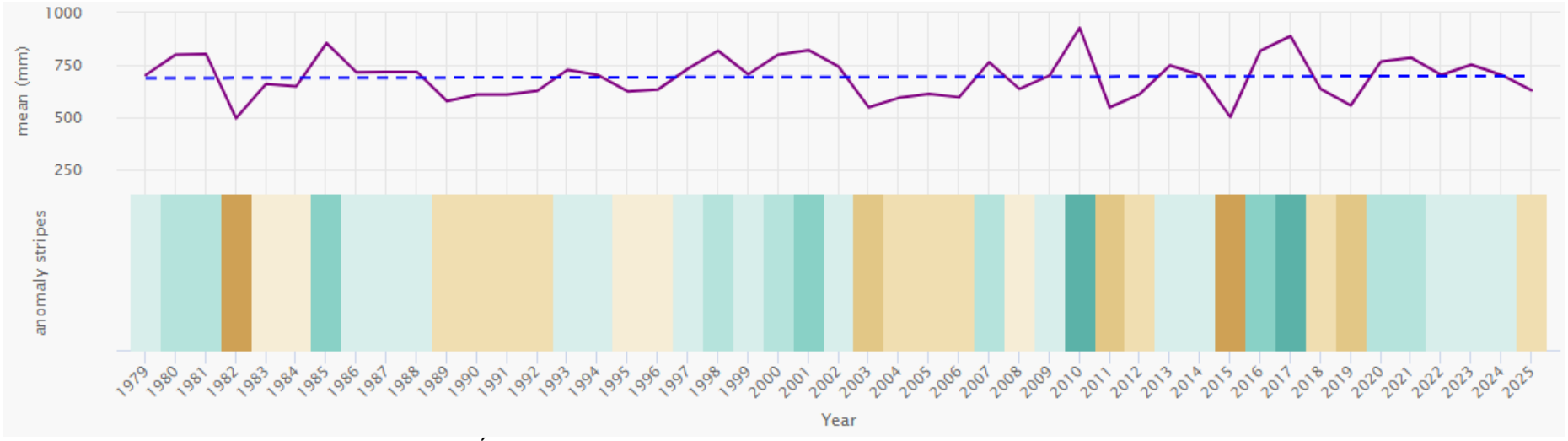
Średnie warunki pogodowe określające klimat ulegają przemianom, które obserwowane są w dłuższej perspektywie czasowej. Poniżej zaprezentowano przemiany klimatu w latach 1979-2025.

Na pierwszym rysunku przerywana niebieska linia to liniowy trend zmian klimatycznych w kontekście wartości średniej rocznej temperatury. Linia trendu biegnie w górę od lewej do prawej, co oznacza, że trend temperatury jest dodatni i w gminie robi się coraz cieplej z powodu zmian klimatu. W dolnej części wykresu znajdują się tzw. paski ocieplenia. Każdy kolorowy pasek reprezentuje średnią temperaturę dla danego roku - niebieski dla lat chłodniejszych, a czerwony dla cieplejszych. Wyraźnie w ostatnich latach dla gminy Lutomiersk zaczęło się pojawiać więcej pasków w odcieniach czerwieni, co obrazowo wskazuje na ocieplenie klimatu.

Na drugim rysunku przerywana niebieska linia to również liniowy trend zmian klimatycznych, dotyczący trendu opadów. Jeśli linia trendu biegnie w górę od lewej do prawej, to trend opadów jest pozytywny i w gminie robi się coraz bardziej wilgotno z powodu zmian klimatu. Zgodnie z wykresem, mimo odchyleń, trend jest stabilny. W dolnej części wykresu znajdują się tzw. paski opadów. Każdy kolorowy pasek reprezentuje sumę opadów w danym roku - zielony kolor oznacza lata bardziej wilgotne, a brązowy lata bardziej suche. Dla gminy Lutomiersk, paski opadów pokazują, że lata mokre (zielony odcień) i suche (odcienie żółtego) się przeplatają.

Rysunek 5. Średnia temperatura powietrza mierzona w latach 1979-2025 na terenie gminy Lutomiersk
źródło: www.meteoblue.com [data dostępu: 18.08.2026 r.]

Rysunek 6. Średnie opady mierzone w latach 1979-2025 na terenie gminy Lutomiersk
źródło: www.meteoblue.com [data dostępu: 18.08.2026 r.]

2.3.4. Demografia

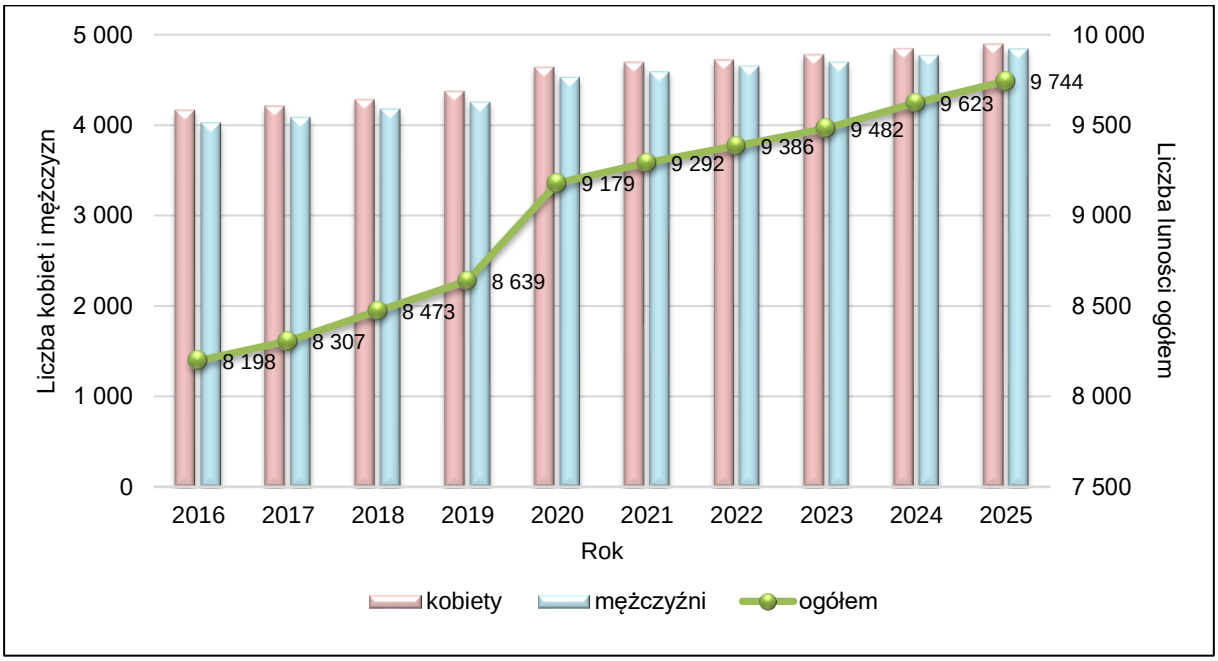
Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2025 roku liczba ludności w gminie Lutomiersk wynosiła 9 744 osób, z czego 4 846 stanowili mężczyźni, natomiast 4 898 kobiety. Gęstość zaludnienia jest na poziomie 72,8 os./km^2. Szczegółowe informacje na temat demografii zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Tabela 1. Dane demograficzne

Parametr	Jednostka miary	Wartość
Ludność		
Liczba ludności (ogółem)	osoba	9 744
Liczba mężczyzn	osoba	4 846
Liczba kobiet	osoba	4 898
Wskaźniki ludności		
Ludność na 1 km^2	osoba	72,8
Zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców	osoba	12,6
Współczynnik feminizacji	osoba	101
Wskaźnik urbanizacji	%	16,0
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem		
W wieku przedprodukcyjnym	%	19,1
W wieku produkcyjnym	%	58,9
W wieku poprodukcyjnym	%	22,0

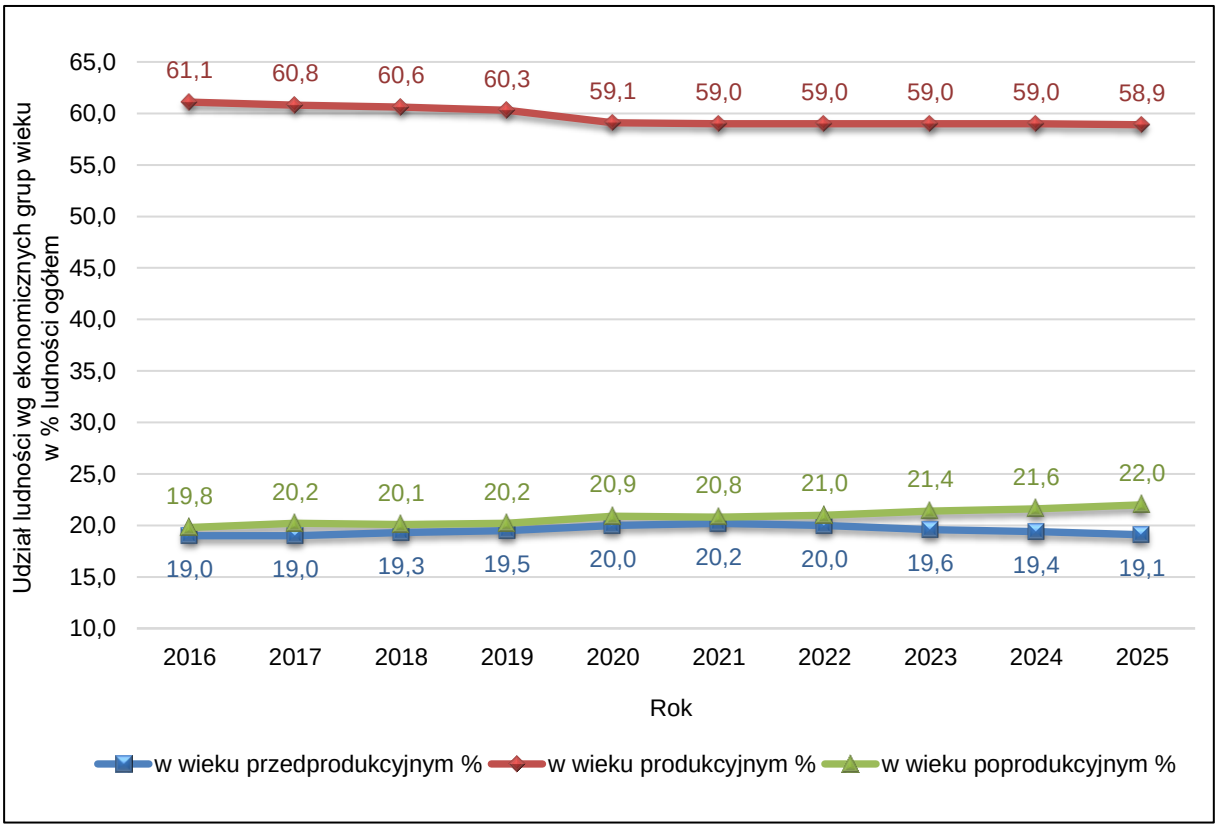
źródło: GUS, stan na 31.12.2025 r. [data dostępu: 11.08.2026 r.]

Na poniższym wykresie przedstawiono zmiany liczby ludności gminy Lutomiersk z podziałem na kobiety i mężczyzn w latach 2016–2025. Dodatkowo zaprezentowano ogólną liczbę mieszkańców gminy.

Rysunek 7. Liczba ludności gminy Lutomiersk w latach 2016-2025
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na 31.12.2025 r. [dostęp: 18.08.2026 r.]

Poniższy rysunek przedstawia procentowy udział ludności wg ekonomicznych grup wieku.

Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem
źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, stan na dzień 31.12.2025 r.
[data dostępu: 11.08.2026 r.]

Z powyższych zestawień wynika, że liczba ludności w ostatnich latach stopniowo wzrasta. Zaobserwować można również wystąpienie procesu starzenia się społeczeństwa, przejawiającego się wzrastającej liczbie osób w wieku poprodukcyjnym. Ilość osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na podobnym poziomie, natomiast ilość osób w wieku produkcyjnym maleje na przestrzeni lat. Takie zależności mogą prowadzić do coraz większego obciążenia ekonomicznego grupy w wieku produkcyjnym.

3. Zgodność *Programu* z innymi dokumentami strategicznymi na poziomie międzynarodowym, krajowym, wojewódzkim i lokalnym

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk na lata 2027-2030 z perspektywą na lata 2031-2034 zgodny jest z dokumentami wyższego szczebla, tj.:

- dokumentami europejskimi:
  - Zrównoważona Europa 2030 - Polityka, strategia i przepisy UE dotyczące celów środowiskowych oraz celów w dziedzinie energii i klimatu do 2030 roku;
  - Międzynarodowa ochrona środowiska – Globalny Program Działań Szczytu Ziemi: Agenda 21;
  - Dyrektywa Rady nr 85/337/EWG z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (dyrektywa OOŚ);
  - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko (dyrektywa SOOŚ);
  - Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko;
- dokumentami krajowymi:
  - Polityka ekologiczna państwa 2030;
  - Strategia Produktywności 2030;
  - Strategia „Sprawne i Nowoczesne Państwo 2030”;
  - Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030;
  - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku;
  - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;
  - Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
  - Polityka energetyczna Polski do 2040 roku;
  - Krajowy plan gospodarki odpadami 2028;
  - Krajowy program zapobiegania powstawaniu odpadów;
  - Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do 2025 r. (z perspektywą do 2030 r. oraz do 2040 r.);
  - Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030;
  - Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK);
  - Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
  - Strategicznym Planem Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030;
  - Plan przeciwdziałania skutkom suszy;
  - Długookresowa Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
- dokumentami wojewódzkimi:
  - Program ochrony środowiska województwa łódzkiego na lata 2025-2028 z perspektywą do 2032;
  - Aktualizacja „Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030” (SRWŁ 2030)
  - Aktualizacja „Planu Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Województwa Łódzkiego do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”

  - Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2025–2030 z uwzględnieniem lat 2031–2036;
  - Aktualizacja „Programu ochrony powietrza”;
  - Uchwała antysmogowa;
- dokumentami powiatowymi:
  - Strategia Rozwoju Powiatu Pabianickiego 2030;
  - Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pabianickiego na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032;
- dokumentami gminnymi:
  - Strategia Rozwoju Gminy Lutomiersk na lata 2022-2030;
  - Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Lutomiersk na lata 2022-2032.

4. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk na lata 2027-2030 z perspektywą na lata 2031-2034 jest podstawowym narzędziem prowadzenia polityki ochrony środowiska na terenie gminy. Według założeń, przedstawionych w niniejszym dokumencie, realizacja programu doprowadzi do poprawy stanu środowiska naturalnego, efektywnego zarządzania środowiskiem, zapewni skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzy warunki dla wdrożenia wymagań obowiązującego w tym zakresie prawa. Opracowanie, jakim jest *Program Ochrony Środowiska* określa politykę środowiskową, a także wyznacza cele i zadania środowiskowe oraz szczegółowe programy zarządzania środowiskowego, które odnoszą się do aspektów środowiskowych, usystematyzowanych według priorytetów. Podczas tworzenia opracowania, przyjęto założenie, iż powinno ono spełniać rolę narzędzia pracy przyszłych użytkowników, ułatwiającego i przyśpieszającego rozwiązywanie zagadnień, będących zagadnieniami techniczno-ekonomicznymi, związanymi z przyszłymi projektami.

Sporządzony *Program* zawiera między innymi rozpoznanie aktualnego stanu środowiska na terenie gminy Lutomiersk, źródła jego zanieczyszczeń, analizę SWOT, propozycje oraz opis celów i zadań, które niezbędne są do kompleksowego rozwiązania problemów związanych z ochroną środowiska. Program wspomaga dążenie do uzyskania w gminie sukcesywnego ograniczenia negatywnego wpływu na środowisko źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie z uwzględnieniem konieczności ochrony środowiska. Stan docelowy w tym zakresie nakreśla *Program Ochrony Środowiska*, a dowodów jego osiągania dostarcza ocena efektów działalności środowiskowej, dokonywana okresowo (co 2 lata). Struktura opracowania obejmuje omówienie kierunków ochrony środowiska w gminie Lutomiersk w odniesieniu m.in. do ochrony klimatu i jakości powietrza, zagrożeń hałasem, pola elektromagnetycznego, gospodarowania wodami, gospodarki wodno-ściekowej, gleb, gospodarki odpadami, zasobów przyrodniczych, zagrożeń poważnymi awariami, edukacji ekologicznej, z podaniem ich charakterystyki, oceną stanu aktualnego umożliwiającą tym samym identyfikację obszarów problemowych. Identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska, w odniesieniu do obowiązujących w kraju przepisów prawnych i regulacji prawnych Unii Europejskiej, polega na sformułowaniu celów średniookresowych oraz strategii ich realizacji. Na tej podstawie opracowywany jest plan operacyjny, przedstawiający listę przedsięwzięć jakie zostaną zrealizowane na terenie gminy Lutomiersk.

W niniejszym opracowaniu opisano stan środowiska na terenie gminy Lutomiersk. Wyznaczono w tym zakresie następujące obszary interwencji, w których uwzględniono stan aktualny, identyfikujący zagrożenia i źródła zanieczyszczeń środowiska oraz obrano obszary interwencji wynikające z dokumentów wyższego szczebla oraz lokalnych potrzeb i są to:

- Ochrona klimatu i jakości powietrza;
- Zagrożenia hałasem;
- Pola elektromagnetyczne;
- Gospodarowanie wodami;
- Gospodarka wodno-ściekowa wodami;
- Gleby;
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów;
- Zasoby geologiczne;

- Zasoby przyrodnicze;
- Zagrożenia poważnymi awariami.

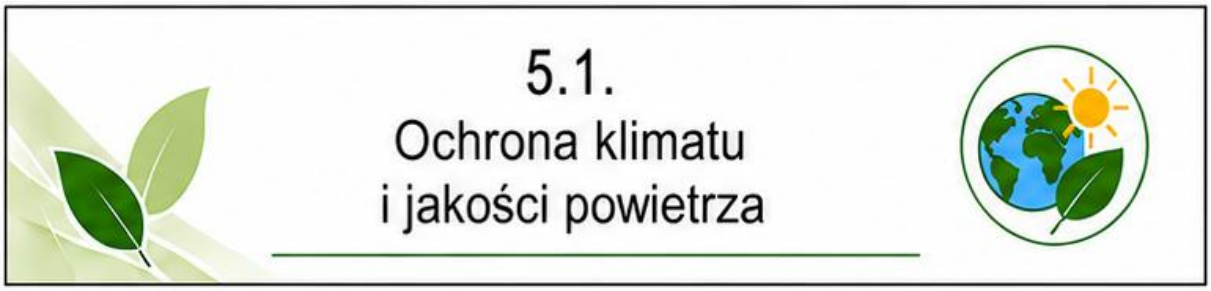
Na podstawie stanu środowiska przeprowadzono analizę SWOT. Analiza SWOT jest narzędziem służącym do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń (w przypadku niniejszego opracowania – środowiska). Od tych elementów pochodzi jej nazwa: **S** – *strenghts* (silne strony); **W** – *weaknesses* (słabe strony); **O** – *opportunities* (szanse), **T** – *threats* (zagrożenia). W przypadku badań środowiska przyrodniczego analiza polega na określeniu słabych i silnych stron poszczególnych elementów środowiska także szans oraz zagrożeń tworzonych przez czynniki wewnętrzne oraz zewnętrzne.

Na ich podstawie wyznaczono cele i kierunki interwencji, a także strategię ich realizacji na poziomie gminnym. Narzędziem pomocniczym w realizacji założonych celów są zadania przedstawione w rozdziale *9. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie*. Wyznaczone zadania są spójne z planowanymi inwestycjami gminy Lutomiersk.

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu. Z tego powodu w rozdziale *10. System realizacji programu ochrony środowiska*, sformułowano zasady zarządzania środowiskiem, które stanowią podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Realizacja zadań inwestycyjnych w zakresie ochrony środowiska wymaga nakładów finansowych znacznie przewyższających możliwości budżetowe jednostek samorządu terytorialnego. Istnieje zatem potrzeba pozyskania zewnętrznych źródeł finansowego wsparcia przedsięwzięć inwestycyjnych. W tym celu w rozdziale *9. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie* przedstawiono potencjalne źródła finansowania wyznaczonych zadań.

5. Analiza stanu środowiska na terenie gminy Lutomiersk

5.1.1 Źródła zanieczyszczeń powietrza

Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić[3]:

A. ze względu na pochodzenie,
B. ze względu na to, w jaki sposób następuje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń ze źródeł emisji,
C. ze względu na postać, w jakiej zostały uwolnione do atmosfery.

A. Źródła zanieczyszczeń powietrza możemy podzielić ze względu na pochodzenie na:

1) Źródła pochodzenia naturalnego:
   - bagna (metan CH_4, dwutlenek węgla CO_2, siarkowodór H_2S, amoniak NH_3),
   - pożary lasów (dwutlenek węgla CO_2, tlenek węgla-CO, pył),
   - gleby i skały ulegające erozji,
   - wyładowania atmosferyczne (tlenki azotu NO_x),
   - bakterie i inne organizmy (metan CH_4),
   - roślinność i grzyby (pyłki, zarodniki).
2) Źródła pochodzenia antropogenicznego.

Większość zanieczyszczeń powietrza jest związana z działalnością człowieka. Antropogeniczne źródła można podzielić na różne kategorie w zależności od przyjętych kryteriów. Jednym z nich jest podział wg sektorów gospodarki, gdzie wyróżniamy cztery podstawowe kategorie:

- energetyczne – na które składają się procesy wydobywania (kopalnie, szyby wiertnicze) i spalania paliw.
- przemysłowe – przemysł ciężki (przeróbka ropy naftowej, hutnictwo, cementownie, przemysł chemii organicznej), metalurgiczny, produkcja i stosowanie rozpuszczalników, przemysł spożywczy, przemysł farmaceutyczny i inne.
- komunikacyjne – transport lądowy (samochodowy, kolejowy, powietrzny) i wodny.
- komunalno-bytowe – paleniska domowe, kotłownie lokalne, gospodarstwa rolne, zagospodarowywanie odpadów (składowiska odpadów, oczyszczalnie).

B. Podział źródeł ze względu na to, w jaki sposób następuje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń ze źródeł emisji:

1) punktowe (emisja z pojedynczych źródeł, najczęściej z wysokich kominów),
2) liniowe (np. szlaki komunikacyjne),
3) powierzchniowe (emisja z wielu różnorodnych źródeł, np. z obszarów zamieszkanych).

[3] Źródło: P. Stepnowski, E. Synak, B. Szafranek, Z. Kaczyński, *Monitoring i analityka zanieczyszczeń środowiska,* Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2010

Do źródeł powierzchniowych zalicza się źródła powodujące tzw. „niską emisję" – emisję pyłów i gazów do atmosfery z emitorów znajdujących się na wysokości do 40 m.

C. Zanieczyszczenia powietrza ze względu na postać, w jakiej zostały uwolnione do atmosfery można podzielić na:

1) zanieczyszczenia pierwotne, które występują w powietrzu w takiej postaci, w jakiej zostały uwolnione do atmosfery,
2) zanieczyszczenia wtórne, będące produktami przemian fizycznych i reakcji chemicznych, zachodzących między składnikami atmosfery i jej zanieczyszczeniem (produkty tych reakcji są niekiedy bardziej szkodliwe od zanieczyszczeń pierwotnych) oraz pyłami uniesionymi ponownie do atmosfery po wcześniejszym osadzeniu na powierzchni ziemi.

Skład powietrza w troposferze cały czas się zmienia. Niektóre substancje znajdujące się w powietrzu są wysoce reaktywne tzn. mają większą skłonność do wchodzenia w reakcję z innymi substancjami w celu tworzenia nowych związków. Wówczas mogą się utworzyć tzw. zanieczyszczenia wtórne, które są szkodliwe dla naszego zdrowia i środowiska. Katalizatorem, który sprzyja procesom reakcji chemicznej lub je wywołuje, jest ciepło, w tym ciepło wytwarzane przez słońce. Zanieczyszczenia powietrza związane z niską emisją mogą być powodem wielu negatywnych skutków dla środowiska oraz żywych organizmów.

Tabela 2. Rodzaje zanieczyszczeń oraz źródła zanieczyszczeń powietrza.

Zanieczyszczenia	Źródło emisji
Pył ogółem	spalanie paliw, unoszenie pyłu w powietrzu
B(a)P	spalanie paliw, produkt uboczny spalania drewna i odpadów oraz produkcji koksu i stali
SO_2 (dwutlenek siarki)	spalanie paliw zawierających siarkę
NO (tlenek azotu)	spalanie paliw
NO_2 (dwutlenek azotu)	spalanie paliw, procesy technologiczne
NO_x (suma tlenków azotu)	spalanie paliw w wysokich temperaturach
CO (tlenek węgla)	produkt niepełnego spalania
O_3 (ozon)	powstaje naturalnie oraz z innych zanieczyszczeń będących utleniaczami
Dioksyny	spalanie odpadów, spalanie materii organicznej
WWA	spalanie paliw kopalnych (węgiel, ropa naftowa, torf), dymy z zakładów przemysłowych i domowych kotłowni, spaliny samochodowe i ścieranie opon, duże awarie w przemyśle naftowym

źródło: opracowanie własne na podstawie: https://polskialarmsmogowy.pl/zdrowie/wplyw-na-zdrowie-pm10-pm2-5-bap-wwa/, https://www.concawe.eu/wp-content/uploads/2017/09/Polish-Jakosc-powietrza-wprowadezenie.pdf [data dostępu: 18.08.2026 r.]

5.1.2. Źródła zanieczyszczeń powietrza pochodzenia antropogenicznego występujące na terenie gminy Lutomiersk

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w województwie łódzkim jest emisja antropogeniczna. W przypadku pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu największy udział stanowi emisja pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), tlenków azotu - emisja z transportu drogowego (emisja liniowa), a tlenków siarki - emisja z działalności przemysłowej (emisja punktowa). Na wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu w województwie istotny wpływ ma również napływ transgraniczny oraz krajowy z innych obszarów.

Głównym lokalnym źródłem zanieczyszczeń jest emisja z domów i kamienic ogrzewanych indywidualnie. Sektor ten odpowiada głównie za emisję pyłu PM10 (57% emisji w skali województwa), pyłu PM2,5 (83% w skali województwa) oraz benzo(a)pirenu (92% w skali województwa). Dodatkowo na obszarach bezpośrednio sąsiadujących z drogami o znacznym natężeniu ruchu, emisja pyłu pochodzi z komunikacji. Przemysł zlokalizowany na obszarze województwa łódzkiego (głównie energetyka zawodowa) ze względu na dużą wysokość emitorów, w znacznym stopniu eksportuje zanieczyszczenia poza granice województwa (25% krajowej emisji punktowej SO_X, 16% krajowej emisji punktowej NO_X). Zakłady przemysłowe o istotnej emisji niezorganizowanej lub emitowanej poprzez niskie emitory mogą bezpośrednio wpływać na jakość powietrza w ich sąsiedztwie.

Przemysł województwa łódzkiego historycznie zdominowany był przez włókiennictwo. Przemiany gospodarcze w ostatnim trzydziestoleciu spowodowały zmianę struktury przemysłu. Po upadku wielkich zakładów na początku lat 90. ubiegłego wieku, zmalało znacząco zatrudnienie w branży tekstylnej. Wzrosło znaczenie energetyki, przemysłu maszynowego, rolno-spożywczego, metalurgicznego, farmaceutycznego i budowlanego. Na terenie województwa swoje zakłady ulokowały wielkie koncerny: ABB, Amcor, Bosch-Siemens, Daikin, Dell, Hutchinson, JTI, Miele i Procter and Gamble. Powstanie na terenie województwa dużego węzła komunikacyjnego (autostrad A1 i A2 oraz dróg szybkiego ruchu S8 i S14) wraz z centralnym położeniem w kraju spowodowało powstanie wielu firm spedycyjnych i centrów dystrybucji. Na obszarze województwa działa Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, która ma swoje filie również na obszarze woj. mazowieckiego i wielkopolskiego. Oprócz niej funkcjonuje Bełchatowsko Kleszczowski Park Przemysłowo Technologiczny, Kutnowski Park Agro-Przemysłowy, Łódzki Regionalny Park Naukowo-Technologiczny i Park Przemysłowy Boruta Zgierz.

W aglomeracji łódzkiej oraz w dużych miastach, znaczący udział w całkowitej emisji substancji do powietrza ma emisja związana z ruchem pojazdów. Zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci pyłów powstają głównie w wyniku ścierania się opon pojazdów, hamulców, nawierzchni jezdni oraz unosu zanieczyszczeń z powierzchni dróg. Tlenki azotu są natomiast emitowane w wyniku spalania paliw. Emisja ze wspomnianego źródła jest uciążliwa dla ludności ze względu na bardzo niską wysokość, na której do niej dochodzi (ok. 0,5 m nad powierzchnią terenu).

Wspomniane źródła decydują o wielkości emisji większości zanieczyszczeń powietrza. To one wpływają na strukturę emisji, która jest pochodną struktury zużycia i jakości paliw[4].

[4] Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim Raport wojewódzki za rok 2025

Poniżej zostały szczegółowo przedstawione wszystkie źródła zanieczyszczeń na terenie gminy Lutomiersk.

1) Zanieczyszczenia z sektora energetycznego

Spalanie paliw kopalnych (węgiel kamienny, gaz ziemny, olej opałowy lekki) i produkcja energii stanowi jeden z najbardziej niekorzystnych dla środowiska rodzajów działalności człowieka. Wynika to zarówno z ogromnej ilości użytkowanej energii, jak i z istoty przemian energetycznych, którym energia musi być poddawana w celu dostosowania do potrzeb odbiorców[5].

Podział rodzajów źródła ciepła oraz ciepłej wody użytkowej na terenie gminy Lutomiersk zgodnie z danymi pozyskanymi z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (stan na 22.05.2026 r.) przedstawia się następująco:

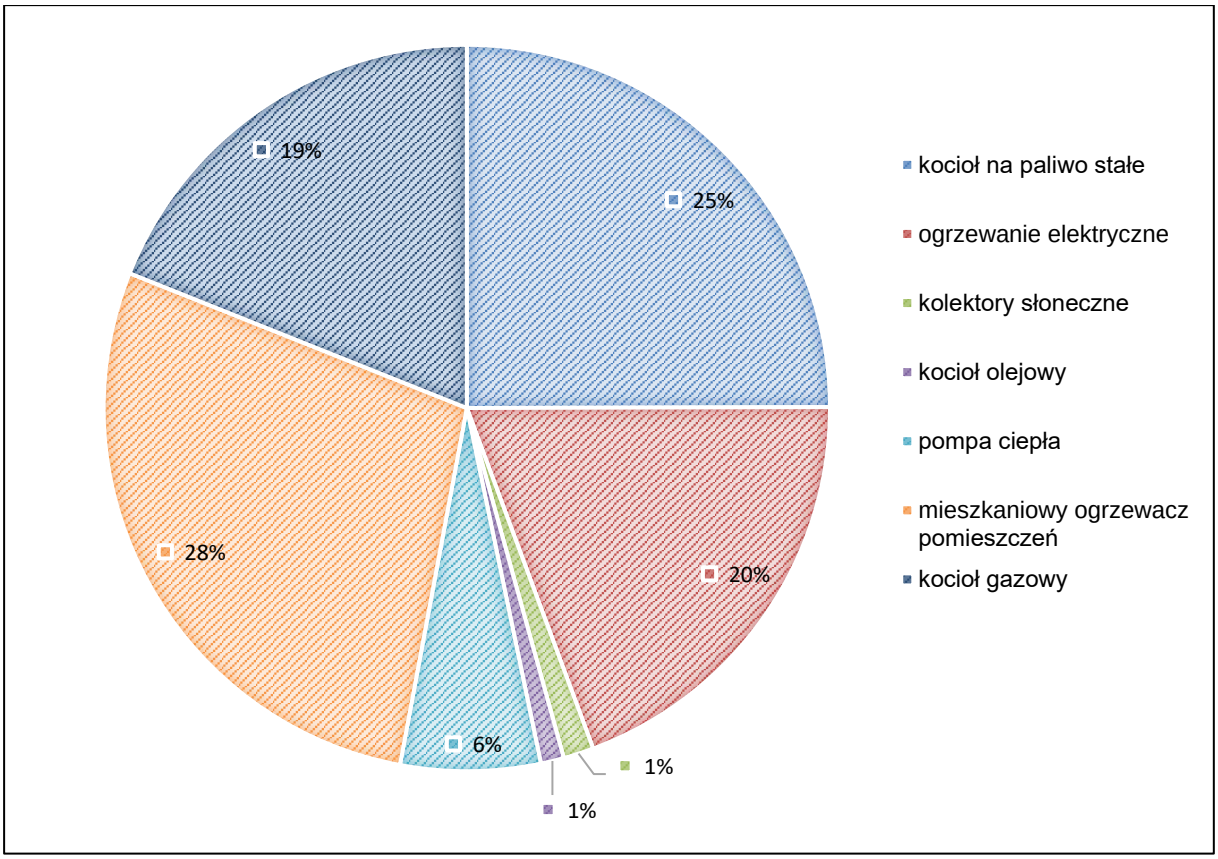
- kocioł na paliwo stałe z ręcznym podawaniem paliwa – 841 szt.;
- kocioł na paliwo stałe z automatycznym podawaniem paliwa – 708 szt.;
- ogrzewanie elektryczne – 1 203 szt.;
- ciepło systemowe - 1 szt.;
- mieszkaniowy ogrzewacz pomieszczeń – 1 744szt., w tym:
  - kominek – 1 474 szt.;
  - trzon kuchenny/piecokuchnia – 203 szt.;
  - piec kaflowy na paliwo stałe – 67 szt.;
- pompa ciepła – 386 szt.;
- kocioł gazowy – 1 176 szt.;
- kolektory słoneczne – 84 szt.;
- kocioł olejowy – 64 szt.

W gminie Lutomiersk zasadniczym źródłem ciepła wykorzystywanym na potrzeby cieplne są mieszkaniowe ogrzewacze pomieszczeń, kotły na paliwo stałe i kotły gazowe oraz ogrzewanie elektryczne. W mniejszym stopniu wykorzystywane są pompy ciepła i kotły olejowe.

Kotłownie opalane węglem kamiennym i jego pochodnymi stopniowo wymienia się na ekologiczne źródła ciepła. Mieszkańcy gminy Lutomiersk mają możliwość uzyskania gminnych dotacji na wymianę nieekologicznego systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym oraz z Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. W ramach Programu „Czyste Powietrze”, w latach 2021-2025 najczęściej realizowane inwestycje polegające na wykonaniu kotłowni gazowych oraz montażu pomp ciepła powietrze/woda o podwyższonej klasie efektywności energetycznej[6]. Ponadto, mieszkańcy mieli możliwość uzyskania dotacji celowych z budżetu gminy na wymianę nieekologicznych źródeł ciepła oraz na budowę mikroinstalacji fotowoltaicznych. Szczegółowe informacje nt. dotacji gminnych znajdują się w rozdziale 6 *Działania mające na celu poprawę jakości środowiska w latach 2024–2025*.

Poniżej przestawiono graficznie rodzaje źródeł ciepła na terenie gminy Lutomiersk.

[5] Źródło: https://naukaoklimacie.pl/aktualnosci/efekt-cieplarniany-abc [data dostępu: 19.08.2026 r.]
[6] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez WFOŚiGW w Łodzi

Rysunek 9. Rodzaje źródeł ciepła na terenie gminy Lutomiersk
źródło: Urząd Miasta i Gminy Lutomiersk

Indywidualne ogrzewanie budynków oraz lokalne kotłownie są najczęściej przyczyną emisji do atmosfery zanieczyszczeń gazowych i stałych. Niską emisję definiuje się, jako emisję pyłów oraz gazów (powstających na skutek nieefektywnego spalania paliw: węgla kamiennego, węgla drzewnego, benzyny, oleju napędowego itp.) do atmosfery z emitorów (kominów i innych źródeł emisji) znajdujących się na wysokości do 40 m, w znacznej części emitory znajdują się na wysokości do 10 metrów, tak mała wysokość emitorów (kominów, i innych źródeł emisji), powoduje gromadzenie się zanieczyszczeń w miejscu ich powstania, często w pobliżu zwartej zabudowy mieszkaniowej. Przyczyną powstawania niskiej emisji jest zaspokajanie podstawowych potrzeb ludzkich ogrzewania czy komunikacji samochodowej[7].

System ciepłowniczy

Na terenie gminy Lutomiersk nie występują systemy ciepłownicze. Zapotrzebowanie na ciepło gminy Lutomiersk pokrywane jest poprzez kotłownie indywidualne i lokalne.

Mieszkańcy gminy Lutomiersk ogrzewają budynki mieszkalne za pomocą:

- indywidualnych kotłowni zasilanych m.in. paliwem stałym, gazem;
- pomp ciepła i ogrzewaniem elektrycznym.

[7] Źródło: https://globalna.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2021/09/niska_emisja_material_merytoryczny_upd_0.pdf [data dostępu: 19.08.2026 r.]

System gazowniczy

Dystrybucją paliwa gazowego na terenie gminy Lutomiersk zajmuje się Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. – Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi.

Przez obszar gminy przebiega gazociąg średniego ciśnienia DN150, zasilany z Konstantynowa Łódzkiego, poprowadzony wzdłuż drogi w kierunku tego miasta. Sieć gazowa obejmuje m.in. miejscowości: Mirosławice, Lutomiersk, Wrząca, Prusinowice, Kazimierz, Zdziechów oraz Czołczyn, czyli wschodnią część gminy. Pozostała część ludności zaopatrywana jest w gaz w systemie indywidualnym, poprzez dostawy gazu propan-butan w butlach[8].

Poziom zgazyfikowania gminy Lutomiersk wynosi 41,7%[9].

W tabeli przedstawiono charakterystykę sieci gazowej funkcjonującej na terenie gminy Lutomiersk.

Tabela 3. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Lutomiersk

Sieć gazowa	Jednostka miary	Obszar gminy	Wartość w danym roku			
			2022	2023	2024	2025
Długość czynnej sieci ogółem	m	miasto	12 165	11 604	11 604	11 604
		część wiejska	48 926	53 900	60 867	60 867
Czynne przyłącza do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieszkalnych)	szt.	miasto	374	374	383	389
		część wiejska	899	963	1 038	1 060
Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych	szt.	miasto	358	358	367	373
		część wiejska	860	923	998	1 020
Zużycie gazu	m^3	ogółem	1 970 869	1 818 775	1 868 363	285 156
Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)*	gosp.	ogółem	1 248	1 285	1 317	1 384
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem*	gosp.	ogółem	924	955	1 009	1 060
Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności*	%	ogółem	40,4	40,6	40,5	41,7

* Dane GUS

źródło: PSG Sp. z o.o. – Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi, GUS, stan na dzień 31.12.2025 r. [data dostępu: 5.10.2026 r.]

Przez obszar gminy nie przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia eksploatowane przez Operatora Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM S.A.

[8] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[9] Źródło: GUS, stan na dzień 31.12.2025 r. [data dostępu: 5.10.2026 r.]

2) Zanieczyszczenia z sektora przemysłowego

Emisja przemysłowa związana jest ze źródłami punktowymi, pochodzącymi z zakładów przemysłowych, głównie z procesów spalania paliw w celach energetycznych oraz procesów technologicznych.

Zakładem posiadającym aktualne pozwolenie na wprowadzania gazów i pyłów do powietrza, udzielonym przez Starostę Pabianickiego, jest „JAMIR", Bechcice – Parcela 21[10].

Na terenie gminy Lutomiersk nie funkcjonują zakłady posiadające pozwolenie zintegrowane wydane przez Marszałka Województwa Łódzkiego[11].

3) Zanieczyszczenia z sektora komunikacyjnego

System transportowy na terenie gminy Lutomiersk obejmuje:
- transport samochodowy;
- komunikację publiczną.

Transport samochodowy

Negatywne oddziaływanie na środowisko szczególnie odczuwalne jest w pobliżu dróg charakteryzujących się znacznym natężeniem ruchu kołowego. Sektor transportu charakteryzuje się bardzo dużą dynamiką zmian, zarówno w zakresie liczby pojazdów poruszających się po drogach i jakości tych pojazdów. Jednocześnie na terenie gminy nieustannie poprawiany jest stan istniejącej infrastruktury poprzez szukanie nowych rozwiązań w po stronie infrastruktury drogowej.

Głównymi zanieczyszczeniami emitowanymi w związku z ruchem samochodowym są[12]:
- tlenek i dwutlenek węgla;
- węglowodory;
- tlenki azotu;
- pyły zawierające metale ciężkie;
- pyły ze ścierania się nawierzchni dróg i opon samochodowych.

Dla stanu powietrza atmosferycznego istotne znaczenie ma emisja NO_x oraz metali ciężkich. Duże znaczenie ma również tzw. emisja wtórna z powierzchni dróg, która zależy w dużej mierze od warunków meteorologicznych. Transport jest również źródłem emisji benzenu oraz innych związków organicznych. W przypadku substancji toksycznych emitowanych przez silniki pojazdów do atmosfery, źródła te trudno zinwentaryzować pod kątem emisji zanieczyszczeń, gdyż zwykle nie ma dla nich materiałów sprawozdawczych. Na wielkość emitowanych zanieczyszczeń wpływa stan techniczny samochodów, stopień zużycia substancji katalitycznych oraz jakość stosowanych paliw. Gwałtowny rozwój transportu, przejawiający się wzrostem ilości samochodów i wysokim natężeniem na drogach spowodował, iż transport jest uciążliwy dla środowiska naturalnego.

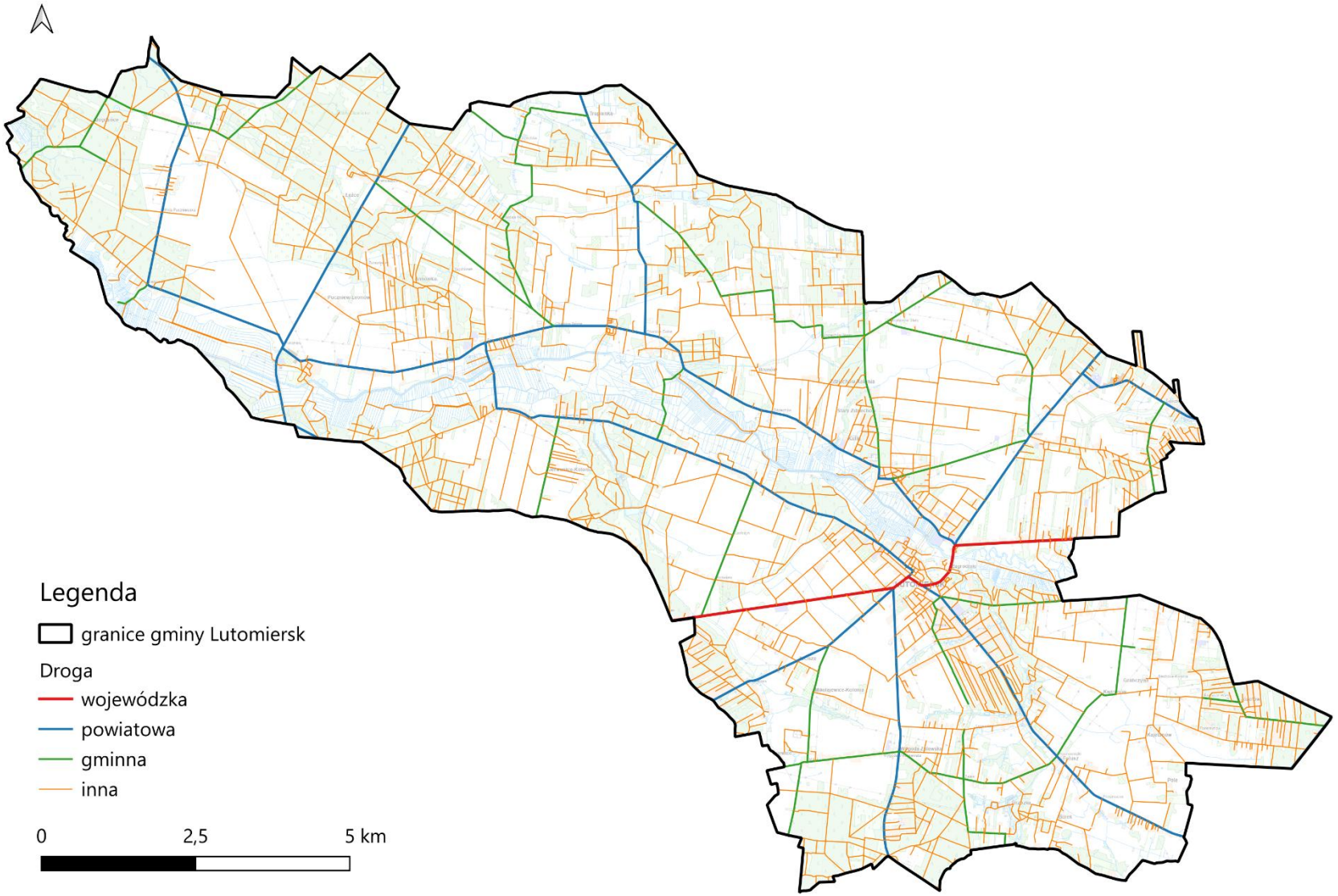
[10] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Starostwo Powiatowe w Pabianicach
[11] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
[12] Źródło: Strefy Czystego Transportu w polskich miastach Dlaczego potrzebujemy czystego powietrza?, Transport jako źródło emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego, Warszawa 2023

Sieć komunikacyjna gminy współtworzona jest przede wszystkim przez transport drogowy. Składa się ona głównie z:

- dróg wojewódzkich[13]:
  - nr 475 (dawniej droga krajowa nr 71) o długości 1,059 km;
  - nr 710 o długości 7,08 km;
- dróg powiatowych[14]:
  - nr 3314E, długość drogi ok. 14,829 km;
  - nr 3301E, długość drogi 4,409 km;
  - nr 3300E, długość drogi 3,553 km;
  - nr 3709E, długość drogi 19,395 km;
  - nr 3706E, długość drogi 6,064 km;
  - nr 3315E, długość drogi 3,475 km;
  - nr 3719E, długość drogi 1,845 km;
  - nr 5166E, długość drogi 3,925 km;
  - nr 1112E, długość drogi 2,000 km.
- 17 dróg publicznych gminnych o łącznej długości 62,271 km[15];
- gminnych dróg wewnętrznych.

Poniższy rysunek przedstawia układ dróg na terenie gminy Lutomiersk.

[13] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez ZDW w Łodzi
[14] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Starostwo Powiatowe w Pabianicach, Wydział Dróg i Mostów, stan na dzień 6.05.2026 r.
[15] Źródło: Raport o stanie gminy Lutomiersk za rok 2025

Rysunek 10. Drogi na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoprzestrzennych

Komunikacja zbiorowa

Podstawowym środkiem komunikacji publicznej na terenie miasta i gminy Lutomiersk jest komunikacja autobusowa i busowa – głównie międzygminna, która obsługuje następujące relacje[16]:

- Lutomiersk (pl. Jana Pawła II) – Retkinia (linia 94);
- Kazimierz – Lutomiersk – Pabianice (linia ŁA4);
- Lutomiersk – Żytowice – Pabianice;
- Mianów – Lutomiersk – Łódź;
- Lutomiersk – Babiczki – Konstantanów Łódzki;
- Lutomiersk – Prusinowice – Konstantynów Łódzki.

W 2025 r. na terenie gminy Lutomiersk funkcjonowało 11 linii busowej komunikacji zbiorowej. Ich funkcjonowanie było zróżnicowane w ciągu roku – część linii była obsługiwana do 2 marca 2025 r., a od 3 marca 2025 r. obowiązywały zmienione trasy i połączenia. Dostępna była również autobusowa linia 94 relacji Łódź, Retkinia - Konstantynów Łódzki - Mirosławice - Kazimierz - Lutomiersk, Pl. Jana Pawła II[17].

Na terenie gminy organizowane są miejsca przystankowe dla komunikacji zbiorowej. Zgodnie z danymi GUS na terenie gminy Lutomiersk istnieje 35 przystanków autobusowych (stan na 31.12.2024 r.).

Kolej

Na terenie gminy Lutomiersk nie przebiega żadna czynna linia kolejowa ani infrastruktura kolejowa o znaczeniu pasażerskim lub towarowym.

4) Zanieczyszczenia z sektora komunalno-bytowego

Głównym źródłem tego rodzaju zanieczyszczeń powietrza może być:

- stosowanie paliw wysokoemisyjnych (węgla brunatnego, węgla niskoenergetycznego, mokrej biomasy) w starych, o niskiej sprawności urządzeniach grzewczych;
- spalanie odpadów w piecach indywidualnych gospodarstw domowych;
- zły stan techniczny znacznej części kotłów, w których odbywa się spalanie paliw w celach grzewczych.

Zanieczyszczenia z tzw. niskiej emisji mają największy wpływ na stan jakości powietrza. Szczególny wzrost zanieczyszczeń z palenisk domowych odczuwany jest w sezonie grzewczym. Zjawisku sprzyja tzw. inwersja termiczna oraz niska temperatura powietrza i bezwietrzne dni. Wzrasta wtedy stężenie zanieczyszczeń głównie takich jak: B(a)P oraz pył zawieszony PM10 i PM2,5.

5) Inne zanieczyszczenia antropogeniczne tzw. emisja niezorganizowana[18]

Emisja niezorganizowana to przeciwieństwo do źródeł emisji zorganizowanej, których głównym kryterium klasyfikacji jest praktyczna możliwość kontroli emisji poprzez pomiary natężenia przepływu gazów odlotowych z procesu technologicznego (tzw. od gazów procesowych) i stężeń substancji w nich zawartych. Źródła, które według tego kryterium nie należą do źródeł emisji zorganizowanej, można podzielić na dwa rodzaje:

[16] Źródło: Plan ogólny gminy Lutomiersk – uzasadnienie (dokument w trakcie opracowania)
[17] Źródło: Raport o stanie gminy Lutomiersk za rok 2025
[18] Źródło: https://wszystkooemisjach.pl/69/emisja-niezorganizowana-dokumenty-referencyjne-bat [data dostępu: 19.08.2026 r.]

- emisje z nieszczelności: emisje do środowiska powstające w wyniku stopniowej utraty szczelności elementów wyposażenia przeznaczonego do przesyłania cieczy lub gazów. Zazwyczaj emisja spowodowana jest nadciśnieniem w przewodach instalacji. Przykładem emisji lotnych mogą być wycieki z kołnierzy połączeniowych, pomp lub innych elementów wyposażenia oraz „wycieki" z urządzeń do magazynowania produktów gazowych lub ciekłych. Do emisji dochodzi w wyniku dyfuzji, z tego też względu emisję tę klasyfikuje się jako podgrupę rodzaju „emisje z dyfuzji";
- emisje powodowane dyfuzją: emisje powstające w normalnych warunkach eksploatacji w wyniku bezpośredniego kontaktu substancji lotnych lub pylących ze środowiskiem, w wyniku, którego dochodzi do dyfundowania (samorzutnego przenikania) wykorzystywanych substancji do powietrza. Głównymi mechanizmami dyfuzji prowadzącej do emisji gazów jest parowanie i sublimacja, ale również w zakresie tej definicji zwiera się samorzutne uwalnianie pyłów powstających podczas niektórych operacji. Do kategorii tej zalicza się również wtórną emisję pyłów (porywanie pyłów), wywołaną erozją wietrzną.

Do emisji powodowanych dyfuzją należą następujące rodzaje źródeł:

- suszenie (suszenie masy, suszenie powierzchni po lakierowaniu lub drukowaniu);
- magazynowanie cieczy w zbiornikach bezciśnieniowych (lub z poduszką gazową) umożliwiające uwalnianie gazów znad magazynowanej cieczy do atmosfery w trakcie jej przechowywania lub podczas napełniania zbiornika, gdy opary są wypierane ze zbiornika w trakcie jego napełniania;
- magazynowanie „świeżych" produktów stałych, zawierających w swojej masie pozostałości procesowe, np. mocznika lub produktów niestabilnych chemicznie, umożliwiające częściowy rozkład, np. w wyniku hydrolizy;
- magazynowanie materiałów sypkich na otwartym terenie;
- transportu materiałów z wykorzystaniem przenośników, przesypów, ładowarek;
- emisje pośrednie, np. w wyniku nieszczelności układów chłodniczych w obszarze procesowym i przedostawania się zanieczyszczeń do układu chłodniczego, a następnie ich dyfuzję w trakcie odparowywania w wieżach chłodniczych lub chłodniach wentylatorowych;
- konserwacja maszyn z wykorzystaniem LZO (VOC).

Źródła emisji powodowanej dyfuzją mogą mieć następujący charakter:

- źródła punktowe (odpowietrzenia, układy oddechowe zbiorników, przesypy),
- źródła liniowe (transportery taśmowe),
- źródła powierzchniowe (otwarte zbiorniki, laguny i odstojniki, komory napowietrzania ścieków, hałdy magazynowe i place składowe),
- źródła przestrzenne (instalacje zlokalizowane poza budynkami).

5.1.3. Transport rowerowy

Trasy rowerowe przebiegające przez gminę Lutomiersk[19]:

1. Łódzka Magistrala Rowerowa N-S – oznaczony kolorem czerwonym szlak rowerowy łączący północ i południe województwa łódzkiego, przebiegający od północy od Stanisławowa Starego przez Kazimierz, Lutomiersk, Wrzącą do Prusinowic i dalej na południe województwa. Szlak przebiega przez kluczowe, historyczne miejsca gminy m. in. zabytkowy klasztor Salezjanów czy zabytkowy kościół pw. Św. Jana Chrzciciela w Kazimierzu;
2. Szlak Rowerowy do Gorących Źródeł – oznaczony kolorem niebeskim szlak rowerowy w formie pętli przebiegający przez zachodnią część województwa łódzkiego, łączący 3 obiekty wodne: Aquapark Fala, Termy w Uniejowie oraz zbiornik Jeziorsko. W gminie Lutomiersk szlak przebiega od strony zachodniej od Puczniewa przez Zygmuntów, Szydłów, Jerwonice, Czołczyn, Lutomiersk do Bechcic i dalej w stronę Konstantynowa Łódzkiego. Największymi atrakcjami na trasie w gminie Lutomiersk są: Klasztor Salezjanów w Lutomiersku, Kościół Matki Bożej Szkaplerznej, grodzisko z VIII - IX wieku oraz Park podworski z XIX w. w Szydłowie oraz malownicza Dolina Rzeki Ner;
3. Szlak Rowerowy po ziemi Poddębickiej – oznaczony kolorem zielonym szlak rowerowy przebiegający w większości przez powiat poddębicki. W gminie Lutomiersk szlak prowadzi przez Jeziorko, Wolę Puczniewską oraz Mianów. Trasa przebiega przez Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz w pobliżu Rezerwatu Jodły Oleśnicki;
4. Szlak Rowerowy Łódź Polesie – Malanów – oznaczony kolorem zielonym szlak rowerowy prowadzący od zachodnich obrzeży łodzi przez malownicze tereny gmin sąsiadujących z łodzią aż do zabytkowego Malanowa. W gminie Lutomiersk szlak biegnie od strony Bełdowa do Malanowa. Największą atrakcją na trasie w gminie Lutomiersk jest park – pozostałość po dawnym zespole dworsko-parkowym oraz pozostałości dworu z początku XIX w.

W 2026 r. gmina otrzymała dofinansowanie na utworzenie ogólnodostępnego miejsca postojowego dla rowerzystów[20].

[19] Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lutomiersk
[20] Źródło: https://redakcja.samorzad.gov.pl/web/gmina-lutomiersk/gmina-lutomiersk-w-gronie-17-beneficjentow-programu-infrastruktura-turystyczna-w-lodzkiem-2026 [data dostępu: 2.09.2026 r.]

5.1.4 Jakość powietrza

Zgodnie z art. 88 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) oceny jakości powietrza i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Podstawowym celem monitoringu jakości powietrza jest uzyskanie informacji o poziomach stężeń substancji w powietrzu oraz wyników ocen jakości powietrza. W celu oceny jakości powietrza na terenie województwa łódzkiego wyznaczono dwie strefy:

- aglomeracja łódzka – kod strefy PL1001;
- strefa łódzka – kod strefy PL1002, do której należy gmina Lutomiersk.

Roczne oceny jakości powietrza, dokonywane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, prowadzone są w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. Są to równocześnie substancje, dla których w prawie krajowym (rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu) i w dyrektywach UE (2008/50/WE i 2004/107/WE) określono normatywne stężenia w postaci poziomów dopuszczalnych/docelowych/celu długoterminowego w powietrzu, ze względu na ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin.

Lista zanieczyszczeń, jakie należy uwzględnić w ocenie dokonywanej pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi, obejmuje 12 substancji:

- dwutlenek siarki SO_2,
- dwutlenek azotu NO_2,
- tlenek węgla CO,
- benzen C_6H_6,
- ozon O_3,
- pył PM10,
- pył PM2.5
- ołów Pb w PM10,
- arsen As w PM10,
- kadm Cd w PM10,
- nikiel Ni w PM10,
- benzo(a)piren B(a)P w PM10.

W ocenach dokonywanych pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnia się 3 substancje:

- dwutlenek siarki SO_2,
- tlenki azotu NO_x,
- ozon O_3.

Wynik oceny i klasyfikacji strefy dla danego zanieczyszczenia zależy od stężeń tego zanieczyszczenia występujących na terenie strefy – zwykle w rejonach o najwyższym stopniu zanieczyszczenia daną substancją. Uzyskany wynik przekłada się na określone wymagania w zakresie działań na rzecz poprawy jakości powietrza (w przypadku, gdy nie są spełnione odpowiednie kryteria) lub na rzecz utrzymania tej jakości (jeżeli spełnia ona przyjęte standardy).

Poniżej zestawiono klasy stref i wymagane działania w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza:

- Klasa A – poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu dopuszczalnego / docelowego;
- Klasa C – poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom dopuszczalny/docelowy;
- Klasa D1 – poziom stężeń zanieczyszczenia nie przekracza poziomu celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu);

– Klasa D2 – poziom stężeń zanieczyszczenia przekracza poziom celu długoterminowego (dotyczy tylko ozonu).

Tabela 4. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza

Poziom stężeń	Zanieczyszczenie	Klasa strefy	Wymagane działania
W przypadku, gdy dla zanieczyszczenia określony jest poziom dopuszczalny			
nie przekracza poziomu dopuszczalnego*	ochrona zdrowia ludzi: dwutlenek siarki SO_2, dwutlenek azotu NO_2, tlenek węgla CO, benzen C_6H_6, pył PM10, pył PM2.5** ołów Pb (zawartość w PM10) ochrona roślin: dwutlenek siarki SO_2 tlenki azotu NO_X -	A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakość powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem
powyżej poziomu dopuszczalnego*		C	- określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu, - kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych
W przypadku, gdy dla zanieczyszczenia określony jest poziom docelowy			
nie przekracza poziomu docelowego	ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin: ozon O_3 ochrona zdrowia ludzi: arsen As (zawartość w PM10), kadm Cd (zawartość w PM10), nikiel Ni (zawartość w PM10), benzo(a)piren B(a)P (zawartość w PM10)	A	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego
powyżej poziomu docelowego		C	- dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych - opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu
W przypadku, gdy dla ozonu określony jest poziom celu długoterminowego			
nieprzekraczający poziomu celu długoterminowego	ochrona zdrowia ludzi i ochrona roślin ozon O_3	D1	utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu celu długoterminowego
powyżej poziomu celu długoterminowego		D2	dążenie do osiągnięcia poziomu celu długoterminowego

* z uwzględnieniem dozwolonych częstości przekroczeń określonych w rozporządzeniu MŚ w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu

** w przypadku pyłu zawieszonego PM2,5, w roku 2024 obowiązuje poziom dopuszczalny II faza, przy ocenie którego stosuje się dotychczasowe oznaczenie klas: A1 i C1.

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki za rok 2025*

Tabela 5. Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie: SO_2, NO_2, CO, C_6H_6, PM10, PM2,5, Pb, As, Cd, Ni, B(a)P i O_3

Zanieczyszczenie	Normowany poziom	Czas uśredniania	Klasa A	Klasa C
dwutlenek siarki	dopuszczalny	1-godz.	nie więcej niż 24 stężenia 1-godz. $S_1 > 350$ µg/ m^3	więcej niż 24 stężenia 1-godz. $S_1 > 350$ µg/ m^3
dwutlenek siarki	dopuszczalny	24-godz.	nie więcej niż 3 stężenia 24-godz. $S_{24} > 125$ µg/ m^3	więcej niż 3 stężenia 24-godz. $S_{24} > 125$ µg/ m^3
dwutlenek azotu	dopuszczalny	1-godz.	nie więcej niż 18 stężeń 1-godz. $S_1 > 200$ µg/ m^3	więcej niż 18 stężeń 1-godz. $S_1 > 200$ µg/ m^3
dwutlenek azotu	dopuszczalny	rok	$S_a <= 40$ µg/ m^3	$S_a > 40$ µg/ m^3
tlenek węgla	dopuszczalny	8-godz.	$S_{8max} <= 10$ mg/ m^3	$S_{8max} > 10$ mg/ m^3
benzen	dopuszczalny	rok	$S_a <= 5$ µg/ m^3	$S_a > 5$ µg/ m^3
pył zawieszony PM10	dopuszczalny	24-godz.	nie więcej niż 35 stężeń 24-godz. $S_{24} > 50$ µg/m^3	więcej niż 35 stężeń 24-godz. $S_{24} > 50$ µg/m^3
pył zawieszony PM10	dopuszczalny	rok	$S_a <= 40$ µg/m^3	$S_a > 40$ µg/m^3
pył zawieszony PM2,5	dopuszczalny - faza II*	rok	$S_a <= 20$ µg/ m^3 (klasa A1)	$S_a > 20$ µg/m^3 (klasa C1)
pył zawieszony PM2,5	dopuszczalny – faza I*	rok	$S_a <= 25$ µg/m^3	$S_a > 25$ µg/m^3
ołów	dopuszczalny	rok	$S_a <= 0,5$ µg/m^3	$S_a > 0,5$ µg/m^3
arsen	docelowy	rok	$S_a <= 6$ ng/m^3	$S_a > 6$ ng/m^3
kadm	docelowy	rok	$S_a <= 5$ ng/m^3	$S_a > 5$ ng/m^3
nikiel	docelowy	rok	$S_a <= 20$ ng/m^3	$S_a > 20$ ng/m^3
benzo(a)piren	docelowy	rok	$S_a <= 1$ ng/m^3	$S_a > 1$ ng/m^3
ozon	docelowy	8-godz.	nie więcej niż 25 dni ze stężeniem $S_{8max_d} > 120$ µg/m^3 (średnio dla ostatnich 3 lat)	więcej niż 25 dni ze stężeniem $S_{8max_d} > 120$ µg/ m^3 (średnio dla ostatnich 3 lat)

Objaśnienia do tabeli:
S_a – stężenie średnie roczne,
S_1 – stężenie 1-godzinne,
S_{24} – stężenie średnie dobowe,
S_{8max} – maksimum ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących (obliczanych ze stężeń 1 godzinnych) w ciągu roku kalendarzowego,
S_{8max_d} – maksimum dobowe ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących obliczanych ze stężeń średnich jednogodzinnych; każdą wartość średnią ośmiogodzinną przypisuje się dobie, w której kończy się ośmiogodzinny okres uśredniania,
ołów, arsen, kadm, nikiel, benzo(a)piren – oznaczane w pyle zawieszonym PM10,
* kryteria klasyfikacji stref dla pyłu zawieszonego PM2,5:
- faza I – obowiązująca w Polsce do dnia 31 grudnia 2019 r. (dodatkowa klasyfikacja),
- faza II – obowiązująca w Polsce od dnia 1 stycznia 2020 r.

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki za rok 2025*

Tabela 6. Kryteria dodatkowej klasyfikacji stref dla ozonu (O_3) ze względu na ochronę zdrowia ludzi (w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego - do osiągnięcia w 2020 roku)

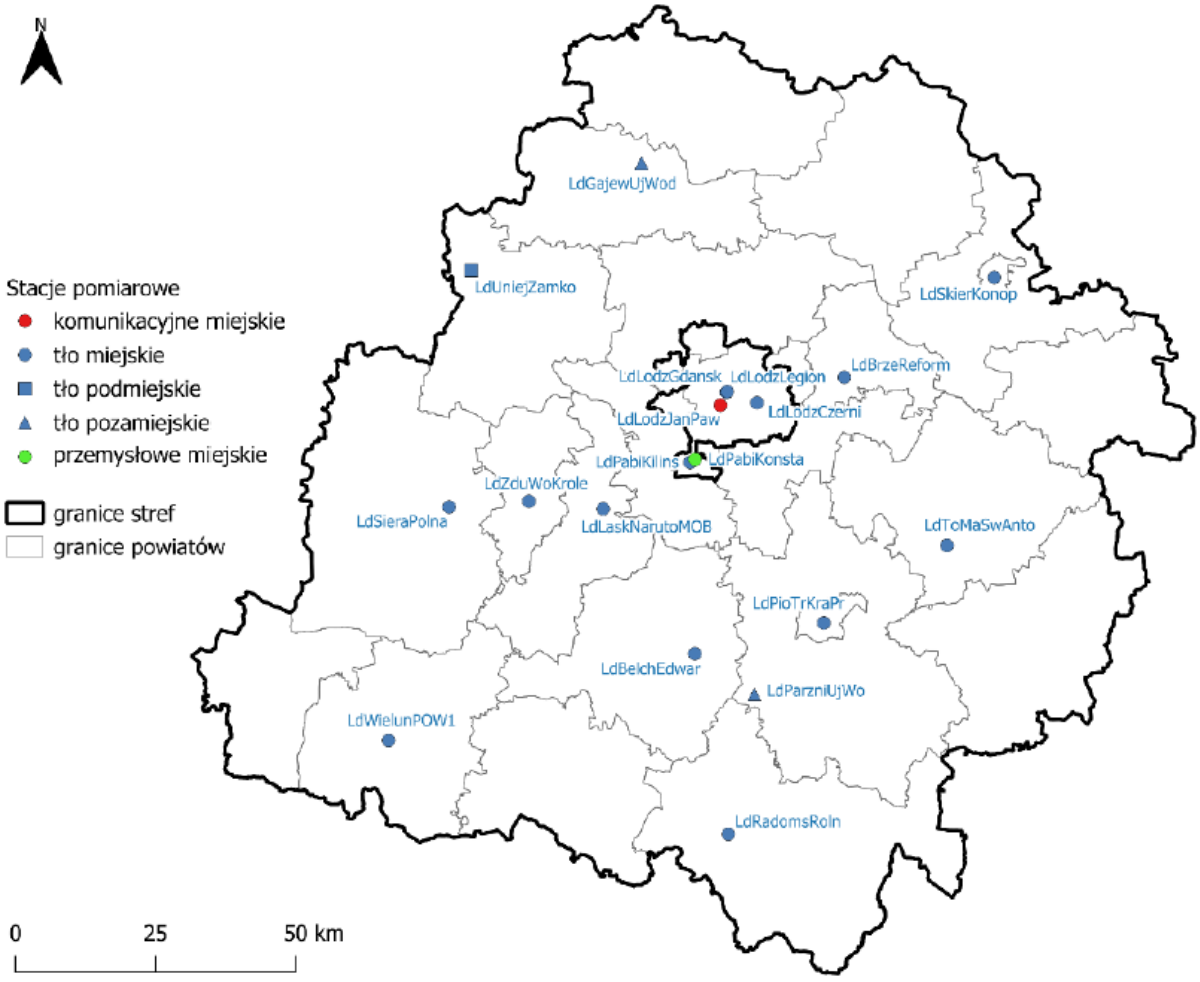
Zanieczyszczenie	Normowany poziom	Czas uśredniania	Klasa D1	Klasa D2
Ozon	cel długoterminowy	8-godz.	S_{8max} <= 120 µg/m^3 w ocenianym roku	S8max > 120 µg/m^3 w ocenianym roku

Objaśnienia do tabeli:
S_{8max} – maksimum ze stężeń średnich ośmiogodzinnych kroczących (obliczanych ze stężeń 1-godzinnych) w ciągu roku kalendarzowego.

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki za rok 2025*

Program pomiarów jakości powietrza realizowany jest zgodnie z Wieloletnim Strategicznym Programem Państwowego Monitoringu Środowiska oraz Wykonawczym Programem Państwowego Monitoringu Środowiska na dany rok.

Lokalizację stacji pomiarowych wykorzystanych w Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie łódzkim w 2025 r. prezentuje poniższy rysunek.

Rysunek 11. Lokalizacja punktów pomiarowych w województwie łódzkim wykorzystanych w ocenie za rok 2025

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki za rok 2025*

Na terenie województwa łódzkiego w 2025 r. funkcjonowało ogółem 23 stacji pomiarowych. Na terenie gminy Lutomiersk nie został wyznaczony punkt pomiarowy wykorzystany w „Rocznej ocenie jakości powietrza w województwie łódzkim. Raport wojewódzki" w latach 2022-2025.

Zestawienie wynikowych klas dla strefy łódzkiej (do której należy gmina Lutomiersk) z uwzględnieniem kryterium ochrony zdrowia przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7. Wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za lata 2022-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Nazwa strefy	Symbol klasy wynikowej											
	SO_2	NO_2	CO	C_6H_6	O_3[1)]	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5[2)]
strefa łódzka	Rok 2022											
	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C1[2)]
	Rok 2023											
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1[2)]
	Rok 2024											
	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	C1[2)]
	Rok 2025											
	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C1[2)]

1) Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2
2) Dla pyłu zawieszonego PM2,5 – poziom dopuszczalny I faza: strefa łódzka uzyskała klasę A (2022-2025)

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki* za rok 2022, 2023, 2024 oraz 2025

Poniżej zestawiono informacje dotyczące obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2022-2025 w sferze łódzkiej z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi.

Tabela 8. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2022-2025 w sferze łódzkiej z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi

Rok	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km^2]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
Pył zawieszony PM10 – ochrona zdrowia						
2022	poziom dopuszczalny	śr. 24-godz.	104,9	0,6	133 628	8,5
2025			29,8	0,2	43 720	2,8
Pył zawieszony PM2,5– ochrona zdrowia						
2022	poziom dopuszczalny (II faza)	śr. roczna	63,1	0,4	90 127	5,7
2024			14,3	<0,1	34 005	2,2
2025			9,7	0,05	26 983	1,7
Benzo(a)piren w pyle zawieszonym PM10 – ochrona zdrowia						
2022	poziom docelowy	śr. roczna	691,2	3,9	489 807	31,2
2023			231,0	1,3	363 209	23,2
2024			264,1	1,5	331 196	21,3
2025			978,1	5,5	603 321	39,0

Rok	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km^2]	Udział w powierzchni strefy [%]	Liczba mieszkańców obszaru przekroczenia	Udział w liczbie mieszkańców strefy [%]
Ozon – ochrona zdrowia						
2022	poziom celu długoterminowego	śr. 8-godz.	17 386,9	97,6	1 553 110	98,8
2023			17 583,2	98,7	1 553 687	99,4
2024			17 625,4	99,0	1 551 877	99,8
2025			17 711,3	99,5	1 542 524	99,8

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki* za rok 2022, 2023, 2024 oraz 2025

Na obszarze województwa łódzkiego w ostatnich latach utrzymuje się niski poziom zanieczyszczenia powietrza (poniżej poziomów dopuszczalnych/docelowych) dla następujących substancji: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, benzen, tlenek węgla, pył zawieszony PM10 oraz oznaczane w nim metale: ołów, arsen, kadm i nikiel.

Problemem w skali województwa są ponadnormatywne stężenia benzo(a)pirenu zawartego w pyle zawieszonym PM10. Podobnie jak w latach poprzednich, wyższe wartości stężeń tego zanieczyszczenia występowały w okresach grzewczych (styczeń – marzec, październik – grudzień). Przekroczenie poziomu docelowego B(a)P w 2025 roku zarejestrowały 10 z 14 stacji pomiarowych w województwie. Jako główną przyczynę przekroczeń wskazuje się „niską" emisję pochodzącą z dużych obszarów zwartej zabudowy mieszkaniowej niepodłączonej do sieci cieplnej, spowodowana spalaniem paliw stałych do celów grzewczych.

Odnotowane stężenia pyłu zawieszonego PM10 w 2025 r. wskazują na ponowne przekroczenia tego parametru i pogorszenie jakości powietrza w tym zakresie, po dwóch latach (2023-2024), w których na terenie województwa łódzkiego dotrzymywane były poziomy dopuszczalne. W ciągu roku najwyższe stężenia wystąpiły w okresie jesienno-zimowym, co ma również związek „niską" emisję pochodzącą z dużych obszarów zwartej zabudowy mieszkaniowej. Dodatkową przyczyną wzrostu stężenia pyłu w powietrzu były występujące niekorzystne warunki meteorologiczne na danym terenie, sprzyjające koncentracji emitowanych substancji (inwersja termiczna w przygruntowych warstwach atmosfery, mała prędkość wiatru). W roku 2025 na niemal wszystkich stanowiskach pomiarowych stężenie pyłu zawieszonego PM10 było wyższe niż w latach 2023-2024. W roku 2025, podobnie jak na przestrzeni ostatnich kilku lat (od 2019 roku), nie doszło do przekroczenia poziomu dopuszczalnego średniorocznego pyłu zawieszonego PM10.

W latach 2022-2024 zauważalny jest stopniowy spadek stężeń pyłu zawieszonego PM2,5 na wszystkich stacjach województwa łódzkiego, na których w tym czasie były prowadzone pomiary. W roku 2025 stężenia na większości stacji wzrosły o kilka mikrogramów lub były zbliżone do stężeń w roku 2024. Od 2022 r. poziom dopuszczalny fazy I nie został przekroczony. W latach 2022-2025 r., z wyjątkiem 2023 r., w odniesieniu do średniorocznego poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM2,5 (tzw. faza II Da=20 μg/m^3) stwierdzono przekroczenie na obszarze strefy łódzkiej (klasa C1). Problem wysokich stężeń pyłu zawieszonego PM2,5 dotyczy obszarów zabudowanych, z dominującą emisją powierzchniową. To właśnie ten rodzaj emisji (ogrzewanie budynków paliwem stałym – węglem i drewnem) przyczynia się do ewentualnych przekroczeń obowiązujących standardów pyłu zawieszonego PM2,5 (a także pyłu zawieszonego PM10 i benzo(a)pirenu w pyle

zawieszonym PM10). Duże znaczenie ma również emisja komunikacyjna, wpływająca negatywnie na jakość powietrza wzdłuż dróg o dużym natężeniu ruchu.

W sezonie wiosenno-letnim rejestrowany jest wzrost stężeń ozonu, spowodowany obecnością w atmosferze jego prekursorów oraz w dużej mierze warunkami meteorologicznymi. W 2025 r. nie stwierdzono przekroczenia poziomu docelowego ozonu określonego dla kryterium ochrony zdrowia ludzi. Stwierdzono jednak, podobnie jak w latach poprzednich, przekroczenie poziomu celu długoterminowego na wszystkich stacjach pomiarowych w województwie. W odróżnieniu od innych zanieczyszczeń gazowych czy pyłowych, w przypadku ozonu na przestrzeni ostatnich 10 lat nie zaobserwowano trendu spadkowego stężeń.

Zestawienie wynikowych klas dla strefy łódzkiej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 9. Klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2022-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Symbol klasy wynikowej		
SO_2	NO_x	O_3[1]
Rok 2022		
A	A	A
Rok 2023		
A	A	A
Rok 2024		
A	A	A
Rok 2025		
A	A	A

[1]Dla ozonu – poziom celu długoterminowego, strefa uzyskała klasę D2

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki* za rok 2022, 2023, 2024 oraz 2025

W odniesieniu do kryterium ochrony roślin, w latach 2022-2025 pomiary jakości powietrza oraz wyniki modelowania nie wykazały przekroczeń poziomów dopuszczalnych określonych dla dwutlenku siarki i tlenków azotu oraz poziomu docelowego ozonu. Przekroczenia w strefie łódzkiej stwierdzono w przypadku poziomu celu długoterminowego ozonu, które zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. Zestawienie sytuacji przekroczeń w strefie łódzkiej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin w latach 2022-2025 – zanieczyszczenie O_3 poziom celu długoterminowego

Rok	Typ normy	Czas uśredniania (parametr)	Powierzchnia obszaru przekroczenia [km^2]	Udział w powierzchni strefy [%]	Powierzchnia obszarów ekosystemów objętych przekroczeniem [km^2]*
Ozon – ochrona roślin					
2022	poziom celu długoterminowego	AOT40	17 719,9	99,5	16 661,5
2023			17 721,4	99,5	16 664,7
2024			17 721,7	99,5	16 663,7
2025			17 721,6	99,5	16 663,0

* Jako obszary ekosystemów uwzględniono tereny naturalne (obejmujące lasy i ekosystemy naturalne, obszary podmokłe oraz obszary wodne) oraz tereny rolne. Nie włączono terenów antropogenicznych (np. zabudowa miejska, tereny przemysłowe, komunikacyjne, budowy itp.). Wartość oszacowana na podstawie zasobów bazy Corine Land Cover 2018.

źródło: GIOŚ, *Roczna ocena jakości powietrza w województwie łódzkim raport wojewódzki* za rok 2022, 2023, 2024 oraz 2025

Działania w zakresie poprawy jakości powietrza są realizowane w ramach programów ochrony powietrza (POP). Obecnie na terenie województwa obowiązują, uchwalone przez Sejmik Województwa Łódzkiego w listopadzie 2023 r., programy ochrony powietrza i plany działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej i strefy aglomeracja łódzka). Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne przyczyny wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza oraz określa działania, na rzecz poprawy jakości powietrza w województwie.

Zgodnie z zapisami Programu ochrony powietrza i planu działań krótkoterminowych dla strefy łódzkiej zostały wyznaczone następujące działania naprawcze tj.:

- redukcja emisji zanieczyszczeń ze źródeł małej mocy do 1 MW;
- prowadzenie edukacji ekologicznej;
- prowadzenie działań kontrolnych.

Stan jakości powietrza (tło) na terenie gminy Lutomiersk

Wartości stężeń średniorocznych substancji (minimum – maksimum) występujące na obszarze gminy Lutomiersk w latach 2022-2025 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 11. Stężenia zanieczyszczeń powietrza w gminie Lutomiersk w latach 2022-2025, uzyskane na podstawie modelowania matematycznego

Substancja	Stężenie średnioroczne				Poziom dopuszczalny
	2022	2023	2024	2025	
Dwutlenek azotu [µg/m^3]	10-15	10-15	10-14	10-13	40
Dwutlenek siarki [µg/m^3]*	4	3-4	3	3	125
Pył zawieszony PM10 [µg/m^3]	19-28	17-23	18-24	14-21	40
Pył zawieszony PM2,5 [µg/m^3]	11-18	9-15	10-15	8-13	20
Benzen [µg/m^3]	0,5-1	0,7-1	0,6-1	0,6-1	5
Ołów [µg/m^3]**	0,01-0,005	0,004-0,007	0,003-0,006	0,003-0,007	0,5
Tlenek węgla [µg/m^3]***	231-462	224-448	181-361	180-359	10 000
Benzo(a)piren [ng/m^3]****	0,4-1,3	0,2-1,2	0,2-0,6	0,7-1,7	5
Arsen [ng/m^3]*****	0,7-1,3	0,5-0,7	0,5	0,5-0,6	6
Kadm [ng/m^3]*****	0,2-0,3	0,2-0,3	0,2-0,3	0,2-0,3	5
Nikiel [ng/m^3]*****	0,5-1	0,3-0,8	0,5-1	0,5-2	20

*Poziom dopuszczalny jako wartość średnioroczna dla SO_2 jest określony w polskim prawie jedynie pod kątem ochrony roślin, co oznacza, że norma ta nie dotyczy stref będących aglomeracjami lub miastami, o których mowa w ustawie Prawo ochrony środowiska.

** Stężenie oznaczone jako suma metalu i jego związków w pyle zawieszonym PM10.

*** W polskim prawie nie został określony dopuszczalny poziom średniej rocznej wartości stężenia CO, poziom ten został określony jedynie w odniesieniu do wartości średniej 8-godzinnej.

**** Stężenie w pyle zawieszonym PM10. Dla benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 nie został w polskim prawie określony poziom dopuszczalny. Oceny jakości powietrza w odniesieniu do benzo(a)pirenu w pyle zawieszonym PM10 dokonuje się w oparciu o poziom docelowy, który jest wartością średnioroczną.

***** Stężenie oznaczone jako suma metalu i jego związków w pyle zawieszonym PM10. Dla arsenu, kadmu i niklu w pyle PM10 nie zostały w polskim prawie określone poziomy dopuszczalne. Oceny jakości powietrza w odniesieniu do tych zanieczyszczeń dokonuje się w oparciu o poziomy docelowe, które są wartościami średniorocznymi.

źródło: Państwowy Monitoring Środowiska/ Ekoinfonet

Wszystkie powyższe wartości stężeń zanieczyszczeń powietrza są znacznie poniżej dopuszczalnych wartości. W 2025 r. najwyższy udział wynoszący do 65% poziomu dopuszczalnego wykazywało stężenie PM2.5 oraz do 52,5% - stężenie PM10.

5.1.5. Odnawialne Źródła Energii (OZE)

Wraz z rosnącym zapotrzebowaniem na energię przy jednoczesnym wyczerpywaniu się zasobów konwencjonalnych wzrasta zainteresowanie alternatywnymi sposobami pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Energia odnawialna jest to energia pochodząca z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwana z odnawialnych niekopalnych źródeł energii (energia: wody, wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalna, fal, prądów i pływów morskich, oraz energia wytwarzana z biomasy stałej, biogazu i biopaliw ciekłych)[21].

Odnawialne źródło energii to natomiast źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, aerotermalną, geotermalną, hydrotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu pochodzącego ze składowisk odpadów, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych[22].

Biogaz

Biogaz to paliwo gazowe otrzymywane w procesie fermentacji metanowej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, z wyłączeniem gazu pozyskanego z surowców pochodzących z oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. Biogaz powstaje w wyniku fermentacji metanowej ścieków. Przyjmuje się, iż ze 100 m^3 osadu o zawartości suchej masy na poziomie 5% można uzyskać od 10 do 30 m^3 gazu, który może być wykorzystany do produkcji energii cieplnej, elektrycznej, do napędzania pojazdów bądź przesyłany wprost do sieci gazowej[23].

Biomasa

Biomasę stanowią organiczne, niekopalne substancje o pochodzeniu biologicznym, które mogą być wykorzystywane w charakterze paliwa do produkcji ciepła lub wytwarzania energii elektrycznej[24]. Do najważniejszych rodzajów tego typu paliw należą:

- drewno,
- słoma i odpady pochodzące z produkcji rolniczej,
- odpady organiczne,
- oleje roślinne,
- tłuszcze zwierzęce,
- osady ściekowe,
- rośliny szybko rosnące, takie jak: wierzba wiciowa, miskant olbrzymi (trawa słoniowa), słonecznik bulwiasty, ślazowiec pensylwański.

[21] Źródło: Energia ze źródeł odnawialnych w 2023 r., Rzeszów 2024, Główny Urząd Statystyczny
[22]Źródło:https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3520,pojecie.html [data dostępu: 20.08.2026 r.]
[23] Źródło: https://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/3D66B00AC9EB43DDC1257567002E78FE/$file/Infos_51.pdf [data dostępu: 20.08.2026 r.]
[24]Źródło: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady WE nr 1099/2008 z dnia 22 października 2008 r. w sprawie statystyki energii

Biomasa jest obecnie źródłem energii o największym potencjale. Udział paliw takich jak słoma, drewno czy wierzba energetyczna w bilansie energetycznym kraju systematycznie wzrasta. Po odliczeniu areału upraw do celów spożywczych oraz upraw na potrzeby produkcji komponentów biopaliw, ostateczna powierzchnia możliwa do wykorzystania pod uprawy substratów energetycznych na terenie kraju wynosi około 600-700 tys. ha. Wykorzystywanie biomasy w celu pozyskiwania energii należy prowadzić w sposób przemyślany i zrównoważony, gdyż zgodnie z prognozami Agencji Ochrony Środowiska zaorywanie ziemi pod uprawy roślin energetycznych może przyczynić się do większej produkcji CO_2 do roku 2030 niż preferowane dotychczas spalanie paliw kopalnych. Jak wynika z prowadzonych badań, najbardziej sprzyjające środowisku jest pozyskiwanie energii z odpadów drewna. Uprawa roślin energetycznych niesie ze sobą ryzyko niebezpieczeństwa biologicznego, polegającego na niekontrolowanym rozprzestrzenianiu się gatunków obcych. Podczas produkcji energii z biomasy, należy także pamiętać o nisko-emisyjnym sposobie jej produkcji.

Energia cieków wód powierzchniowych

Potencjalna i kinetyczna energia cieków wód powierzchniowych wykorzystywana jest do wytwarzania energii w elektrowniach wodnych. Potencjał energii wodnej zależny jest od spadu i przepływu. Przepływy ze względu na dużą zmienność w czasie muszą być przyjęte na podstawie wieloletnich obserwacji dla przeciętnego roku przy średnich warunkach hydrologicznych. Spad określany jest jako iloczyn spadku i długości na danym odcinku rzeki. Rzeczywiste możliwości wykorzystania zasobów wodnych są znacznie mniejsze. Do energii odnawialnej zalicza się tylko produkcję energii elektrycznej w elektrowniach na dopływie naturalnym (przepływowych). Planując tego typu inwestycję należy wziąć pod uwagę uwarunkowania przyrodnicze (ocena zasobów przez IMGW, warunków geomorfologicznych i geologicznych), techniczne (tryb pracy elektrowni, specyfikacja techniczna turbin, wydajność, środowiskowe (przede wszystkim formy ochrony przyrody: obszary Natura 2000, prawne (pozwolenie wodnoprawne zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego), ekonomiczne oraz społeczne (np. turystyka).

Na terenie gminy Lutomiersk występują 4 instalacje wykorzystujące energię wodną rzeki Ner[25]:

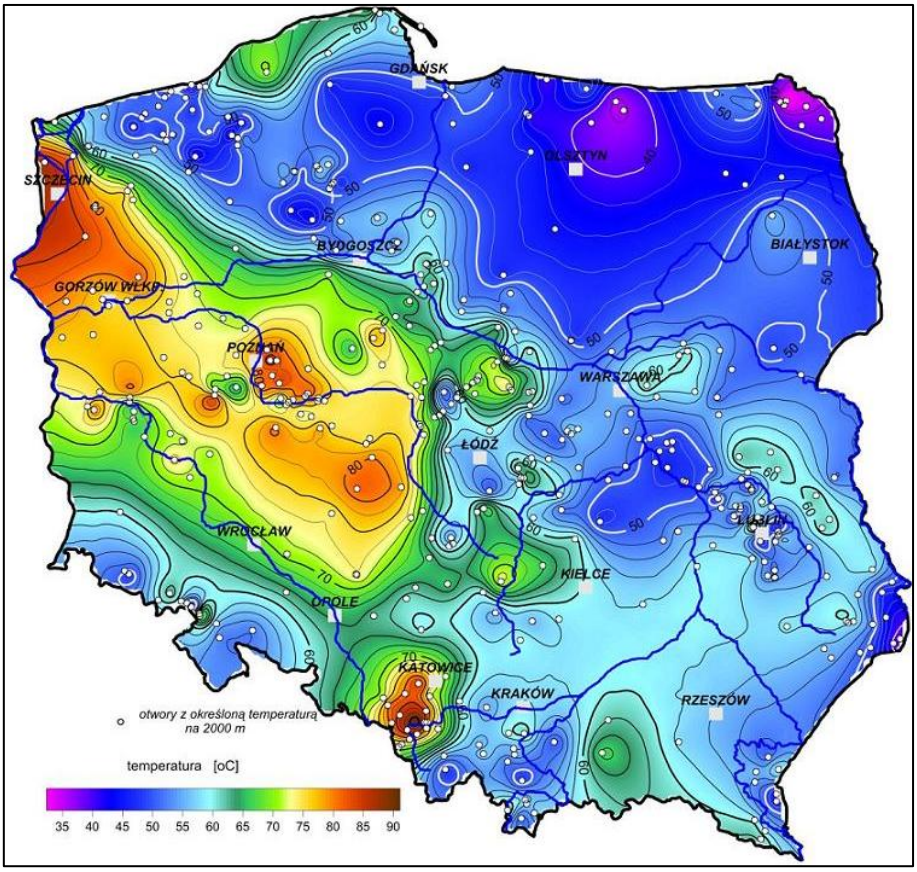
- Zygmuntów - o mocy 75 kW,
- Puczniew – o mocy 160 kW,
- Charbice Dolne - o mocy 50 kW;
- Charbice Górne - o mocy 55 kW.

Energia geotermalna

Energia geotermalna jest to energia cieplna pozyskiwana z głębi ziemi i stosowana głównie w celach grzewczych. Z racji na szerokie rozpowszechnienie o pełną odnawialność energia tego typu stanowi olbrzymi potencjał. Ciepłe wody o wyższej temperaturze zdatne są do produkcji energii elektrycznej, pozostałe z powodzeniem stosowane są w ciepłownictwie, rolnictwie czy do celów rekreacyjnych. Oszacowanie potencjału energii geotermalnej wiąże się z koniecznością kosztownych odwiertów próbnych. Warunkiem opłacalności jest odpowiednia temperatura podziemnych wód (minimum 65ºC na głębokości 2 km), ich wydajność oraz niskie zasolenie. Opłacalność wzrasta w sytuacjach, gdy ciepłe wody są umieszczone płycej (mniejsze koszty wiercenia i instalacji) oraz gdy ich temperatura jest wyższa[26].

[25] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział w Łodzi
[26] Źródło: P. Kubski, “Przegląd zasobów i wykorzystania energii geotermalnej w Polsce Overview of resources and utilization of geothermal energy in Poland,” pp. 14–16, 2012

Mapa rozkładu temperatury na głębokości 2 000 m p.p.t. przedstawiona została poniżej.

Rysunek 12. Mapa temperatury na głębokości 2000 metrów pod powierzchnią terenu
źródło: Szewczyk 2010, Państwowy Instytut Geologiczny

Gmina Lutomiersk położona jest w obrębie regionu, na którego obszarze występują wody geotermalne związane ze zbiornikami utworów kredowych i jurajskich. Najkorzystniejsze warunki występują w zbiornikach dolnej kredy oraz dolnej jury, które charakteryzują się dobrymi właściwościami wodonośnymi i artezyjskimi, a także wysoką przepuszczalnością, co stwarza możliwości ich wykorzystania jako źródła energii odnawialnej[27].

Warstwy wodonośne dolnej kredy zbudowane są głównie z piaskowców, w tym piaskowców węglanowych i mułkowych, rozdzielonych lokalnie występującymi warstwami mułowców i iłowców o ograniczonej lub całkowitej nieprzepuszczalności. Zbiornik dolnokredowy odgrywa istotną rolę zarówno z punktu widzenia hydrogeologii, jak i potencjału geotermalnego. Niska mineralizacja wód, nieprzekraczająca 20 g/dm³, w połączeniu z dużą zasobnością oraz wysoką temperaturą sięgającą nawet 80°C, sprawia, że mogą one być wykorzystywane do celów ciepłowniczych. Wody o temperaturze od 20°C do 60°C znajdują natomiast zastosowanie w balneologii oraz działalności rekreacyjnej[28].

Pomimo dobrych warunku do produkcji ciepła ze źródeł geotermalnych, jak i rozwoju turystyki wykorzystanie energii geotermalnej jest nieefektywne ekonomicznie na terenie gminy. W chwili obecnej nie funkcjonują żadne instalacje wykorzystujące energię geotermalną.

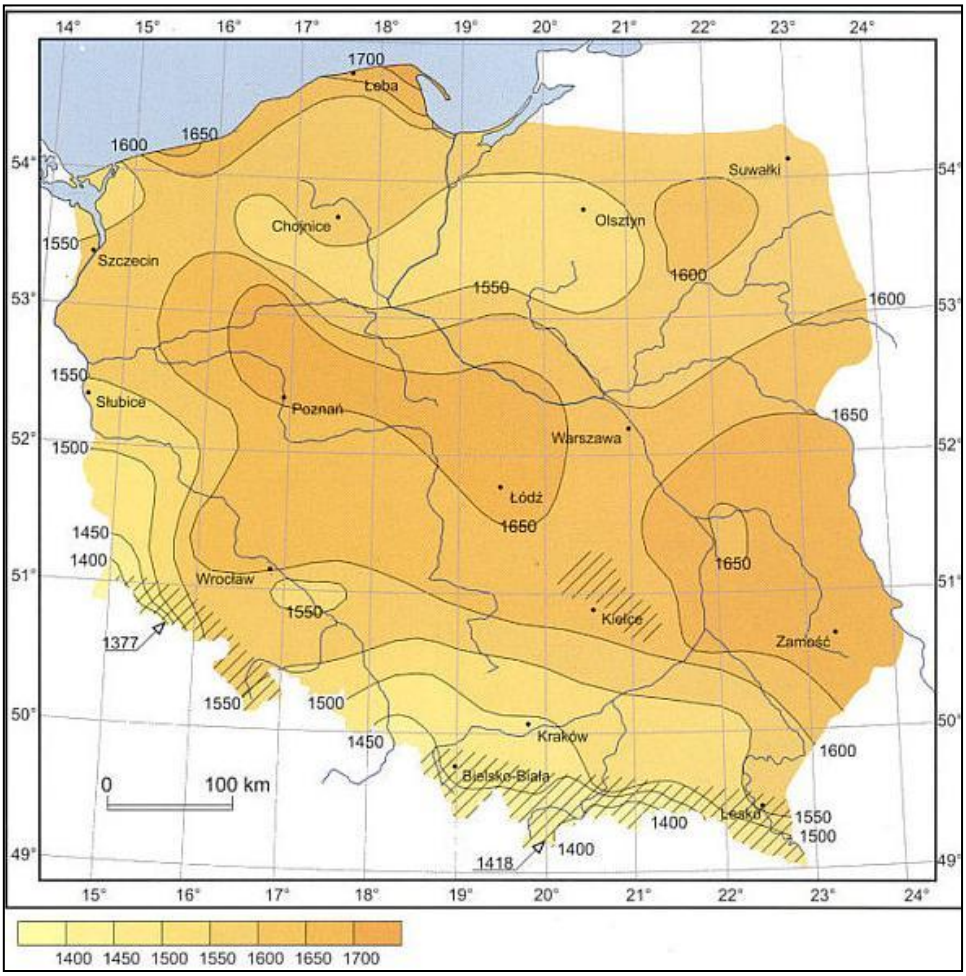
Warto jednak zaznaczyć, iż możliwe jest wykorzystanie energii wód podskórnych i ciepła ziemi przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Rozwiązania tego typu mogą znaleźć

[27] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[28] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

zastosowanie w domach jednorodzinnych oraz budynkach użyteczności publicznej w terenach o rozproszonej zabudowie.

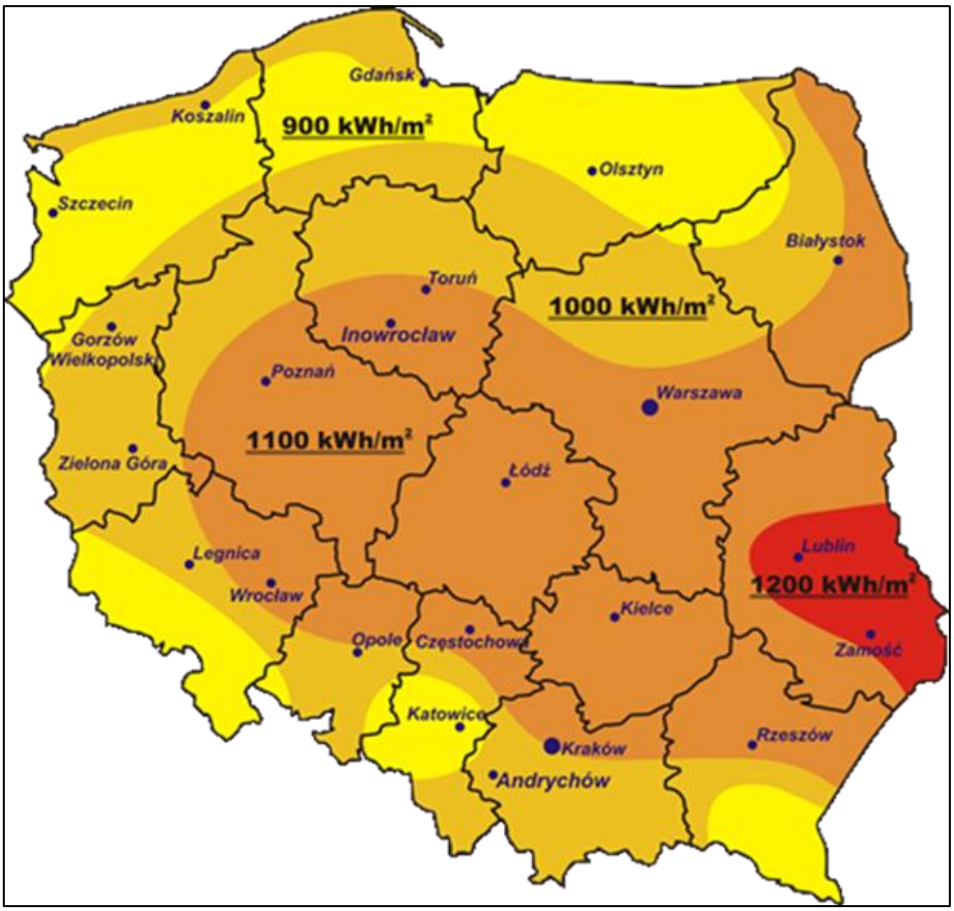
Energia słońca

Energia promieniowania słonecznego wykorzystywana jest w dwojaki sposób: do produkcji energii elektrycznej bądź ciepła. Ciepło może być pozyskiwane w sposób bierny poprzez nagrzewanie pomieszczeń bezpośrednim promieniowaniem bądź poprzez systemy cieczowych lub powietrznych kolektorów słonecznych służących ogrzewaniu mieszkań, podgrzewaniu wody użytkowej itp. Konwersja promieniowania na prąd elektryczny odbywa się natomiast poprzez zastosowanie ogniw fotowoltaicznych bądź elektrowni termicznych. Zastosowanie kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych może okazać się zasadne już nawet w przypadku użytkowania przez pojedyncze gospodarstwa domowe, w zależności od stopnia zapotrzebowania na ciepłą wodę użytkową oraz energię elektryczną. Poniższe rysunki przedstawiają dwa najważniejsze czynniki wpływające na opłacalność inwestycji związanych z wykorzystaniem energii słonecznej[29].

Rysunek 13. Średni czas nasłonecznienia w ciągu roku na terenie Polski
źródło: imgw.pl

[29] Źródło: Nowak W. i Stachel A., 2011. Kolektory słoneczne i panele fotowoltaiczne jako źródło energii w małych instalacjach cieplnych i elektroenergetycznych. Automatyka – Energetyka – Zakłócenia

Rysunek 14. Mapa nasłonecznienia Polski
źródło: cire.pl

Gmina Lutomiersk zlokalizowana jest w strefie, gdzie średnioroczna suma promieniowania słonecznego wynosi ok. 1 100 kWh/m^2. Nasłonecznienie na terenie całej gminy szacowane jest na 1650 h/rok. Największe nasłonecznienie w regionie przypada na okres wiosenno-letni.

Zakłada się, że w związku z rosnącym zainteresowaniem społecznym, wykorzystanie energii słonecznej za pomocą kolektorów słonecznych czy ogniw fotowoltaicznych będzie mieć charakter wzrostowy. Sprzyjają temu warunki nasłonecznienia oraz sytuacja ogólnokrajowa, gdzie pozyskiwanie energii słonecznej do celów energetycznych jest coraz bardziej rozpowszechniane również za pomocą wsparcia finansowego (np. preferencyjne kredytowanie, dotacje).

Gmina Lutomiersk w 2026 r. przystąpiła do realizacji projekt pn. „Budowa instalacji fotowoltaicznych dla obiektów użyteczności publicznej w Gminie Lutomiersk – etap II". Planuje się montaż pięciu instalacji fotowoltaicznych wraz z magazynami energii na budynkach: Urzędu Miasta i Gminy Lutomiersk – dwie instalacje o mocy 38,5 kWp i 14,3 kWp wraz z magazynami energii o pojemności 35 kWh i 14 kWh, Szkoły Podstawowej w Lutomiersku – dwie instalacje o mocy 9,9 kWp i 14,3 kWp wraz z magazynami energii o pojemności 9 kWh i 14 kWh, Szkoły Podstawowej w Kazimierzu – moc instalacji 9,9 kWp wraz z magazynem energii o pojemności 9 kWh[30].

[30] Źródło: https://samorzad.gov.pl/web/gmina-lutomiersk/budowa-instalacji-fotowoltaicznych-dla-obiektow-uzytecznosci-publicznej-w-gminie-lutomiersk--etap-ii---projekt-dofinansowany-ze-srodkow-unii-europejskiej [data dostępu: 2.09.2026 r.]

W gminie wykorzystanie energii słonecznej odbywa się głównie poprzez instalacje montowane na budynkach. Na terenie gminy Lutomiersk znajduje się 653 szt. mikroinstalacji fotowoltaicznych łącznej mocy zainstalowanej 5 647,6 kW.[31]

Na terenie gminy występują instalacje wykorzystujące energię słoneczną w następujących lokalizacjach:

- Wygoda Mikołajewska dz. ewid. 20/3;
- Babice dz. ewid. 74;
- Stanisławów Stary dz. ewid. 63/6;
- Kazimierz dz. ewid. 70 i 71.

Energia wiatru

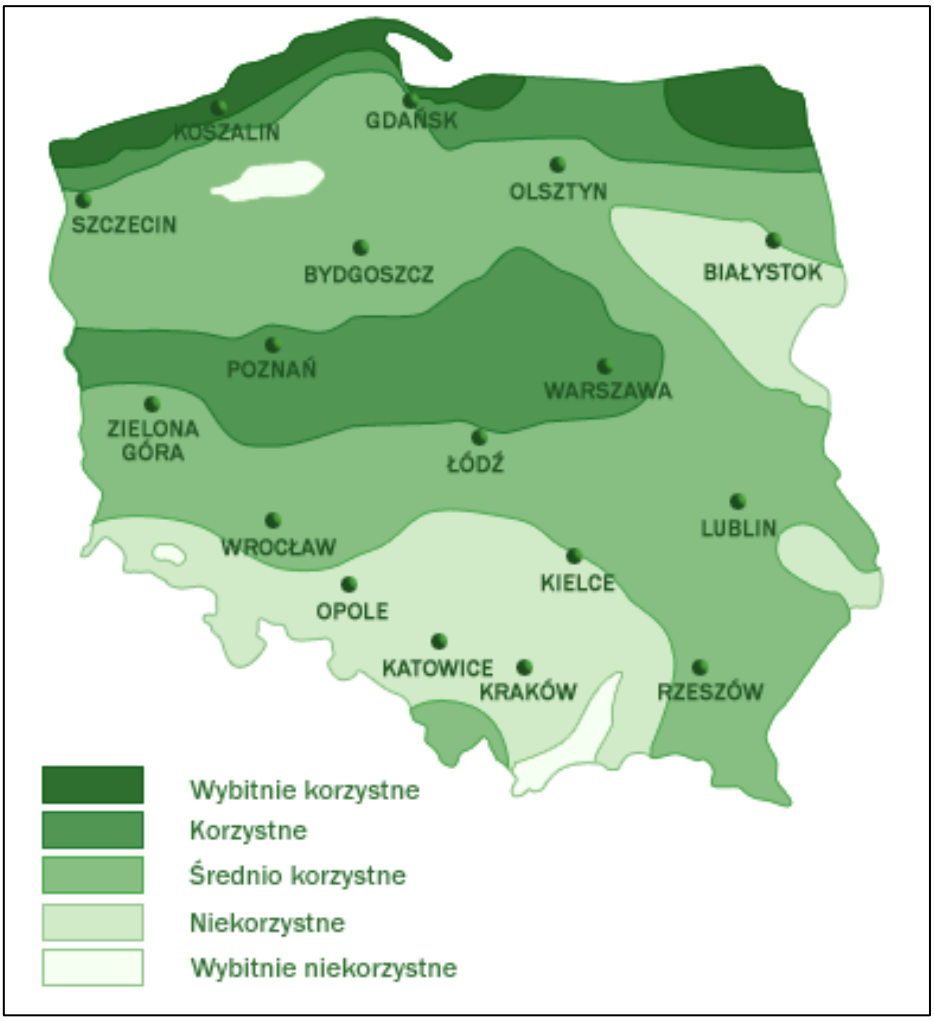
Energię wiatru stanowi energia kinetyczna przemieszczających się mas powietrza, która wykorzystywana jest do produkcji energii elektrycznej w turbinach wiatrowych. Potencjał elektrowni wiatrowych jest określany przez możliwości generowania przez nie energii elektrycznej. Tereny o korzystnym potencjale wyznacza się na podstawie badań kierunku, siły oraz częstotliwości występowania wiatrów[32].

Na tej podstawie sporządzono strefy energetyczne wiatru oraz podzielono powierzchnię kraju zgodnie z potencjałem energetycznym. Według IMGW obszar Polski można podzielić na 5 stref energetycznych warunków wiatrowych:

- Strefa I – wybitnie korzystna,
- Strefa II – bardzo korzystna,
- Strefa III – korzystna,
- Strefa IV – mało korzystna,
- Strefa V – niekorzystna.

Poniższy rysunek przedstawia podział terytorium Polski na strefy energetyczne wiatru.

[31] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział w Łodzi
[32] Źródło: https://sgpeo.pl/Energia_wiatrowa [data dostępu: 20.08.2026 r.]

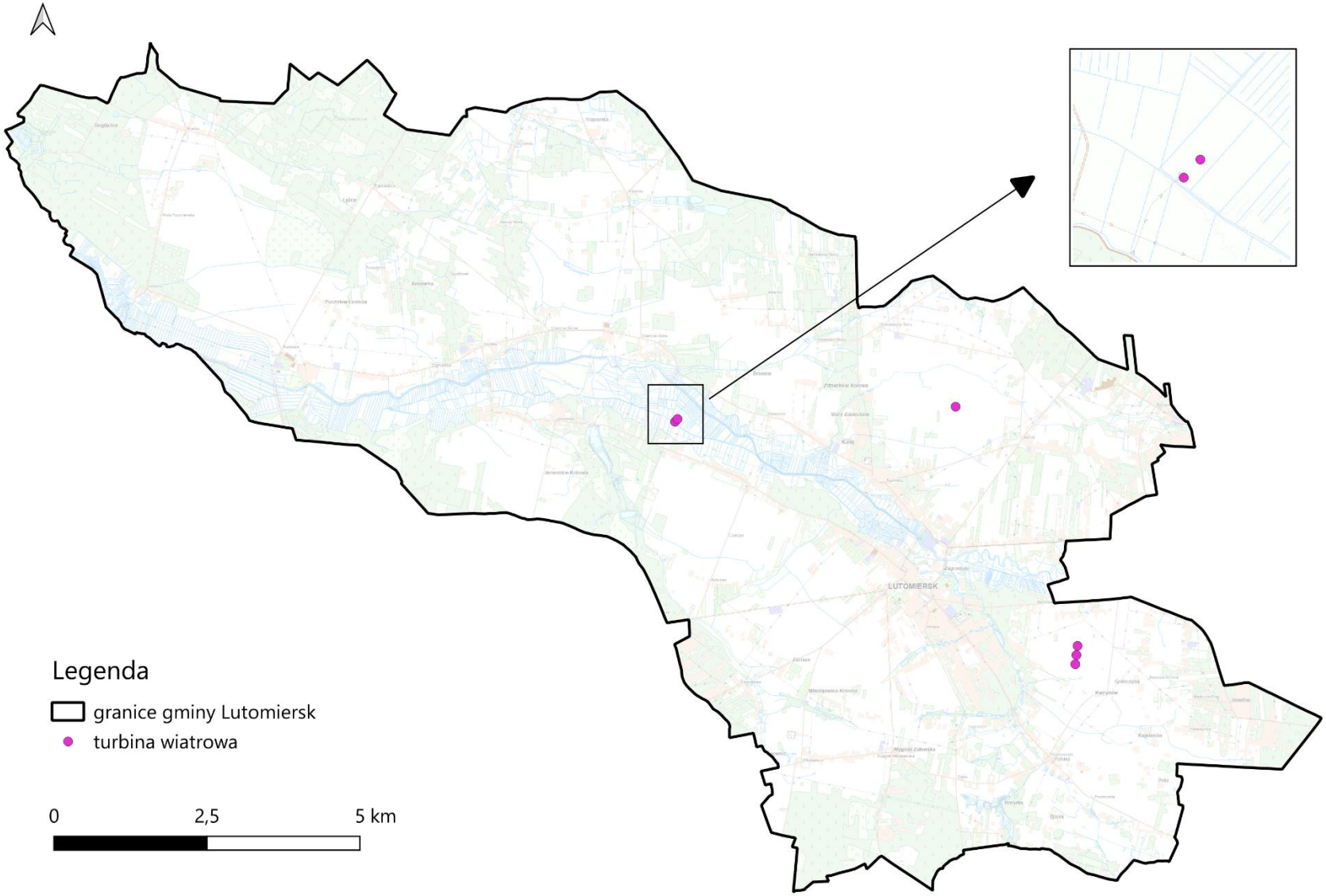

Rysunek 15. Strefy energetyczne warunków wiatrowych
źródło: imgw.pl

Zgodnie z podziałem wprowadzonym przez Ośrodek Meteorologii IMGW, gmina Lutomiersk leży w strefie korzystnej (strefa III).

Na terenie gminy zostały zainstalowane turbiny wiatrowe, przedstawione na poniższym rysunku. Instalacje zlokalizowane są w obrębie Kazimierz, Kolonia-Bechcice oraz Zdziechów.

Zgodnie z danymi PGE Dystrybucja S.A. Oddział w Łodzi, łączna moc zlokalizowanych na terenie gminy instalacji wykorzystujących energię wiatru wynosi 2 225 kW.

Rysunek 16. Lokalizacja turbin wiatrowych na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDOT10k

5.1.6. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	Zgodnie z analizami wykonanymi na potrzeby projektu KLIMADA 2.0[33], w następnych latach warunki klimatyczne Polski zmienią się. Przewidywane jest zwiększenie się temperatury powietrza. W miesiącach grudzień, styczeń, luty obserwowany jest największy wzrost średniej temperatury powietrza, zmniejszy się liczba dni z ujemną temperaturą. Zgodnie ze scenariuszem RCP4.5[34] – różnica temperatury maksymalnej w powiecie pabianickim może zwiększyć się o ok. 1,3^{o}C w porównaniu dekady 2021-2030 do 2091-2100. Jednakże biorąc pod uwagę scenariusz RCP8.5[35] - do końca XXI wieku średnia temperatura maksymalna może zwiększyć się o ok. 3 ^{o}C w stosunku do dekady 2021-2030. Efektem tego może być ograniczenie zapotrzebowania na energię potrzebną do ogrzewania pomieszczeń mieszkalnych, co jednocześnie spowoduje ograniczenie emisji gazów cieplarnianych. Zwiększenie się ilości dni upalnych, może z kolei spowodować wzrost zapotrzebowania na energię (urządzenia klimatyzacyjne). Większa ilość dni słonecznych przyczyni się natomiast do polepszenia się warunków słonecznych, wyjątkowo ważnych przy korzystaniu z energii odnawialnej. Konieczne będzie dostosowanie systemu energetycznego do wahań temperatur oraz zapotrzebowania energetycznego, wdrożenie rozproszonych, niskoemisyjnych źródeł energii oraz wykorzystywanie energii odnawialnej.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie ochrony powietrza, można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie sieci przesyłowych oraz awarie w zakładach przemysłowych. Awaria instalacji przemysłowych lub przesyłowych może doprowadzić do uwolnienia dużych ilości lotnych związków chemicznych do powietrza. Substancje takie mogą cechować się negatywnym wpływem na organizmy żywe oraz środowisko naturalne. Zasięg skażenia po awarii przemysłowej jest zależny od lokalnych uwarunkowań terenowych, klimatu oraz pogody i w zależności od tych parametrów może pokryć bardzo duży obszar.
Działania edukacyjne	Jednym z najważniejszych zadań gminy Lutomiersk jest zwiększanie świadomości ekologicznej ich mieszkańców. Cel ten można osiągnąć poprzez organizowanie szkoleń oraz akcji edukacyjnych podejmujących tematykę zmian klimatu, sposobów minimalizowania ich skutków, ograniczania niskiej emisji oraz minimalizacji negatywnego wpływu na powietrze atmosferyczne.
Monitoring środowiska	Monitoring powietrza w województwie łódzkim prowadzony jest przez Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi. Ponadto należy prowadzić kontrole w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów.

[33]Projekt KLIMADA to opracowanie i wdrożenie strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu, https://klimada2.ios.gov.pl/klimat-scenariusze-portal/?fbclid=IwAR1F89Vw HXvlWllhDh8dpxH1P84hg_M7QK-yljXLU6S9uedAThGJLrH6goc [data dostępu: 20.05.2025 r.]

[34] RCP 4.5 – ang. *Representative Concentration* Pathways 4.5 [W/m^2] Scenariusz zakładający wprowadzenie nowych technologii dla uzyskania wyższej niż obecnie redukcji emisji gazów cieplarnianych - w roku 2100 osiągniecie koncentracji CO_2 nieprzekraczającej 580 ppm (względem 410 ppm w 2020 r.) oraz wymuszenia radiacyjnego 4.5 [W/m^2]. Oznacza wzrost średniej temperatury Ziemi o 2,5°C względem epoki przedindustrialnej.

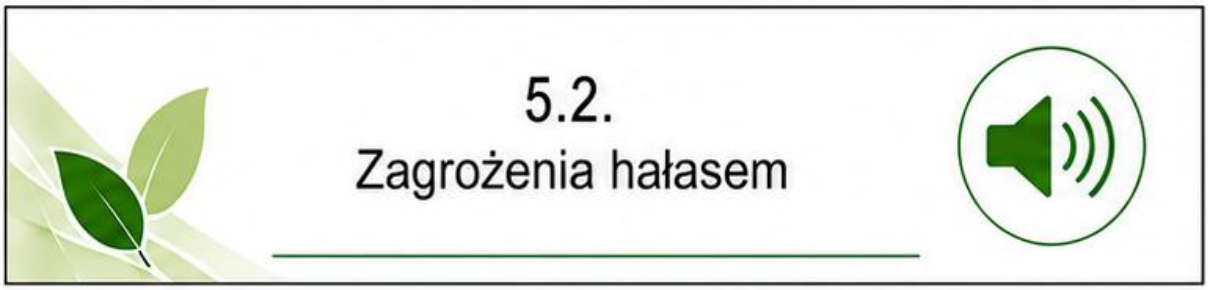
[35] RCP 8.5 – ang. *Representative Concentration Pathways* 8.5 [W/m^2] Scenariusz zakładający utrzymanie aktualnego tempa wzrostu emisji gazów cieplarnianych, nazywany "business as usual" - w roku 2100 osiągniecie koncentracji CO_2, na poziomie 1230 ppm (względem 410 ppm w 2020 r.) oraz wymuszenia radiacyjnego 8.5 [W/m^2]. Oznacza wzrost średniej temperatury Ziemi o 4,5°C względem epoki przedindustrialnej

5.1.7. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• wzrost zainteresowania rozwojem odnawialnych źródeł energii; • coraz więcej podejmowanych działań mieszkańców związanych z poprawą jakości powietrza (wymiany kotłów, termomodernizacje, montaż mikroinstalacji).	• systematyczne przekroczenia substancji w powietrzu; • presja urbanizacyjna; • występowanie zjawisk ekstremalnych takich jak intensywne opady deszczu oraz występowanie fal upałów i susz; • systematyczne ogrzewanie budynków w tradycyjnych, nieekologicznych kotłach.

5.1.8. Analiza SWOT

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Szereg prowadzonych działań zmierzających do obniżenia zanieczyszczeń powietrza z niskiej emisji, w tym realizacja PP „Czyste Powietrze”, dotacje z budżetu gminy. 2. Korzystne warunki do budowy i rozwoju instalacji energetyki odnawialnej. 3. Coraz większe zainteresowanie mieszkańców montażem instalacji OZE. 4. Przeprowadzane termomodernizacje oraz montaż OZE na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej. 5. Sukcesywna modernizacja systemu komunikacyjnego.	1. Występowanie na terenie gminy systemów ogrzewania indywidualnego, w których mogą być wykorzystywane niskiej jakości paliwa stałe, w tym odpady i/lub zaopatrzone w kotły o niskiej efektywności. 2. Występowanie licznych liniowych i punktowych źródeł zanieczyszczeń, w tym transportu drogowego. 3. Przekroczenie wymaganych poziomów substancji w powietrzu w strefie łódzkiej. 4. Niska efektywność energetyczna starszych budynków mieszkaniowych. 5. Niska dostępność ścieżek rowerowych na terenie gminy.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Stopniowe zastąpienie ogrzewania węglowego, bardziej ekologicznym systemem. 2. Termomodernizacja budynków. 3. Wzrost świadomości społecznej, poprzez prowadzone kampanie edukacyjne, w zakresie działań koniecznych do podjęcia, chroniących klimat i powietrze. 4. Realizacja programów wsparcia finansowego mieszkańców ze środków wojewódzkich, krajowych i unijnych. 5. Dostępność unijnych funduszy wsparcia dla instalacji OZE, rozwoju elektromobilności, adaptacji do zmian klimatu, likwidacji źródeł niskiej emisji oraz poprawy efektywności energetycznej budynków. 6. Rozwój technologii alternatywnego pozyskiwania energii i ich rosnąca dostępność. 7. Systematyczna modernizacja układu drogowego i tworzenie dróg dla rowerów.	1. Zanieczyszczenie powietrza wynikające z tzw. niskiej emisji, w tym spalania odpadów komunalnych w piecach domowych. 2. Wzrost natężenia ruchu pojazdów samochodowych szlakami komunikacyjnymi przebiegającymi przez teren gminy. 3. Ograniczone zasoby finansowe, mogące hamować realizację inwestycji proekologicznych. 4. Zanieczyszczenia powietrza pochodzące spoza obszaru gminy. 5. Wysokie ceny przyjaznych środowisku nośników energii. 6. Zmiany klimatyczne, prowadzące do ekstremalnych zjawisk pogodowych, takich jak susze czy intensywne opady, wpływające na infrastrukturę i jakość życia. 7. Ograniczone alternatywy dla gazu. 8. Utrzymujący się trend wzrostu zużycia energii.

5.2.1. Stan wyjściowy

Hałas definiuje się jako wszystkie niepożądane, nieprzyjemne, dokuczliwe lub szkodliwe drgania mechaniczne ośrodka sprężystego oddziałujące na organizm ludzki. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.), podstawowe pojęcia z zakresu ochrony przed hałasem są następujące:

- emisja – wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio energie do powietrza, wody lub ziemi, związane z działalnością człowieka (takie jak hałas czy wibracje),
- hałas – dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16.000 Hz,
- poziom hałasu – równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, zgodnie z art. 117 ustawy Prawo ochrony środowiska. W rozumieniu ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności na utrzymaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie, oraz zmniejszeniu poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego LAeq i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52$ dB
- średnia uciążliwość $52 \text{ dB} < L_{Aeq} < 62$ dB
- duża uciążliwość $63 \text{ dB} < L_{Aeq} < 70$ dB
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70$ dB

5.2.2. Źródła hałasu

Hałas drogowy

Kryteria dopuszczalności hałasu drogowego określa rozporządzenie Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112 ze zm.). Dla rodzajów terenu, wyróżnionych ze względu na sposób zagospodarowania i pełnione funkcje (tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny szpitali, szkoły, tereny rekreacyjno – wypoczynkowe i uzdrowiska), ustalono dopuszczalny równoważny poziom hałasu L_{AeqD} w porze dziennej i L_{AeqN} w porze nocnej. Podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu dla danego terenu jest zaklasyfikowanie go do określonej kategorii, o wyborze której decyduje sposób jego zagospodarowania. Dla hałasu drogowego, dopuszczalne wartości poziomów hałasu wynoszą w porze dziennej – w zależności od funkcji terenu – od 50 do 65 dB, w porze nocnej 45–56 dB. Dopuszczalne poziomy hałasu, w zależności od przeznaczenia terenu, zestawiono

w poniższej tabeli. Poziomy dopuszczalne zostały określone dla dwóch grup wskaźników mających zastosowanie:

- w prowadzeniu długookresowej polityki w zakresie ochrony środowiska przed hałasem, w szczególności do sporządzania strategicznych map hałasu oraz programów ochrony środowiska przed hałasem:
  - L_{DWN} – długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony zgodnie z ISO 1996-2: 1987 w ciągu wszystkich dób w roku (rozumianym jako dany rok kalendarzowy w odniesieniu do emisji dźwięku i średni rok w odniesieniu do warunków meteorologicznych), z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6^{00} do godz. 18^{00}), pory wieczora (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18^{00} do godz. 22^{00}) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22^{00} do godz. 6^{00}); wskaźnik ten służy do określenia ogólnej dokuczliwości hałasu;
  - L_N – długookresowy średni poziom dźwięku A, wyrażony w decybelach (dB), wyznaczony zgodnie z ISO 1996-2: 1987 w ciągu wszystkich pór nocy (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22^{00} do godz. 6^{00}) w roku (rozumianym jako dany rok kalendarzowy w odniesieniu do emisji dźwięku i średni rok w odniesieniu do warunków meteorologicznych); wskaźnik ten służy do określenia zaburzenia snu,
- do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby:
  - L_{AeqD} jest to równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia, rozumianej jako przedział czasu od godz. 6^{00} – 22^{00},
  - L_{AeqN} – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy, rozumianej jako przedział czasu od godz. 22^{00} – 6^{00}.

Tabela 12. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe[36]		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	L_{AeqD}	L_{AeqN}	L_{AeqD}	L_{AeqN}
a) Strefa ochronna „A” uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży[37] c) Tereny domów opieki d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe[38] d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45

[36] Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych

[37] W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy

[38] W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy

Przeznaczenie terenu	Dopuszczalny poziom hałasu w dB			
	Drogi lub linie kolejowe[36]		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
	L_{AeqD}	L_{AeqN}	L_{AeqD}	L_{AeqN}
Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców[39]	68	60	55	45

źródło: Obwieszczenie Ministra Środowiska z dnia 15 października 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. z 2014 r. poz. 112)

Natężenie ruchu pojazdów poruszających się drogami w gminie Lutomiersk na przestrzeni lat ulega zwiększeniu przez co negatywne oddziaływanie akustyczne nasila się. Hałas, oddziałując bezpośrednio na tereny sąsiadującej zabudowy, stanowi główne źródło zagrożenia - zwłaszcza wzdłuż dróg wojewódzkich. Hałas drogowy stanowi dominujące źródło na terenie gminy, zarówno pod względem wielkości jak i zasięgu oddziaływania.

Drogi dojazdowe i osiedlowe charakteryzuje duża zmienność natężenia ruchu w ciągu doby, ruch jest największy podczas dnia, a w czasie nocy spada znacząco. Charakteryzują się one także mniejszym udziałem pojazdów ciężkich (z wyjątkiem pojazdów komunikacji miejskiej). Stopień zagrożenia hałasem obszarów położonych wokół dróg jest zależny od struktury ruchu, rodzaju drogi, stanu i rodzaju nawierzchni, ale także ukształtowania terenu. Na stopień zagrożenia hałasem wpływa również typ zabudowy zlokalizowanej wokół dróg oraz sposób jej zagospodarowania i użytkowania.

Głównymi czynnikami mającymi wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego są: natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg oraz organizacja ruchu drogowego.

Wzdłuż dróg wojewódzkich tj. nr 475 i 710 oraz dróg powiatowych przebiegających przez teren gminy Lutomiersk nie występują zabezpieczenia akustyczne.

Zgodnie z danymi ZDW w Łodzi, stan dróg wojewódzkich został oceniony jako zadawalający.

W oparciu o oceną stanu technicznego nawierzchni metodą automatyczną, drogi powiatowe przebiegające przez teren gminy Lutomiersk wykazują zróżnicowany stan technicznych nawierzchni – od klasy A (stan dobry) do klasy D (stan zły)[40].

Ochrona przed hałasem na terenie gminy Lutomiersk polega na zapewnieniu właściwego klimatu akustycznego oraz ograniczaniu negatywnego oddziaływania hałasu na mieszkańców. Działania w tym zakresie koncentrują się na utrzymaniu poziomów hałasu poniżej wartości dopuszczalnych, a w przypadku występowania przekroczeń – na ich stopniowym ograniczaniu.

W celu ograniczania oddziaływania hałasu komunikacyjnego stosowane są różnego rodzaju rozwiązania techniczne i organizacyjne. Do najważniejszych należą ekrany akustyczne, wały ziemne oraz pasy zieleni izolacyjnej lokalizowane w sąsiedztwie najbardziej obciążonych ciągów komunikacyjnych. Istotne znaczenie ma również utrzymanie dróg w dobrym stanie

[39] Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli
[40] Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Pabianicach, Wydziału Dróg i Mostów

technicznym, stosowanie nawierzchni o obniżonej emisji hałasu oraz modernizacja infrastruktury drogowej.

Działania ograniczające hałas obejmują także rozwój transportu zbiorowego, poprawę dostępności komunikacji publicznej oraz tworzenie warunków sprzyjających korzystaniu z alternatywnych form przemieszczania się, takich jak ruch rowerowy czy pieszy.

Hałas przemysłowy

Hałas przemysłowy powodowany jest eksploatacją instalacji lub urządzeń zawiązanych z prowadzoną działalnością przemysłową. Obejmuje dźwięki emitowane przez maszyny i urządzenia, procesy technologiczne, a także instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych. Do tego rodzaju hałasu zalicza się także dźwięki emitowane przez urządzenia obiektów handlowych np.: wentylatory i urządzenia klimatyzacyjne. Hałas ten ma charakter lokalny i występuje głównie na terenach sąsiadujących z zakładami przemysłowymi. Poziom hałasu jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od wykorzystywanych maszyn i urządzeń, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych oraz prowadzonych procesów technologicznych. W przypadku przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu przez zakłady przemysłowe, wydawane są dla zakładu decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu (odrębnie dla pory dziennej i nocnej). Uciążliwość hałasu emitowanego z obiektów przemysłowych zależy między innymi od ich ilości, czasu pracy czy odległości od terenów podlegających ochronie akustycznej.

Marszałek Województwa Łódzkiego oraz Starosta Pabianicki nie wydali żadnej decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu dla instalacji zlokalizowanych na terenie gminy Lutomiersk.

Hałas lotniczy

Ten rodzaj uciążliwości akustycznych związany jest z funkcjonowaniem portów lotniczych, lotnisk sportowych, turystycznych czy wojskowych. Cechami charakterystycznymi hałasu lotniczego są: oddziaływanie na duże powierzchnie terenu, wysokie poziomy emisji hałasu wszystkich typów statków powietrznych zwłaszcza w operacjach startu i lądowania.

Na terenie gminy brak jest ww. obiektów. W niedalekiej odległości od granic gminy (ok. 4,3 km) zlokalizowany jest Port lotniczy im. Władysława Reymonta w Łodzi. Ruch lotniczy może być jednak jedynie marginalnym źródłem hałasu we wschodniej części gminy[41].

Hałas kolejowy

Hałas kolejowy może być generowany wzdłuż odcinków szlakowych i mieć charakter lokalny. Hałas ten jest jednak znacznie mniej uciążliwy niż hałas drogowy. Największa uciążliwość akustyczna występuje w pasie 300 m od linii kolejowej.

Na terenie gminy Lutomiersk nie występuje transport kolejowy.

[41] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

5.2.3. Monitoring poziomu hałasu

Monitoring RWMŚ w Łodzi

Celem Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) jest uzyskanie danych i ich ocena oraz obserwacja zmian stanu środowiska, w tym stanu akustycznego. Uzyskane informacje służą zapewnieniu ochrony przed hałasem, realizowanej przez poprawne planowanie przestrzenne oraz instrumenty ochrony środowiska, takie jak strategiczne mapy hałasu, programy ochrony przed hałasem oraz rozwiązania techniczne zmierzające do zminimalizowania oddziaływania źródła hałasu (np. budowa ekranów akustycznych, wałów ziemnych, zakładanie pasów zieleni). Na terenie województwa łódzkiego niezmiennie od kilkunastu lat decydujące znaczenie dla odczuwania uciążliwości hałasowej ma hałas komunikacyjny, tj. dźwięki powstające w związku z komunikacją samochodową.

Na podstawie art. 117 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.), oceny stanu akustycznego środowiska i obserwacji zmian dokonuje Główny Inspektor Ochrony Środowiska w ramach państwowego monitoringu środowiska dla terenów:

- których mowa w art. 118 ust. 2 – na podstawie strategicznych map hałasu lub wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu $L_{Aeq\ D}$, $L_{Aeq\ N}$, L_{DWN} i L_N, z uwzględnieniem w szczególności danych demograficznych oraz dotyczących sposobu zagospodarowania i użytkowania terenu;
- innych niż tereny, o których mowa w art. 118 ust. 2 – na podstawie wyników pomiarów poziomów hałasu wyrażonych wskaźnikami hałasu $L_{Aeq\ D}$, $L_{Aeq\ N}$, L_{DWN} i L_N lub innych metod oceny poziomu hałasu. Strategiczne mapy hałasu sporządza się co 5 lat. Stanowią podstawę oceny klimatu akustycznego, ich celem jest graficzne przedstawienie rozkładu pola akustycznego na danym obszarze. Opracowanie strategicznych map hałasu stanowi podstawę do sporządzenia programów ochrony środowiska przed hałasem. Programy te mają na celu wskazanie odpowiednich działań naprawczych minimalizujących zagrożenie hałasem.

Na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2024 nie przeprowadzano pomiarów poziomów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

W 2022 roku, w ramach IV rundy mapowania, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Łodzi wykonał strategiczną mapy hałasu. *Strategiczna mapa hałasu dla dróg wojewódzkich o ruchu powyżej 3 000 000 pojazdów rocznie w województwie łódzkim* z 2022 r. obejmuje drogę krajową nr 710 na terenie gminy Lutomiersk na odcinku: Konstantynów Łódzki – Lutomiersk. Zgodnie z informacjami zawartymi w opracowaniu:

- dla wskaźnika L_{DWN}:

Przekroczenia w zakresie od 1 dB do 5 dB sięgają 50 budynków chronionych.

Przekroczenia w zakresie od 5 dB do 10 dB sięgają 29 budynków chronionych.

- dla wskaźnika L_N:

Przekroczenia w zakresie od 1 dB do 5 dB sięgają 33 budynków chronionych.

Przekroczenia w zakresie od 5 dB do 10 dB sięgają 1 budynku chronionego

Mapy przedstawiono pod adresem: https://bip.lodzkie.pl/ogloszenia/komunikaty/item/13702-strategiczne-mapy-halasu.

5.2.4. Zagadnienia horyzontalne

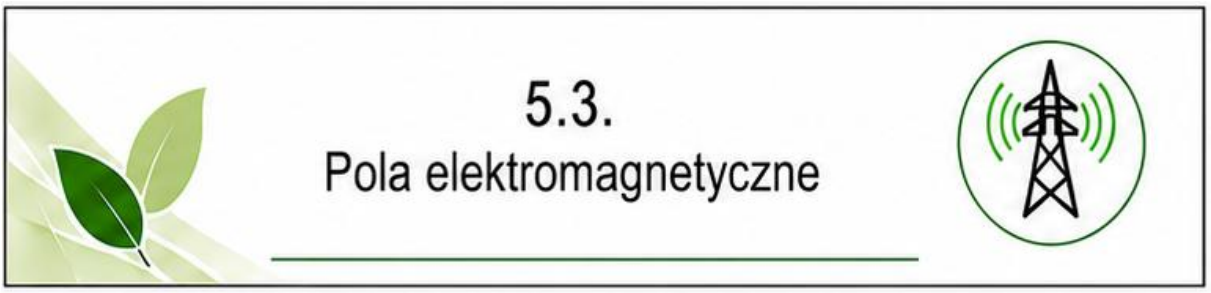
Adaptacja do zmian klimatu	Wzrost średnich temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym powoduje zwiększenie się poziomów dźwięków – zwłaszcza tych generowanych przez urządzenia mechaniczne oraz elektryczne. Wzrost temperatury wymusza również, intensywniejsze działanie układów chłodzących i klimatyzacyjnych, co również może powodować uciążliwości dla środowiska. Aby zmniejszyć negatywny wpływ wysokich temperatur należy zwiększać ilość terenów zielonych oraz niwelować efekt tzw. „miejskiej wyspy ciepła”.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie zagrożenia hałasem można zaliczyć wszelkiego rodzaju zdarzenia losowe powodujące nagłe zwiększenie emisji dźwięku.
Działania edukacyjne	Zwiększenie świadomości mieszkańców dotyczącej zagrożenia nadmiernym poziomem hałasu w powietrzu, zwłaszcza przy nieustannie rosnącej liczby pojazdów mechanicznych, powinno być jednym z priorytetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym krokiem w tym kierunku może być organizacja szkoleń dla mieszkańców, mających na celu propagowanie wiedzy na temat zagrożeń związanych z niwelowaniem ich skutków, a także ustanawianie stref ciszy. W celu ograniczenia obciążenia dróg, można promować wśród mieszkańców idee transportu zbiorowego i rowerowego.
Monitoring środowiska	Monitoring poziomów dźwięku w województwie łódzkim prowadzony jest przez Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi. Badania obejmują okolice dróg o dużym natężeniu ruchu, okolice linii kolejowych oraz lotniska.

5.2.5. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• rozwój inwestycji drogowych mających na celu poprawę nawierzchni dróg.	• dynamiczny przyrost liczby pojazdów i wzrost natężenia ruchu.

5.2.6. Analiza SWOT

ZAGROŻENIA HAŁASEM	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Systematyczne prace związane z ograniczeniem nadmiernego hałasu na terenie gminy – remonty, modernizacje nawierzchni dróg. 2. Funkcjonująca sieć komunikacji publicznej.	1. Drogi wymagające modernizacji. 2. Rosnąca ilość pojazdów, zwiększająca natężenie ruchu drogowego. 3. Brak wyznaczonego punktu monitoringu poziomu hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Lutomiersk w ramach PMŚ.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Monitorowanie poziomów hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych z największym natężeniem ruchu. 2. Rozwój elektromobilności. 3. Budowa ekranów akustycznych na obszarach narażonych na nadmierny poziom hałasu. 4. Dbanie o poprawny stan techniczny nawierzchni ciągów komunikacyjnych. 5. Dostępność technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia. 6. Nasadzenia zieleni izolacyjnej. 7. Położenie nacisku na rozwój infrastruktury rowerowej, węzłów przesiadkowych, korzystanie z komunikacji zbiorowej,	1. Dalszy wzrost natężenia ruchu samochodowego. 2. Intensywny ruch drogowy i lotniczy. 3. Niedostateczny poziom środków finansowych oraz funduszy na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego. 4. Rozwój urbanizacji. 5. Dopuszczalne normy nie gwarantujące komfortu mieszkańców. 6. Presja urbanizacyjna.

5.3.1. Stan wyjściowy

Źródłami naturalnego pola elektromagnetycznego, w którym człowiek żyje „od zawsze" są Ziemia (wytwarzająca w swoim jądrze pole magnetyczne), zjawiska atmosferyczne (związane z wyładowaniami piorunowymi), Słońce (wytwarzające promieniowanie w zakresie od podczerwieni do nadfioletu, w tym światło widzialne, jak również wiatr słoneczny), zjawiska kosmiczne oraz każda materia o temp. przekraczającej temp. zera bezwzględnego.

Człowiek wskutek rozwoju cywilizacyjnego rozpoczął wytwarzanie sztucznych źródeł pola elektromagnetycznego. Każde urządzenie zasilane energią elektryczną, czy to z sieci energetycznej, czy bateryjnie, wytwarza pole elektromagnetyczne. Sztuczne pole elektromagnetyczne może więc stanowić efekt zamierzony lub uboczny. Z wytwarzanym polem elektromagnetycznym mamy do czynienia w przypadku wszystkich urządzeń radiowych czy mikrofalowych. Należą do nich zarówno duże obiekty, takie jak nadawcze stacje radiowe i telewizyjne, stacje bazowe telefonii komórkowej, stacje radiolokacyjne i radionawigacyjne, jak również zdecydowanie mniejsze urządzenia, m.in. CB radio, radiotelefony wykorzystywane np. przez służby ratunkowe, telefony komórkowe, piloty do zdalnego sterowania (np. centralnym zamkiem w samochodzie lub bramą garażową), urządzenia do identyfikacji radiowej RFID, punkty dostępowe sieci Wi-Fi, telefony bezsznurowe DECT, urządzenia wyposażone w interfejs Bluetooth. Szczególny rodzaj urządzeń celowo wytwarzających pole elektromagnetyczne stanowią urządzenia stosowane w medycynie: do diagnozowania pacjentów oraz w fizykoterapii i rehabilitacji.

Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady ochrony środowiska przed polami elektromagnetycznymi jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) – dział VI Ochrona przed polami elektromagnetycznymi. Zgodnie z powyższym ochrona przed polami polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez:

- utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019 poz. 2448). Sposoby sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku zestawione są w rozporządzeniu Ministra Klimatu z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2022 poz. 2630).

Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13. Zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych dla miejsc dostępnych dla ludności.

Parametr fizyczny / Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego		Składowa elektryczna E (V/m)	Składowa magnetyczna H (A/m)	Gęstość mocy S (W/m^2)
Lp.	1	2	3	4
1.	0 Hz	10000	2500	ND
2.	od 0 Hz do 0,5 Hz	ND	2500	ND
3.	od 0,5 Hz do 50 Hz	10000	60	ND
4.	od 0,05 kHz do 1 Hz	ND	3 / f	ND
5.	od 1 kHz do 3 kHz	250 / f	5	ND
6.	od 3 kHz do 150 kHz	87	5	ND
7.	od 0,15 MHz do 1 MHz	87	0,73 / f	ND
8.	od 1 MHz do 10 MHz	$87 / f^{0,5}$	0,73 / f	ND
9.	od 10 MHz do 400 MHz	28	0,073	2
10.	od 400 MHz do 2000 MHz	$1,375 \times f^{0,5}$	$0,0037 \times f^{0,5}$	f / 200
11.	od 2 GHz do 300 GHz	61	0,16	10

Oznaczenia:

f – wartość częstotliwości pola elektromagnetycznego z tego samego wiersza kolumny „Zakres częstotliwości pola elektromagnetycznego". ND – nie dotyczy.

Objaśnienia:

Dopuszczalne poziomy podane w tabeli określono do oceny oddziaływania pól elektromagnetycznych emitowanych podczas użytkowania stałych sieci elektroenergetycznych i radiokomunikacyjnych. Wymagania te nie mają zastosowania do oceny pól elektromagnetycznych emitowanych przez elektryczne urządzenia przenośne i urządzenia użytkowane w mieszkaniach. Ocena oddziaływania pola elektromagnetycznego w środowisku pracy określona jest odrębnymi przepisami.

Dla miejsc dostępnych dla ludności rozumianych jako wszelkie miejsca, z wyjątkiem miejsc, do których dostęp ludności jest zabroniony lub niemożliwy bez użycia sprzętu technicznego, ustalane według istniejącego stanu zagospodarowania i zabudowy nieruchomości – parametry charakteryzujące oddziaływanie pola elektromagnetycznego na środowisko (kolumny 2, 3 i 4 w tabeli), reprezentują wartości graniczne natężenia pola elektrycznego i magnetycznego oraz gęstości mocy i odpowiadają:

1) wartościom skutecznym natężeń pól elektrycznych E i magnetycznych H o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz, podanym z dokładnością do jednego miejsca znaczącego;
2) wartości równoważnej gęstości mocy S dla pól elektromagnetycznych o częstotliwości od 10 MHz do 300 GHz, podanej z dokładnością do jednego miejsca znaczącego po przecinku.

Dla częstotliwości od 100 kHz do 10 GHz wartości E2, H2 oraz S w tabeli należy uśredniać w ciągu 6 minut, przy czym dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych muszą być dotrzymane w każdym 6-minutowym okresie czasu. Dla częstotliwości wyższych niż 10 GHz wartości E2, H2 oraz S w tabeli należy uśredniać w ciągu t minut, przy czym dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych muszą być dotrzymane w dowolnym t-minutowym okresie czasu, gdzie t = 68 / f1,05, f oznacza częstotliwość wyrażoną w GHz. W przypadku ekspozycji krótkotrwałych, wywoływanych przez pola impulsowe, wartości szczytowe natężeń pól elektrycznych E i magnetycznych H nie powinny przekraczać n-krotności odpowiednich poziomów odniesienia określonych w tabeli, przy czym:

- w zakresie częstotliwości do 100 kHz: n = 1,4. Uwaga: Dla impulsów o czasie trwania tp należy przyjąć częstotliwość równoważną obliczoną jako f = 1/(2tp).
- w zakresie częstotliwości od 100 kHz do 10 MHz: n = 10a, gdzie a = 0,176 + 0,665 × log(f/100), f oznacza częstotliwość wyrażoną w kHz.
- w zakresie częstotliwości od 10 MHz do 300 GHz: n = 32.

W przypadku ekspozycji krótkotrwałych, wywoływanych przez pola impulsowe, wartość szczytowa równoważnej gęstości mocy S w zakresie częstotliwości powyżej 10 MHz nie powinna przekraczać 1000-krotności odpowiednich poziomów odniesienia określonych w tabeli.

źródło: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r. poz. 2448)

5.3.2. Źródła promieniowania elektromagnetycznego

Na terenie gminy Lutomiersk źródła promieniowania niejonizującego stanowią:

- linie i stacje elektroenergetyczne,
- pojedyncze nadajniki radiowe,
- stacje bazowe telefonii komórkowej,
- radiostacje amatorskie i stacje CB-radio,
- urządzenia emitujące pola elektromagnetyczne pracujące w ośrodkach medycznych,
- stacje bazowe łączności radiotelefonicznej,
- urządzenia powszechnego użytku emitujące pola elektromagnetyczne, np. pojedyncze aparaty telefonii komórkowej.

Zgodnie z danymi Marszałka Województwa Łódzkiego, przez teren gminy Lutomiersk przebiega napowietrzna elektromagnetyczna linia 220kV Adamów-Pabianice, wytwarzająca pole elektromagnetyczne.

Stacje bazowe telefonii komórkowej

Na terenie gminy Lutomiersk znajdują się stacje bazowe telefonii komórkowej, które wymieniono w tabeli poniżej.

Tabela 14. Stacje bazowe na terenie gminy Lutomiersk

Lp.	Identyfikator stacji	Lokalizacja	Prowadzący działalność
1.	BT35025	Puczniew 99-231, dz. nr ewid. 186/1	Polkomtel Sp. z o.o.
2.	PAB4413A	Szydłówek, dz. nr ewid. 292	P4 Sp. z o.o.
3.	BT33958	Wrząca 4, dz. nr ewid. 364/2	Towerlink Polska Sp. z o. o.
4.	29552 90112N!	Wrząca, działka nr ewid. 364/2	T -Mobile Polska S.A.
5.	PAB4412	Babice, dz. nr ewid. 120/5	P4 Sp. z o.o.
6.	PAB4410C	ul. Szadkowska 7, Lutomiersk	P4 Sp. z o. o.
7.	4279 90997N!	Lutomiersk, dz. nr ewid. 857 Lutomiersk	Orange Polska S.A.

źródło: Starostwo Powiatowe w Pabianicach, Urząd Miasta i Gminy Lutomiersk

Elektroenergetyka

Operatorem systemu elektroenergetycznego dystrybucyjnego na terenie gminy jest PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź. Spółka jest odpowiedzialna za prowadzenie ruchu sieciowego na tym terenie, eksploatację, konserwację, remonty oraz niezbędną rozbudowę sieci dystrybucyjnej, z zachowaniem wymaganej niezawodności dostarczania energii elektrycznej.

Zgodnie z danymi PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź, zaopatrzenie w energię elektryczną odbywa się za pomocą 4 Głównych Punktów Zasilania (GPZ) 100/15kV:

- „Szadek" zlokalizowanego w m. Wielka Wieś, gm. Szadek;
- „Poddębice 2” zlokalizowanego w m. Poddębice;
- „Aleksandrów” zlokalizowanego w m. Aleksandrów Łódzki;
- „Konstilana” zlokalizowanego w m. Konstantynów Łódzki.

W poniższej tabeli przedstawiono charakterystykę sieci elektroenergetycznych.

Tabela 15. Charakterystyka sieci elektroenergetycznych na terenie gminy Lutomiersk

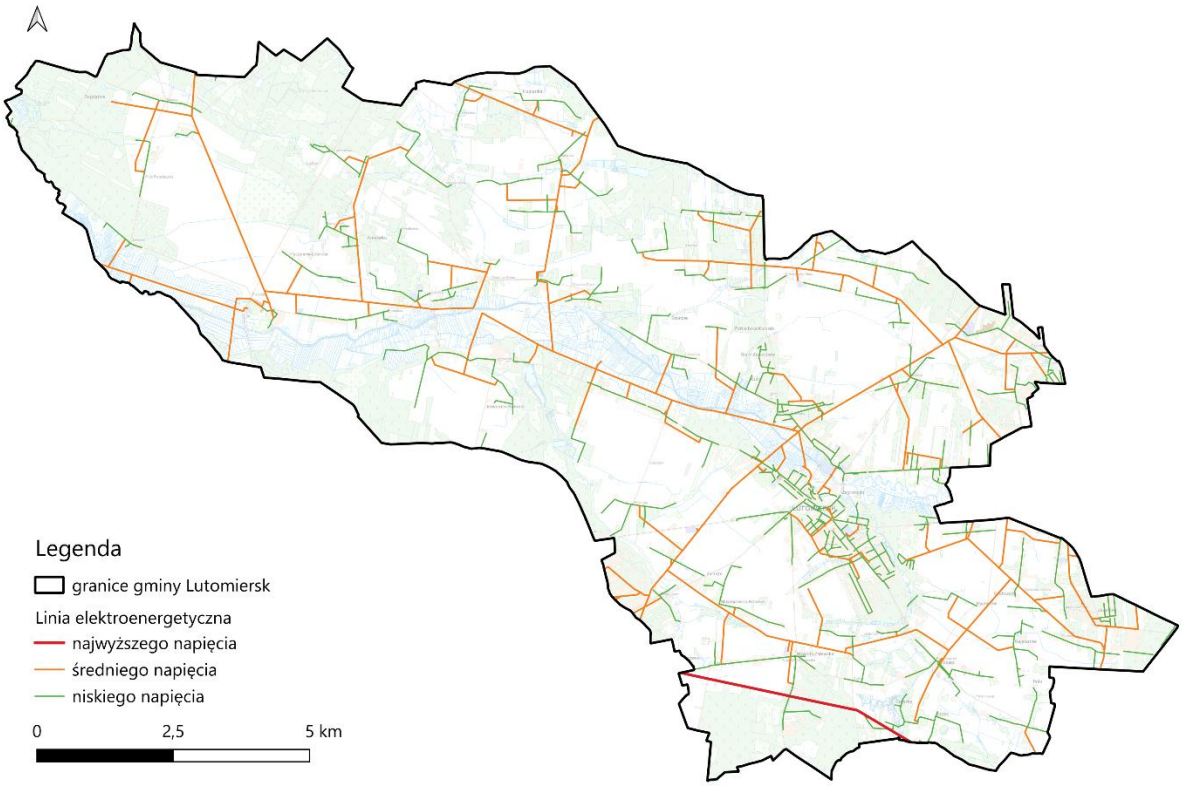
Rodzaj sieci	Długość sieci [km]	
	Linie napowietrzne	Linie kablowe
niskie napięcie	159,02	132,83
średnie napięcie	110,65	23,02

źródło: PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź, stan na dzień 14.05.2025 r.

Przez teren gminy nie przebiegają linie wysokiego napięcia. Na terenie gminy Lutomiersk, PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź posiada łącznie 112 stacji transformatorowych 15/0,4 kV, w tym 109 słupowych oraz 3 wewnętrzne stacje transformatorowych 15/0,4kV. Planowane są inwestycje związane m.in. z systematyczną modernizacją sieci elektroenergetycznych, przebudową sieci elektroenergetycznych, budową stacji transformatorowych[42].

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. nie posiadają stacji elektroenergetycznych na obszarze gminy Lutomiersk. Przez teren Gminy przebiega jednotorowa linia 220 kV Adamów – Pabianice. Zgodnie z *Planem rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2025-2034* (PRSP) oraz projektem *Planu rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną na lata 2027-2036*, PSE S.A. nie planują realizacji inwestycji na terenie Gminy Lutomiersk[43].

Poniższy rysunek przedstawia linie elektroenergetyczne przebiegające przez teren analizowanego obszaru.

Rysunek 17. Linie elektroenergetyczne na tle gminy Lutomiersk
źródło: opracowane własne na podstawie danych geoprzestrzennych

[42] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź
[43] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez PSE S.A. Departament Rozwoju Systemu

5.3.3. Monitoring poziomu pola elektromagnetycznego

Monitoring Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Łodzi

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska zgodnie z art. 123 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.).

Do końca 2019 r. dopuszczalne poziomy PEM w środowisku regulowało rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883). Zgodnie z tym rozporządzeniem w miejscach dostępnych dla ludności dopuszczalna wartość składowej elektrycznej pola wynosiła 7 [V/m]. W grudniu 2019 r. zostało opublikowane nowe rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r., poz. 2448), które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2020 r. W rozporządzeniu tym zmieniono zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych. Obecnie obowiązujące poziomy dopuszczalne dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności, dla wysokich częstotliwości, wynoszą od 28 V/m do 61 V/m (składowa elektryczna).

Od 2021 roku monitoring pól elektromagnetycznych prowadzony jest zgodnie z nowym rozporządzeniem. Punkty pomiarowe, w których wykonuje się okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku, wyznacza się dla każdego województwa w ramach państwowego monitoringu środowiska dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego. W ramach monitoringu badawczego wyznacza się 1 punkt pomiarowy w każdej gminie wiejskiej.

W ramach stałej sieci monitoringu punkty wyznacza się w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego, według zasady:

- poniżej 20 000 mieszkańców - 1 punkt pomiarowy;
- w przedziale od 20 000 do 50 000 mieszkańców - 2 punkty pomiarowe;
- w przedziale powyżej 50 000 do 100 000 mieszkańców - 3 punkty pomiarowe;
- w przedziale powyżej 100 000 do 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe, powyżej 200 000 mieszkańców - 4 punkty pomiarowe i 3 punkty pomiarowe na każde rozpoczęte kolejne 100 000 mieszkańców - w każdym mieście.

Zgodnie z Wykonawczymi Programami PMŚ na dany rok pomiary w zakresie monitoringu pól elektromagnetycznych (PEM), dla terenu gminy Lutomiersk zaplanowano i zrealizowano w roku 2023 oraz 2025. Monitoring w zakresie poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku był prowadzony w ramach stałej sieci monitoringu. Punkt pomiarowy został zlokalizowany w Lutomiersku przy ul. Pabianickiej 1 (kod punktu pomiarowego: E_2023_E_18).

Tabela 16. Wyniki pomiarów PEM w Lutomiersku w roku 2023 i 2025

Lokalizacja punktu pomiarowego	Lutomiersk, ul. Pabianicka 1	
Rodzaj monitoringu	Stała sieć monitoringu	
Współrzędne geograficzne punktu pomiarowego	51,752083, 19,207634	
Data badania	24.04.2023	27.03.2025
Wynik 0,5 godz. pomiaru [V/m]	<0,8*	<0,8*
Niepewność pomiaru [V/m]	-	1,4
Wartość WM_E z obliczeń	-	0,15

* wartość poniżej dolnej granicy oznaczalności stosowanej metody badawczej

źródło: Państwowy Monitoring Środowiska / Ekoinfonet

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. z 2019 r., poz. 2448) obecnie obowiązujący poziom dopuszczalny dla terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową i miejsc dostępnych dla ludności, dla częstotliwości objętych monitoringiem, tj. 80 MHz - 40 GHz, wynosi 28 V/m (składowa elektryczna).

Analiza wyników przeprowadzonych pomiarów na terenie obszaru Lutomierska, nie wykazała przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Ponadto, w 2023 roku, Wojewódzki Inspektora Ochrony Środowiska w Łodzi przeprowadził w gminie Lutomiersk jedną kontrolę z pomiarami w terenie instalacji emitujących pola elektromagnetyczne (nazwa instalacji SBTK PAB4412A, P4 Sp. z o.o., Babice, dz. nr 120/5, obręb 2, gm. Lutomiersk). Na podstawie przeprowadzonych pomiarów nie stwierdzono przekroczeń PEM.

5.3.4. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	Wzrost temperatur powietrza towarzyszący zmianom klimatycznym może powodować zmiany w rozchodzeniu się pól elektromagnetycznych wokół emiterów, a w efekcie mieć negatywny wpływ na ludzi oraz środowisko. W celu zmniejszenia takiego wpływu należy zwiększać powierzchnię terenów zielonych oraz brać pod uwagę czynniki klimatyczne, podczas wybierania lokalizacji dla źródeł promieniowania elektromagnetycznego.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie PEM można zaliczyć wszelkiego rodzaju awarie urządzeń powodujące nadmierną emisję promieniowania mogącą negatywnie wpłynąć na środowisko oraz organizmy żywe.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne na terenie gminy powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat zagrożeń związanych z promieniowaniem elektromagnetycznym oraz urządzeniami, które takie promieniowanie emitują.
Monitoring środowiska	Monitoring poziomów PEM w województwie łódzkim prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi.

5.3.5.Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• utrzymujące się niskie wartości pól elektromagnetycznych.	• wzrost liczby punktów mogących wytwarzać promieniowanie elektromagnetyczne.

5.3.6. Analiza SWOT

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych. 2. Brak przekroczeń poziomu PEM na terenie gminy Lutomiersk. 3. Niewielka liczba źródeł promieniowania elektromagnetycznego.	1. Lokalizacja potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkaniowej. 2. Potencjalne przekroczenia poziomu promieniowania elektromagnetycznego związane z rozwojem infrastruktury telekomunikacyjnej i elektroenergetycznej. 3. Nieświadomość lub niski poziom świadomości społecznej w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Stała kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować promieniowanie elektromagnetyczne. 2. Rozwój monitoringu państwowego (także w zakresie promieniowania elektromagnetycznego m.in. monitoring sieci 5G). 3. Uwzględnianie w dokumentach planistycznych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego w sposób jak najmniej negatywnie wpływający na mieszkańców. 4. Modernizacja sieci energetycznych przez operatora.	1. Wzmacnianie istniejących pól elektromagnetycznych przez nowe emitery. 2. Dynamiczny rozwój telekomunikacji oraz wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną. 3. Konflikty społeczne związane z lokalizacją stacji bazowych telefonii komórkowych

5.4. Gospodarowanie wodami

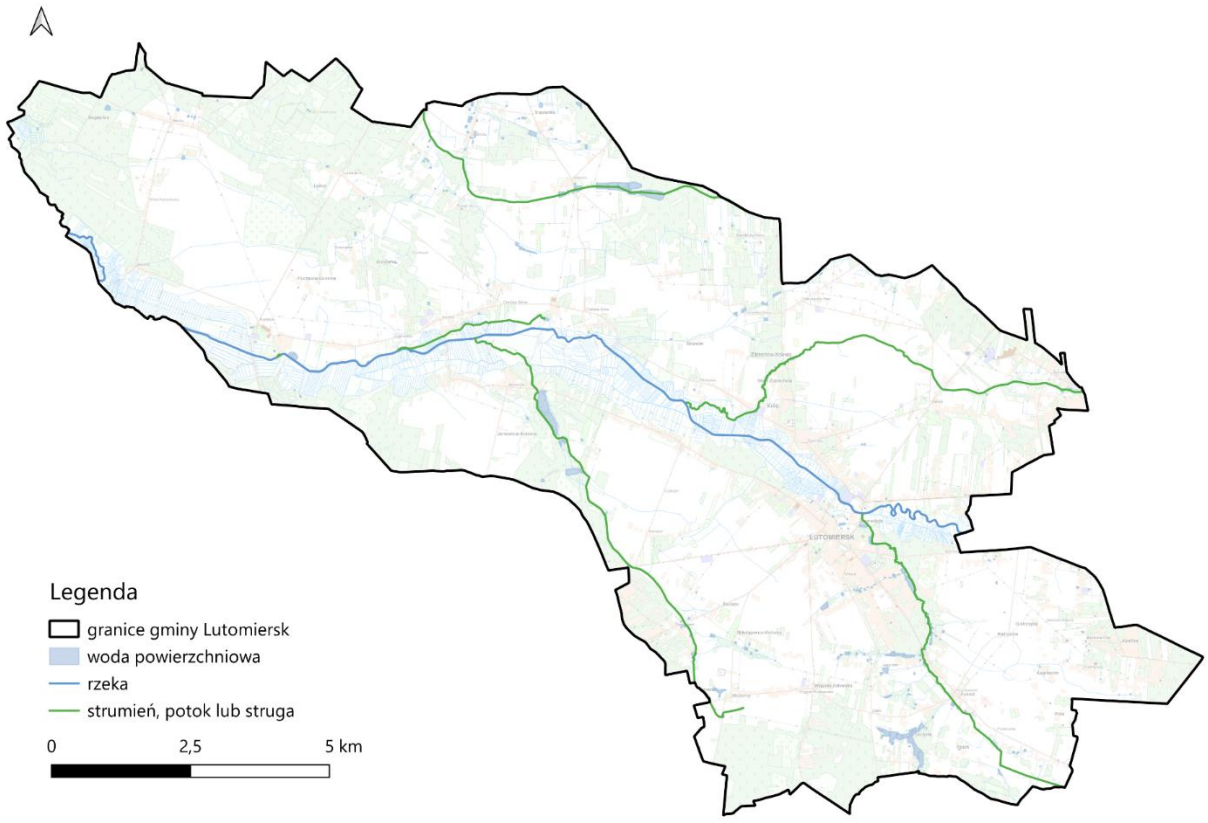
5.4.1. Wody powierzchniowe[44]

Sieć hydrograficzną gminy tworzy przede wszystkim rzeka Ner, stanowiąca prawobrzeżny dopływ Warty, wraz z dopływami: Zalewką (zwaną również Wrzącą), Sroczką oraz systemem licznych mniejszych cieków i rowów melioracyjnych.

Uzupełnieniem tej sieci są zbiorniki wodne zlokalizowane na Zalewce we Wrzącej i w Zalewie oraz na Sroczce w Malanowie (Staw Sportowy, Staw Myśliwski Duży) i w rejonie Zofiówki, które pełnią funkcje retencyjne, hodowlane, krajobrazowe i wspomagają lokalną gospodarkę wodną.

Gmina Lutomiersk jest położona w jednej zlewni poziomu I, tj. Odry, a przez jej obszar przebiegają działy wodne IV i V rzędu. Na terenie gminy Lutomiersk koryto Neru jest w dużej mierze uregulowane, co wynika z potrzeb ochrony przeciwpowodziowej oraz regulacji stosunków wodnych na terenach użytkowanych rolniczo.

Układ hydrologiczny gminy Lutomiersk przedstawiono na poniższym rysunku.

Rysunek 18. Układ hydrologiczny gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej: wody.isok.gov.pl

[44] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

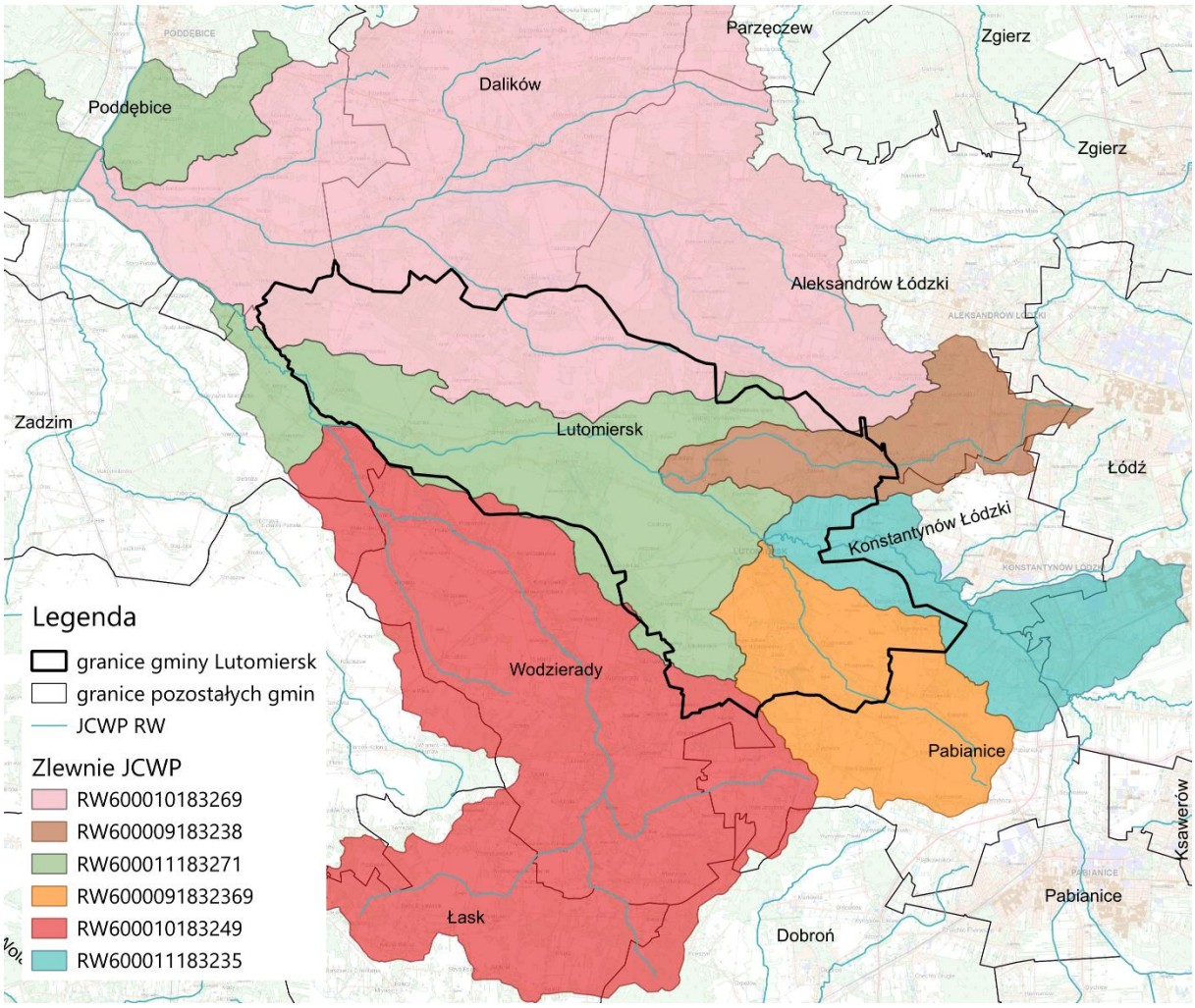
W poniższej tabeli zestawiono 6 JCWP rzecznych, w obrębie których znajduje się gmina Lutomiersk.

Tabela 17. Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze gminy Lutomiersk

Lp.	Kod JCWP	Nazwa JCWP
1.	RW6000091832369	Wrząca
2.	RW600010183249	Pisia
3.	RW600010183269	Bełdówka
4.	RW600011183271	Ner od Wrzącej do Dopływu spod Łężek
5.	RW600009183238	Lubczyna
6.	RW600011183235	Ner od Dobrzynki do Wrzącej

źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-powierzchniowe [data dostępu: 1.09.2026 r.]

Lokalizację ww. JCWP i ich zlewni przedstawiono na poniższej mapie.

Rysunek 19. JCWP oraz zlewnie na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez PGW WP

5.4.2. Obszary zagrożone powodzią

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2025 r. poz. poz. 960 ze zm.) powódź to: „czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych".

Ze względu na źródło oraz mechanizmy powstania, powodzie występujące na obszarze Polski dzieli się na[45]:

- powodzie rzeczne o mechanizmie naturalnego wezbrania,
- powodzie rzeczne powstałe w wyniku przelania lub zniszczenia obwałowań przeciwpowodziowych,
- powodzie rzeczne zimowe o mechanizmie zatorowym,
- powodzie opadowe, związane z zalaniem terenu wodami pochodzącymi bezpośrednio z opadów deszczu lub z topnienia śniegu,
- powodzie od wód podziemnych,
- powodzie od strony morza,
- powodzie powstałe w wyniku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzących.

Mapy zagrożenia powodziowego

Zgodnie z wymogami Dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (dawniej Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej) przygotowuje mapy zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapy ryzyka powodziowego (MRP). Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się w szczególności:

1. obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego;
2. obszary szczególnego zagrożenia powodzią, w tym:
   a) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
   b) obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
   c) obszary między linią brzegu, a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224, stanowiące działki ewidencyjne,
   d) pas techniczny;
3. obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
   a) wału przeciwpowodziowego,
   b) wału przeciwsztormowego,
   c) budowli piętrzącej.

[45]Źródło: https://www.wody.gov.pl/nasze-dzialania/wstepna-ocena-ryzyka-powodziowego; https://www.wody.gov.pl/WORP/zal_1_metodyka_04122018.pdf [data dostępu: 1.09.2026 r.]

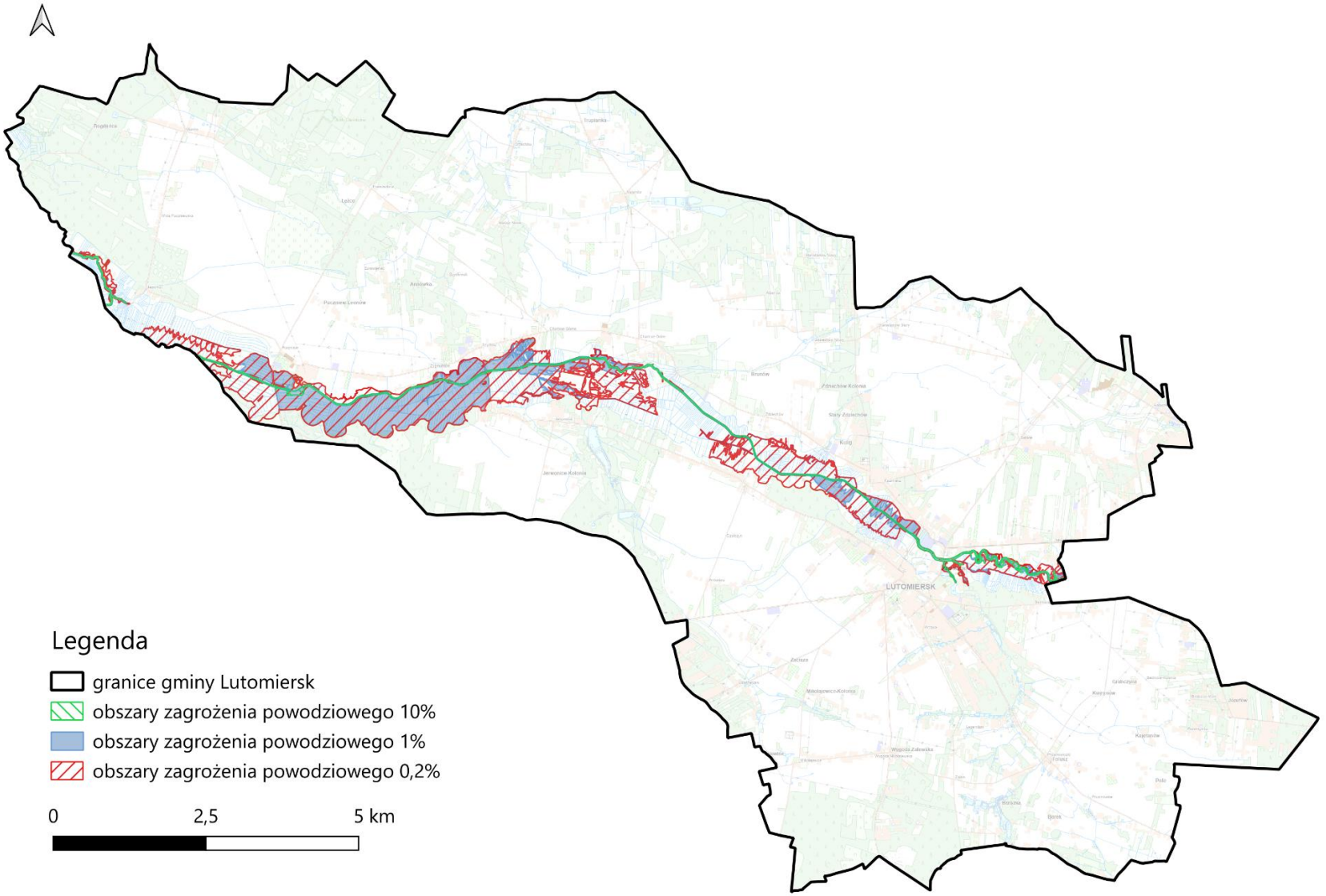
Zagrożenie powodziowe dotyczy dolin rzek: Ner, Młynówka oraz Zalewka, obejmując obszary w obrębach: Wola Puczniewska, Puczniew, Zygmuntów, Jerwonice, Szydłów, Charbice Górne, Charbice Dolne, Zdziechów, Zofiówka, Kazimierz, Czołczyn, Mirosławice oraz miasto Lutomiersk. Obszary objęte zagrożeniem powodziowym nie posiadają zabezpieczeń w postaci wałów przeciwpowodziowych[46].

Obszary szczególnego zagrożenia powodzią w większości użytkowane są jako zadrzewienia, łąki i pastwiska oraz grunty orne, choć w jednym miejscu występuje także teren zabudowy zagrodowej[47].

W granicach gminy Lutomiersk obszary gruntów zmeliorowanych obejmują tereny w niemal wszystkich obrębach. Łączna powierzchnia gruntów zmeliorowanych wynosi ok. 38,9 km^2. Wyjątkiem są obręby: Zdziechów, Stanisławów Nowy, Mirosławice, Wrząca, Mikołajewice, Wygoda, Zalew[48].

Obszary zagrożone powodzią przedstawiono na poniższym rysunku.

[46] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[47] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[48] Źródło: Plan ogólny gminy Lutomiersk - uzasadnienie

Rysunek 20. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych geoprzestrzenych PGW WP [data dostępu: 20.08.2026 r.]

5.4.3. Obszary zagrożone suszą

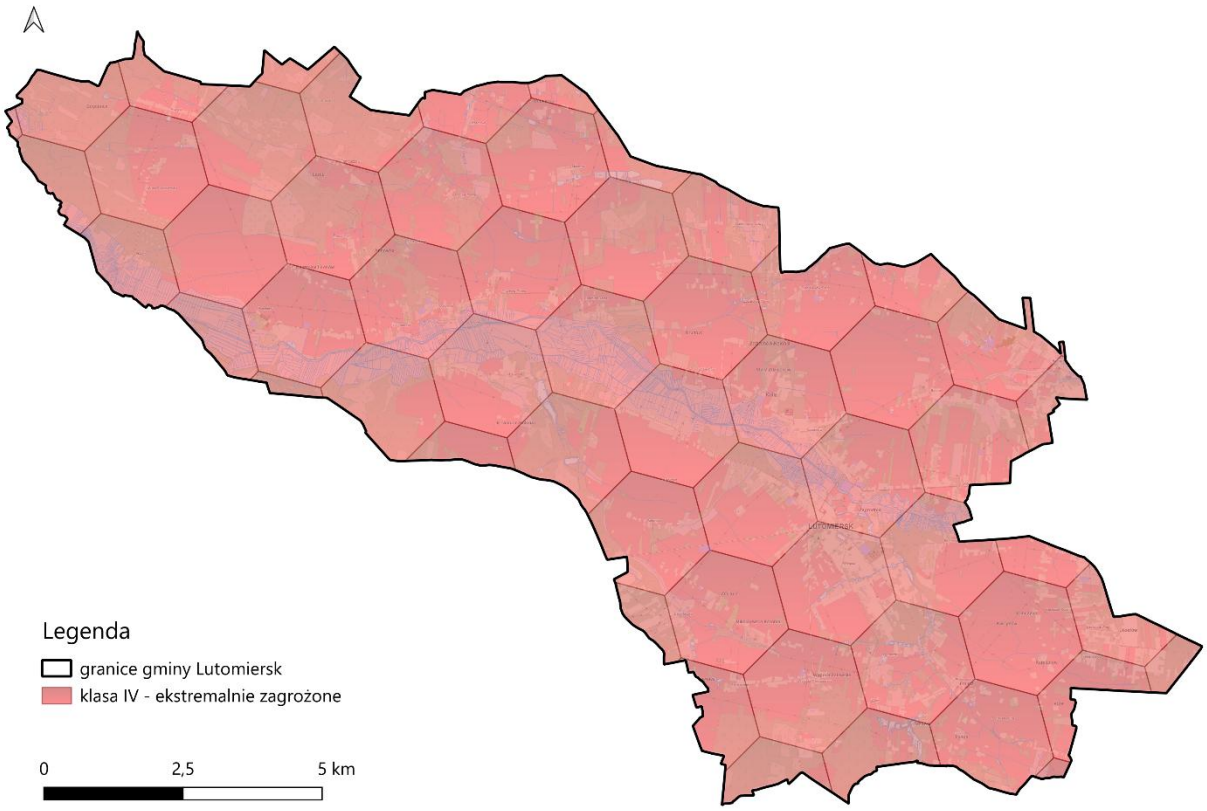
Susza jest zjawiskiem ciągłym o zasięgu regionalnym i oznacza dostępność wody poniżej średniej w określonych warunkach naturalnych. Suszą nazywa się nie tylko zjawiska ekstremalne, ale wszystkie, które występują w warunkach mniejszej dostępności wody dla danego regionu. Wyróżnia się następujące typy suszy:

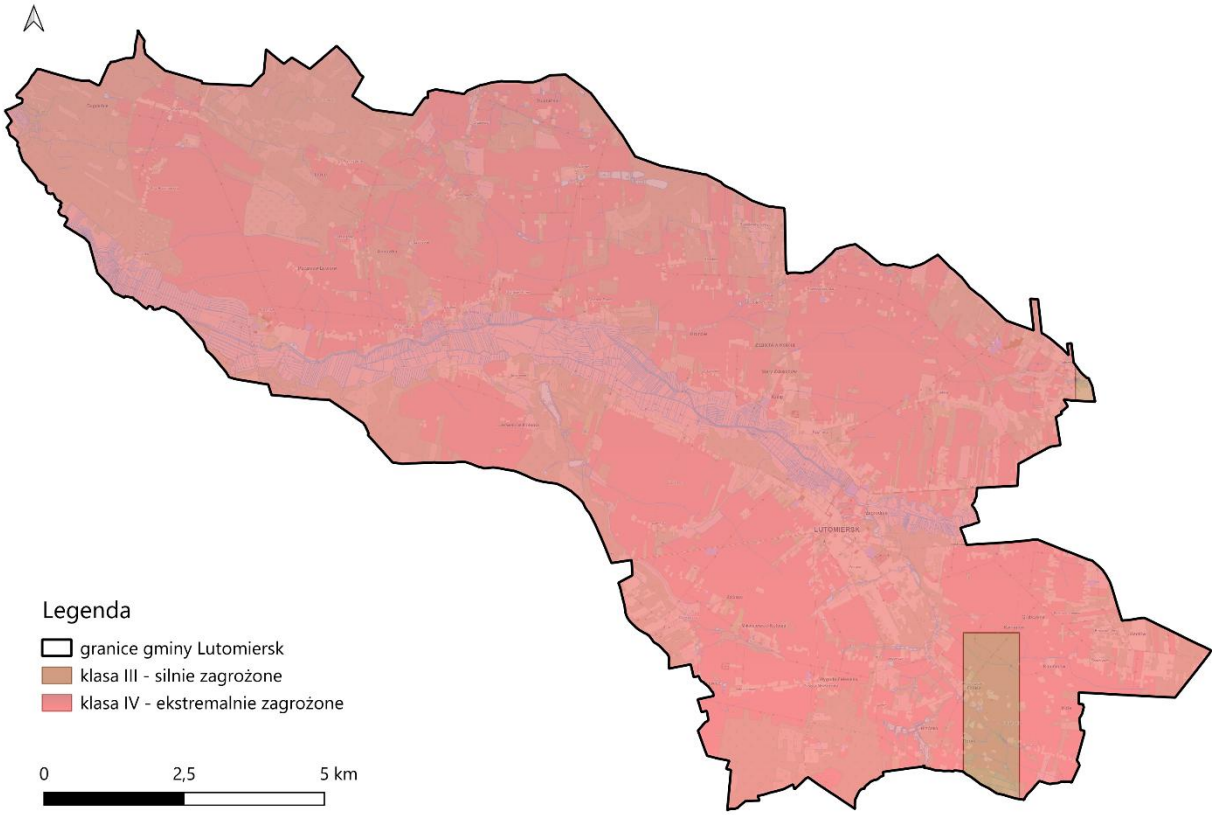
Susza, obok zjawiska powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych i bezpośrednich zjawisk naturalnych oddziałujących na środowisko, gospodarkę i lokalne społeczności. Jednakże w przeciwieństwie do powodzi nie ma praktycznie możliwości prowadzenia działań doraźnych, które przyczynią się do zminimalizowania skutków suszy.

W walce z suszą potrzebne są działania długofalowe, strategiczne, które poprzez swą ilość przyczynią się do minimalizowania jej skutków. Takim działaniem jest m.in. opracowanie planu przeciwdziałania skutkom suszy, który jest głównym, strategicznym dokumentem w Polsce, zgodnie z którym prowadzi się walkę z suszą.

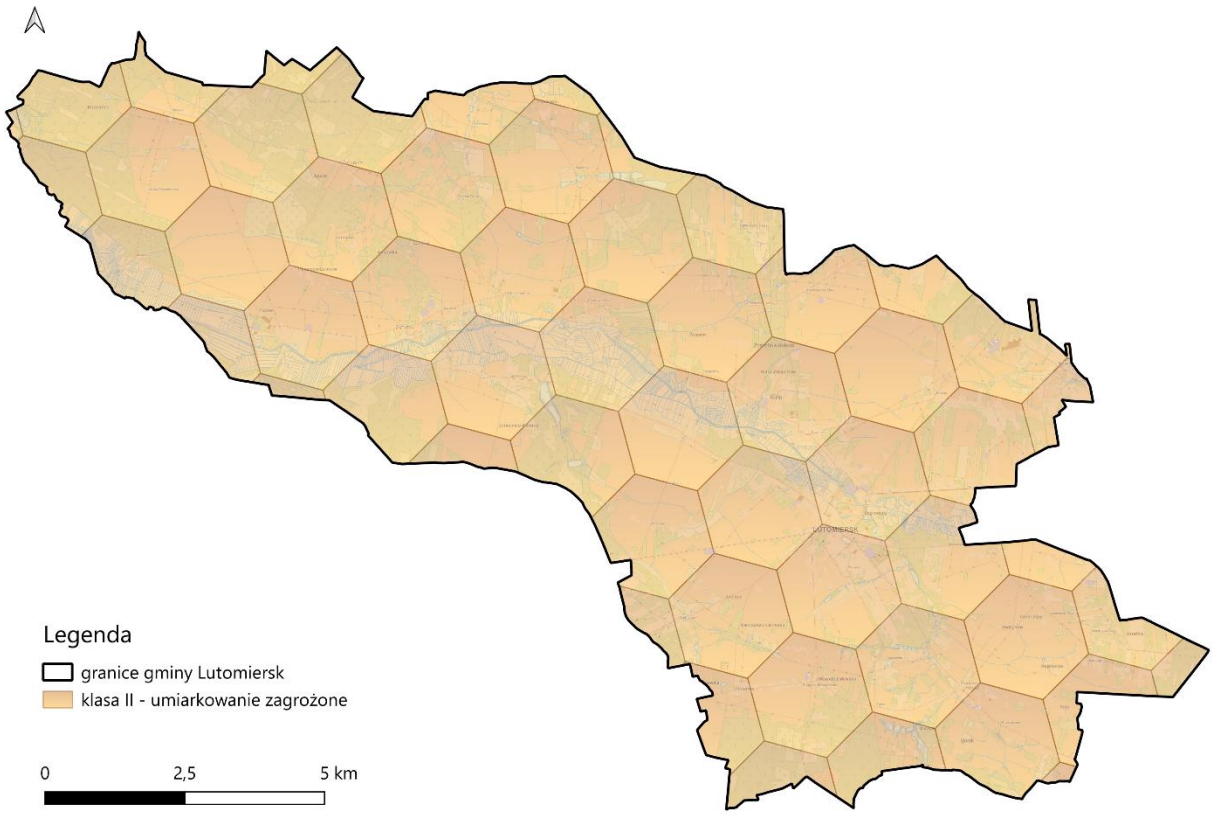
Na poniższych rysunkach pokazano graficznie obszary gminy Lutomiersk o określonym stopniu zagrożenia na poszczególne typy suszy.

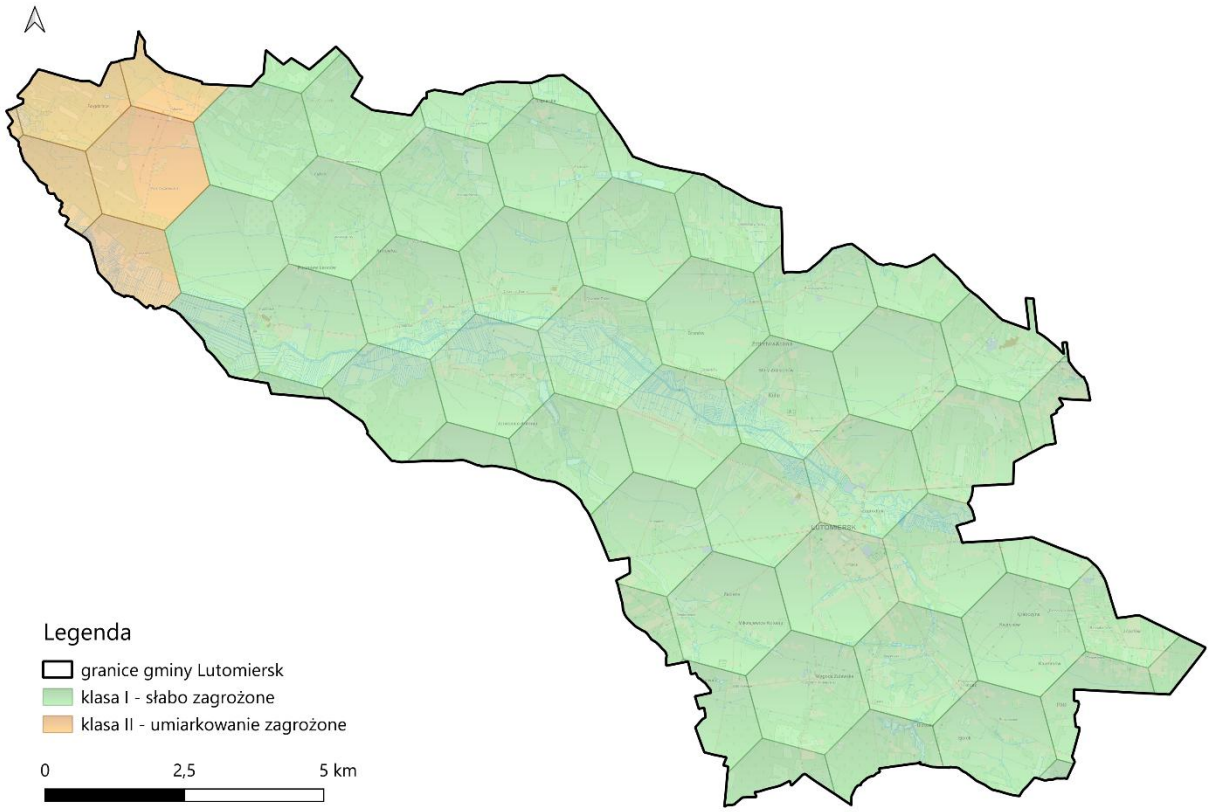
Rysunek 21. Zagrożenie suszą rolniczą na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej: www.wody.isok.gov.pl

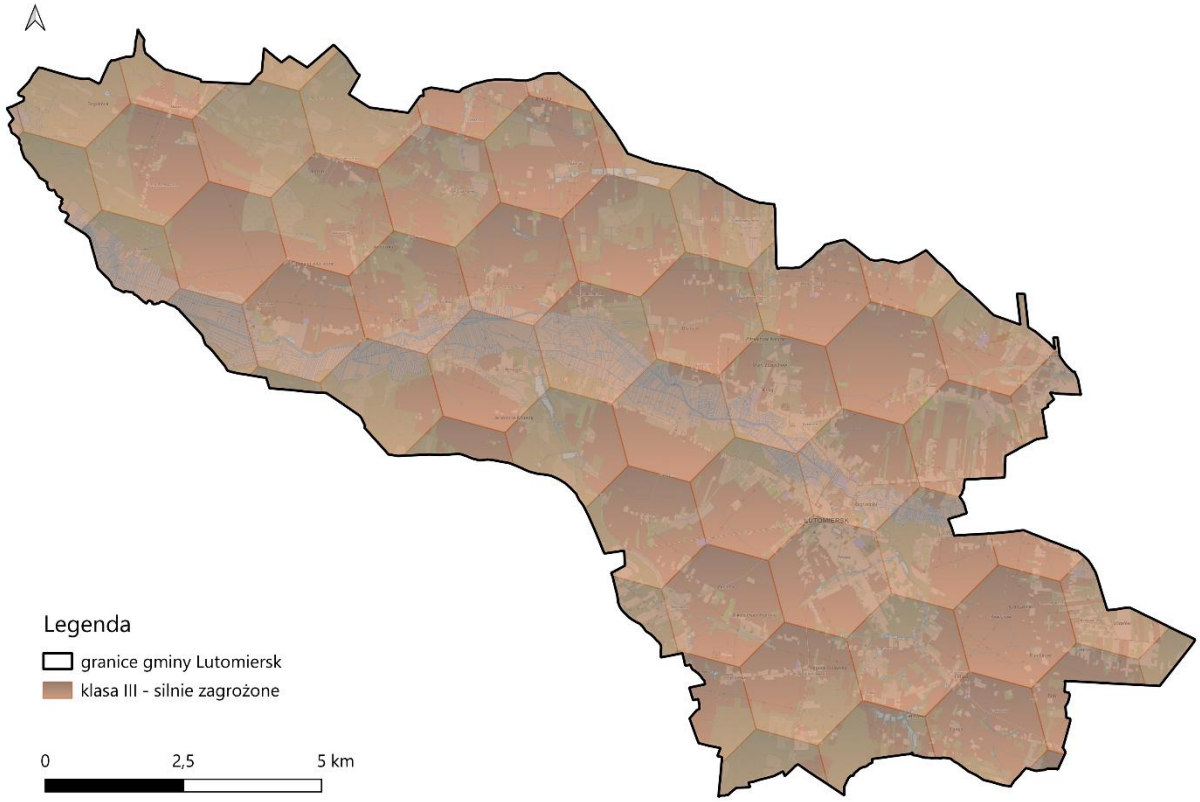
Rysunek 22. Zagrożenie suszą atmosferyczną na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej: www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 23. Zagrożenie suszą hydrologiczną na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej: www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 24. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej: www.wody.isok.gov.pl

Rysunek 25. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej: www.wody.isok.gov.pl

Jak wynika z powyższych map, teren gminy jest narażony na wszystkie typy suszy.

5.4.4. Jakość wód powierzchniowych

Obowiązek badania i oceny jakości wód powierzchniowych w ramach państwowego monitoringu środowiska (PMŚ) wynika z art. 349 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z 2025 r. poz. 960 ze zm.). Zgodnie z ust. 3 tego artykułu, badania jakości wód powierzchniowych w zakresie elementów biologicznych, fizykochemicznych, chemicznych (w tym substancji priorytetowych w matrycy będącej wodą) należą do kompetencji inspekcji ochrony środowiska. W zakresie obowiązków leży również prowadzenie obserwacji elementów hydromorfologicznych na potrzeby oceny stanu ekologicznego. Stan ichtiofauny jako jednego z biologicznych elementów jakości wód jest badany przez wykonawców zewnętrznych, a jego ocena jest przekazywana do GIOŚ. Badania substancji priorytetowych, dla których określono środowiskowe normy jakości we florze i faunie, są zlecane przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Zgodnie z ustawą – Prawo wodne, realizacja monitoringu wód powierzchniowych ma na celu m.in. pozyskanie informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami i oceny osiągnięcia celów środowiskowych przypisanych jednolitym częściom wód powierzchniowych, czyli oddzielnym i znaczącym elementom wód powierzchniowych, takim jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny; sztuczny zbiornik wodny; struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części; morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne.

Ostatnia aktualna klasyfikacja odpowiednio stanu/potencjału ekologicznego, stanu chemicznego i stanu wód jednolitych części wód została wykonana w 2025 r., na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 25 czerwca 2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1475). Zgodnie z ww. rozporządzeniem w sprawie klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych (2021 r.) klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych dokonano na podstawie najbardziej aktualnych wyników badań z ostatnich 6 lat (2019-2024).

Ocenę stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2019-2024 i oceny eksperckiej (wg klasyfikacji obowiązującej od 1 stycznia 2022 r.) JCWP zlokalizowanych na terenie gminy Lutomiersk przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 18. Ocena stanu JCWP na terenie gminy Lutomiersk

Kod JCWP	RW6000091832369	RW600010183249	RW600010183269	RW600011183271	RW600009183238	RW600011183235
Typ JCWP	PN - potok lub strumień nizinny	PNp - Potok lub strumień nizinny piaszczysty	PNp - Potok lub strumień nizinny piaszczysty	RzN - Rzeka nizinna	PN - potok lub strumień nizinny	RzN - Rzeka nizinna
Rzeczywista długość JCWP [km]	11,94	49,70	78,68	31,63	16,73	14,17
Powierzchnia zlewni JCWP [km^2]	42,25	141,86	207,78	97,23	27,52	36,98
Obszar dorzecza	Odry	Odry	Odry	Odry	Odry	Odry
Region wodny	Warty	Warty	Warty	Warty	Warty	Warty
Status JCWP	NAT - naturalna część wód	NAT - naturalna część wód	SZCW - silnie zmieniona część wód	SZCW - silnie zmieniona część wód	NAT - naturalna część wód	SZCW - silnie zmieniona część wód
Czy JCWP była monitorowana (posiadała ustalony ppk w okresie 2019-2024)?	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Kod ppk [2019-2024]	PL02S0901_3294	PL02S0901_1012	PL02S0901_1013	PL02S0901_3215	PL02S0901_1011	PL02S0901_3293
Współrzędne geograficzne ppk [2019-2024]	19.23741; 51.7329	19.059236; 51.762667	18.972191; 51.847622	18.927717; 51.861428	19.193512; 51.773089	19.221493; 51.756623
Czy JCWP jest monitorowana (posiada ustalony ppk na okres 2025-2030)?	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE	TAK
Kod ppk [2025-2030]	PL02S0901_3294	PL02S0901_1012	PL02S0901_1013	PL02S0901_3215	-	PL02S0901_3293
Współrzędne geograficzne ppk [2025-2030]	19.23741; 51.7329	19.059236; 51.762667	18.972191; 51.847622	18.927717; 51.861428	-	19.221493; 51.756623

Kod JCWP		RW6000091832369	RW600010183249	RW600010183269	RW600011183271	RW600009183238	RW600011183235
Ocena stanu na podstawie oceny stanu GIOŚ 2019-2024 i oceny eksperckiej	stan/ potencjał ekologiczny	słaby stan ekologiczny	słaby stan ekologiczny	umiarkowany stan ekologiczny	słaby stan ekologiczny	słaby stan ekologiczny	słaby stan ekologiczny
	stan chemiczny	poniżej dobrego	brak klasyfikacji	poniżej dobrego	poniżej dobrego	brak klasyfikacji	poniżej dobrego
	stan (ogólny)	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód	zły stan wód
Główne źródło presji troficznych		nawożenie i depozycja	odpływ miejski (wody opadowe) oraz nawożenie i depozycja oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone)	nie dotyczy	nawożenie i depozycja	nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe)	nawożenie i depozycja oraz odpływ miejski (wody opadowe) oraz źródła bytowe i komunalne (punktowe i rozproszone)
Główne źródło presji zasalających		nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym)	nie dotyczy	eutrofizacja (źródło zgodne ze źródłem troficznym)
Główne źródło presji z grupy syntetycznych i niesyntetycznych substancji zanieczyszczających		nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Główne źródło presji hydromorfologicznych		prostowanie koryta - rzeki główne, budowle piętrzące - rzeki główne	prostowanie koryta - rzeki główne i rzeki pozostałe, budowle piętrzące - rzeki główne	nie dotyczy	prostowanie koryta - rzeki główne, budowle piętrzące - rzeki główne, wały przeciwpow. - rzeki główne, górnictwo - rzeki główne	prostowanie koryta - rzeki główne	budowle piętrzące - rzeki główne

Kod JCWP		RW6000091832369	RW600010183249	RW600010183269	RW600011183271	RW600009183238	RW600011183235
Główne źródło presji chemicznych		rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski	nie dotyczy	rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski	rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski	nie dotyczy	rozproszone - rozwój obszarów zurbanizowanych: transport, turystyka, odpływ miejski; punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk, punktowe - przemysłowe, komunalne, odcieki ze składowisk; nieznane (substancje zakazane)
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego		zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona
Cel środowiskowy	stan/ potencjał ekologiczny	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	dobry potencjał ekologiczny	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartośćw wodzie: do 2740 µS/cm), IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości)	umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot azotanowy, fosforany]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D

Kod JCWP		RW6000091832369	RW600010183249	RW600010183269	RW600011183271	RW600009183238	RW600011183235
	stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	dobry stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	dobry stan chemiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry
Czy jcw przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi		NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	NIE
Czy jcw przeznaczone do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych		NIE	NIE	NIE	NIE	NIE	TAK
Czy obszary wyznaczone jako tereny wrażliwe na mocy dyrektywy 91/271/EWG[49]		TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

źródło: *Raport z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej w roku 2025 na podstawie danych z lat 2019 2024*, http://karty.apgw.gov.pl/ [data dostępu: 3.09.2026 r.]

[49] obszary wrażliwe na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych rozumianą jako wzbogacanie wód biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód

Analiza wyników monitoringu GIOŚ z lat 2019–2024 wskazuje, że wszystkie JCWP znajdują się w złym stanie ogólnym. Najczęściej występującymi presjami wpływającymi na jakość wód są zanieczyszczenia pochodzące ze źródeł bytowych i komunalnych, działalności przemysłowej oraz rolnictwa, a także presje hydromorfologiczne związane z regulacją koryt rzek i budowlami piętrzącymi. Dodatkowo negatywny wpływ wywierają procesy urbanizacyjne, transport oraz spływ wód opadowych z terenów zurbanizowanych. Wszystkie analizowane JCWP zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych określonych w Ramowej Dyrektywie Wodnej.

Wszystkie jednolite części wód znajdują się na obszarach wrażliwych na eutrofizację pochodzenia komunalnego, natomiast jedynie JCWP „Ner od Dobrzynki do Wrzącej" (RW600011183235) została wskazana jako przeznaczona do celów rekreacyjnych, w tym kąpieliskowych.

W poniższej tabeli przedstawiono cele środowiskowe ustanowione dla JCWP odnoszące się do obszarów chronionych na terenie gminy Lutomiersk.

Tabela 19. Cele środowiskowe ustanowione dla JCWP odnoszące się do obszarów chronionych na omawianym terenie

Nazwa i kod JCWP	Obszar chroniony	Cel środowiskowy dla obszaru
Bełdówka RW600010183269	Puczniewski obszar chronionego krajobrazu	zachowanie wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, jego potencjału dla turystyki i wypoczynku oraz funkcji korytarzy ekologicznych
Ner od Wrzącej do Dopływu spod Łężek RW600011183271	Puczniewski obszar chronionego krajobrazu	zachowanie wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, jego potencjału dla turystyki i wypoczynku oraz funkcji korytarzy ekologicznych

źródło: www.karty.apgw.gov.pl [data dostępu: 03.09.2026 r.]

5.4.5. Wody podziemne

Zgodnie z danymi udostępniony przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP) gmina Lutomiersk znajduje się w obrębie jednej jednolitej części wód podziemnych (JCWPd). Jej charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 20. Charakterystyka JCWPd w obrębie gminy Lutomiersk

Kod JCWPd	GW600072
Powierzchnia [km^2]	1 838,30
Dorzecze	obszar dorzecza Odry
Region wodny	Warty
Obszar bilansowy	Ner, Widawka, Warta od Widawki do Neru, Warta od Neru do Prosny, Pilica, Bzura
Pobór rejestrowany z ujęć wód podziemnych – stan na rok 2018 [tys. m^3/rok]	39851.35
Pobór odwodnieniowy – stan na rok 2018 [tys. m^3/rok]	nie dotyczy

Kod JCWPd	GW600072
Razem [tys. m^3/rok] – stan na rok 2018	39 851,35
Zasoby wód podziemnych dostępne do zagospodarowania [tys. m^3/rok] – stan na rok 2018	91 373,37
% wykorzystania zasobów dostępnych do zagospodarowania	44
Zidentyfikowane presje znaczące. Wynik analizy znaczących oddziaływań – JCWPd	presja obszarowa rozproszona związana z rolnictwem, gospodarką komunalną lub przemysłem
Rodzaj presji determinującej stan wód w obrębie danej JCWPd	chemiczna
Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego	niezagrożona
JCW przeznaczone do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi	TAK - JCWPd przeznaczona do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi

źródło: http://karty.apgw.gov.pl:4200/jcw-podziemne [data dostępu: 3.09.2026 r.]

Główny Zbiornik Wód Podziemnych

Główne zbiorniki wód podziemnych to struktury geologiczne zasobne w wodę, które stanowią lub mogą stanowić w przyszłości strategiczne zasoby wód podziemnych do zaopatrzenia ludności i podstawowych gałęzi gospodarki, wymagających wody wysokiej jakości.

Na terenie gminy występuje jeden GZWP nr 401 Niecka Łódzka, obejmujący fragment wschodniej części gminy Lutomiersk. W celu zapewnienia ochrony GZWP, Rozporządzeniem Wojewody Łódzkiego z dnia 22 grudnia 2025 r. w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Nr 401 – Niecka Łódzka wyznaczono obszar ochronny o powierzchni wynoszącej 244,62 km^2, co stanowi ok. 13,9% całkowitej powierzchni zbiornika. Pozostała jego część charakteryzuje się bardzo dobrymi warunkami naturalnej ochrony, co eliminuje potrzebę ustanawiania dodatkowych stref ochronnych. W granicach gminy Lutomiersk obszarem ochronnym zbiornika objęty został teren o powierzchni ok. 0,234 km^2, zlokalizowany w miejscowości Stanisławów Nowy[50].

Charakterystyka została przedstawiona poniższej tabeli.

Tabela 21. Charakterystyka GZWP w obrębie gminy Lutomiersk

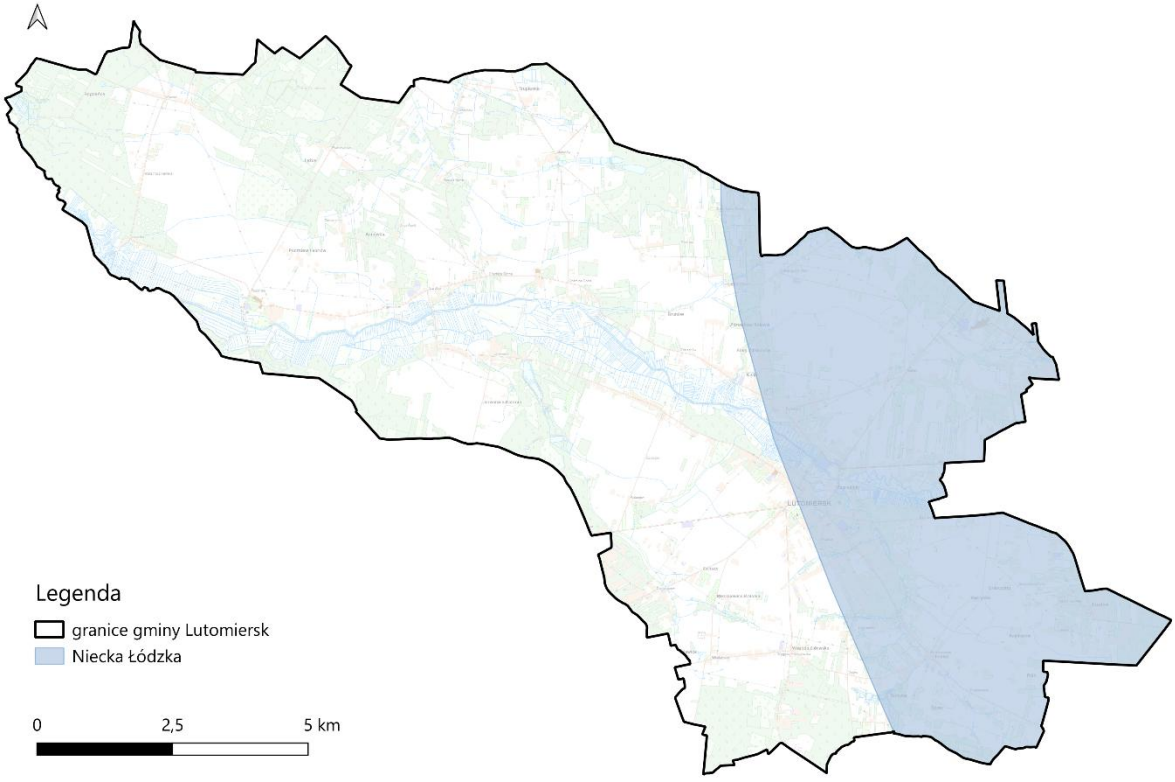
Nazwa GZWP	Niecka Łódzka
Powiat	łęczycki, opoczyński, pabianicki, piotrkowski, m. Łódź, m. Piotrków Trybunalski, tomaszowski, zgierski
RZGW	Warszawa, Poznań
Numer JCWPd (wg podziału na 172 części)	79, 80, 82, 96, 97, 98
Jednostka hydrogeologiczna wg Paczyńskiego, Sadurskiego (2007)	prowincja Wisły: SŚWN – region środkowej Wisły – subregion nizinny, SŚWW – region środkowej Wisły – subregion wyżynny; prowincja Odry: SWN – region Warty – subregion nizinny
Jednostka hydrogeologiczna wg Kleczkowskiego (1990a, b), zmieniona	pasmo zbiorników Wyżyn Polskich (GZWP w paśmie wyżyn)

[50] Źródło: Plan ogólny gminy Lutomiersk - uzasadnienie

Nazwa GZWP	Niecka Łódzka
Zlewnia powierzchniowa (II rzędu wg MphP)	prawobrzeżna Wisły od Wieprza do Narwi, Warty
Prowincja i makroregion fizycznogeograficzne wg Kondrackiego (2002)	Niż Środkowoeuropejski (31): Nizina Południowowielkopolska (318.1-2), Nizina Środkowomazowiecka (318.7), Wzniesienia Południowomazowieckie (318.8); Wyżyny Polskie (34): Wyżyna Przedborska (342.1)
Typ zbiornika	porowo-szczelinowy
Stratygrafia	kreda dolna
Klasa jakości wody*	na przeważającym obszarze II
Wodoprzewodność [m^2/d]	100–500
Moduł jednostkowy zasobów dyspozycyjnych [$m^3/d \times km^2$]	55,4
Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [m^3/d]	97 200
Podatność zbiornika na antropopresję	na przeważającym obszarze średnio i mało podatny, lokalnie podatny, bardzo podatny

* Wg rozporządzenia MŚ z dnia 23 lipca 2008 r.

źródło: Informator PSH Główne Zbiorniki Wód Podziemnych w Polsce, 2017 r.

Rysunek 26. GZWP na terenie gminy Lutomiersk

źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez PGW WP

5.4.6. Jakość wód podziemnych

Badania w zakresie stanu wód podziemnych prowadzone są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Wykonawcą badań, na zlecenie Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy. Badania i ocenę stanu wód podziemnych wykonuje się dla tzw. jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), dla których określany jest stan ilościowy (informacje o dostępnych zasobach, poborze, poziomie zwierciadła) i stan chemiczny. Badania na potrzeby oceny stanu wód podziemnych prowadzone są w ramach monitoringu diagnostycznego i monitoringu operacyjnego. Monitoring diagnostyczny odbywa się raz na trzy lata i obejmuje obszar całego kraju, natomiast w latach pomiędzy monitoringiem diagnostycznym realizowany jest monitoring operacyjny, w ramach którego badane są jednolite części, zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu. Warunki, jakie musi spełnić stan chemiczny i ilościowy, aby określany był jako dobry znajdują się w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2148, z późn. zm.). Systematycznie prowadzony jest monitoring wód podziemnych. Oceny wykonywane są co 4 lata.

Tabela 22. Kompleksowa ocena stanu JCWPd w obrębie, której znajduje się gmina Lutomiersk

Nr JCWPd	Stan wód	Rok 2012	Rok 2016	Rok 2019	Rok 2022
72	chemiczny	dobry	dobry	dobry	dobry
	Ilościowy	dobry	dobry	dobry	dobry

źródło: https://mjwp.gios.gov.pl/ [data dostępu: 3.09.2026 r.]

Zarówno stan chemiczny, jak i stan ilościowy JCWPd na przestrzeni lat nie uległ zmianie i osiąga stan dobry. Zgodnie art. 4.1 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) oraz ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. –Prawo wodne (Dz.U. z 2025 r. poz. 960 ze zm.), celem środowiskowym dla JCWPd jest zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania do niej zanieczyszczeń; zapobieganie pogorszeniu oraz poprawa stanu oraz ochrona i podejmowanie działań naprawczych, a także zapewnianie równowagi między poborem, a zasilaniem wód, tak aby osiągnąć i utrzymać ich dobry stan.

W 2023 roku na terenie województwa łódzkiego w ramach monitoringu regionalnego wód podziemnych przeprowadzono badania jakości wód podziemnych - na obszarze gminy Lutomiersk wyznaczono 1 punkt pomiarowy w obrębie JCWPd 72 w m. Kazimierz. Na podstawie badań fizykochemicznych stwierdzono w punkcie pomiarowym znajdującym się w gminie Lutomiersk wodę zadowalającej jakości – III klasa jakości.

5.4.7. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	Przeprowadzone analizy wskazują na zwiększenie się prawdopodobieństwa występowania powodzi błyskawicznych, wywołanych gwałtownymi zjawiskami pogodowymi, mogących spowodować zalewanie obszarów, na których gospodarka przestrzenna prowadzona jest w sposób nieodpowiedni. Przewidywane jest również skrócenie się okresu zalegania warstwy śnieżnej co może mieć skutki pozytywne (mniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi roztopowych) jak i negatywne (niedobór wód i susze). Planowane działania mają na celu usprawnienie funkcjonowania w warunkach nadmiaru, jak i niedoboru wody. Osiągnięcie tego planowane jest poprzez zreformowanie struktur gospodarki wodnej

	z uwzględnieniem adaptacji do zmian klimatu, opracowanie i wdrożenie metod oceny ryzyka powodziowego i ryzyka podtopień, odpowiednie zarządzanie ryzykiem powodziowym oraz przywracanie utrzymanie dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych. Zgodnie z projektem KLIMADA[51], rekomendowanymi kierunkami działań adaptacyjnych są: – zwiększenie poziomu ochrony przeciwpowodziowej, przeciwdziałanie osuwiskom i deficytowi wodnemu; – powiązanie systemu dolin rzecznych z systemem obszarów chronionych; – uwzględnianie problemu gwałtownych zmian temperatury, ulewnych opadów, oblodzenia i silnych wiatrów w inwestycjach budowlanych, transportowych i energetycznych; – rozwijanie alternatywnych źródeł produkcji energii na poziomie lokalnym; – tworzenie systemów wczesnego ostrzegania mieszkańców przed zagrożeniami powodziowymi.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w zakresie gospodarowania wodami należą powodzie, podtopienia oraz susze. <u>Zagrożenie powodziowe:</u> MZP wskazują, iż teren gminy jest narażony na występowanie powodzi. <u>Susza</u> Teren gminy jest narażony na występowanie wszystkich typów susz.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne dotyczące gospodarowania wodami powinny dotyczyć zagadnień takich jak: racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, ochrona wód przed zanieczyszczeniami.
Monitoring środowiska	Monitoring wód powierzchniowych w województwie łódzkim prowadzony jest przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Łodzi. W ramach monitoringu prowadzone są badania wód rzecznych i jeziornych. Wykonawcą monitoringu wód podziemnych (chemicznego i ilościowego) jest Państwowa Służba Hydrogeologiczna (PSH). Kontrolą sytuacji hydrologicznej zajmuje się również Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej.

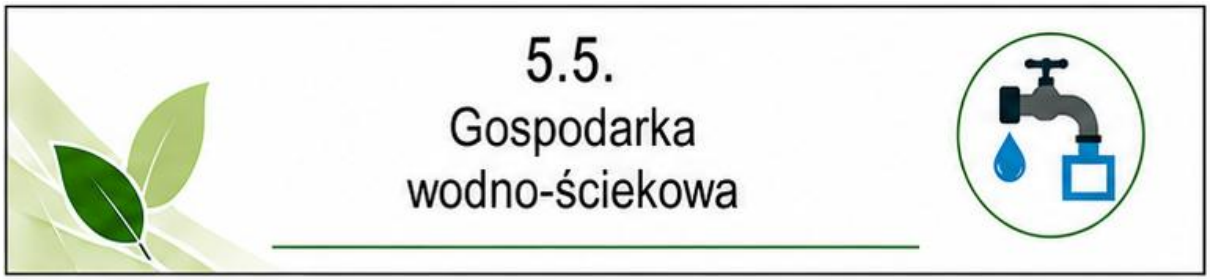
5.4.8.Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• ciągłe monitorowanie stanu jakości wód; • utrzymujący się dobry stan chemiczny i ilościowy JCWPd.	• utrzymujący się zły stan ogólny JCWP; • zmiany klimatyczne sprzyjające występowaniu suszy.

[51] Projekt KLIMADA to opracowanie i wdrożenie strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu

5.4.9. Analiza SWOT

GOSPODAROWANIE WODAMI	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Stały monitoring wód powierzchniowych i podziemnych. 2. Zasoby wód podziemnych dobrej jakości.	1. Teren gminy narażony zarówno na występowanie suszy jak i powodzi. 2. Zły stan ogólny JCWP w obrębie, których znajduje się gmina. 3. Presja urbanizacyjna i komunalna na wody.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Zwiększanie retencji wód opadowych. 2. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. 3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków tam, gdzie jest to uzasadnione ekonomicznie i zgodne z przepisami prawa. 4. Kontrola umów i dowodów potwierdzających korzystanie z usług asenizacyjnych. 5. Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej. 6. Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie prawidłowego użytkowania wód podziemnych. 7. Coroczna konserwacja rowów, cieków, zbiorników i budowli hydrotechnicznych - usunięcie zatorów, namułów, oczyszczenie przepustów, wykoszenie skarp - stabilizacja układów wodnych, ochrona terenów przed powodzią oraz zatrzymanie spływu zanieczyszczeń.	1. Podatność wód na zanieczyszczenia pochodzenia antropogenicznego w całej gminie. 2. Przedostawanie się do wód powierzchniowych zanieczyszczeń z dzikich składowisk odpadów, nieszczelnych zbiorników bezodpływowych i kanalizacji. 3. Napływ zanieczyszczeń spoza obszaru gminy. 4. Niedostosowanie do pojawiających się ekstremalnych zjawisk atmosferycznych (powodzi i suszy) oddziałujących na stan wód. 5. Spływy powierzchniowe, wymywanie nawozów i środków ochrony roślin z pól. 6. Brak wystarczających środków na realizację zaplanowanych przedsięwzięć

5.5.1. Zaopatrzenie w wodę

Obsługą oraz bieżącym nadzorem nad funkcjonowaniem sieci wodociągowej na terenie gminy Lutomiersk zajmuje się Urząd Miasta i Gminy Lutomiersk. Gmina Lutomiersk posiada sieć wodociągową o długości 203,9 km z 3 820 podłączeniami do budynków mieszkalnych oraz zbiorowego mieszkania. W 2025 roku dostarczono nią 496,7 dam^3 wody. Z sieci wodociągowej w 2025 roku korzystało 8 950 osób, co stanowi blisko 92% ogółu ludności gminy.

W poniższej tabeli dokonano charakterystyki sieci wodociągowej na terenie gminy Lutomiersk.

Tabela 23. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025

Wskaźnik	Jednostka	2022	2023	2024	2025
Długość czynnej rozdzielczej sieci wodociągowej	km	197,2	198,6	200,2	203,9
Połączenia rozdzielczej sieci wodociągowej prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	3 570	3 634	3 683	3 820
Awarie sieci wodociągowej*	szt.	2	5	7	7
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej*	osoba	8 635	8 736	8 876	8 950
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności*	%	92,0	92,1	92,2	91,9
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam^3	463,9	500,9	490,12	496,7
Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam^3	9,6	14,8	21,7	49,4
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca*	m^3	49,5	49,3	51,1	44,0

*Dane GUS

źródło: Urząd Gminy i Miasta Lutomiersk, GUS, stan na 31.12.2025 r. [data dostępu: 5.10.2026 r.]

Woda dla mieszkańców dostarczana jest z ujęć podziemnych zlokalizowanych w mieście Lutomiersk oraz we wsiach: Szydłów, Kazimierz oraz Prusinowice. Wyjątkiem jest wschodnia część gminy Lutomiersk, która korzysta z ujęcia wody zlokalizowanego w Ignacewie, w mieście Konstantynów Łódzki. Na terenie gminy Lutomiersk nie występują ujęcia wód powierzchniowych[52].

[52] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

Tabela 24. Ujęcia wód podziemnych wykorzystywane do zaopatrzenia mieszkańców w wodę

Właściciel ujęcia	Lokalizacja (adres)	Rodzaj i ilość studni	Wydajność
Gmina Lutomiersk	dz. 311/3 Szydłów	2 studnie głębinowe pracujące naprzemiennie	Górna kreda z 2 studni głębinowych pracujących naprzemiennie S1 Q=120 m^3/h przy s=8,4 m S2 Q=120 m^3/h przy s= 7,79 m Q_{rdop}=239289 m3/r
Gmina Lutomiersk	dz.565/2 Lutomiersk	Studnia nr 2 podstawowa, studnia nr 1 awaryjna pobór wód podziemnych z górnej kredy z ujęcia dwuotworowego	Ujęcie dwuotworowe z górnej kredy S2 podstawowa, S1 awaryjna o zasobach eksploatacyjnych Q 76,0 m^3/h Q_{dopr}=253174 m3/rok
Gmina Lutomiersk	dz. 218/9 Prusinowice	Otwory czwartorzędowe z ujęcie dwuotworowego, tj. studnia nr 1 podstawowa, studnia nr 2 rezerwowa	S1 wydajność eksploatacyjna 65 m^3/h przy s=8,6 m S2 wydajność eksploatacyjna 33,5 m^3/h Q_{dopr}=209400 m3/rok
Gmina Lutomiersk	dz. 135 Kazimierz	Otwory górnej kredy z dwuotworowego ujęcia, studnia nr 2 podstawowa, studnia nr 1 awaryjna	S2 wydajność eksploatacyjna 120,0 m^3/h przy s=2,59 m S1 wydajność eksploatacyjna 65,0 m^3/h przy s=1,50 m Q_{dopr}=262800 m3/rok

źródło: Urząd Gminy i Miasta Lutomiersk

Spośród wyżej wymienionych ujęć wód podziemnych tylko w Prusinowicach i Kazimierzu obowiązują strefy ochronne obejmujące teren ochrony bezpośredniej.

5.5.2. Odprowadzanie ścieków

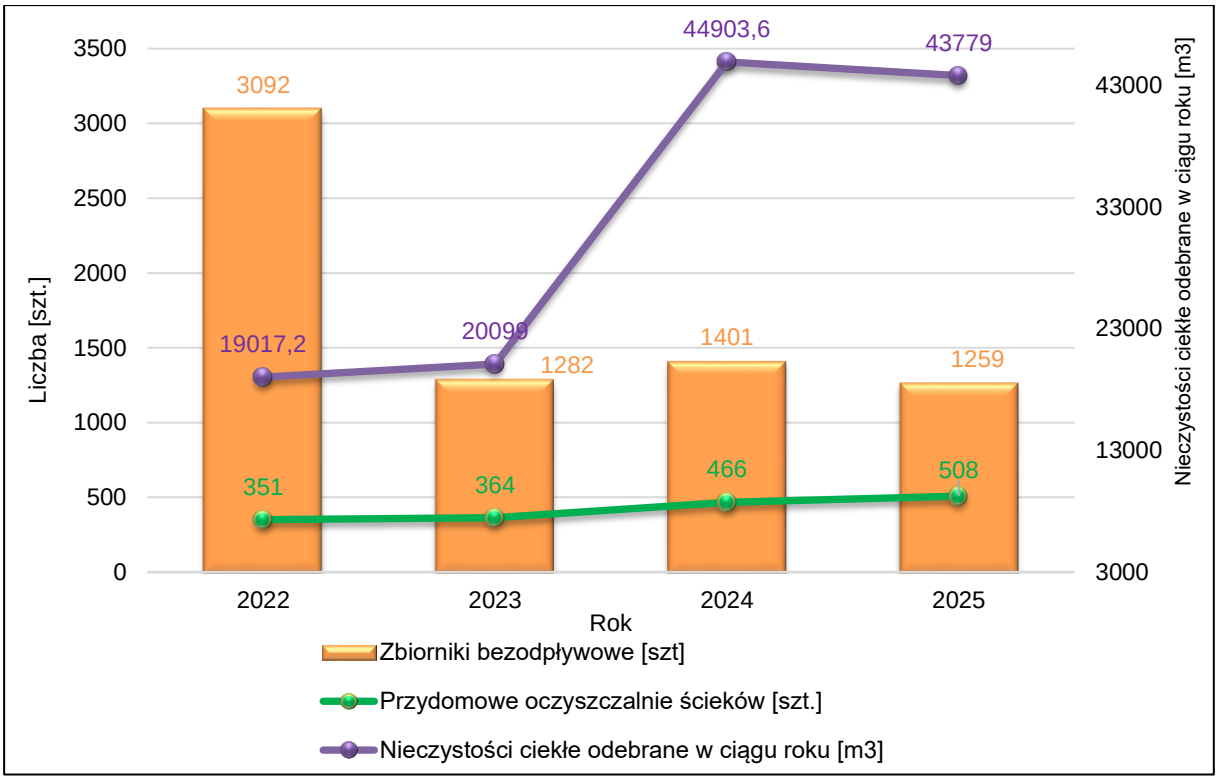
Na terenie gminy Lutomiersk brak jest rozwiniętej sieci kanalizacji sanitarnej. Nie funkcjonuje również zbiorcza oczyszczalnia ścieków[53].

Gospodarka ściekowa na terenie gminy opiera się głównie na indywidualnych systemach odprowadzania i gromadzenia ścieków, w szczególności zbiornikach bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalniach ścieków. Odbiór nieczystości ciekłych realizowany jest przez uprawnione podmioty zewnętrzne, na podstawie zawieranych umów.

W odpowiedzi na ten problem gmina podejmuje działania zmierzające do unieszkodliwiania ścieków bezpośrednio w miejscu ich wytwarzania, poprzez wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków.

Dane nt. ilości zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Lutomiersk przedstawiono na poniższym wykresie.

[53] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

Rysunek 27. Liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025
źródło: GUS, stan na dzień 31.12.2025 r. [data dostępu: 8.09.2026 r.]

W analizowanym okresie 2022-2025 na terenie gminy Lutomiersk zauważa się spadek liczby zbiorników bezodpływowych. Ich liczba spadła się z 3 092 w 2022 r. do 1 259 w 2025 r. W latach 2022-2025 odnotowano stopniowy wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zgodnie z ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2025 r. poz. 733 ze zm.) Wójtowie, Burmistrzowie lub Prezydenci Miasta są zobowiązani do przeprowadzenia kontroli zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gmin.

Oprócz ścieków wytwarzanych przez bytowanie ludzi na terenie gminy powstają wody opadowe. Ten rodzaj ścieków związany jest z występowaniem zwartej zabudowy z małą ilością odsłoniętej gleby. Konieczne jest zbieranie tych wód i odprowadzanie poza obręb miejscowości. Zanieczyszczenia wód ujmowanych do kanalizacji opadowej może mieć różne przyczyny:

- zanieczyszczenie obejść wiejskich odchodami zwierzęcymi, resztkami pasz itp.;
- zanieczyszczenie ulic substancjami ropopochodnymi;
- śmieci wyrzucone poza kubły, sterty śmieci usytuowanych na terenach do tego nie przygotowanych;
- zanieczyszczenie dróg i ulic wynikające z ruchu samochodów i pieszych.

W gminie Lutomiersk rozbudowa kanalizacji deszczowej jest głównie związania z planowanymi działaniami i inwestycjami w infrastrukturę drogową.

5.5.3. Zagadnienia horyzontalne

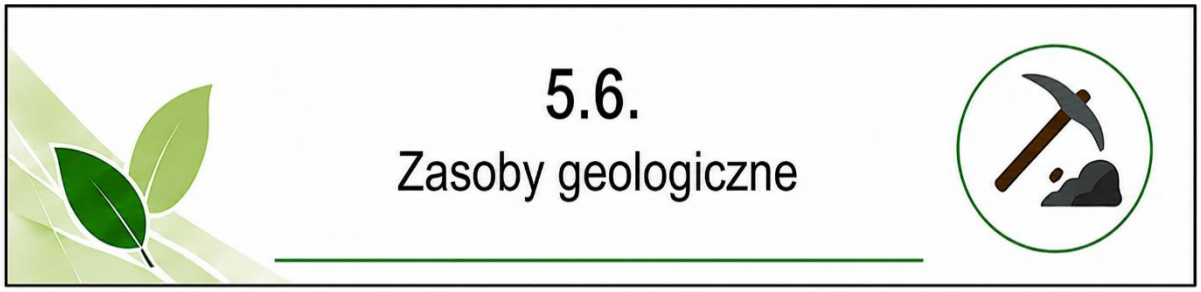
Adaptacja do zmian klimatu	Zmiany zachodzące obecnie w klimacie cechuje zwiększenie się gwałtowności zjawisk pogodowych. Fale upałów mogą powodować wzrost intensywności korozji, może wystąpić ryzyko pęknięcia rur na skutek osiadania terenu przez obniżenie poziomu wód gruntowych. Natomiast występowanie bardzo niskich temperatur może skutkować pękaniem rur. Również przepustowość oczyszczalni ścieków może być niewystarczająca w przypadku wystąpienia gwałtownych zjawisk pogodowych. Aby zminimalizować efekty takich zjawisk należy brać je pod uwagę już na etapie planowania przedsięwzięć związanych z gospodarką wodno-ściekową.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki wodno-ściekowej można zaliczyć awarie w zakładach przemysłowych oraz awarie podczas transportu ścieków. Przedostawanie się ścieków do środowiska może powodować przedostanie się szkodliwych substancji do gleb, a poprzez spływ powierzchniowy, również do wód. Zagrożenia związane z tymi procesami zostały opisane w rozdziale dotyczącym gospodarowania wodami. Awarie sieci wodociągowej mogą doprowadzić do skażenia wody pitnej co niesie za sobą bezpośrednie zagrożenie zdrowia ludności
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne na terenie gminy powinny skupić się wokół zwiększenia świadomości mieszkańców na temat roli sieci wodno-kanalizacyjnych w ochronie wód oraz propagowaniu racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi
Monitoring środowiska	Oceną jakości wód pitnych na terenie gminy Lutomiersk zajmuje się Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. W celu wykonania takiej oceny wykorzystywane są wyniki próbek pobieranych i badanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną, a także wyniki uzyskane przez producentów wody w ramach prowadzonej kontroli wewnętrznej. Badania jakości ścieków są natomiast prowadzone przez jednostki zarządzające oczyszczalniami ścieków oraz sieciami kanalizacyjnymi, a także przez wytwórców ścieków - w tym zakłady przemysłowe.

5.5.4.Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• spadek liczby zbiorników bezodpływowych; • systematyczny wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków;	• awarie sieci wodnociągowej; • wzrost zużycie wody na potrzeby przemysłu;

5.5.5. Analiza SWOT

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Systematyczne prace związane z rozbudową sieci wodociągowej. 2. Dobry stan jakościowy i chemiczny jednolitych części wód podziemnych.	1. Brak zbiorczego systemu odprowadzania ścieków komunalnych. 2. Możliwe niewłaściwe opróżnianie zbiorników bezodpływowych oraz nieszczelnych zbiorników bezodpływowych. 3. Rosnące koszty eksploatacji infrastruktury. 4. Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych. 2. Edukacja ekologiczna mieszkańców ze szczególnym naciskiem na zagadnienia dotyczące prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej. 3. Możliwość pozyskania środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury wodno-ściekowej.	1. Możliwość wprowadzania ścieków bezpośrednio do gruntu. 2. Rozwój zabudowy mieszkaniowej, co wywołuje rosnący popyt na wodę pitną. 3. Nieszczelne zbiorniki bezodpływowe. 4. Zmiany klimatu prowadzące do uszkodzenia infrastruktury związanej z gospodarką wodno-ściekową (sieci, oczyszczalni ścieków, ujęć wody do spożycia).

5.6.1. Przepisy prawne

Zasady eksploatacji złóż surowców mineralnych zostały określone w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2026 poz. 69). Zgodnie z art. 21 ww. ustawy działalność w zakresie:

1. poszukiwania lub rozpoznawania złóż kopalin, o których mowa w art. 10 ust. 1;
   1a. (uchylony)
2. wydobywania kopalin ze złóż,
   2a. poszukiwania i rozpoznawania złóż węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złóż
3. podziemnego bezzbiornikowego magazynowania substancji,
4. podziemnego składowania odpadów,
5. podziemnego składowania dwutlenku węgla,

- może być wykonywana po uzyskani koncesji.

Art. 22 ww. ustawy opisuje, w jakich przypadkach stosownej koncesji udziela: Minister właściwy do spraw środowiska, Marszałek lub Starosta.

Uzyskanie koncesji nie jest konieczne w przypadku, gdy prowadzone działania służą zaspokojeniu potrzeb własnych osób fizycznych i spełniają odpowiednie warunki, gdyż zgodnie z art. 4.1. Przepisów działu III-VIII oraz art. 168-174 nie stosuje się do wydobywania piasków i żwirów, przeznaczonych dla zaspokojenia potrzeb własnych osoby fizycznej, z nieruchomości stanowiących przedmiot jej prawa własności (użytkowania wieczystego), bez prawa rozporządzania wydobytą kopaliną, jeżeli jednocześnie wydobycie:

1. będzie wykonywane bez użycia środków strzałowych
2. nie będzie większe niż 10 m^3 w roku kalendarzowym;
3. nie naruszy przeznaczenia nieruchomości.

Ten, kto zamierza podjąć wydobywanie, o którym mowa w ust. 1, jest obowiązany z 7-dniowym wyprzedzeniem na piśmie zawiadomić o tym właściwy organ nadzoru górniczego, określając lokalizację zamierzonych robót oraz zamierzony czas ich wykonywania.

W przypadku naruszenia wymagań określonych w ust. 1 i 2, właściwy organ nadzoru górniczego, w drodze decyzji, ustala prowadzącemu taką działalność opłatę podwyższoną, o której mowa w art. 140 ust. 3 pkt 3.

5.6.2. Stan aktualny

Wykaz złóż surowców zlokalizowanych na terenie gminy Lutomiersk przestawiono w tabeli opracowanej na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego - Państwowego Instytutu Badawczego.

Zgodnie z „Bilansem zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2025 r.” na terenie gminy Lutomiersk występują 3 udokumentowane złoża kopalin. Występujące zasoby geologiczne to kruszywa naturalne tj. piaski i żwiry.

W 2025 r. wydobywano kruszywa naturalne ze wszystkich udokumentowanych złóż tj. na stanowiskach „Zalew II", „Zalew III" oraz „Zalew V". Wydobywane kopaliny (piaski i żwiry) są wykorzystywana w kierunku budownictwa i drogownictwa.

Początkowym rokiem bilansowym dla złoża „Zalew II" jest rok 2001 r. Jego powierzchnia wynosi 4,92 ha, a miąższość waha się od 5,5 do 15,7 m. Złoże ma udokumentowane zasoby bilansowe piasku i żwiru czwartorzędowo na poziomie 525 tys. ton oraz 525 tys. ton zasobów przemysłowych. Wydobycie w 2025 r. było na poziomie 13,16 tys. ton.

Eksploatację złoża „Zalew III" rozpoczęto w roku 2006. Powierzchnia złoża wynosi 1,68 ha, a miąższość waha się w przedziale od 9,7 m do 19,9 m. Zasoby bilansowe piasków i żwirów czwartorzędowo-plejstoceńskich tego złoża wynoszą 235 tys. ton. Wydobycie w 2025 r. wyniosło 0,94 tys. ton.

Dla czwartorzędowo-plejstoceńskiego złoża piasków budowlanych „Zalewu V" początkowym rokiem bilansowym jest rok 2010. Średnia grubość nakładu wynosi 0,9 m, natomiast miąższość złoża mieści się w zakresie od 10,5 m do 15,7 m. Zasoby geologiczne bilansowe piasków i żwirów wynoszą 362 tys. ton. W 2025 r. wydobyto 6,45 tys. ton surowców.

Do złóż skreślonych z bilansu zasobów, które występowały w gminie zaliczono następujące złoża:

- Florentynów (KN 5068);
- Zalew (KN 6069);
- Zalew IV (KN 13402).

Tabela 25. Wykaz złóż surowców zlokalizowanych na terenie gminy Lutomiersk

Kod		KN	KN	KN
ID złoża		7870	10331	14672
Nazwa złoża		Zalew II	Zalew III	Zalew V
Kopaliny		piaski i żwiry	piaski i żwiry	piaski i żwiry
Forma złoża		gniazdowa	pokładowa	pokładowa
Stan zagospodarowania		złoże zagospodarowane	złoże zagospodarowane	złoże zagospodarowane
Sposób eksploatacji		odkrywkowy	odkrywkowy	odkrywkowy
Kopalina wg Nkz		złoża piasków budowlanych	złoża mieszanek żwirowo-piaskowych (pospółki)	złoża piasków budowlanych
Powierzchnia złoża [ha]		4,92	1,68	1,99
Zasoby w 2025 r.	geologiczne bilansowe	525	235	362
	przemysłowe	525	-	-
Całkowite wydobycie w 2025 r. [tys.t]		13,16	0,94	6,45

źródło: https://midas-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/midas/start [data dostępu: 19.08.2026 r.],
Bilans zasobów kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2025 r.

Na terenie gminy Lutomiersk są aktualne koncesje na wydobywanie kopalin ze złóż udzielone przez Marszałka Województwa Łódzkiego oraz Starostę Pabianickiego.

Marszałek Województwa Łódzkiego wydał koncesję na wydobywanie kopaliny ze złoża „Zalew II" Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowo-Usługowemu z siedzibą: Mikołajewice 34, 95-083 Lutomiersk decyzją z dnia 18.05.2007 r., znak: RO.V-EM-7513-14/07, zmieniona decyzją z dnia 09.07.2013 r., znak: RŚV.7422.103.2013.AR. Termin ważności ww. koncesji upływa z dniem 31.12.2028 r.

Starosta Pabianicki wydał decyzję nr 48/06 w dniu 8.03.2006 r. dla podmiotu ŁUK MAR Usługi leśne, Remontowo-Budowlane na wydobywanie kruszyw naturalnych ze złoża „Zalew III". Koncesja ważna do 31.05.2033 r. Starosta Pabianicki wydał również koncesję nr 5/2012 w dniu 10.01.2012 r. na eksploatację złoża „Zalew V" Przedsiębiorstwu Produkcyjno-Handlowo-Usługowemu z siedzibą: Mikołajewice 34, 95-083 Lutomiersk. Koncesja obowiązuje do 31.01.2027 r[54].

Okręgowy Urząd Górniczy w Kielcach prowadzi na bieżąco nadzór i kontrolę nad ruchem odkrywkowych zakładów górniczych, prowadzących działalność na podstawie koncesji.

5.6.3. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	Zmiany klimatu mają również wpływ na wydobycie surowców. Do negatywnego wpływu zmian klimatycznych na przemysł wydobywczy należą głównie ekstremalne warunki pogodowe – powodzie, wiatry huraganowe, ulewy, deszcze marznące oraz długotrwałe zaleganie pokrywy lodowej. Działania adaptacyjne w sektorze powinny być skupione wokół zagadnień związanych z: • technicznymi i organizacyjnymi sposobami dostosowania infrastruktury, • monitoringiem i wymianą informacji, • podjęciem niezbędnych badań naukowych, • prowadzeniem szkoleń i edukacji.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, w zakresie gospodarki złożami można zaliczyć nielegalne wydobycie kopalin oraz szkody wynikające z eksploatacji złóż.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne dotyczące gospodarki zasobami geologicznymi powinny dotyczyć głównie uświadamiania mieszkańcom gminy wagi wykorzystania surowców naturalnych oraz związanego w tym, możliwego realnego negatywnego wpływu na środowisko i mieszkańców.
Monitoring środowiska	Organy nadzoru górniczego, w granicach swojej właściwości, wykonują zadania określone w przepisach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze (Dz.U. 2024 poz. 1290 ze zm.). Zgodnie z art. 168 ww. organy nadzoru górniczego sprawują nadzór i kontrolę nad ruchem zakładów górniczych, w szczególności w zakresie: 1. bezpieczeństwa i higieny pracy; 2. bezpieczeństwa pożarowego;

[54] Źródło: https://igs-app.pgi.gov.pl/ords/r/public/igs/home [data dostępu: 19.08.2026 r.], Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Starostwo Powiatowe w Pabianicach

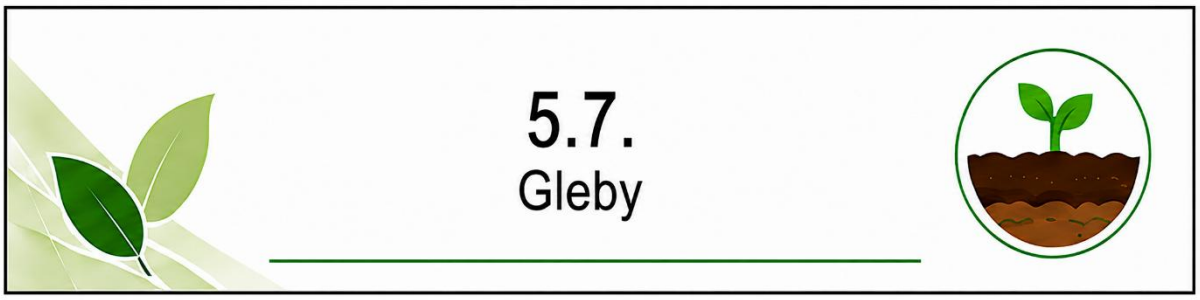
	3. ratownictwa górniczego; 4. gospodarki złożami kopalin w procesie ich wydobywania; 5. ochrony środowiska i gospodarki złożem, w tym według kryterium wykonywania przez przedsiębiorców obowiązków określonych w odrębnych przepisach lub na ich podstawie; 6. zapobiegania szkodom; 7. budowy i likwidacji zakładu górniczego, w tym rekultywacji gruntów po działalności górniczej.

5.6.4. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
-	• ciągłe prowadzenie wydobycia kopalin; • ingerencja w środowisko naturalne związana z eksploatacją surowców naturalnych.

5.6.5. Analiza SWOT

ZASOBY GEOLOGICZNE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Obecność na terenie gminy udokumentowanych złóż kopalin. 2. Rozpoznane zasoby piasków i żwirów.	1. Ingerencja w środowisko naturalne.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Stosowanie najnowszych technologii w czasie eksploatacji zasobów naturalnych, co ma na celu minimalizację wpływu na stosunki wodne oraz środowisko gleby. 2. Zapotrzebowanie na surowce energetyczne. 3. Rekultywacja terenów po zakończeniu wydobycia surowców.	1. Nielegalne wydobycie surowców naturalnych. 2. Dalsze wydobycie złóż kopalin oraz degradacja środowiska, ma którym będą eksploatowane. 3. Zmiany środowiska glebowego w okolicach miejsca wydobycia zasobów mineralnych.

5.6.1. Stan aktualny[55]

Na terenie gminy Lutomiersk można wyróżnić:

1) gleby bielicowe i płowe (pseudobielicowe) – powstające w wyniku intensywnego wymywania, głównie na piaskach, pod lasami iglastymi lub na użytkach rolnych. Mają niską żyzność i są kwasowe. Rozproszone są na terenie całej gminy, przy czym większe koncentracje występują w jej północno-wschodniej części;
2) gleby brunatne właściwe – charakteryzujące się brunatną barwą i wysoką zawartością próchnicy, są średnio żyzne; występują tylko w obrębie Czołczyn i Puczniew;
3) gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne – powstające w wyniku wymywania wapnia i magnezu, są bardziej kwaśne i mniej żyzne niż gleby brunatne właściwe; występują w całej gminie, najczęściej we większych płatach;
4) czarne ziemie właściwe – bardzo żyzne gleby, tworzące się w strefach wodno-lądowych, mające dużą zawartość próchnicy; występują na niewielkich płatach, najliczniej w obrębie Prusinowice;
5) czarne ziemie deluwialne – żyzne gleby powstałe z nanosów stokowych, charakteryzujące się dobrymi warunkami do produkcji rolniczej. W gminie Lutomiersk występują wyłącznie w trzech miejscach: w południowej części obrębu Lutomiersk, centralnej części obrębu Puczniew oraz na styku obrębów Mianów i Puczniew;
6) czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie - gleby mniej żyzne niż czarne ziemie właściwe, poddane procesom degradacji, np. zubożeniu w składniki pokarmowe; występują na dużej powierzchni, rozsiane po całej gminie;
7) czarne ziemie zdegradowane i szare ziemie deluwialne – gleby o obniżonej żyzności, powstałe w wyniku procesów denudacyjnych, o umiarkowanej przydatności rolniczej; rozsiane na niewielkich płatach w północno-wschodniej części gminy;
8) gleby mułowo-torfowo – powstające na obszarach, gdzie intensywne procesy mineralizacji powodują większe odkładanie osadów mineralnych (mułu) niż materii organicznej; występują na niewielkich płatach, najliczniej w obrębach zlokalizowanych na południe od miasta Lutomiersk;
9) mady – gleby aluwialne, tworzące się w dolinach rzecznych, żyzne i bogate w składniki odżywcze, regularnie nanoszone przez wody; powstały głównie w dolinie rzeki Ner;
10) mady ciężkie – gleby aluwialne o dużej zawartości frakcji ilastej, charakteryzujące się wysoką żyznością, lecz trudniejsze w uprawie ze względu na niekorzystne stosunki wodne. W analizowanej gminie występują wyłącznie na niewielkim płacie w obrębie Prusinowice;
11) gleby glejowe – gleby dolinne o okresowo nadmiernym uwilgotnieniu, charakteryzujące się ograniczoną przydatnością rolniczą ze względu na występowanie procesów glejowych; występują w obrębie Prusinowice, wzdłuż rowu melioracyjnego;
12) gleby murszowo-mineralne i murszowate – powstające na terenach bagiennych, gdzie proces murszenia (degradacji torfu) dominuje nad mineralizacją; występują w wielu

[55] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

miejscach w gminie, lecz ich koncentracja ma miejsce głównie na styku obrębów Madaje Nowe, Trupianka Orzechów i Malanów;

13) gleby torfowe (torfy niskie) – organiczne gleby powstające w podmokłych terenach, bogate w torf i składniki mineralne; niewielki płat występuje w północnej części obrębu Zofiówka.

Na terenie gminy Lutomiersk dominującym kompleksem glebowym jest kompleks żytni słaby, który zajmuje największą powierzchnię. Kolejno pod względem udziału występują kompleksy: żytni bardzo dobry, żytni dobry oraz żytni bardzo słaby. Nieco mniejsze obszary zajmują kompleks pszenny dobry oraz użytki zielone średnie. Kompleksy użytków zielonych bardzo dobrych i dobrych koncentrują się głównie w dolinie rzeki Ner. Z kolei kompleksy zbożowo-pastewne (zarówno słabe, jak i mocne) oraz użytki zielone bardzo słabe i słabe są rozproszone na terenie całej gminy, tworząc niewielkie i średnie płaty. Kompleks pszenny bardzo dobry występuje wyłącznie na obszarze miejscowości Puczniew, natomiast kompleksy pszenne wadliwe zlokalizowane są głównie w sąsiedztwie rzeki Ner.

Na obszarze gminy stosunkowo licznie występują gleby o korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej, w tym m.in. kompleksy: żytni bardzo dobry, zbożowo-pastewny mocny oraz pszenny dobry. Istotne znaczenie ma również rozmieszczenie kompleksów użytków zielonych, które odgrywają ważną rolę w zapewnieniu pokarmu dla zwierząt hodowlanych.

Gleby wykorzystywane są przede wszystkim do produkcji rolniczej, a w mniejszym stopniu pod zabudowę mieszkaniową, usługową oraz infrastrukturę komunikacyjną.

Istotnym elementem zagospodarowania jest funkcjonujący system melioracyjny, który umożliwia regulację stosunków wodnych, zapobiega nadmiernemu uwilgotnieniu gleb i poprawia warunki ich użytkowania rolniczego.

Użytkowanie powierzchni ziemi

Użytki rolne na obszarze gminy Lutomiersk zajmują ok. 70% powierzchni.

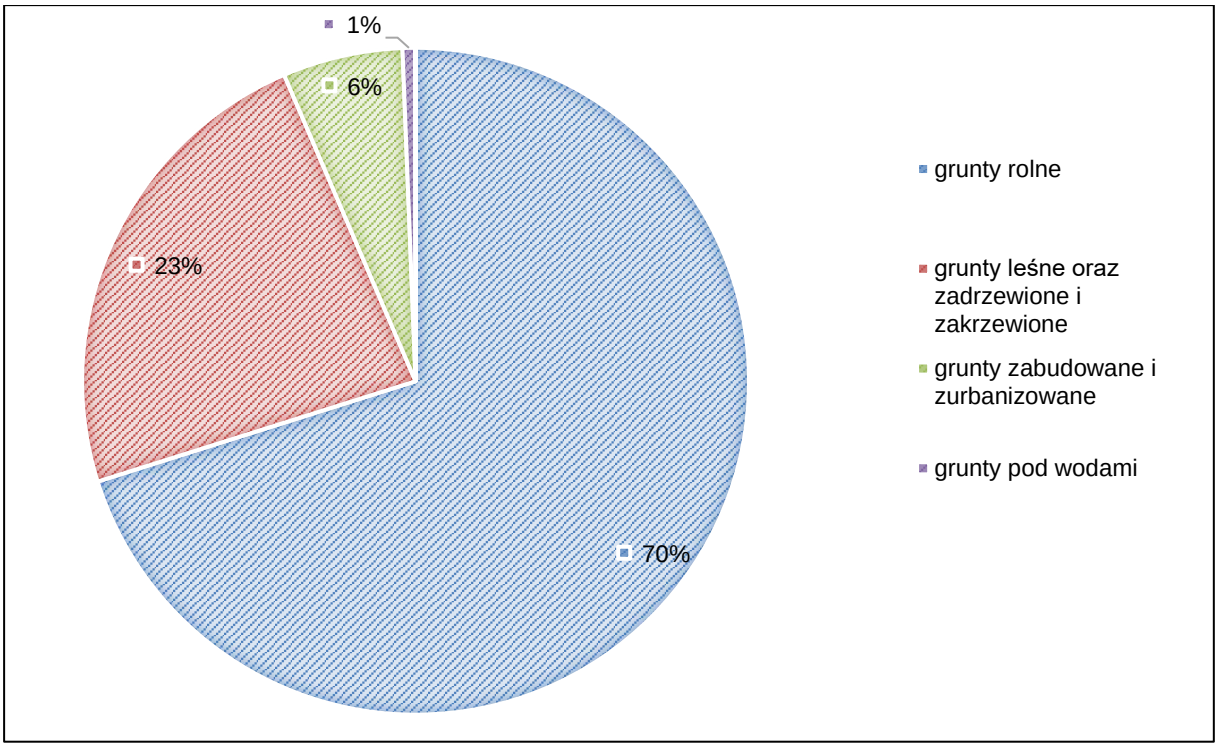
Dane na temat struktury użytkowania powierzchni ziemi zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 26. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Lutomiersk

Rodzaj użytku gruntów			Powierzchnia [ha]	
			miasto	obszar wiejski
Grunty rolne	Użytki rolne	grunty orne	283	6 739
		sady	3	64
		łąki trwałe	36	1 004
		pastwiska trwałe	44	580
		grunty rolne zabudowane	11	280
		grunty pod stawami	0	22
		grunty pod rowami	6	97
		grunty zadrzewione i zakrzewione na użytkach rolnych	3	136

Rodzaj użytku gruntów			Powierzchnia [ha]	
			miasto	obszar wiejski
	nieużytki		10	77
SUMA			396	8 999
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	lasy		20	3104
	gr. zadrz. i zakrzew.		0	10
	grunty pod rowami		0	1
SUMA			20	3 115
Grunty zabudowane i zurbanizowane	tereny mieszk.		39	288
	tereny przemysł.		9	18
	inne tereny zabudow.		13	39
	zurb. tereny niezabud. lub w trakcie zabudowy		1	8
	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe		2	7
	użytki kopalne		0	0
	Tereny komunikacyjne	drogi	36	314
		tereny kolejowe	0	0
		inne tereny komunik.	0	0
		grunty przezn. pod bud. dróg pub. lub linii kolej.	0	6
SUMA			100	680
Grunty pod wodami	morskimi wewnętrznymi		0	0
	powierzchniowymi płynącymi		4	60
	powierzchniowymi stojącymi		0	19
SUMA			4	79
Tereny różne			0	1

źródło: Starostwo Powiatowe w Pabianicach, stan na 31.12.2025 r.

Rysunek 28. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Pabianicach

Zgodnie z danymi Starostwa Powiatowego w Pabianicach na terenie gminy Lutomiersk występują grunty wymagające rekultywacji – 4,22 ha (stan na 2025 r.). Przeprowadzenie rekultywacji tych terenów umożliwi ich zagospodarowanie i dostosowanie do pełnienia nowej funkcji.

Osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi

Ruchy masowe ziemi są jednymi z najbardziej rozpowszechnionych zjawisk powodujących katastrofy naturalne. Obejmują one różne procesy i zjawiska, których wspólną cechą jest niszczenie struktury skał i gruntu objawiające się jego wyraźnym przemieszczeniem i deformacją pod wpływem siły ciężkości. Ze względu na charakter i tempo procesu wyróżnia się zjawiska: osuwania, spełzywania, odpadania, osiadania i ześlizgiwania się skał. Szybkość osuwania się ziemi jest różna i wynosi od kilku centymetrów do kilku metrów na sekundę. Osuwanie następuje nagle i niespodziewanie, albo jest poprzedzone pewnymi objawami, jak rysy, pęknięcia i szczeliny, otwierające się na granicy obszaru oderwania. Ze względu na wielkość wyróżnia się osuwiska małe, o powierzchni do 1 ha lub duże - powyżej 100 ha, a ze względu na jego głębokość (od powierzchni osuwiska do jego powierzchni odkłucia) płytkie - do 5 m, lub bardzo głębokie, dochodzące do kilkudziesięciu metrów miąższości. Częstym zjawiskiem jest odnawianie się osuwisk na tych samych obszarach.

W Polsce do głównych przyczyn powstawania osuwisk należą:
- budowa geologiczna i rzeźba terenu,
- opady atmosferyczne,
- działalność człowieka.

Zgodnie z Systemem Osłony Przeciwosuwiskowej (SOPO) na terenie gminy Lutomiersk nie występują osuwiska oraz tereny zagrożone ruchami masowymi[56].

5.6.2. Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski

Gatunek gleby, który wynika z jej składu granulometrycznego, ma istotne znaczenie dla wielu fizycznych i chemicznych właściwości gleb, w tym odczynu, naturalnej zawartości zanieczyszczeń w glebie oraz pojemności sorpcyjnej gleb, wpływającej bezpośrednio na procesy migracji zanieczyszczeń w środowisku.

Program „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" stanowi element Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem programu jest ocena stanu zanieczyszczenia i zmian właściwości gleb w wymiarze czasowym i przestrzennym. Realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna tura Monitoringu przypadła na lata 2020-2022 i podobnie jak w poprzednich latach była realizowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Środki na realizację programu Monitoringu pochodzą z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Baza danych gromadzonych od 1995 r. w ramach programu „Monitoring chemizmu gleb ornych Polski" pozwala na określenia stanu jakości gleb, ocenę kierunków jej zmian oraz identyfikację potencjalnych zagrożeń dla funkcji gleb użytkowanych rolniczo, wpisując się w potrzeby działań określonych w Strategii Ochrony Gleb (COM 231, 2006). Do zagrożeń tych należą m.in. ubytek materii organicznej, zanieczyszczenie gleb i zasolenie. Wyniki badań prowadzonych w latach 1995-2020 pozwalają na ocenę jakości gleb i stanu ich zanieczyszczenia w 25-letniej perspektywie czasowej, w zależności od czynników antropogenicznych, takich jak regionalne zróżnicowanie produkcji rolniczej, jej intensyfikacja, oddziaływanie przemysłu, transportu i urbanizacji, oraz warunków środowiskowych, decydujących o przebiegu procesów glebowych.

Na terenie gminy Lutomiersk nie ma zlokalizowanych punktów pomiarowych i nie prowadzono badań monitoringu chemizmu gleb ornych realizowanego w ramach PMŚ.

Wszystkie wyniki badań chemizmu gleb ornych Polski udostępnione są na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska pod adresem: https://www.gov.pl/web/gios/monitoring-jakoscigleby-i-ziemi.

[56] Źródło: https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3 [dostęp: 13.08.2026 r.]

Historyczne zanieczyszczenia środowiska

Zgodnie z art. 101a ust. 1, 2 i 3 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zanieczyszczenie powierzchni ziemi ocenia się na podstawie przekroczenia dopuszczalnych zawartości substancji powodujących ryzyko w glebie lub w ziemi. Dopuszczalna zawartość w glebie i w ziemi substancji powodującej ryzyko oznacza zawartość, poniżej której żadna z funkcji pełnionych przez powierzchnię ziemi nie jest znacząco naruszona, z uwzględnieniem wpływu tej substancji na zdrowie ludzi i stan środowiska. Funkcję pełnioną przez powierzchnię ziemi ocenia się na podstawie jej faktycznego zagospodarowania i wykorzystania, chyba że inna funkcja wynika z planu zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z danymi GDOŚ, na terenie gminy Lutomiersk nie występują historyczne zanieczyszczenia powierzchni ziemi ani szkody w środowisku.

5.6.3. Zagadnienia horyzontalne

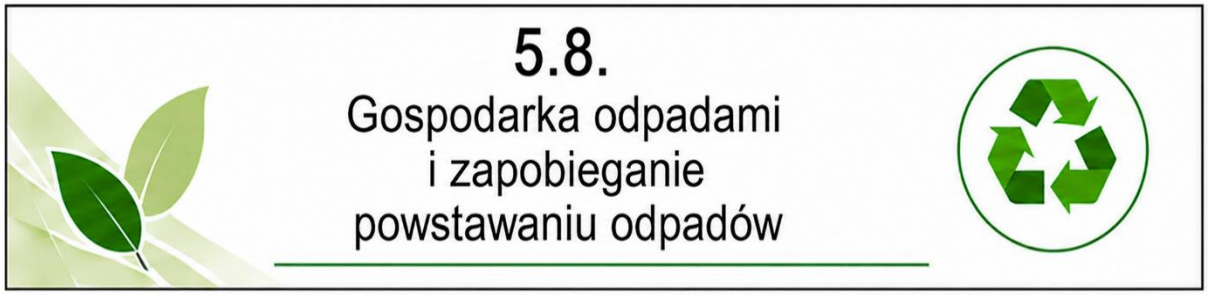
Adaptacja do zmian klimatu	Efektem przewidywanych zmian klimatycznych będzie wzrost częstotliwości oraz intensywności susz co będzie miało negatywny wpływ na gleby oraz rolnictwo. Wymagane będzie zintensyfikowane nawadnianie terenów dotkniętych suszami. Do działań adaptacyjnych będzie można zaliczyć wsparcie inwestycyjne gospodarstw oraz szkolenia i doradztwo technologiczne, a także doskonalenie systemu tworzenia i zarządzania rezerwami żywności, materiału siewnego i paszy na wypadek nieurodzaju.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń gleb można zaliczyć brak stosowania tzw. „dobrych praktyk rolniczych”, awarie w zakładach przemysłowych, degradacje środowiska przez wydobywanie kopalin, zanieczyszczenia powstające podczas ruchu komunikacyjnego, odprowadzanie ścieków do gleby oraz gromadzenie odpadów na dzikich wysypiskach.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne dotyczące rolnictwa oraz zagospodarowania gleb powinny dotyczyć tematów takich jak dobre praktyki rolnicze, ochrona gleb, bezpieczne stosowanie środków ochrony roślin, nawozów oraz ograniczanie erozji gleb. Szkolenia poruszające tematy rolnicze organizowane są przez Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w oraz jego oddziały. Organizowane są tam szkolenia dla rolników obejmujące zagadnienia takie jak: nowe rozwiązania chroniące środowisko w gospodarstwach rolnych, pozyskiwaniu dofinansowań na wymianę źródeł ciepła, rolnictwa ekologicznego oraz tematykę rolnictwa przyjaznego środowisku. W szkoleniach tych mogą brać udział zainteresowani właściciele gospodarstw rolnych.
Monitoring środowiska	Monitoringiem jakości gleb zajmuje się Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza oraz Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy w Puławach, który prowadzi badania na terenach bezpośrednio zagrożonych zanieczyszczeniami.

5.6.4.Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• szkolenie rolników i mieszkańców przez ODR.	-

5.6.5. Analiza SWOT

G L E B Y	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Użytki rolne stanowią ok. 70% powierzchni gminy. 2. Brak historycznych zanieczyszczeń ziemi oraz szkód w środowisku. 3. Brak występowania osuwisk i ruchów masowych ziemi.	1. Występowanie gruntów wymagających rekultywacji. 2. Brak punktów monitoringu chemizmu gleb.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Zwiększenie świadomości ekologicznej rolników i mieszkańców. 2. Ograniczenie użycia chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów sztucznych. 3. Przeciwdziałanie zakwaszeniu gleb poprzez wapnowanie. 4. Rozwój zadrzewień śródpolnych i terenów zieleni.	1. Uszczelnianie powierzchni biologicznie czynnej. 2. Zanieczyszczenia przy szlakach komunikacyjnych migrujące do gleb. 3. Nieprawidłowe praktyki rolnicze. 4. Degradacja gleb. 5. Brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi. 6. Zmiany klimatyczne powodujące m.in. przesuszanie gruntów.

5.8.1. Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego

Zgodnie z ustawą o odpadach, plany gospodarki odpadami sporządza się dla osiągnięcia celów założonych w polityce ochrony środowiska, oddzielenia tendencji wzrostu ilości wytwarzanych odpadów i ich wpływu na środowisko od tendencji wzrostu gospodarczego kraju, wdrażania hierarchii sposobów postępowania z odpadami oraz zasady samowystarczalności i bliskości, a także utworzenia i utrzymania w kraju zintegrowanej i wystarczającej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska.

Obecnie obowiązuje *Plan gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego na lata 2025-2030 z uwzględnieniem lat 2031-2036* przyjęty Uchwałą nr XVII/204/2025 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 sierpnia 2025 r.

Zgodnie z ustawowo przyjętą hierarchią sposobów postępowania z odpadami, zapobieganie ich powstaniu jest najlepszą praktyką zmierzającą do minimalizacji niekorzystnego oddziaływania odpadów na środowisko i zdrowie ludzi, a co za tym idzie do zrównoważonego wykorzystania zasobów.

Zapobieganie powstawaniu odpadów to zastosowanie odpowiednich środków, nim dana substancja, materiał lub produkt staną się odpadem, zatem powinno być ono ukierunkowane na kompleksową poprawę działalności gospodarczej, uwzględniającą efekty ekologiczne, ekonomiczne oraz społeczne.

W oparciu o art. 35 ust. 6 pkt 3 ustawy o odpadach z dnia 14 grudnia 2012 r. (Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 ze zm.), odpady zmieszane (niesegregowane) lub pozostałości z przetwarzania tych odpadów są przekazywane do instalacji komunalnych, które spełniają wymagania najlepszej dostępnej techniki, zapewniające:

a) mechaniczno-biologiczne przetwarzanie niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych i wydzielanie z niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku
lub
b) składowanie odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych.

Na terenie gminy Lutomiersk nie są zlokalizowane instalacje do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych ani składowisko odpadów[57].

[57] Zgodnie z listą instalacji komunalnych oraz instalacji planowanych do budowy, modernizacji lub rozbudowy prowadzoną przez Marszałka Województwa Łódzkiego, stan na dzień 1.09.2026 r.

5.8.2. Odpady wytwarzane na terenie gminy Lutomiersk

Odpady komunalne

Odpady komunalne na terenie gminy Lutomiersk powstają głównie w gospodarstwach domowych, ale również na terenach nieruchomości niezamieszkałych, jak: nieruchomości wykorzystywane w celach rekreacyjno-wypoczynkowych, obiekty użyteczności publicznej (ośrodki zdrowia, szkoły) oraz infrastruktury (handel, obiekty turystyczne, usługi).

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów komunalnych z nieruchomości z terenu gminy Lutomiersk w 2025 roku zajmowała się Firma Wywóz Nieczystości oraz Przewóz Ładunków Wiesław Strach ul. Bór 169, 42-202 Częstochowa.

Na terenie gminy Lutomiersk odbiór odpadów odbywa się w systemie workowo-pojemnikowym. Bioodpady oraz odpady niesegregowane (zmieszane) odbierane są w pojemnikach, pozostałe frakcje w systemie workowym. Właściciele nieruchomości zabudowanych budynkami mieszalnymi jednorodzinnymi mogą skorzystać ze zwolnienia w części opłaty w przypadku posiadana kompostownika i kompostowania bioodpadów.

Na terenie gminy Lutomiersk funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów (PSZOK). PSZOK zlokalizowany pod adresem Szydłów 105A. W PSZOK odpady są przyjmowane nieodpłatnie od mieszkańców gminy z nieruchomości zamieszkałych.

Mieszkańcy gminy Lutomiersk mogli również skorzystać z możliwości oddania odpadów wielkogabarytowych oraz zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego „u źródła” – poprzez tzw. „wystawki” przed swoimi posesjami.

Baterie oraz przeterminowane leki można wrzucać do specjalnych pojemników znajdujących się w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Lutomiersk, Gminnym Ośrodku Kultury oraz w aptekach na terenie gminy.

W poniższej tabeli przedstawiono ilość i rodzaj zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025.

Tabela 27. Rodzaj i ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025

Kod odpadów	Nazwa	Masa w danym roku [Mg]			
		2022	2023	2024	2025
Odpady komunalne odebrane od właścicieli nieruchomości					
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	166,82	153,58	119,18	173,62
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	321,96	188,0	19,10	87,56
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	-	145,33	303,52	243,82
15 01 07	Opakowania ze szkła	279,15	240,0	236,88	227,38
16 01 03	Zużyte opony	13,28	15,84	34,50	30,3
20 01 01	Papier i tektura	3,49	5,36	6,624	8,839
20 01 02	Szkło	0,07	0,77	1,275	1,97
20 01 23*	Urządzenia zawierające freony	6,06	4,3	-	3,21
20 01 32	Leki inne niż wymienione w 20 01 31	-	0,032	-	-

Kod odpadów	Nazwa	Masa w danym roku [Mg]			
		2022	2023	2024	2025
20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	4,84	5,06	-	3,55
20 01 36	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21, 20 01 23 i 20 01 35	6,62	6,08	-	2,14
20 01 39	Tworzywa sztuczne	11,04	8,856	8,99	7,537
20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	673,1	612,52	584,29	595,93
20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	2 063,65	1 899,731	2224,593	2 121,705
20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	170,62	125,9	272,20	287,3
20 03 99	Odpady komunalne niewymienione w innych podgrupach	7,4	7,98	-	-
SUMA		3 728,1	3 416,339	3 811,152	3 794,761

źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Lutomiersk za rok 2022, 2023, 2024 oraz 2025

W analizowanym okresie ilość odpadów komunalnych odbieranych od właścicieli nieruchomości na terenie gminy Lutomiersk utrzymywała się na podobnym poziomie. W 2022 r. odebrano 3 728,1 Mg odpadów komunalnych, natomiast w 2025 r. było to 3 794,761 Mg.

Poziomy recyklingu

Zgodnie z art. 3b ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. z 2025 r. poz. 733 ze zm.) od 2021 r. gminy są zobowiązane do osiągania określonych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.

Zgodnie z ówczesnym rozporządzeniem:

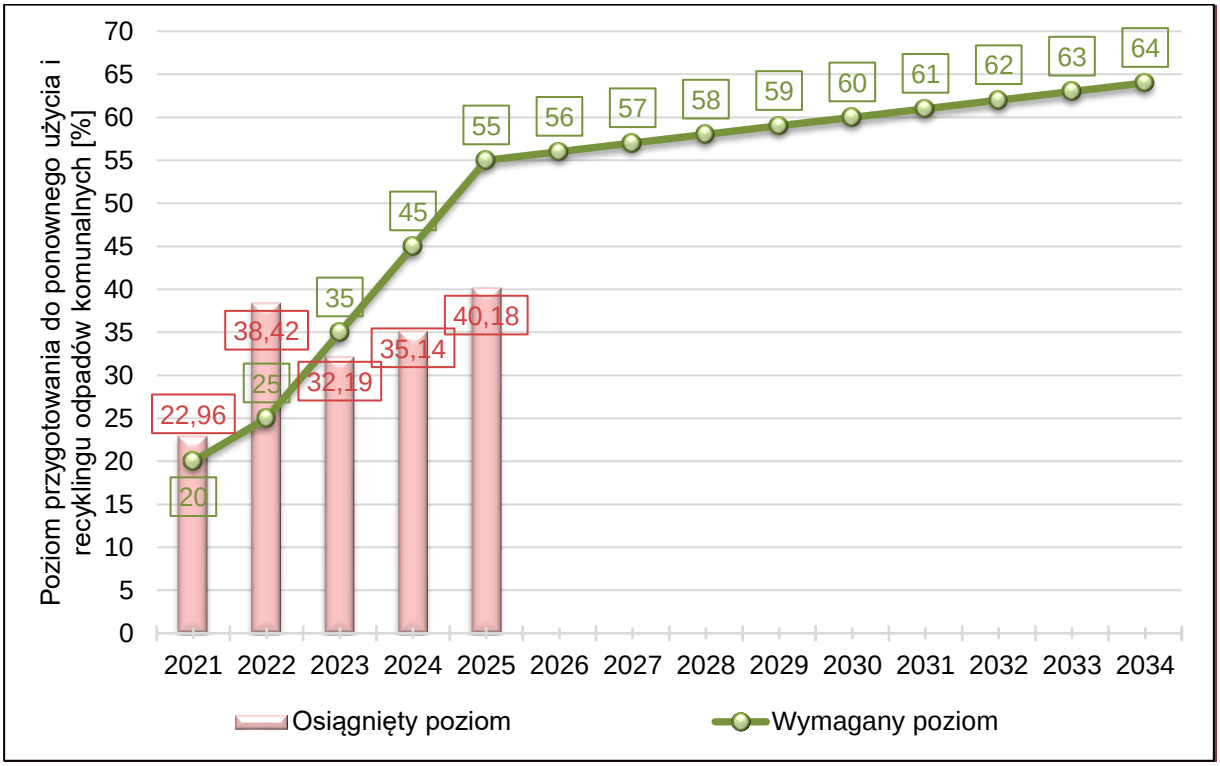
- poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła przewidziany dla roku 2020 wynosił 50 %;
- poziom recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innych niż niebezpieczne odpadów budowlanych i rozbiórkowych przewidziany dla roku 2020 r. wynosił 70 %.

Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów nałożyła na kraje członkowskie konieczne do osiągnięcia poziomy ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji. Dla Polski od wyznaczonych terminów została wprowadzona 4-letnia derogacja. Poziomy na poszczególne lata oraz sposób ich obliczania były określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. z 2017 r. poz. 2412). Zgodnie z rozporządzeniem Ministra

Środowiska poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania w 2020 r. wynosił 35%.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 1648 ze zm.) od roku 2021, gminy są obowiązane osiągnąć poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych.

Na poniższym wykresie przedstawiono osiągnięte poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2021-2025 oraz wymagane do 2033 r.

Rysunek 29. Osiągnięte poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2021-2025 oraz wymagane do 2033 r.

źródło: Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie gminy Lutomiersk za rok 2021, 2022, 2023, 2024 oraz 2025, Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 1648 ze zm.)

Odpady przemysłowe

Odpady przemysłowe obejmują wszelkie substancje lub przedmioty, które powstają w wyniku działalności przemysłowej. W przypadku prowadzenia działalności skutkującej wytwarzaniem znaczących ilości odpadów lub ich przetwarzaniem przedsiębiorcy zobowiązani są do uzyskania odpowiednich decyzji administracyjnych regulujących sposób postępowania z odpadami. Decyzje te określają m.in. rodzaje odpadów dopuszczonych do wytwarzania, zbierania lub przetwarzania, ich maksymalne ilości oraz warunki prowadzenia działalności.

Starosta Pabianicki wydał decyzje w sprawie zezwolenia na zbieranie odpadów dla Bio Etic, Puczniew 54, gmina Lutomiersk[58].

[58] Zgodnie z udostępnionymi danymi przez Starostwo Powiatowe w Pabianicach, Wydział Ochrony Środowiska Rolnictwa i Leśnictwa, stan na 25.05.2026 r.

Marszałek Województwa Łódzkiego wydał decyzje dla 2 podmiotów w zakresie pozwolenie/zezwolenie na wytwarzanie, zbieranie i przetwarzanie odpadów na terenie gminy Lutomiersk[59]:

- ŁUK MAR Łukasz Kucharski, ul. Mokra 9/32, 95-200 Pabianice;
- Krzysztof Białkowski, ul. Krokusowa 15, 95-050 Konstantynów Łódzki.

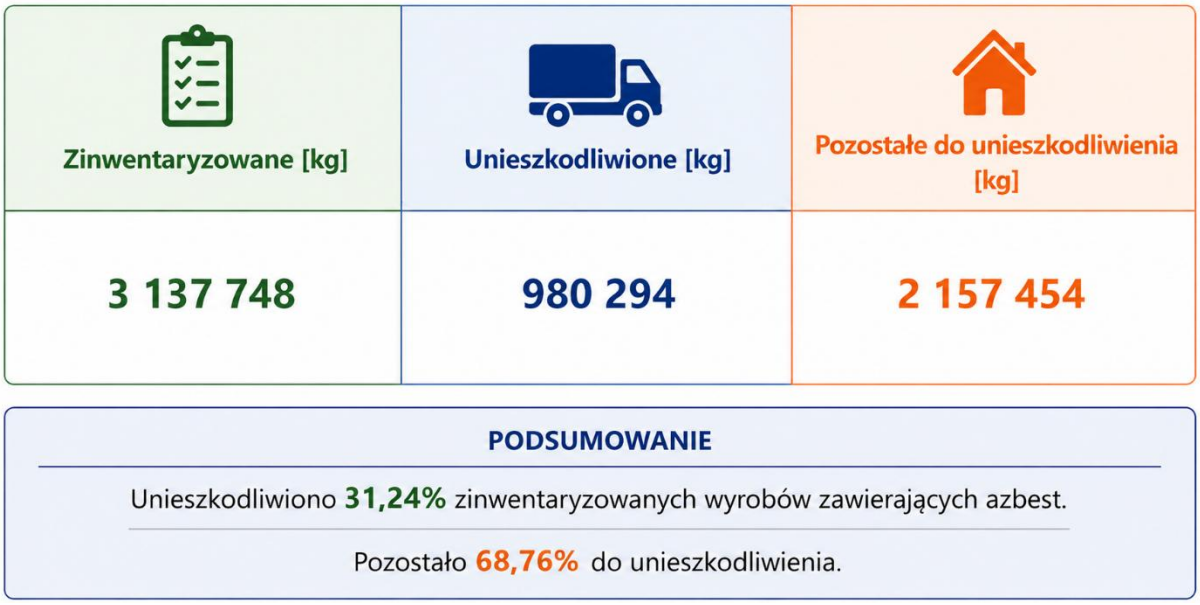
Odpady w postaci wyrobów zawierających azbest

Na terenie gminy Lutomiersk występują wyroby zawierające azbest w postaci falistych i płaskich płyt azbestowo-cementowe, służących jako pokrycie dachowe w budynkach mieszkalnych oraz budynkach zabudowy gospodarczej[60].

Uchwałą nr LX/443/22 Rady Miejskiej w Lutomiersku z dnia 29 grudnia 2022 r. przyjęto „Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lutomiersk na lata 2022 – 2032".

Głównym celem Programu jest wyeliminowanie negatywnego oddziaływania azbestu na zdrowie mieszkańców gminy oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko poprzez bezpieczne usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest.

Poniższa grafika przedstawia ilość zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lutomiersk.

Rysunek 30. Ilość zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie strony internetowej:
https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/usuwanie-azbestu/zestawienie-statystyczne, stan na 1.09.2026 r.

Zgodnie z danymi GUS (stan na dzień 31.12.2025 r.) na terenie gminy Lutomiersk nie zidentyfikowano miejsc występowania dzikich wysypisk odpadów.

[59] Zgodnie z udostępnionymi danymi przez Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego
[60] Źródło: Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Lutomiersk na lata 2022 – 2032

5.8.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów

Jednolity System Segregacji Odpadów (JSSO)

W dniu 1 lipca 2017 r. wszedł w życie Jednolity System Segregacji Odpadów (WSSO), zgodnie z którym odpady są zbierane w sposób określony w ówcześnie obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz. U. 2019 poz. 2028)[61].

Realizowana na terenie gminy Lutomiersk gospodarka odpadami komunalnymi nakierunkowana jest na tworzenie warunków właściwego zbierania odpadów w sposób selektywny oraz zagospodarowania odpadów, zapewniających osiąganie określonych przepisami poziomów recyklingu i odzysku oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz.U. 2021 poz. 906) pojemniki oraz worki do zbierania poszczególnych rodzajów odpadów komunalnych oznaczone powinny być w następujący sposób:

1) papier – odpady z papieru, w tym odpady z tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury, zbiera się w pojemnikach lub workach koloru niebieskiego, oznaczonych napisem „Papier”;
2) szkło – odpady ze szkła, w tym odpady opakowaniowe ze szkła, zbiera się w pojemnikach lub workach koloru zielonego, oznaczonych napisem „Szkło”;
3) metale, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe – odpady metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady z tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe, zbiera się w pojemnikach lub workach koloru żółtego, oznaczonych napisem „Metale i tworzywa sztuczne”;
4) bioodpady - zbiera się w pojemnikach lub workach koloru brązowego, oznaczonych napisem „BIO”.

5.8.4. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	Wpływ gwałtownych zjawisk pogodowych oraz ich efektów należy mieć na uwadze podczas wybierania lokalizacji oraz projektowania obiektów typu PSZOK oraz składowisk odpadów.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Większość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska dotyczących gospodarki odpadami, jest związana ze składowiskami odpadów. Można do nich zaliczyć przedostawanie się odpadów poza miejsce wyznaczone do ich składowania, ruchy masowe ziemi, samozapłon gazów składowiskowych oraz pożary miejsc przeznaczonych do zbierania odpadów.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne dotyczące gospodarki odpadami powinny dotyczyć zagadnień, takich jak prawidłowa gospodarka odpadami, w tym przede wszystkim zapobieganie powstawaniu odpadów, znaczenie segregacji odpadów oraz obejmować akcje, takie jak „Sprzątanie Świata”.
Monitoring środowiska	Monitoringiem składowisk odpadów zajmują się jednostki zarządzające takimi instalacjami oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi, który zajmuje się działalnością kontrolną.

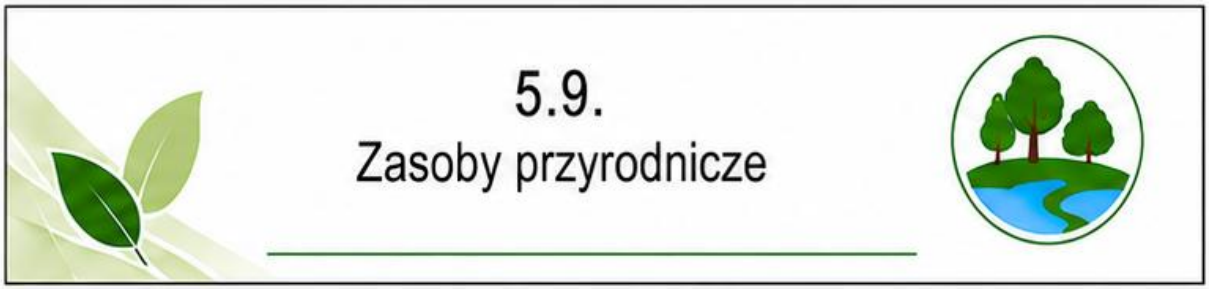
[61] Akt zmieniony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (Dz.U. 2021 poz. 906)

5.8.5.Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• ilość odpadów zebranych od właścicieli utrzymują się na podobnym poziomie; • rozwój selektywnej zbiórki odpadów; • likwidacja wyrobów zawierających azbest.	• nadal wysoki udział odpadów zmieszanych; • nadal istniejące wyroby azbestowe.

5.8.6. Analiza SWOT

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Funkcjonowanie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). 2. Działania związane z likwidacją wyrobów zawierających azbest. 3. Brak dzikich wysypisk na terenie gminy.	1. Wysoki udział odpadów zmieszanych. 2. Konieczność zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa w temacie gospodarki odpadami 3. Nadal istniejące wyroby zawierające azbest. 4. Brak osiągnięcia wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2023-2025.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Intensyfikacja działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie zwiększenia świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami. 2. Rozwój selektywnej zbiórki odpadów. 3. Zwiększenie stopnia odzysku materiałów ze strumienia odpadów komunalnych. 4. Promocja działań w kierunku rozwoju zagadnień zapobiegania powstawaniu odpadów. 5. Wsparcie finansowe dla osób fizycznych likwidujących azbest lub wyroby zawierające azbest z terenu nieruchomości położonych na terenie gminy.	1. Brak umiejętności prawidłowej segregacji odpadów przez część mieszkańców 2. Nieprzepisowe składowanie odpadów. 3. Dzikie wysypiska. 4. Zbieranie i magazynowanie odpadów bez wymaganego zezwolenia. 5. Nielegalne pozbywanie się odpadów. 6. Wzrost kosztów transportu odpadów do instalacji zewnętrznych. 7. Rosnące koszty systemu zagospodarowania odpadów.

Realizując zadania zawarte w niniejszym Programie Ochrony Środowiska należy uwzględnić ochronę gatunkową roślin i zwierząt, wynikającą z ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2026 r. poz. 13) mającą na celu zapewnienie przetrwania i właściwego stanu okazów gatunków oraz ich siedlisk i ostoi. Wymagane jest również przestrzeganie zapisów ww. ustawy, dotyczących zakazów oraz odstępstw od zakazów w odniesieniu do ww. gatunków oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, zwłaszcza:

- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. z 2022 r. poz. 2380);
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz.U. z 2014 r. poz. 1409);
- rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz.U. z 2014 r. poz. 1408).

5.9.1. Formy ochrony przyrody

Na terenie gminy Lutomiersk występują następujące formy ochrony przyrody:

- rezerwaty przyrody:
  - *Jodły Oleśnickie;*
  - *Mianów*;
- *Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu;*
- 10 pomników przyrody.

Zgodnie z danymi GUS[62], ogółem obszary prawnie chronione zajmują ok. 21,6% powierzchni gminy Lutomiersk.

Zgodnie z danymi Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi[63], nie wprowadzono na terenie gminy Lutomiersk ochrony gatunków roślin, zwierząt lub grzybów, nieobjętych ochroną określoną w przepisach, o których mowa w art. 48–50 ustawy o ochronie przyrody (w trybie art. 53 ww. ustawy).

W oparciu o dane GDOŚ[64], na terenie gminy Lutomiersk odnotowano stanowiska inwazyjnych gatunków obcych tj.:

- czeremcha amerykańska *Padus serotina*;
- niecierpek drobnokwiatowy *Impatiens parviflora*;
- dąb czerwony *Quercus rubra*;
- klon jesionolistny *Acer negundo*;
- robinia akacjowa *Robinia pseudoacacia*.

Należy zaznaczyć, że na terenie gminy mogą występować również inne obce gatunki inwazyjne, poza wyżej wymienionymi.

[62] Źródło: GUS, stan na dzień 31.12.2025 r. [data dostępu: 12.08.2026 r.]
[63] Stan na dzień 25.05.2026 r.
[64] Źródło: https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/ [data dostępu: 12.08.2026 r.]

Szata roślinna gminy ma w dużej mierze charakter półnaturalny i jest silnie związana z użytkowaniem rolniczym oraz gospodarką leśną. Szczególne znaczenie mają ekosystemy mokradłowe i torfowiskowe, które pomimo niewielkiego areału odgrywają istotną rolę w zachowaniu różnorodności biologicznej. Fauna gminy Lutomiersk związana jest głównie z krajobrazem rolniczo-leśnym oraz obszarami dolinnymi. Występują tu gatunki charakterystyczne dla terenów otwartych, w tym pól uprawnych i łąk, jak również gatunki leśne i związane z obszarami podmokłymi. Zróżnicowanie siedlisk sprzyja bytowaniu zarówno zwierząt drobnych, jak i większych ssaków, a także ptactwa lęgowego i przelotnego. Doliny cieków wodnych oraz tereny podmokłe pełnią istotną funkcję siedliskową, zwłaszcza dla ptaków wodno-błotnych oraz płazów[65].

Generalna Inspekcja Ochrony Środowiska na terenie gminy Lutomiersk prowadzi obecnie trzy monitoringi ptaków. Pierwszym z nich jest Monitoring Pospolitych Ptaków Lęgowych w obrębie Wrząca, gdzie monitorowane jest 41 następujących gatunków ptaków: błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, bogatka *Parus major*, cierniówka *Sylvia communis*, czubatka *Lophophanes cristatus*, czyż *Spinus spinus*, dymówka *Hirundo rustica*, dzięcioł duży *Dendrocopos major*, dzięcioł zielony *Picus viridis*, gawron *Corvus frugilegus*, jerzyk *Apus apus*, kapturka *Sylvia atricapilla*, kos *Turdus merula*, kowalik *Sitta europaea*, kukułka *Cuculus canorus*, makolągwa *Linaria cannabina*, mazurek *Passer montanus*, modraszka *Cyanistes caeruleus*, muchołówka szara *Muscicapa striata*, muchołówka żałobna *Ficedula hypoleuca*, pełzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla*, piegża *Sylvia curruca*, pierwiosnek *Phylloscopus collybita*, pleszka *Phoenicurus phoenicurus*, pliszka siwa *Motacilla alba*, rudzik *Erithacus rubecula*, sierpówka *Streptopelia decaocto*, sikora uboga *Poecile palustris*, skowronek *Alauda arvensis*, sosnówka *Periparus ater*, sójka *Garrulus glandarius*, sroka *Pica pica*, strzyżyk *Troglodytes troglodytes*, szpak *Sturnus vulgaris* śpiewak *Turdus philomelos*, świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix*, wilga Oriolus oriolus, wrona siwa *Corvus cornix*, wróbel *Passer domesticus*, zięba *Fringilla coelebs*, zniczek *Regulus ignicapilla,* żuraw *Grus grus*, które objęte są ochroną ścisłą zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt. Dodatkowo, monitoringiem objęto trzy gatunki niebędące pod ochroną takie jak: krzyżówka *Anas platyrhynchus,* bażant *Phasianus colchicus,* grzywacz *Columba palumbus*[66]*.*

Na terenie gminy, głównie w obrębie Mirosławice, prowadzony jest również Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych. Monitoringowi podlegają gatunki takie jak: kokoszka *Gallinula chloropus*, perkozek *Tachybaptus ruficollis*, wodnik *Rallus aquaticus*, żuraw *Grus grus*, które objęte są ochroną ścisłą zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt oraz cyraneczka *Anas crecca* i krzyżówka *Anas platyrhynchus*, które nie podlegają ochronie gatunkowej. Ponadto, w obrębie Trupianka Orzechów zlokalizowane jest stanowisko Monitoringu Czapli Siwej i Czapli Białej[67].

[65] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[66] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[67] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

Obszary Chronionego Krajobrazu

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych (art. 23 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Poniżej przedstawiono Obszary Chronionego Krajobrazu znajdujące się na terenie gminy Lutomiersk.

Tabela 28. Charakterystyka obszaru chronionego krajobrazu na terenie gminy Lutomiersk

Nazwa	Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu
Powiaty	poddębicki, pabianicki
Gminy	**Lutomiersk (gmina miejsko-wiejska),** Dalików (gmina wiejska), Poddębice (gmina miejsko-wiejska)
Data wyznaczenia	1998-01-01
Powierzchnia [ha]	6 276,00
Akt prawny o wyznaczeniu	Rozporządzenie Wojewody Sieradzkiego z dnia 31 lipca 1998 r. w sprawie wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu oraz uznania za zespoły przyrodniczo-krajobrazowe (Dz. Urz. z 1998 r. nr 20, poz. 115)
Opis wartości przyrodniczej i krajobrazowej	Puczniewski Obszar Chronionego Krajobrazu położony jest w północno-zachodniej części województwa na Wysoczyźnie Łaskiej. Obejmuje zalesione często podmokłe tereny w widłach Neru i Bełdówki. Fragment lasu jodłowego (na granicy zasięgu tego gatunku) objęto ochroną rezerwatową.

źródło: crfop.gdos.gov.pl [data dostępu: 9.09.2026 r.]

Rezerwaty przyrody

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

W poniższej tabeli scharakteryzowano rezerwaty przyrody znajdujące się na terenie gminy Lutomiersk.

Tabela 30. Charakterystyka rezerwatu przyrody znajdującego się na terenie gminy Lutomiersk

Nazwa	Jodły Oleśnickie	Mianów
Data uznania	1962-02-20	2000-08-19
Powierzchnia [ha]	11,7	5,87
Rodzaj rezerwatu	leśny	leśny
Typ rezerwatu	fitocenotyczny	fitocenotyczny
Podtyp rezerwatu	zbiorowisk leśnych	zbiorowisk leśnych
Typ ekosystemu	leśny i borowy	leśny i borowy

Nazwa	Jodły Oleśnickie	Mianów
Podtyp ekosystemu	lasów wyżynnych	lasów nizinnych
Dane aktów prawnych	Zrządzenie Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 31 stycznia 1962 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody; Obwieszczenie Nr 2/2001 Wojewody Łódzkiego z dnia 2 października 2001 r. w sprawie ogłoszenia wykazu rezerwatów przyrody na terenie województwa łódzkiego utworzonych do dnia 31 grudnia 1998 r.; Zarządzenie nr 37/2010 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 10 czerwca 2010 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Jodły Oleśnickie"	Rozporządzenie Wojewody Łódzkiego nr 27/2000 z dnia 31 lipca 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody; Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 31 grudnia 2014 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Mianów"
Powiaty	pabianicki	pabianicki
Gminy	Lutomiersk (gmina miejsko-wiejska)	Lutomiersk (gmina miejsko-wiejska)
Opis celów ochrony	Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych naturalnego lasu jodłowego o cechach grądu subkontynentalnego z jodłą na północnej granicy zasięgu.	Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i biocenotycznych śródleśnego kompleksu mokradeł obejmujących mozaikę torfowisk niskich i olsów, z interesującą florą torfowiskową.
Plan ochrony	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 4 stycznia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Jodły Oleśnickie”	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 4 stycznia 2018 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Mianów”
Zadania ochronne	NIE	NIE

źródło: crfop.gdos.gov.pl [data dostępu: 9.09.2026 r.]

Rezerwat „Jodły Oleśnickie”

Rezerwat leży w środku kompleksu leśnego, jego otoczenie ze wszystkich stron stanowią lasy gospodarcze o naturalnym charakterze, zdominowane przez sosnę, zbiorowiska zastępcze grądów, miejscami z udziałem jodły, od wschodu fragment starodrzewu bukowego sztucznego pochodzenia. Najbliższe zabudowania o charakterze rozproszonym, leżą w odległości ok. 2 km od rezerwatu. W bezpośrednim sąsiedztwie rezerwatu, wzdłuż jego granic przebiegają drogi leśne nieudostępnione do ruchu kołowego i zamknięte szlabanami. Na terenie rezerwatu „Jodły Oleśnickie” wyróżniono jeden zespół roślinny: *Tilio cordatae-Carpinetum betuli* - grąd subkontynentalny, postać z *Abies alba*[68].

[68] Źródło: Plan ochrony rezerwatu przyrody „Jodły Oleśnickie”

W rezerwacie występuje jeden typ siedliska przyrodniczego Natura 2000: Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*) – 9170-2 Grąd subkontynentalny (*Tilio-Carpinetum*), który zajmuje cały obszar rezerwatu[69].

Rezerwat ma charakter dziki i naturalny, obejmuje wielowarstwowy drzewostan jodłowy ze starodrzewem. Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu ochrony są[70]:

1. potrzeba ochrony cennego fragmentu ekosystemu grądu z udziałem jodły;
2. położenie rezerwatu w całości na gruntach należących do Skarbu Państwa, zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Poddębice;
3. niewielkie natężenie antropopresji i duża dynamika naturalnych procesów przyrodniczych zachodzących w jego ekosystemach;
4. występowanie rzadkich, chronionych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Rezerwat „Mianów”

Rezerwat Mianów od wschodu i południa graniczy z lasami gospodarczymi Nadleśnictwa Poddębice. Od wschodu jest to wysoka krawędź doliny Neru porośnięta borem mieszanym, od południa kompleks dobrze zachowanych, silnie podtopionych olsów. Od północy rezerwat graniczy z terenami otwartymi – ekstensywnie użytkowaną łąką, a dalej polami, od zachodu z dawnymi, obecnie nieużytkowanymi łąkami i pastwiskami w dolinie Neru, w zarządzie Nadleśnictwa Poddębice. Dla rezerwatu ustanowiono otulinę, obejmującą jednak wyłącznie grunty zarządzane przez Nadleśnictwo Poddębice, podczas gdy od strony północnej, gdzie przez wąski pas łąki rezerwat graniczy z polami ornymi, otuliny nie ustanowiono[71].

Przyrodniczymi i społecznymi uwarunkowaniami realizacji celu ochrony są[72]:

1. potrzeba ochrony cennego fragmentu lasów bagiennych i mokradeł;
2. położenie rezerwatu w całości na gruntach należących do Skarbu Państwa, zarządzanych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe, Nadleśnictwo Poddębice;
3. położenie rezerwatu na gruntach hydrogenicznych, na krawędzi doliny rzeki Ner;
4. naturalny charakter rezerwatu, niewielkie natężenie antropopresji i duża dynamika naturalnych procesów przyrodniczych zachodzących w jego ekosystemach;
5. występowanie rzadkich, chronionych i zagrożonych siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin, zwierząt i grzybów.

Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej lub nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie (art. 40 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody).

Na terenie gminy Lutomiersk znajduje się 10 pomników przyrody, których charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

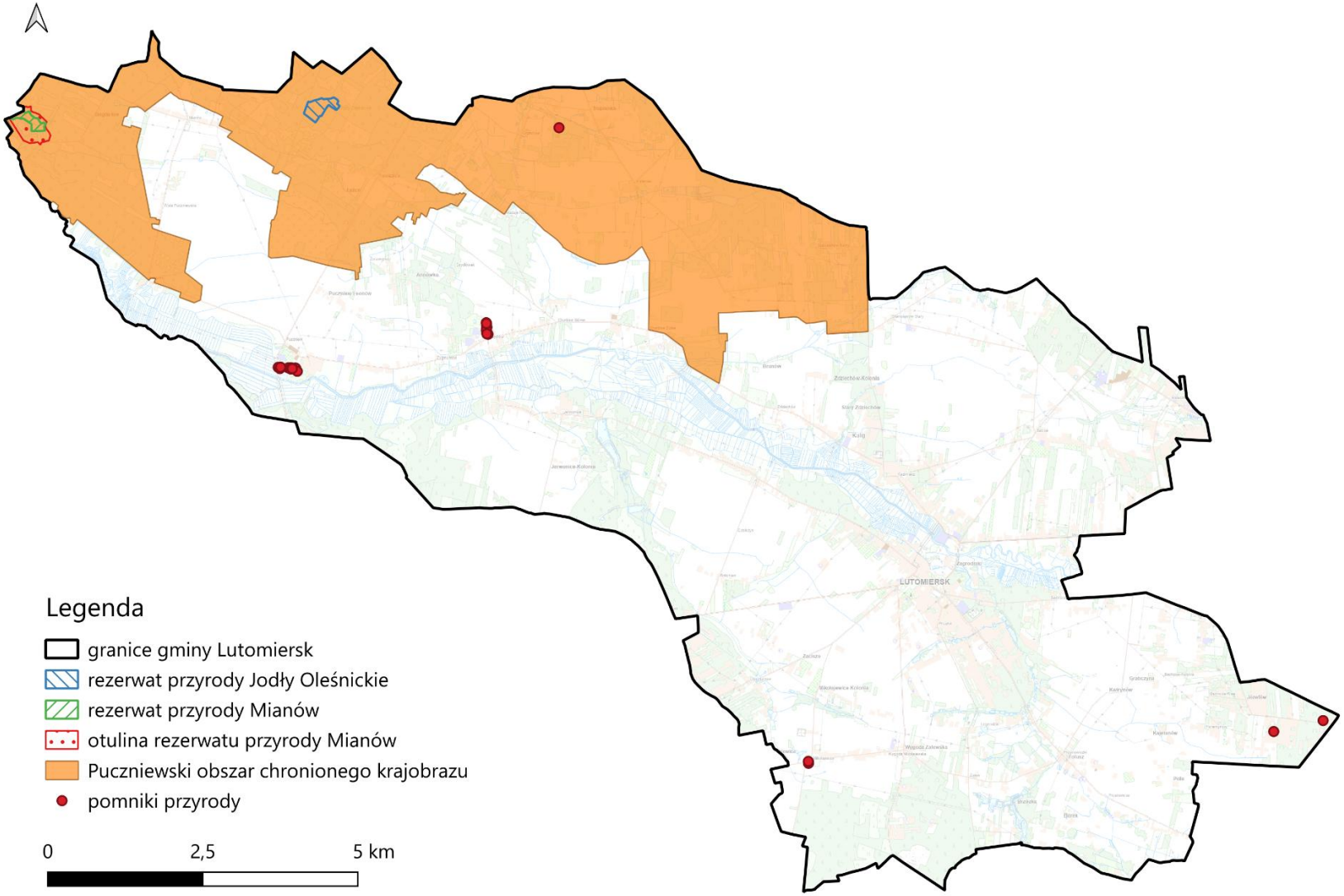
[69] Źródło: Plan ochrony rezerwatu przyrody „Jodły Oleśnickie”
[70] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[71] Źródło: Plan ochrony rezerwatu przyrody „Mianów”
[72] Źródło: Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

Tabela 29. Charakterystyka pomników przyrody na terenie gminy Lutomiersk

Nazwa	Data ustanowienia	Typ pomnika	Rodzaj tworu/ Podtyp pomnika	Gatunek drzewa	Wysokość [m]	Pierśnica [cm]	Obwód [cm]	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Lokalizacja
Dąb szypułkowy ERYK	2025-11-22	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	22	b.d.	440	Uchwała Nr XXVI/165/25 Rady Miejskiej w Lutomiersku	m. Florentynów, gm. Lutomiersk (niedaleko od ul. Dębowej)
Dąb szypułkowy BARNABA	2025-11-22	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	26	b.d.	407		m. Florentynów, gm. Lutomiersk (przy ul. Zakątek, na granicy dz. nr 92/17 oraz 93/1)
Brak nazwy	1998-03-06	Jednoobiektowy	drzewo	Lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos*	27	172	540	Rozporządzenie Wojewody Sieradzkiego z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody	m. Mikołajewice, gm. Lutomiersk (przy kościele dz. nr 183)
Brak nazwy	1998-03-06	Jednoobiektowy	drzewo	Lipa szerokolistna *Tilia platyphyllos*	20	134	421		m. Mikołajewice, gm. Lutomiersk (przy kościele dz. nr 183)
Brak nazwy	1998-03-06	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	32	131	412		m. Puczniew, gm. Lutomiersk (park zabytkowy dz. nr 186/1, 189/1)
Brak nazwy	1998-03-06	Jednoobiektowy	drzewo	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	32	115	361		m. Puczniew, gm. Lutomiersk (park zabytkowy dz. nr 186/1, 189/1)
Brak nazwy	1998-03-06	Wieloobiektowy	grupa drzew	Lipa drobnolistna *Tilia cordata*	23	114	238		m. Puczniew, gm. Lutomiersk (park zabytkowy dz. nr 186/1, 189/1)
					23	88	276		
					24	91	286		
					23	124	390		
					25	143	449		
					25	117	368		
					18	104	327		

Nazwa	Data ustanowienia	Typ pomnika	Rodzaj tworu/ Podtyp pomnika	Gatunek drzewa	Wysokość [m]	Pierśnica [cm]	Obwód [cm]	Dane aktu prawnego o utworzeniu, ustanowieniu lub wyznaczeniu	Lokalizacja
					22	93	292		
					21	101	317		
					20	107	336		
Brak nazwy	1998-03-06	Jednoobiektowy	drzewo	Jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*	28	111	349	Rozporządzenie Wojewody Sieradzkiego z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody	m. Puczniew, gm. Lutomiersk (park zabytkowy dz. nr 186/1, 189/1)
Brak nazwy	1998-03-06	Wieloobiektowy	grupa drzew	Dąb szypułkowy *Quercus robur*	29	132	415	Rozporządzenie Wojewody Sieradzkiego z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody; Uchwała nr XL/317/21 Rady Gminy Lutomiersk z dnia 5 listopada 2021 r. w sprawie pomnika przyrody w Parku Zabytkowym w miejscowości Szydłów	m. Szydłów, gm. Lutomiersk (park zabytkowy, dz. nr 306/7)
					30	114	358		
					30	124	390		
					30	181	569		
					31	107	336		
					30	120	377		
					30	127	399		
					32	186	584		
					32	143	449		
					31	120	377		
Brak nazwy	1998-03-06	Jednoobiektowy	głaz narzutowy	-	-	-	-	Rozporządzenie Wojewody Sieradzkiego z dnia 3 lutego 1998 r. w sprawie uznania za pomnik przyrody	Trupianka, gm. Lutomiersk (las prywatny dz. nr 176)

źródło: crfop.gdos.gov.pl [data dostępu: 9.09.2026 r.]

Rysunek 31. Lokalizacja form ochrony przyrody tle gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych przestrzennych udostępnianych przez GDOŚ

Korytarze ekologiczne

W przestrzeni przyrodniczej ważną rolę spełniają korytarze ekologiczne. System obszarów obejmuje przede wszystkim doliny i pradoliny rzek, którymi mogą przemieszczać się organizmy zwierzęce i diaspory roślinne oraz rozległe tereny (np. puszcze, duże kompleksy łąk, bagien), w których skupia się zasadnicza część różnorodności biologicznej. Korytarze ekologiczne, aby spełniały swoją funkcję, muszą tworzyć sieć powiązanych przestrzennie obszarów. Główne cele wyznaczania i ochrony korytarzy to:

- przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i zapewnienie funkcjonalnych połączeń między poszczególnymi regionami kraju;
- zapewnienie możliwości funkcjonowania stabilnych populacji gatunków roślin i zwierząt;
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności w kraju i Europie;
- stworzenie spójnej sieci obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia możliwie dużej liczbie gatunków.

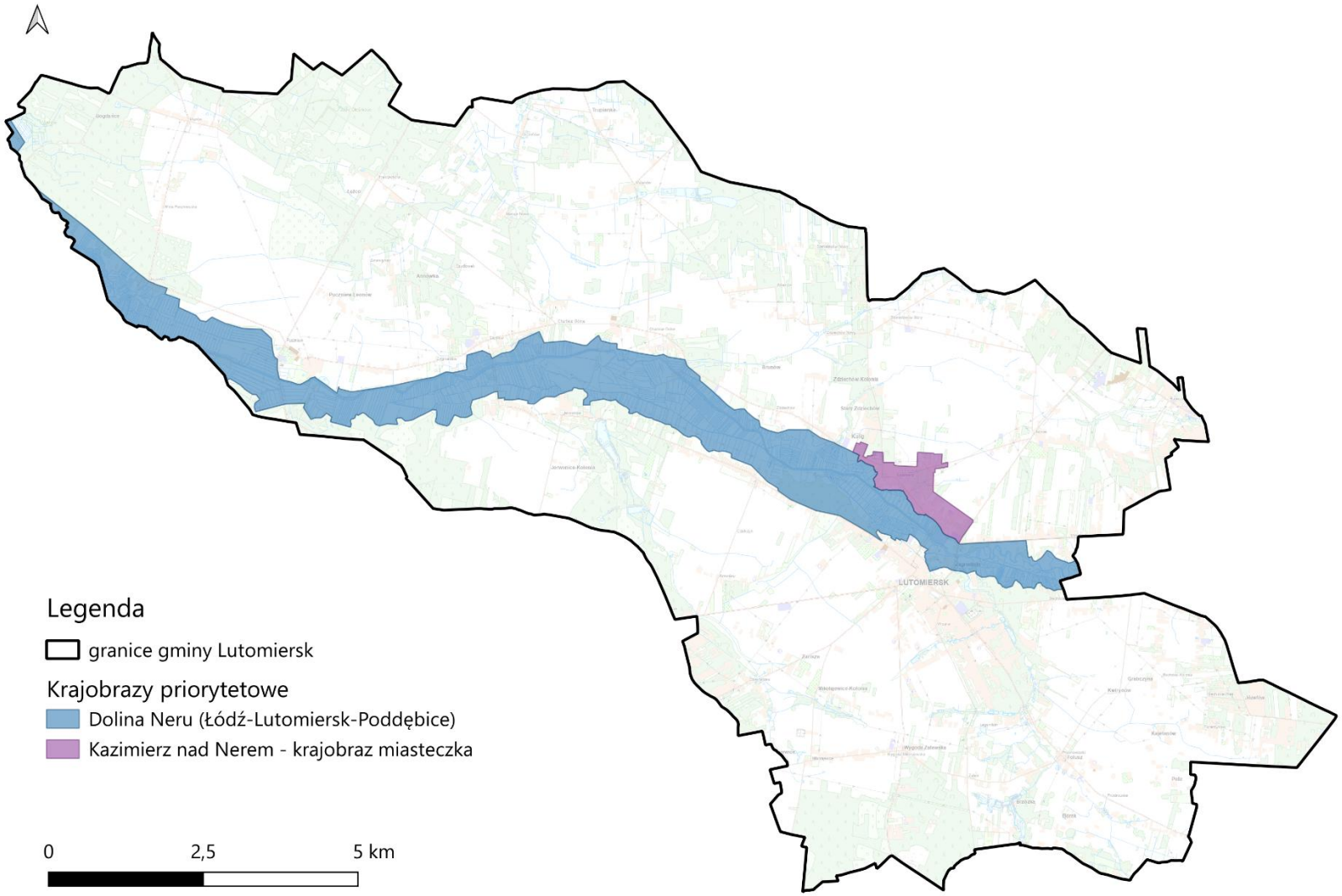
Zgodnie z danymi GDOŚ w 2005 r. opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków.

Natomiast w 2011 r. Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowali kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej.

Przez teren gminy Lutomiersk nie przebiegają korytarze ekologiczne.

Krajobrazowy priorytetowe

Na poniższej mapie przedstawiono krajobrazy priorytetowe wyznaczone w ramach „Audytu krajobrazowego województwa łódzkiego” przyjętego uchwałą nr XIII/150/25 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 15 kwietnia 2025 r.

Rysunek 32. Krajobrazy priorytetowe wyznaczone w ramach projektowanego „Audytu krajobrazowego województwa łódzkiego źródło: https://www.bprwl.lodzkie.pl/akwl/ [data dostępu: 9.09.2026 r.]

5.9.2. Grunty leśne

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Lutomiersk wynosi 3 252,75 ha, co daje lesistość na poziomie 23,7%. Lesistość gminy Lutomiersk jest niższa niż średnia lesistość w Polsce (29,6%), natomiast przewyższa średnią lesistość dla województwa łódzkiego wynoszącą 21,4%.

Strukturę gruntów leśnych na terenie gminy Lutomiersk przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 30. Struktura gruntów leśnych na terenie gminy Lutomiersk

Rok			2022	2023	2024	2025
Powierzchnia gruntów leśnych[73]						
Powierzchnia gruntów leśnych ogółem		ha	3 242,61	3 244,32	3 249,70	3 252,75
Lesistość		%	23,6	23,6	23,6	23,7
Grunty leśne publiczne	ogółem	ha	2 265,83	2 268,05	2 274,03	2 277,25
	Skarbu Państwa	ha	2 239,18	2 241,40	2 247,38	2 250,75
	Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	2 238,19	2 240,95	2 243,32	2 240,81
Grunty leśne prywatne ogółem		ha	976,78	976,27	975,67	975,50
Powierzchnia lasów[74]						
Powierzchnia lasów ogółem		ha	3 156,02	3 158,47	3 163,24	3 170,83
Lasy publiczne ogółem		ha	2 183,24	2 186,20	2 191,57	2 199,33
Lasy prywatne ogółem		ha	972,78	972,27	971,67	971,50

źródło: GUS, stan na 31.12.2025 r. [data dostępu: 11.08.2026 r.]

Obszar gminy Lutomiersk leży w obrębie Nadleśnictwa Poddębice oraz Nadleśnictwa Grotniki będących pod nadzorem Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Łodzi.

Najczęściej spotykanymi zbiorowiskami roślinnymi w lasach na terenie gminy, są: grąd subkontynentalny *Tilio-Carpinetum*, kontynentalny bór mieszany *Querco roboris-Pinetum* oraz suboceaniczny bór sosnowy świeży *Leucobryo-Pinetum*[75]*.*

Największa koncentracja kompleksów leśnych zlokalizowana jest w północno-zachodniej (obręby Mianów, Franciszków, Wola Puczniewska) oraz południowo-zachodniej (obręby Mikołajewice, Zalew) części gminy. Są to głównie siedliska borowe (bór świeży, mieszany świeży) oraz lasu mieszanego świeżego. Najczęściej spotykanym drzewostanem jest sosna. Pozostałe gatunki to m.in.: brzoza, dąb, dąb szypułkowy, dąb bezszypułkowy oraz olsa. Wiek

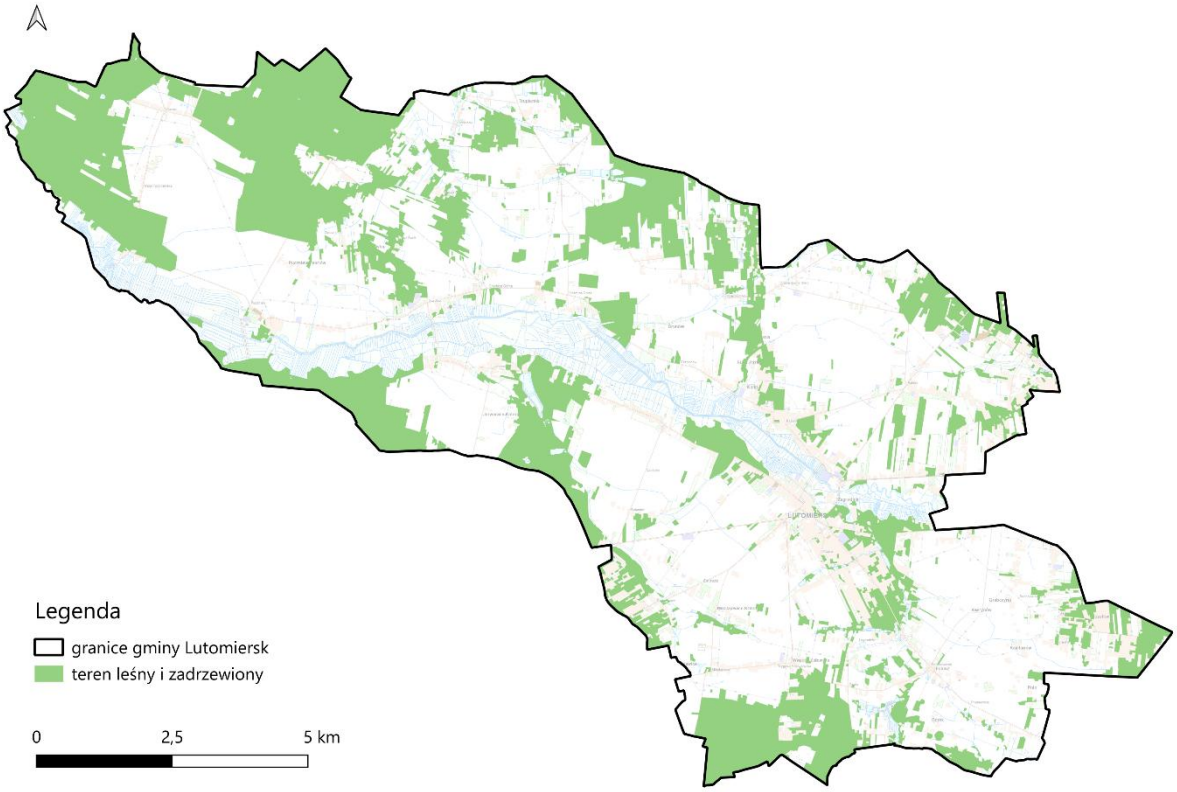
[73] 1) o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (grunty zalesione) lub przejściowo jej pozbawione (grunty niezalesione). Grunty te przeznaczone są do produkcji leśnej lub stanowią rezerwaty przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków. Kategoria ta jest określana jako "powierzchnia lasów".
2) związane z gospodarką leśną, zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna, urządzenia melioracji wodnych, tereny pod liniami energetycznymi, parkingi leśne i urządzenia turystyczne.
[74] Grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha pokryte roślinnością leśną (uprawami leśnymi) lub przejściowo jej pozbawione (zręby, halizny, płazowiny, plantacje choinek i krzewów oraz poletka łowieckie). Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub stanowiące rezerwaty przyrody, wchodzące w skład parków narodowych lub wpisane do rejestrów zabytków.
[75] Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025

drzew wynosi nawet do 158 lat, przy czym największy jest udział drzew młodych – w wieku do 5 lat, a następnie drzew w wieku od 58 do 78 lat[76].

Las pełni różnorodne funkcje w sposób naturalny lub w wyniku działań człowieka[77]:

- funkcje ekologiczne (ochronne) – las kształtuje klimat globalny i lokalny, ma wpływ na skład atmosfery, reguluje obieg wody w przyrodzie, przeciwdziała powodziom, lawinom i osuwiskom, chroni glebę przed erozją i krajobraz przed stepowieniem;
- funkcje społeczne – las kształtuje korzystne warunki zdrowotne i rekreacyjne dla społeczeństwa, wzbogaca rynek pracy, wzmacnia obronność kraju, zapewnia rozwój edukacji ekologicznej społeczeństwa;
- funkcje produkcyjne (gospodarcze) – las dostarcza drewna oraz innych płodów leśnych, zapewnia powtarzalność produkcji, co umożliwia trwałe użytkowanie drewna i surowców niedrzewnych, w tym użytków gospodarki łowieckiej.

Nadzór nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa sprawuje Starosta. Gospodarkę leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa prowadzi się w oparciu o Uproszczone Plany Urządzenia Lasów lub decyzje administracyjne określające zadania z zakresu gospodarki leśnej wydane na podstawie Inwentaryzacji Stanu Lasu. Ww. dokumenty (UPUL i ISL) opracowywane są na okres 10 lat. Na poniższej mapie przedstawiono tereny leśne i zadrzewione.

Rysunek 33. Obszar leśny i zadrzewiony na terenie gminy Lutomiersk
źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Geoportalu oraz BDL

[76] Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta i Gminy Lutomiersk, 2025
[77] Źródło: https://www.lasy.gov.pl/pl/edukacja/slownik/f/funkcje-lasu [data dostępu: 11.08.2025 r.]

5.9.3. Zagadnienia horyzontalne

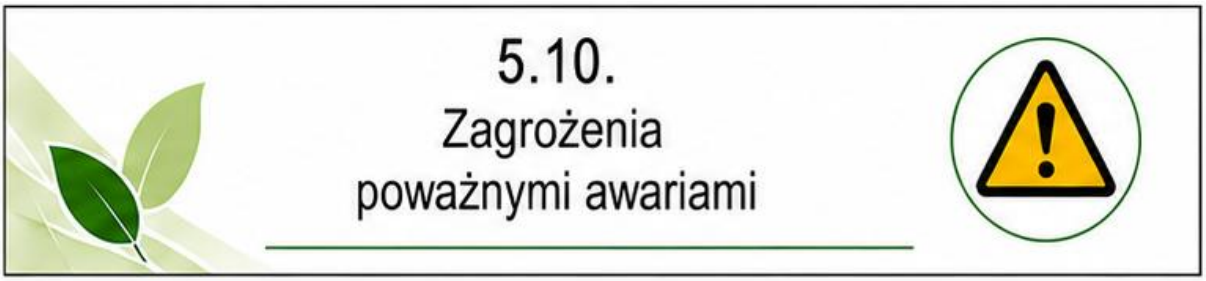
Adaptacja do zmian klimatu	Zmiany klimatu mają także bezpośredni wpływ na florę oraz faunę. Wpływają one na zasięg występowania poszczególnych gatunków, ich cykle rozrodcze i interakcje ze środowiskiem naturalnym, a w przypadku roślin także na okresy wegetacji. Ocieplenie się klimatu spowoduje migracje gatunków – gatunki preferujące chłodniejsze temperatury zostaną wyparte przez gatunki ciepłolubne. Część tych gatunków będzie uznana za gatunki inwazyjne wypierające rodzimą florę i faunę. Przekształcenia siedlisk na skutek zmian klimatycznych mogą dotknąć także warunków wodnych – obniżenie się poziomu wód gruntowych może spowodować stopniowy zanik siedlisk o dużej wilgotności. Najważniejszym elementem adaptacji do zmian klimatycznych będzie, w przypadku siedlisk, zachowanie bioróżnorodności oraz zrównoważona gospodarka leśna uwzględniająca zmiany klimatyczne oraz ich efekty. Kluczowym elementem będzie utrzymanie obszarów wodno-błotnych oraz ich odtwarzanie w miejscach posiadających odpowiednie warunki. W ramach adaptacji do zmian klimatu zaleca się: – utrzymanie zagrożonych siedlisk i ich odtwarzanie wszędzie tam, gdzie jest to możliwe – dotyczy to szczególnie obszarów wodno-błotnych; – regulowanie wpływu klimatu poprzez wykorzystywanie odpowiednich ekosystemów; – wpływ na mikroklimat przez zalesienia oraz tworzenie obszarów zielonych; – zwiększanie naturalnej retencji wodnej; – uwzględnianie zagrożeń związanych ze zmianami klimatycznymi w dokumentach planistycznych; – odpowiednia gospodarka leśna, z naciskiem na odpowiedni dla siedliska skład gatunkowy.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, mających wpływ na zasoby przyrodnicze, można zaliczyć negatywny wpływ zanieczyszczeń powietrza i wód na środowisko i organizmy żywe, pożary lasów oraz choroby roślin. W celu minimalizacji nadzwyczajnych zagrożeń, należy prowadzić efektywny system monitoringu środowiska oraz pracować nad minimalizacją efektów susz na siedliska przyrodnicze. Należy także pamiętać o ograniczeniach obejmujących tereny chronione oraz ich otuliny. Mają one na celu zminimalizować negatywną działalność człowieka mogącą powodować negatywne zmiany w ekosystemach oraz prowadzić do degradacji siedlisk.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak wartościowe są zasoby środowiska występujące na terenie gminy. Można to osiągnąć poprzez edukację w szkołach oraz tworzenie ścieżek edukacyjnych. Edukacja ekologiczna w szkołach, dotycząca zagadnień związanych z ochroną przyrody odbywa się poprzez odpowiednie programy edukacyjne. Ochrona przyrody jest nauką interdyscyplinarną i obejmuje zagadnienia dotyczące przedmiotów takich jak geografia, biologia, chemia oraz fizyka.
Monitoring środowiska	Stan zasobów przyrodniczych monitorowany jest przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w ramach Zintegrowanego Monitoringu Przyrodniczego Środowiska w Polsce. Celem ZMŚP jest dostarczenie danych do określania aktualnego stanu środowiska oraz w oparciu o wieloletnie cykle obserwacyjne, przedstawienie krótko i długookresowych przemian środowiska w warunkach zmian klimatu i narastającej antropopresji. Uzyskane wyniki z prowadzonych obserwacji stanowią podstawę do sporządzenia prognoz krótko i długoterminowych rozwoju środowiska przyrodniczego oraz przedstawienia kierunków zagrożeń i sposobów ich przeciwdziałania.

5.9.4. Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• wzrost powierzchni gruntów leśnych; • występowanie obszarów chronionych na terenie gminy.	• przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka.

5.9.5. Analiza SWOT

ZASOBY PRZYRODNICZE	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Występujące obszary chronione na terenie gminy. 2. Wzrost powierzchni gruntów leśnych. 3. Znaczący udział terenów o dużych walorach przyrodniczych w przestrzeni gminy.	1. Przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka. 2. Napływ zanieczyszczeń spoza granic gminy. 3. Obecność obcych gatunków inwazyjnych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. 2. Zwiększanie powierzchni zadrzewień i zakrzewień. 3. Uwzględnianie obszarów chronionych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. 4. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. 5. Ochrona i rozwój lasów poprzez realizację założeń Planów Urządzania Lasów. 6. Wsparcie dla projektów związanych ze zwiększaniem retencji.	1. Zanieczyszczenie środowiska (powietrza, gleb, wód) wpływających na florę i faunę. 2. Złe metody prowadzenia gospodarki rolnej. 3. Brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną przyrody. 4. Czynniki atmosferyczne. 5. Pożary. 6. Urbanizacja. 7. Płoszenie zwierząt z lasów i nieużytków. 8. Zmniejszenie mozaiki siedlisk przez rozwój budownictwa. 9. Ekspansja gatunków obcych, w tym inwazyjnych. 10. Zmiany klimatyczne powodujące, m.in. degradację siedlisk (przede wszystkim hydrogenicznych) oraz pogorszenie stanu zachowania gatunków. 11. Choroby roślin, drzew i krzewów. 12. Wzrost synantropizacji flory i fauny, w tym gatunkami nierodzimymi migrującymi z terenów zabudowanych.

5.10.1. Stan aktualny

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) mówiąc o:

a) „poważnej awarii - rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisje, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem”.
b) „poważnej awarii przemysłowej– rozumie się przez to poważną awarię w zakładzie”.

Obejmują one takie rodzaje zdarzeń jak:

1. Pożary na dużych obszarach, pożary długo trwające, a także pożary towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, które powodują zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska;
2. Awarie i katastrofy w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji, powodujących zanieczyszczenie środowiska;
3. Awarie budowli hydrotechnicznych, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska;
4. Klęski żywiołowe, powodujące zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska.

Zagrożenie spowodowania poważnej awarii wynikać może także z transportu substancji niebezpiecznych. Dotyczy to np. paliw płynnych, które przewożone są praktycznie po wszystkich drogach, gdzie zlokalizowane są stacje paliw płynnych.

Na terenie gminy Lutomiersk nie znajdują się zakłady o dużym (ZDR) i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (ZZR) oraz zakłady zaliczane do potencjalnych sprawców awarii (PPSPA). W okresie od 1.01.2018 r. do 30.04.2026 r. nie doszło na terenie gminy do poważnej awarii oraz nie miały miejsca zdarzenia o znamionach poważnej awarii. Ww. okresie WIOŚ w Łodzi nie przeprowadzał kontroli podmiotów mogących być potencjalnymi sprawcami poważnych awarii przemysłowych[78].

[78] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez WIOŚ w Łodzi, stan na dzień 4.05.2026 r.

5.10.2. Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu	Zmiany klimatu mają wpływ na zagrożenie poważnymi awariami. Ekstremalne zjawiska atmosferyczne takie jak zbyt wysokie temperatury powietrza, burze, wichury czy ulewy mogą doprowadzić do awarii urządzeń na terenie zakładów przemysłowych. Dodatkowo, te elementy mogą zwiększyć ryzyko wystąpienia wypadków oraz awarii podczas przewożenia substancji niebezpiecznych ciągami komunikacji samochodowej oraz kolejowej. Aby zmniejszyć ryzyko wpływu zmian klimatycznych na ryzyko wystąpienia poważnych awarii przemysłowych należy zaadaptować procedury przewozu substancji niebezpiecznych oraz funkcjonowania instalacji przemysłowych a także brać czynniki klimatyczne pod uwagę przy budowie dróg oraz instalacji przemysłowych.
Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	Do nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, należą w tej kategorii, głównie awarie pojazdów przewożących substancje niebezpieczne, awarie w zakładach przemysłowych oraz ryzyko zagrożenia gwałtownymi zjawiskami pogodowymi oraz pożarami. W celu ich uniknięcia należy brać pod uwagę, możliwość nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, na etapie projektowania oraz budowy dróg oraz należy usprawnić systemy kontroli bezpieczeństwa instalacji oraz środków transportu substancji niebezpiecznych. Należy również na terenach zakładów przemysłowych projektować systemy do odpowiedniego zabezpieczania magazynowanych substancji niebezpiecznych.
Działania edukacyjne	Działania edukacyjne powinny uświadamiać mieszkańców, jak postępować w razie wystąpienia poważnej awarii oraz jak zmniejszyć jej skutki.
Monitoring środowiska	Zakłady o dużym oraz zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej kontrolowane są przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Łodzi oraz przez Państwową Straż Pożarną. Transport substancji niebezpiecznych jest natomiast nadzorowany przez funkcjonariuszy: Policji, Inspekcji Transportu Drogowego, Straży Pożarnej oraz Straży Granicznej.

5.10.3.Tendencje zmian stanu środowiska

Tendencje korzystne	Tendencje niekorzystne
• brak zdarzeń o charakterze poważnej awarii przemysłowej ani zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej.	• wzrastające zapotrzebowanie na paliwa płynne i gazowe; • wzrost natężenia ruchu pojazdów oraz zwiększenie przewozów substancji i preparatów niebezpiecznych.

5.10.4. Analiza SWOT

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	
SILNE STRONY	SŁABE STRONY
1. Brak zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. 2. Brak zdarzeń o charakterze poważnej awarii przemysłowej ani zdarzeń o znamionach poważnej awarii przemysłowej w ostatnich latach.	1. Zwiększenie natężenia ruchu na drogach, zapotrzebowania na transport paliw oraz materiałów niebezpiecznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Opracowanie metod postępowania na wypadek wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie. 2. Zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii. 3. Możliwość finansowania zakupu środków oraz sprzętu niezbędnego do usuwania skutków poważnych awarii ze środków krajowych i zewnętrznych.	1. Zdarzenia losowe przy ciągach komunikacyjnych (wypadki, rozszczelnienia). 2. Możliwość wystąpienia poważnej awarii.

6. Działania mające na celu poprawę jakości środowiska w latach 2024 - 2025

W celu przeanalizowania realizacji zadań wpisujących się w *Program Ochrony Środowiska dla gminy Lutomiersk*, dokonano przeglądu ostatnich Raportów o stanie gminy za rok 2024 oraz 2025.

W latach 2024-2025 na terenie gminy Lutomiersk zrealizowano szereg przedsięwzięć inwestycyjnych, modernizacyjnych oraz organizacyjnych, które w istotny sposób przyczyniły się do poprawy jakości infrastruktury technicznej, zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców oraz podniesienia efektywności energetycznej obiektów publicznych.

W celu ograniczenia zagrożenia dla wód gruntowych ze środków budżetu Gminy Lutomiersk udzielana była dotacja celowa na dofinansowanie kosztów budowy przydomowej oczyszczalni ścieków. W 2024 r. przeznaczono na ten cel 81 000 zł, natomiast w 2025 r. 99 000 zł.

Na terenie gminy Lutomiersk prowadzone są także czynności kontrolne dotyczące sposobu zagospodarowania nieczystości ciekłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2025 r., poz. 733). Weryfikacji podlega m.in. częstotliwość opróżniania zbiorników bezodpływowych oraz posiadanie przez właścicieli nieruchomości stosownych umów i dowodów potwierdzających wywóz ścieków. Działania te służą zapewnieniu przestrzegania obowiązujących przepisów oraz ochronie środowiska naturalnego.

Na podstawie chwały nr XLIX/377/22 Rady Miejskiej w Lutomiersku z dnia 25 maja 2022 r. w sprawie przyjęcia Regulaminu udzielania dotacji celowej z budżetu gminy na wymianę nieekologicznego systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na efektywne energetycznie źródło ciepła w celu ograniczenia emisji zanieczyszczeń w budynkach i lokalach na terenie Gminy Lutomiersk, udzielane są dotacje celowe na realizację zadań z zakresu ochrony środowiska z przeznaczeniem na zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na ogrzewanie proekologiczne. W 2024 roku wpłynęło 20 wniosków na łączną kwotę w wysokości 35 972,51 zł, natomiast w 2025 r. wpłynęło 20 wniosków, 18 zostało rozpatrzonych pozytywnie, a 2 zostały odrzucone z uwagi na nie stawienie się na podpisanie umowy lub nie złożenie wniosku o rozliczenie dotacji zgodnie z regulaminem. Mieszkańcy gminy, którzy zlikwidowali stare kotły węglowe otrzymali dotację w łącznej wysokości 86 899,50 zł.

Przeprowadzano również inwestycje związane z montażem odnawianych źródeł energii. Z budżetu gminy udzielane były dotacje celowe na dofinansowanie kosztów zakupu i montażu instalacji fotowoltaicznej. W 2024 r. udzielono 5 dotacji na łączną kwotę 14 550,00 zł, natomiast w 2025 r. udzielono 1 dotację na kwotę 3 000,00 zł.

W ramach utrzymania i rozwoju zieleni zakupiono m.in. sadzonki drzew, krzewów, bylin, paliki do stabilizacji drzewek, taśmy do wzmacniania młodych nasadzeń, nawozy, pojemniki na okna do nasadzeń roślin kwitnących, narzędzia do wykonywania prac ogrodniczych, podłoże do roślin oraz inne materiały ogrodnicze niezbędne do pielęgnacji i utrzymania zieleni.

Rośliny były sadzone w klombach na terenie parków, zieleńców, w donicach betonowych ustawionych wzdłuż pasów drogowych, w pojemnikach na okna budynków użyteczności publicznej (Urząd Miasta i Gminy Lutomiersk, Gminny Ośrodek Kultury, ośrodki zdrowia) oraz w wieżach kwiatowych i donicach wiszących na placu przed urzędem.

Jednostki OSP corocznie były wspierane poprzez zakup specjalistycznego wyposażenia i umundurowania. W 2025 r. gmina Lutomiersk zakończyła realizację projektu pn. „Modernizacja i rewitalizacja terenu strażnicy OSP w Zdziechowie", dofinansowanego ze środków budżetu Województwa Łódzkiego

W ramach modernizacji oświetlenia ulicznego, przeprowadzano inwestycje związane z wymianą oświetlenia na energooszczędne lampy. W 2025 r. zakończono realizację projektu pn.: Lampa oświetleniowa energooszczędna zasilana panelem słonecznym, dofinansowanego ze środków budżetu Województwa Łódzkiego.

Gmina uzyskała dofinansowanie z WFOŚiGW w Łodzi na utworzenie punktu dydaktycznego w celu prowadzenia zajęć z zakresu edukacji ekologicznej i przyrodniczej. Ekopracownie powstawały w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Lutomiersku wchodzącej w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lutomiersku oraz Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Szydłowie. Wysokość dofinansowania z WFOŚiGW w Łodzi wynosiła 60 000 zł na utworzenie każdej ekopracowni.

Mieszkańcy gminy Lutomiersk ubiegali się o dofinansowanie z Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze", w ramach którego przeprowadzono inwestycje związane z wymianą źródła ciepła, ale także termomodernizację budynków.

W poniższej tabeli zestawiono przedsięwzięcia realizowane w budynkach położonych na terenie gminy Lutomiersk w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze".

Tabela 31. Zestawienie przedsięwzięć realizowanych w budynkach istniejących położonych na terenie gminy Lutomiersk w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze"

Zakres zadań zrealizowanych w ramach umowy[79]		Liczba przedsięwzięć [szt.]			
		2022	2023	2024	2025
wymiana źródła ciepła	kocioł gazowy kondensacyjny	7	1	3	3
	kocioł na biomasę, pellet drzewny	2	2	1	1
	kocioł na węgiel	0	1	0	0
	kocioł na pellet drzewny o podwyższonym standardzie	1	4	1	4
	kocioł zgazowujący drewno	0	0	1	0
	gruntowa pompa ciepła o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	1	0	2	0
	pompa ciepła powietrze/woda o podwyższonej klasie efektywności energetycznej	14	29	19	10
	kotłownia gazowa (przyłącze gazowe i instalacja wewnętrzna, kocioł gazowy kondensacyjny, opłata przyłączeniowa, dokumentacja projektowa)	10	6	9	12

[79] W ramach jednej umowy możliwa jest realizacja różnych zakresów rzeczowych np. wymiana kotła i termomodernizacja. Dane podano na podstawie umów dla budynków istniejących oraz nowobudowanych, dla których w poszczególnych latach nastąpiła wypłata końcowa

Zakres zadań zrealizowanych w ramach umowy[79]		Liczba przedsięwzięć [szt.]			
		2022	2023	2024	2025
	system ogrzewania elektrycznego	1	0	0	0
mikroinstalacje fotowoltaiczne		7	8	5	5
termomodernizacja budynków		11	9	15	14

źródło: WFOŚiGW w Łodzi

Właściciele domów jednorodzinnych mieli możliwość otrzymania dotacji od WFOŚiGW na budowę przydomowych instalacji zatrzymujących wodę opadową w ramach Programu „Moja Woda”. Celem Programu jest ochrona zasobów wodnych oraz minimalizacja zjawiska suszy w Polsce poprzez zwiększenie poziomu retencji na terenie nieruchomości z budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym oraz wykorzystywanie zgromadzonych wód opadowych lub roztopowych, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. Celem strategicznym jest podniesienie poziomu ochrony przed skutkami zmian klimatu oraz zagrożeń naturalnych[80].

Zgodnie z danymi WFOŚiGW w Łodzi, udzielano mieszkańcom gminy Lutomiersk dotacji na realizację zadań z zakresu mikroinstalacji retencyjnych:

- w 2023 r. – 11 dotacji;
- w 2024 r. – 4 dotacji.

Mieszkańcy gminy Lutomiersk pozyskali również środki z WFOŚiGW w Łodzi na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków, usuwanie azbestu, wapnowanie gleb[81].

Podejmowane działania stanowią element lokalnej polityki prośrodowiskowej, mającej na celu ograniczenie emisji zanieczyszczeń oraz poprawę komfortu życia mieszkańców.

[80] Źródło: https://www.wfosigw.lodz.pl/ogolne/moja-woda-edycja-iii/ [data dostępu: 8.09.2026 r.]
[81] Zgodnie z danymi udostępnionymi przez WFOŚiGW w Łodzi

7. Zidentyfikowane problemy środowiskowe na terenie gminy Lutomiersk

W poniższej tabeli przedstawiono największe problemy środowiskowe odnotowywane w ostatnich latach na terenie gminy Lutomiersk z podziałem na poszczególne komponenty.

Tabela 32. Najważniejsze problemy w ostatnich latach na terenie gminy Lutomiersk w zakresie poszczególnych komponentów środowiska

Stan aktualny	Cel poprawy
Ochrona klimatu i jakości powietrza	
– Występowanie na terenie gminy systemów ogrzewania indywidualnego, w których mogą być wykorzystywane niskiej jakości paliwa stałe, w tym odpady i/lub zaopatrzone w kotły o niskiej efektywności. – Występowanie licznych liniowych i punktowych źródeł zanieczyszczeń, w tym transportu drogowego. – Przekroczenie wymaganych poziomów substancji w powietrzu w strefie łódzkiej. – Niska efektywność energetyczna starszych budynków mieszkaniowych. – Niska dostępność ścieżek rowerowych na terenie gminy.	– Stopniowe zastąpienie ogrzewania węglowego, bardziej ekologicznym systemem (ogrzewanie elektryczne, OZE). – Brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w ramach PMŚ. – Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. – Uwzględnianie aspektów środowiskowych w rozwoju przestrzennym gminy. – Rozbudowa oraz popularyzacja bardziej ekologicznych środków transportu. – Rozbudowa ścieżek rowerowych oraz ciągów pieszo-rowerowych. – Rozwój transportu zbiorowego.
Zagrożenia hałasem	
– Drogi wymagające modernizacji. – Rosnąca ilość pojazdów, zwiększająca natężenie ruchu drogowego. – Brak wyznaczonego punktu monitoringu poziomu hałasu komunikacyjnego na terenie gminy Lutomiersk w ramach PMŚ.	– Poprawa przepustowości dróg i nawierzchni dróg. – Rozbudowa transportu rowerowego oraz ulepszanie transportu zbiorowego. – Wzrost świadomości ekologicznej. – Poprawa stanu infrastruktury drogowej wpływającej na klimat akustyczny.
Pola elektromagnetyczne	
– Lokalizacja potencjalnych źródeł promieniowania elektromagnetycznego w bezpośredniej bliskości zabudowy mieszkaniowej. – Potencjalne przekroczenia poziomu promieniowania elektromagnetycznego związane z rozwojem infrastruktury telekomunikacyjnej i elektroenergetycznej. – Nieświadomość lub niski poziom świadomości społecznej w zakresie oddziaływania pól elektromagnetycznych.	– Utrzymanie promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowym niskim poziomie. – Ograniczenie narażenia mieszkańców na oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Stan aktualny	Cel poprawy
Gospodarowanie wodami	
– Teren gminy narażony zarówno na występowanie suszy jak i powodzi. – Zły stan ogólny JCWP w obrębie, których znajduje się gmina. – Presja urbanizacyjna i komunalna na wody.	– Zwiększenie odporności gminy na zjawiska suszy. – Osiągnięcie dobrego stanu wód powierzchniowych. – Poprawa warunków funkcjonowania ekosystemów wodnych. – Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. – Prowadzenie kontroli opróżniania zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.
Gospodarka wodno-ściekowa	
– Brak zbiorczego systemu odprowadzania ścieków komunalnych. – Możliwe niewłaściwe opróżnianie zbiorników bezodpływowych oraz nieszczelnych zbiorników bezodpływowych. – Rosnące koszty eksploatacji infrastruktury. – Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.	– Dalsze systematyczne kontrole zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. – Rozbudowa, modernizacja sieci wodociągowej oraz podłączanie do sieci nowych odbiorców tam, gdzie jest to możliwe. – Budowa zbiorczego systemu odprowadzania ścieków komunalnych.
Zasoby geologiczne	
– Ingerencja w środowisko naturalne.	– Prowadzenie kontroli w celu zapobieganiu nielegalnego wydobywania kopalin. – Stosowanie najnowszych technologii w czasie eksploatacji zasobów naturalnych.
Gleby	
– Występowanie gruntów wymagających rekultywacji. – Brak punktów monitoringu chemizmu gleb.	– Ochrona gleb i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi. – Rekultywacja i zagospodarowanie terenów zdegradowanych i zdewastowanych – Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie prawidłowej działalności rolniczej.
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
– Wysoki udział odpadów zmieszanych. – Konieczność zwiększenia świadomości ekologicznej społeczeństwa w temacie gospodarki odpadami. – Nadal istniejące wyroby zawierające azbest. – Brak osiągnięcia wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2023-2025.	– Zwiększenie świadomości ekologicznej społeczeństwa w temacie gospodarki odpadami. – Zwiększenie stopnia odzysku materiałów ze strumienia odpadów komunalnych. – Dalsze usuwanie wyrobów azbestowych. – Eliminacja nieprawidłowych zachowań związanych z porzucaniem odpadów, a także spalaniem odpadów w kotłach.

Stan aktualny	Cel poprawy
Zasoby przyrodnicze	
– Przekształcanie środowiska związane z działalnością człowieka. – Napływ zanieczyszczeń spoza granic gminy. – Obecność obcych gatunków inwazyjnych.	– Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców. – Gospodarka przestrzenna uwzględniająca obszary cenne przyrodniczo. – Identyfikacja i ochrona terenów cennych przyrodniczo oraz społecznie. – Zwalczanie obcych gatunków inwazyjnych. – Zwiększanie lesistości gminy.
Zagrożenia poważnymi awariami	
– Zwiększenie natężenia ruchu na drogach oraz zapotrzebowania na transport paliw oraz materiałów niebezpiecznych.	– Minimalizacja skutków poważnych awarii i o znamionach poważnej awarii. – Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych.

źródło: opracowanie własne

8. Najważniejsze sukcesy środowiskowe na terenie gminy Lutomiersk

W poniższej tabeli przedstawiono największe sukcesy środowiskowe odnotowywane w ostatnich latach na terenie gminy Lutomiersk z podziałem na poszczególne komponenty.

Tabela 33. Najważniejsze sukcesy środowiskowe w ostatnich latach na terenie gminy Lutomiersk w zakresie poszczególnych komponentów środowiska

Uwarunkowania lub podjęte działania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
Ochrona klimatu i jakości powietrza		
– Szereg prowadzonych działań zmierzających do obniżenia zanieczyszczeń powietrza pochodzących z niskiej emisji, takie jak: zastąpienie ogrzewania węglowego bardziej ekologicznym systemem w budynkach, termomodernizacje budynków, modernizacje kotłowni opartych na spalaniu węgla. – Coraz większe zainteresowanie mieszkańców montażem instalacji odnawialnych źródeł energii. – Rozwój odnawialnych źródeł energii, w szczególności instalacji fotowoltaicznych i pomp ciepła. – Działania na rzecz ograniczania niskiej emisji poprzez wymianę nieefektywnych źródeł ciepła. – Modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne LED.	– Systematyczna poprawa efektywności energetycznej budynków oraz wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii. – Wzrost liczby ekologicznych źródeł ciepła i energii, zwiększona efektywność energetyczna budynków mające wpływ na poprawę jakości powietrza. – 35 przystanków autobusowych. – Szlaki rowerowe przebiegające przez teren gminy Lutomiersk.	– Kontynuacja wymiany źródeł ciepła, minimalizujących emisje zanieczyszczeń powietrza, w tym przede wszystkim eliminujących wykorzystanie węgla. – Rozwój oraz promocja odnawialnych źródeł energii oraz technologii do magazynowania energii. – Dalsza termomodernizacja budynków. – Zwiększanie dostępności komunikacji zbiorowej. – Budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych. – Kontynuacja działalności kontrolnej, edukacja ekologiczna.
Zagrożenia hałasem		
– Systematyczne prace związane z ograniczeniem nadmiernego hałasu – remonty, modernizacje, przebudowy dróg. – Rozwój komunikacji publicznej.	– Przeprowadzane modernizacje dróg. – Brak istotnych źródeł hałasu przemysłowego.	– Modernizacje sieci drogowej. – Montaż zabezpieczeń akustycznych. – Zwiększanie dostępności komunikacji zbiorowej. – Budowa dróg dla rowerów/pieszych i rowerów.

Uwarunkowania lub podjęte działania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
		– Wykorzystywanie technik i technologii ograniczania emisji hałasu do środowiska i jego tłumienia. – Monitoring hałasu.
Pola elektromagnetyczne		
– Stały monitoring poziomu pól elektromagnetycznych. – Stopniowo wzrastająca świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie zagrożenia PEM.	– Brak przekroczeń poziomu promieniowania PEM na terenie gminy. – Monitoring potwierdza bezpieczeństwo mieszkańców	– Prawidłowa lokalizacja urządzeń emitujących PEM oraz stały monitoring poziomu promieniowania elektromagnetycznego. – Kontynuacja monitoringu.
Gospodarowanie wodami		
– Stały monitoring wód powierzchniowych i podziemnych.	– Dobry stan ilościowy i chemiczny JCWPd w obrębie, których leży gmina. – Prowadzony monitoring na JCWP i JCWPd, w obrębie, których leży gmina.	– Prowadzenie monitoringu wód. – Konserwacja urządzeń wodnych. – Edukacja społeczeństwa dotycząca racjonalnego użytkowania zasobów wodnych.
Gospodarka wodno-ściekowa		
– Systematyczne prace związane z rozbudową sieci wodociągowej na terenie gminy.	– 91,9% ludności korzystającej z sieci wodociągowej. – Zmniejszająca się liczba zbiorników bezodpływowych i wzrost liczby przydomowych oczyszczalni ścieków.	– Dalszy rozwój i modernizacja infrastruktury wodno-ściekowej.
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów		
– Prowadzenie akcji informacyjno-edukacyjnych. – Organizacja PSZOK. – Selektywna zbiórka odpadów komunalnych.	– Rozwój selektywnej zbiórki odpadów.	– Racjonalna gospodarka odpadami. – Edukacja ekologiczna mieszkańców na temat prawidłowej gospodarki odpadami.
Zasoby przyrodnicze		
– Nasadzenia drzew i krzewów. – Systematyczne działania na rzecz ochrony zasobów przyrodniczych.	– Lesistość gminy na poziomie 23,7% – Występowanie form ochrony przyrody na terenie gminy.	– Utrzymanie terenów zieleni i terenów cennych przyrodniczo. – Kontynuacja nasadzeń. – Ochrona siedlisk i gatunków. – Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury.

Uwarunkowania lub podjęte działania w przeszłości	Stan aktualny	Zadania mające na celu utrzymanie dobrego stanu
Zasoby geologiczne		
– Udokumentowanie złóż.	– Wydobycie prowadzone zgodnie z obowiązującymi decyzjami administracyjnymi.	– Ochrona udokumentowanych złóż i rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.
Zagrożenia poważnymi awariami		
– Wsparcie OSP w sprzęt.	– Brak miejsca zdarzeń o charakterze poważnych awarii przemysłowych oraz zdarzeń o znamionach poważnych awarii przemysłowych.	– Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt ratowniczy. – Usuwanie skutków awarii.

źródło: opracowanie własne

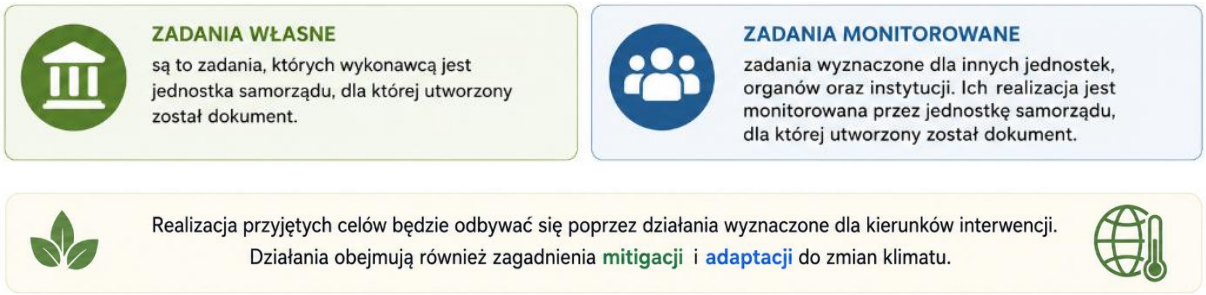
9. Cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finasowanie

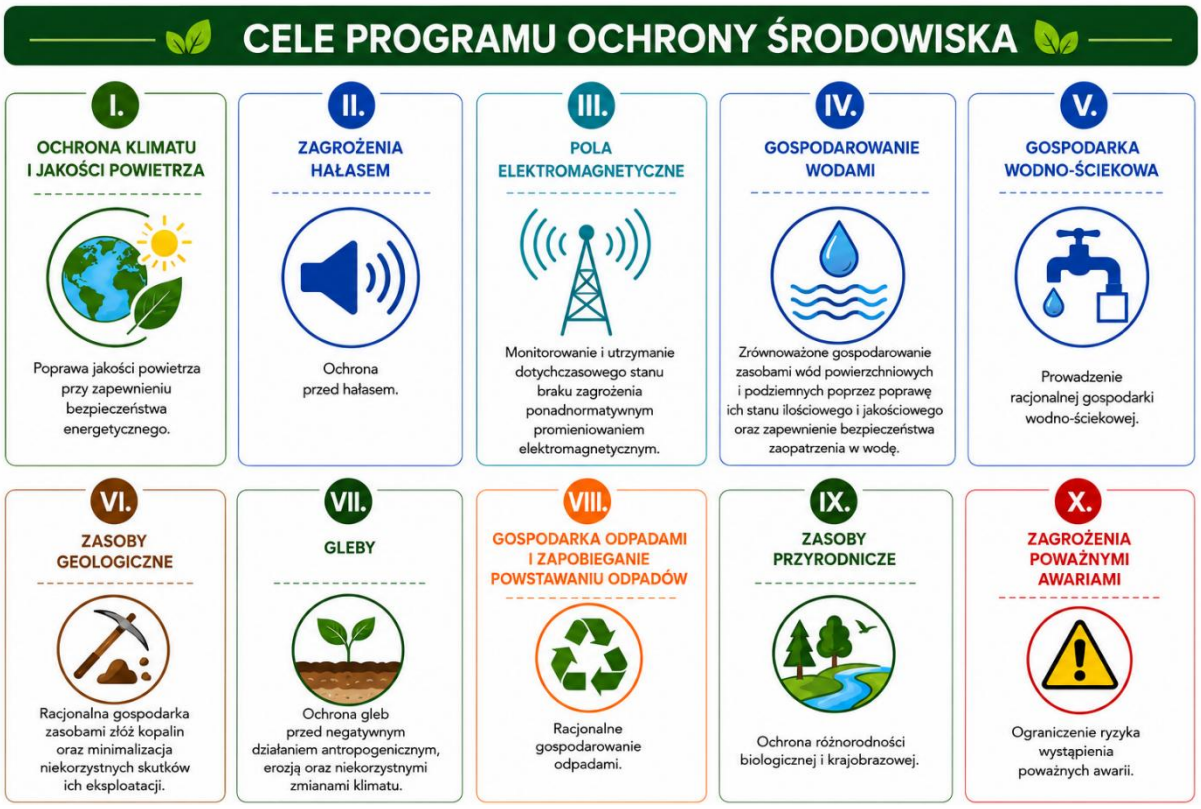
9.1. Wyznaczone cele i zadania

W ramach *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk na lata 2027-2030 z perspektywą na lata 2031-2034* wyznaczono następujące cele w zależności od obszaru interwencji:

Zadania wyznaczone w ramach kierunków interwencji zostały podzielone na:

9.2. Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach POŚ dla Gminy Lutomiersk

Tabela 34. Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach POŚ dla Gminy Lutomiersk

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
I OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego.	OP.1. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	OP.1.1. Monitoring jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	monitorowane: GIOŚ (RWMŚ)	brak punktów pomiarowych, wyznaczonych na terenie gminy
			OP.1.2. Sporządzenie Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	własne: Gmina Lutomiersk	-
			OP.1.3. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych	własne: Gmina Lutomiersk	-
				monitorowane: przedsiębiorstwa, właściciele budynków, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	
			OP.1.4. Rozwój i modernizacja infrastruktury gazowej	monitorowane: PSG Sp. z o.o., właściciele budynków	brak środków finansowych, brak opłacalności ekonomicznej
			OP.1.5. Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych	własne: Gmina Lutomiersk	brak wystarczającej liczby etatów do przeprowadzania kontroli
				monitorowane: Policja	
		OP.2. Rozwój i modernizacja transportu w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska; wspieranie ekologicznych form transportu - budowa ścieżek rowerowych	OP.2.1. Poprawa systemu komunikacji zbiorowej	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: zarządcy dróg	
			OP.2.2. Budowa węzłów multimodalnych oraz parkingów Park&Ride i Bike&Ride	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
			OP.2.3. Rozbudowa spójnego systemu dróg dla rowerów oraz ciągów pieszo–rowerowych	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
				monitorowane: zarządcy dróg	
			OP.2.4. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez mycie dróg na mokro	własne: Gmina Lutomiersk	-
				monitorowane: zarządcy dróg	
		OP.3. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami	OP.3.1. Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: zarządcy budynków, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, mieszkańcy	
		OP.4. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych	OP.4.1. Instalacja energooszczędnego oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych, jednorazowy wysoki wydatek
			OP.4.2. Wymiana i modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych, jednorazowy wysoki wydatek
				monitorowane: zarządcy dróg	
		OP.5. Rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii	OP.5.1. Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii (instalacje fotowoltaiczne, instalacje solarne, pompy ciepła) do produkcji energii elektrycznej i cieplnej oraz magazynowanie energii	własne: Gmina Lutomiersk	-
				monitorowane: mieszkańcy, przedsiębiorstwa	
		OP.6. Edukacja ekologiczna	OP.6.1. Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących ochrony powietrza i klimatu lub promowanie pozytywnych postaw, rozwiązań oraz inicjatyw	własne: Gmina Lutomiersk	brak zainteresowania społecznego
				monitorowane: organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
II ZAGROŻENIA HAŁASEM	Ochrona przed hałasem	ZH.1. Ochrona przed hałasem i zmniejszenie hałasu	ZH.1.1. Monitoring hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	monitorowane: GIOŚ (RWMŚ)	brak punktów pomiarowych, wyznaczonych na terenie gminy
			ZH.1.2. Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (wymiana dróg utwardzonych na „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)	własne: Gmina Lutomiersk monitorowane: zarządcy dróg	brak środków finansowych oraz odpowiedniej infrastruktury
			ZH.1.3. Prowadzenie działań mających na celu ograniczanie prędkości oraz uspokojenie ruchu	własne: Gmina Lutomiersk monitorowane: zarządcy dróg	brak środków finansowych, brak wystarczającej wiedzy
			ZH.1.4. Działania mające na celu poprawę stanu nawierzchni dróg	własne: Gmina Lutomiersk monitorowane: zarządcy dróg	brak środków finansowych
		ZH.2. Edukacja ekologiczna	ZH.2.1. Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	własne: Gmina Lutomiersk monitorowane; organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	brak środków finansowych, brak zainteresowania społeczeństwa

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
III POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	Monitorowanie i utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożenia ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym	PEM.1. Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych	PEM.1.1. Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	monitorowane: GIOŚ (RWMŚ), podmioty zobowiązane do prowadzenia pomiarów	brak objęcia terenu gminy punktami monitoringu PEM
			PEM.1.2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony przed polami elektromagnetycznymi	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
			PEM.1.3. Prowadzenie i aktualizacja rejestru zgłoszeń źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	monitorowane: Starostwo Powiatowe	nieewidencjonowanie nowych źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne
		PEM.2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu	PEM.2.1. Przebudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną	monitorowane: PGE Dystrybucja S.A.	brak środków finansowych
		PEM.3. Edukacja ekologiczna	PEM.3.1. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych, brak zainteresowania społecznego
				monitorowane: placówki oświatowe	
IV GOSPODAROWANIE WODAMI	Zrównoważone gospodarowanie zasobami wód powierzchniowych i podziemnych poprzez poprawę ich stanu ilościowego i jakościowego oraz zapewnienie bezpieczeństwa zaopatrzenia w wodę	GW.1. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ochrona zasobów wody poprzez zwiększenie retencji w krajobrazie	GW.1.1. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
			GW.1.2. Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego	własne: Gmina Lutomiersk	-
			GW.1.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: PGW WP, właściciele i zarządcy nieruchomości	

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
		GW.2. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych	GW.2.1. Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	monitorowane: GIOŚ (RWMŚ), PIG-PIB	-
			GW.2.2. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty, posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	monitorowane: WIOŚ, PGW WP	brak środków finansowych
		GW.3. Edukacja ekologiczna	GW.3.1. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony ilościowej i jakościowej wód w odniesieniu do zlewni lub JCWP	własne: Gmina Lutomiersk	brak zainteresowania społecznego, brak środków finansowych
				monitorowane: organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	
V GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej	GWS.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki	GWS.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
		GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce ściekowej dla potrzeb ludności	GWS.2.1. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: mieszkańcy, WFOŚiGW	
			GWS.2.2. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola wywozu nieczystości	własne: Gmina Lutomiersk	-
		GWS.3. Edukacja ekologiczna	GWS.3.1. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody pitnej oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	własne: Gmina Lutomiersk	brak zainteresowania społecznego, brak środków finansowych
				monitorowane: organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
VI. ZASOBY GEOLOGICZNE	Racjonalna gospodarka zasobami złóż kopalin oraz minimalizacja niekorzystnych skutków ich eksploatacji	ZG.1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	ZG.1.1. Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów, poprzez prowadzenie systematycznych kontroli	monitorowane: OUG	opór społeczny
			ZG.1.2. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż i kontrola realizacji ich warunków	monitorowane: Starostwo Powiatowe, Samorząd Województwa, OUG, Minister Klimatu i Środowiska	-
VII GLEBY	Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu	GL.1. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	GL.1.1. Monitoring jakości gleb w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	monitorowane: IUNG w Puławach, GIOŚ (RWMŚ), OSChR	brak punktów pomiarowych wyznaczonych na terenie gminy
			GL.1.2. Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową	własne: Gmina Lutomiersk	-
		GL.2. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych	GL.2.1. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym	monitorowane: Starostwo Powiatowe, władający powierzchnią ziemi lub inni sprawcy zanieczyszczenia	-
			GL.2.2. Identyfikacja i prowadzenie wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń	monitorowane: Starostwo Powiatowe, RDOŚ	nieobjęcie w wykazie wszystkich terenów
VIII GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	Racjonalne gospodarowanie odpadami	GO.1. Racjonalna gospodarka odpadami	GO.1.1. Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych zezwoleń na zbieranie, przetwarzanie oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów	monitorowane: Starostwo Powiatowe, Marszałek Województwa, WIOŚ	-
			GO.1.2. Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: mieszkańcy, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
			GO.1.3. Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy regulaminu utrzymania czystości i porządku	własne: Gmina Lutomiersk	-
			GO.1.4. Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	własne: Gmina Lutomiersk	nieosiągnięcie wymaganego stopnia redukcji
			GO.1.5. Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: PGL LP	
			GO.1.6. Rozwój PSZOK	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
		GO.2. Eliminacja azbestu ze środowiska	GO.2.1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: mieszkańcy, WFOŚiGW	
		GO.3. Edukacja ekologiczna	GO.3.1. Działania edukacyjno-informacyjne dotyczące właściwego postępowania z odpadami w tym zwiększenia efektywności selektywnego zbierania u „źródła” oraz edukacja w zakresie minimalizacji produkcji odpadów poprzez drastyczne ograniczenie konsumpcji oraz kupowanie produktów trwałych	własne: Gmina Lutomiersk	brak zainteresowania społecznego, brak środków finansowych
				monitorowane: placówki oświatowe, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	
			GO.3.2. Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności	własne: Gmina Lutomiersk	możliwy brak zainteresowania inwestorów podjęciem inwestycji

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
IX ZASOBY PRZYRODNICZE	Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej	ZP.1. Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów	ZP.1.1. Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym	własne: Gmina Lutomiersk	konflikty społeczne i przestrzenne
			ZP.1.2. Ustanawianie obszarowych form ochrony przyrody i pomników przyrody	własne: Gmina Lutomiersk	-
			ZP.1.3. Pielęgnacja pomników przyrody	własne: Gmina Lutomiersk	-
			ZP.1.4. Nasadzenia drzew i krzewów	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
			ZP.1.5. Usuwanie roślinności inwazyjnej	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: zarządzający obszarem	
		ZP.2. Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych i zwiększanie lesistości	ZP.2.1. Realizacja zapisów Planu Urządzenia Lasu, prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej	monitorowane: Nadleśnictwo	brak środków finansowych
			ZP.2.2. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych oraz trwałości użytkowania w ramach prowadzonej zrównoważonej gospodarki leśnej	monitorowane: Nadleśnictwo	brak środków finansowych
			ZP.2.3. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska odpadów)	monitorowane: Nadleśnictwo	brak środków finansowych
		ZP.3. Edukacja ekologiczna	ZP.3.1. Edukacja społeczności w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów,	własne: Gmina Lutomiersk	brak zainteresowania społecznego

Obszar interwencji	Cel	Kierunek interwencji	Zadania	Charakter zadania, Podmiot odpowiedzialny*	Ryzyka
			prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	monitorowane: placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Samorząd Województwa, RDLP	
X ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii	ZPA.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	ZPA.1.1. Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa, PSP, policja,	-
			ZPA.1.2. Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	własne: Gmina Lutomiersk	brak środków finansowych
				monitorowane: WIOŚ	
			ZPA.1.3. Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	monitorowane: sprawcy awarii, PSP, specjalistyczne jednostki ratownictwa chemicznego	brak środków finansowych
			ZPA.1.4. Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	monitorowane: RDOŚ	-
		ZPA.2. Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu wystąpienia awarii przemysłowych	ZPA.2.1. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	własne: Gmina Lutomiersk	brak zainteresowania społecznego, brak środków finansowych
				monitorowane: służby interwencyjne, WIOŚ, Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego, policja, PSP, placówki oświatowe	

*Należy wskazać, czy zadanie należy do zadań własnych samorządu (zadania finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji gminy) bądź czy jest zadaniem monitorowanym (zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych – będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla krajowego (centralnego), bądź instytucji działających na terenie gminy, lecz podlegających bezpośrednio organom centralnym)

źródło: Program ochrony środowiska województwa łódzkiego na lata 2025-2028 z perspektywą do 2032;
Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Pabianickiego na lata 2025-2028 z perspektywą do roku 2032

9.3. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Tabela 35. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
I OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	OP.1.2. Sporządzenie Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.1.3. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.1.5. Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.2.1. Poprawa systemu komunikacji zbiorowej	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.2.2. Budowa węzłów multimodalnych oraz parkingów Park&Ride i Bike&Ride	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.2.3. Rozbudowa spójnego systemu dróg dla rowerów oraz ciągów pieszo–rowerowych	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.2.4. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez mycie dróg na mokro	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.3.1. Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
	OP.4.1. Instalacja energooszczędnego oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.4.2. Wymiana i modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.5.1. Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i cieplnej oraz magazynowanie energii	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	OP.6.1. Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących ochrony powietrza i klimatu lub promowanie pozytywnych postaw, rozwiązań oraz inicjatyw	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
II ZAGROŻENIA HAŁASEM	ZH.1.2. Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (wymiana dróg utwardzonych na „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZH.1.3. Prowadzenie działań mających na celu ograniczanie prędkości oraz uspokojenie ruchu	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZH.1.4. Działania mające na celu poprawę stanu nawierzchni dróg	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
	ZH.2.1. Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
III POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	PEM.1.2. Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony przed polami elektromagnetycznymi	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-
	PEM.3.1. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
IV GOSPODAROWANIE WODAMI	GW.1.1. Retencja i zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych na terenach zurbanizowanych	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	GW.1.2. Uwzględnienie tematyki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej w ramach planów zarządzania kryzysowego	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	GW.1.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
	GW.3.1. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony ilościowej i jakościowej wód w odniesieniu do zlewni lub JCWP	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
V GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	GWS.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
			2 500					budżet gminy	Przebudowa stacji uzdatniania wody w Prusinowicach - Dostarczanie wody
	GWS.2.1. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	GWS.2.2. Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków oraz kontrola wywozu nieczystości	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
	GWS.3.1. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody pitnej oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-
VII GLEBY	GL.1.2. Ograniczenie do niezbędnego minimum powierzchni gleby objętej zabudową	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-
VIII GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	GO.1.2. Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-
	GO.1.3. Egzekwowanie zapisów wynikających z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku na terenie gminy regulaminu utrzymania czystości i porządku	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-
	GO.1.4. Osiągnięcie poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-
	GO.1.5. Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
	GO.1.6. Rozwój PSZOK	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	GO.2.1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	GO.3.1. Działania edukacyjno-informacyjne dotyczące właściwego postępowania z odpadami w tym zwiększenia efektywności selektywnego zbierania u „źródła" oraz edukacja w zakresie minimalizacji produkcji odpadów poprzez drastyczne ograniczenie konsumpcji oraz kupowanie produktów trwałych	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	GO.3.2. Działania ukierunkowane na niemarnowanie żywności	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
IX ZASOBY PRZYRODNICZE	ZP.1.1. Zapewnienie właściwej ochrony różnorodności biologicznej oraz terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZP.1.2. Ustanawianie obszarowych form ochrony przyrody i pomników przyrody	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZP.1.3. Pielęgnacja pomników przyrody	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZP.1.4. Nasadzenia drzew i krzewów	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
			2027	2028	2029	2030	2031-2034		
	ZP.1.5. Usuwanie roślinności inwazyjnej	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZP.3.1. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów, prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
X ZAGROŻENIA POWAZNYMI AWARIAMI	ZPA.1.2. Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	Gmina Lutomiersk	według kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-
	ZPA.2.1. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Lutomiersk	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet gminy, fundusze krajowe i UE	-

źródło: opracowanie własne na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej

9.4. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Tabela 36. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
I OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	OP.1.1. Monitoring jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ (RWMŚ)	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet własny GIOŚ
	OP.1.3. Modernizacja, likwidacja lub wymiana konwencjonalnych źródeł ciepła na niskoemisyjne w budynkach mieszkalnych, publicznych i innych	przedsiębiorstwa, właściciele budynków, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe	według kosztorysów					budżet własny przedsiębiorstw, budżet spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, budżet mieszkańców, fundusze krajowe i UE
	OP.1.4. Rozwój i modernizacja infrastruktury gazowej	PSG Sp. z o.o.	według kosztorysów					budżet PSG Sp. z o.o., fundusze krajowe i UE
	OP.1.5. Kontrola przestrzegania uchwały antysmogowej oraz zakazu spalania odpadów i pozostałości roślinnych	Policja	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet Policji
	OP.2.1. Poprawa systemu komunikacji zbiorowej	zarządcy dróg	według kosztorysów					budżet własny zarządców dróg, fundusze krajowe i UE
	OP.2.3. Rozbudowa spójnego systemu dróg dla rowerów oraz ciągów pieszo–rowerowych	zarządcy dróg	według kosztorysów					budżet własny zarządców dróg, fundusze krajowe i UE
	OP.2.4. Ograniczanie pylenia wtórnego poprzez mycie dróg na mokro	zarządcy dróg	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet własny zarządców dróg, fundusze krajowe i UE

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
	OP.3.1. Termomodernizacja budynków mieszkalnych, użyteczności publicznej i usługowych	zarządcy budynków, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, mieszkańcy	według kosztorysów					budżet zarządców dróg, budżet spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, budżet mieszkańców, fundusze krajowe i UE
	OP.4.2. Wymiana i modernizacja oświetlenia ulicznego na energooszczędne	zarządcy dróg	według kosztorysów					budżet zarządców dróg, fundusze krajowe i UE
	OP.5.1. Realizacja inwestycji z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii do produkcji energii elektrycznej i cieplnej oraz magazynowanie energii	mieszkańcy, przedsiębiorstwa	według kosztorysów					budżet własny mieszkańców, budżet własny przedsiębiorstw, fundusze krajowe i UE
	OP.6.1. Prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących ochrony powietrza i klimatu lub promowanie pozytywnych postaw, rozwiązań oraz inicjatyw	organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	według kosztorysów					budżet organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, fundusze krajowe i UE
II ZAGROŻENIA HAŁASEM	ZH.1.1. Monitoring hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ (RWMŚ)	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet własny GIOŚ
	ZH.1.2. Realizacja inwestycji drogowych ograniczających emisję hałasu (wymiana dróg utwardzonych na „ciche” nawierzchnie, ekrany akustyczne, wały ziemne)	zarządcy dróg	według kosztorysów					budżet zarządców dróg, fundusze krajowe i UE
	ZH.1.3. Prowadzenie działań mających na celu ograniczanie prędkości oraz uspokojenie ruchu	zarządcy dróg	według kosztorysów					budżet zarządców dróg, fundusze krajowe i UE

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
	ZH.1.4. Działania mające na celu poprawę stanu nawierzchni dróg	zarządcy dróg	według kosztorysów					budżet zarządców dróg, fundusze krajowe i UE
	ZH.2.1. Prowadzenie edukacji ekologicznej dot. klimatu akustycznego: w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowania ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego	organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	według kosztorysów					budżet powiatu, budżet organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, zarządców dróg, fundusze krajowe i UE
III POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	PEM.1.1. Monitoring poziomu pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ (RWMŚ), podmioty zobowiązane do prowadzenia pomiarów	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet własny GIOŚ oraz podmiotów zobowiązanych do prowadzenia pomiarów
	PEM.1.3. Prowadzenie i aktualizacja rejestru zgłoszeń źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	Starostwo Powiatowe	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet powiatu
	PEM.2.1. Przebudowa i modernizacja sieci energetycznej oraz infrastruktury zapewniającej zaopatrzenie w energię elektryczną	PGE Dystrybucja S.A.	według kosztorysów					budżet własny przedsiębiorstwa energetycznego
	PEM.3.1. Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	placówki oświatowe	według kosztorysów					budżet własny placówek oświatowych, fundusze krajowe i UE

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
IV GOSPODAROWANIE WODAMI	GW.1.3. Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	PGW WP, właściciele i zarządcy nieruchomości	według kosztorysów					budżet PGW WP, właścicieli i zarządców nieruchomości
	GW.2.1. Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	GIOŚ (RWMŚ), PIG-PIB	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet GIOŚ, budżet PIG-PIB
	GW.2.2. Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty, posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód, warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ, PGW WP	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet WIOŚ, budżet PGW WP
	GW.3.1. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony ilościowej i jakościowej wód w odniesieniu do zlewni lub JCWP	organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	według kosztorysów					budżet organizacji pozarządowych, placówek oświatowych, fundusze krajowe i UE
V GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	GWS.2.1. Budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków komunalnych	mieszkańcy, WFOŚiGW	według kosztorysów					budżet mieszkańców, budżet WFOŚiGW

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
	GWS.3.1. Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków	organizacje pozarządowe, placówki oświatowe	według kosztorysów					budżet przedsiębiorstw i organizacji pozarządowych fundusze krajowe i UE
VI. ZASOBY GEOLOGICZNE	ZG.1.1. Ograniczanie niekoncesjonowanej eksploatacji zasobów, poprzez prowadzenie systematycznych kontroli	OUG	koszty w ramach zadań własnych					budżet OUG
	ZG.1.2. Wydawanie koncesji na wydobywanie kopalin ze złóż i kontrola realizacji ich warunków	Starostwo Powiatowe, Samorząd Województwa, OUG, Minister Klimatu i Środowiska	koszty w ramach zadań własnych					budżet Jednostek
VII GLEBY	GL.1.1. Monitoring jakości gleb w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	IUNG w Puławach, GIOŚ (RWMŚ), OSChR	według kosztorysów					budżet własny IUNG, budżet GIOŚ, budżet OSChR
	GL.2.1. Rekultywacja gruntów zdegradowanych i zdewastowanych, w kierunku przyrodniczym, rekreacyjnym lub leśnym	Starostwo Powiatowe, władający powierzchnią ziemi lub inni sprawcy zanieczyszczenia	według kosztorysów					budżet powiatu, budżet władającego powierzchnią ziemi lub inni sprawcy zanieczyszczenia,

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
	GL.2.2. Identyfikacja i prowadzenie wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń	Starostwo Powiatowe, RDOŚ	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet powiatu, budżet RDOŚ
VIII GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	GO.1.1. Kontrola w zakresie przestrzegania warunków wydanych zezwoleń na zbieranie, przetwarzanie oraz pozwoleń na wytwarzanie odpadów	Starostwo Powiatowe, Marszałek Województwa, WIOŚ	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet powiatu, budżet województwa, budżet WIOŚ
	GO.1.2. Prowadzenie systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz selektywnej zbiórki odpadów	mieszkańcy, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet mieszkańców, budżet przedsiębiorstw
	GO.1.5. Identyfikacja i likwidacja dzikich wysypisk	PGL LP	według kosztorysów					budżet Lasów Państwowych
	GO.2.1. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	mieszkańcy, WFOŚiGW	według kosztorysów					budżet własny mieszkańców, fundusze krajowe i UE
	GO.3.1. Działania edukacyjno-informacyjne dotyczące właściwego postępowania z odpadami w tym zwiększenia efektywności selektywnego zbierania u „źródła” oraz edukacja w zakresie minimalizacji produkcji odpadów poprzez drastyczne ograniczenie konsumpcji oraz kupowanie produktów trwałych	placówki oświatowe, przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne	według kosztorysów					budżet placówek oświatowych, budżet przedsiębiorstw odbierających odpady komunalne, fundusze krajowe i UE

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
IX ZASOBY PRZYRODNICZE	ZP.1.5. Usuwanie roślinności inwazyjnej	zarządzający obszarem	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet zarządzających obszarem
	ZP.2.1. Realizacja zapisów Planu Urządzenia Lasu, prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej	Nadleśnictwo	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet Nadleśnictwa
	ZP.2.2. Zachowanie i ochrona zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych oraz trwałości użytkowania w ramach prowadzonej zrównoważonej gospodarki leśnej	Nadleśnictwo	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet Nadleśnictwa
	ZP.2.3. Stały monitoring środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (pożary, choroby, szkodniki, nielegalne wysypiska odpadów)	Nadleśnictwo	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet Nadleśnictwa
	ZP.3.1. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów, prowadzenie kampanii edukacyjno-informacyjnej w celu podnoszenia świadomości w zakresie celów i korzyści trwale zrównoważonej gospodarki leśnej	placówki oświatowe, organizacje pozarządowe, Samorząd Województwa, RDLP	według kosztorysów					budżet placówek oświatowych, budżet organizacji pozarządowych, budżet województwa, budżet RDLP, fundusze krajowe i UE

Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny	Okres realizacji oraz koszty realizacji inwestycji (tys. zł.)*					Źródła finansowania
			2027	2028	2029	2030	2031-2034	
X ZAGROŻENIA POWAZNYMI AWARIAMI	ZPA.1.1. Przeciwdziałanie poważnym awariom (prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii)	WIOŚ, przedsiębiorstwa, PSP, policja	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet WIOŚ, budżet przedsiębiorstw, budżet PSP, budżet policji
	ZPA.1.2. Wsparcie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom	WIOŚ	według kosztorysów					budżet WIOŚ, fundusze krajowe i UE
	ZPA.1.3. Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii, PSP, specjalistyczne jednostki ratownictwa chemicznego	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet własny sprawców awarii, budżet PSP
	ZPA.1.4. Zapobieganie lub usuwanie skutków zanieczyszczenia środowiska w przypadku nieustalenia podmiotu za nie odpowiedzialnego	RDOŚ	według kosztorysów					budżet RDOŚ
	ZPA.2.1. Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	służby interwencyjne, WIOŚ, Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego, policja, PSP, placówki oświatowe	koszty w ramach zadań własnych i kosztorysów					budżet służb interwencyjnych, budżet WIOŚ, budżet Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, budżet policji, budżet PSP, budżet placówek oświatowych, fundusze krajowe i UE

źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych od instytucji i przedsiębiorstw

10. System realizacji programu ochrony środowiska

Właściwe wykorzystanie możliwych rozwiązań o charakterze organizacyjnym ma istotne znaczenie w procesie wdrażania programu i jego realizacji. Wprowadzenie zasad monitoringu umożliwi sprawną realizację działań, jak również pozwoli na bieżącą aktualizację celów programu oraz ograniczy negatywne oddziaływanie na środowisko planowanych zadań. Sformułowanie zasad zarządzania środowiskiem stanowi więc podstawę sprawnej realizacji i kontroli działań programowych.

Zarządzanie programem to sukcesywna realizacja następujących zadań:

1) Wdrożenie programu i jego realizacja, a w szczególności:
   - koordynacja przebiegu wdrażania i realizacji,
   - bieżąca ocena realizacji i aktualizacja celów,
   - raporty na temat wykonania programu.
2) Edukacja ekologiczna:
   - utworzenie systemu edukacji ekologicznej,
   - udostępnienie informacji o stanie środowiska,
   - publikacja informacji o stanie środowiska.

Do ogólnych działań ograniczających oddziaływanie w trakcie realizacji działań należą:

- w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w tym zwłaszcza w miejscach styku z ekosystemami szczególnie wrażliwymi na zmiany warunków siedliskowych.
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych.
- maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.
- odpowiedni wybór lokalizacji inwestycji oraz czas inwestycji uwzględniający zapisy dokumentów lokalnych oraz dokumentów wyższego szczebla.
- minimalizacja negatywnych oddziaływań inwestycji infrastrukturalnych wymaga (oczywiście nie jest to konieczne w przypadku każdej inwestycji) wcześniejszych terenowych inwentaryzacji zasobów środowiska przyrodniczego. Inwentaryzacja pozwoli na precyzyjne dostosowanie ogólnych zaleceń do realiów danego zadania inwestycyjnego i uniknięcie spowodowania znaczących szkód w środowisku przyrodniczym i wiążących się z tym komplikacji w trakcie realizacji poszczególnych inwestycji.
- w przypadku prac termomodernizacyjnych budynków czy remontów elewacji bądź pokrycia dachowego budynków należy przeprowadzić inwentaryzację ornitologiczną i chiropterologiczną.
- wykorzystanie rozwiązań technologicznych umożliwiających zachowanie istniejących stosunków wodnych.
- ograniczenie na etapie planowania i wykonawstwa wycinki drzew i krzewów oraz naruszania cennych siedlisk.
- w przypadku braku możliwości nienaruszenia siedlisk rzadkich/chronionych gatunków, należy wziąć pod uwagę możliwość przeniesienia populacji.
- nie należy prowadzić robót budowlanych w okresie lęgowym, jeśli na obszarze inwestycji lub w jej pobliżu gniazdują ptaki.
- w przypadku istotnego zagrożenia hałasem, mogącego płoszyć chronione gatunki zwierząt w okresie rozrodczym (i/lub powodujące ponadnormatywną emisję na terenach mieszkaniowych), należy rozważyć zastosowanie ekranów.

10.1. Współpraca z interesariuszami

Podczas tworzenia niniejszego dokumentu pozyskano dane od:

- Urzędu Miasta I Gminy Lutomiersk;
- Starostwa Powiatowego w Pabianicach;
- Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego w Łodzi;
- Okręgowego Urzędu Górniczego w Kielcach;
- Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Łodzi;
- Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska w Łodzi;
- Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu;
- Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi;
- Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy w Łodzi;
- Łódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Bratoszewicach;
- Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie;
- Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie;
- Nadleśnictwa Poddębice;
- Nadleśnictwa Grotniki;
- Polskich Sieci Elektroenergetycznych;
- PGE Dystrybucja S.A. Oddział Łódź;
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Łodzi;
- Zarządu Dróg Wojewódzkich w Łodzi.

W ramach opracowanego dokumentu wyznaczono zadania własne Gminy Lutomiersk oraz monitorowane, za których współrealizację odpowiedzialni będą m.in.:

- Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie,
- Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy,
- Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie,
- Policja,
- Placówki oświatowe,
- IUNG w Puławach,
- przedsiębiorstwa odbierające odpady komunalne.

10.2. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna stanowi jeden z podstawowych elementów realizacji polityki ochrony środowiska oraz zrównoważonego rozwoju. Jej znaczenie wynika zarówno z przepisów prawa krajowego, jak i zobowiązań międzynarodowych. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej nakłada na władze publiczne obowiązek ochrony środowiska oraz prowadzenia działań wspierających bezpieczeństwo ekologiczne obecnych i przyszłych pokoleń (art. 5 i art. 74). Jednocześnie każdemu zapewnia się prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

Istotnym kierunkiem działań w zakresie edukacji ekologicznej jest kształtowanie postaw sprzyjających odpowiedzialnemu korzystaniu z zasobów środowiska oraz zwiększanie świadomości społeczeństwa dotyczącej wpływu codziennych decyzji na stan środowiska i jakość życia. Edukacja ekologiczna obejmuje zagadnienia związane m.in. z ochroną klimatu, racjonalnym gospodarowaniem wodą, prawidłową gospodarką odpadami, ochroną różnorodności biologicznej, efektywnością energetyczną, gospodarką o obiegu zamkniętym oraz adaptacją do zmian klimatu.

Znaczenie edukacji ekologicznej podkreślają również dokumenty strategiczne Unii Europejskiej oraz zobowiązania międzynarodowe, w tym Agenda 2030 na rzecz Zrównoważonego Rozwoju, Konwencja o różnorodności biologicznej, Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu oraz Konwencja z Aarhus dotycząca dostępu do informacji, udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska.

Na poziomie krajowym działania w tym zakresie wpisują się w założenia Polityki Ekologicznej Państwa 2030, która wskazuje rozwój świadomości ekologicznej społeczeństwa jako jeden z kluczowych warunków skutecznej realizacji polityki środowiskowej. Dokument podkreśla konieczność prowadzenia edukacji ekologicznej przez administrację publiczną, jednostki systemu oświaty, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorców, z wykorzystaniem zarówno edukacji formalnej, jak i pozaformalnej oraz nieformalnej.

Szczególną rolę w kształtowaniu świadomości ekologicznej odgrywają placówki oświatowe. Edukacja ekologiczna prowadzona w przedszkolach i szkołach umożliwia rozwijanie wiedzy oraz postaw sprzyjających ochronie środowiska już od najmłodszych lat. Istotnym uzupełnieniem zajęć dydaktycznych są przedsięwzięcia praktyczne, takie jak warsztaty, zajęcia terenowe, konkursy, projekty edukacyjne, akcje sadzenia drzew, sprzątania terenów zielonych czy działania związane z selektywną zbiórką odpadów. Tego rodzaju inicjatywy pozwalają kształtować trwałe nawyki i zwiększają zaangażowanie dzieci i młodzieży w działania na rzecz ochrony środowiska.

Realizacja edukacji ekologicznej nie ogranicza się jednak wyłącznie do systemu oświaty. Ważną rolę odgrywają również jednostki samorządu terytorialnego, instytucje publiczne, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz lokalne media. Współpraca tych podmiotów umożliwia prowadzenie kampanii informacyjnych, warsztatów, szkoleń, pikników ekologicznych oraz innych wydarzeń promujących zrównoważony styl życia i odpowiedzialność za stan środowiska.

Realizacja działań edukacyjnych na poziomie gminy powinna koncentrować się przede wszystkim na:

- podnoszeniu świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu;
- promowaniu zasad gospodarki o obiegu zamkniętym oraz właściwego postępowania z odpadami;
- upowszechnianiu wiedzy dotyczącej oszczędzania energii i wody oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- wspieraniu działań na rzecz ochrony przyrody i bioróżnorodności;
- angażowaniu mieszkańców, szkół, przedsiębiorców oraz organizacji społecznych w inicjatywy proekologiczne;
- rozwijaniu partnerstw i kampanii informacyjno-edukacyjnych sprzyjających realizacji celów zrównoważonego rozwoju;
- promowaniu działań związanych z adaptacją do zmian klimatu, zwiększaniem retencji wód opadowych oraz ochroną zasobów wodnych.

Coraz większego znaczenia nabiera wykorzystanie nowoczesnych narzędzi komunikacji, takich jak strony internetowe, media społecznościowe, aplikacje mobilne czy platformy edukacyjne, które umożliwiają skuteczne dotarcie do różnych grup odbiorców oraz bieżące informowanie mieszkańców o prowadzonych działaniach i możliwościach aktywnego udziału w inicjatywach ekologicznych.

Skuteczna realizacja celów *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk na lata 2027-2030 z perspektywą na lata 2031-2034* wymaga aktywnego udziału mieszkańców oraz wysokiego poziomu świadomości ekologicznej. Edukacja ekologiczna stanowi jedno z kluczowych narzędzi służących kształtowaniu odpowiedzialnych postaw społecznych, promowaniu racjonalnego korzystania z zasobów środowiska oraz angażowaniu społeczności lokalnej w działania na rzecz ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu. Budowanie świadomości ekologicznej mieszkańców sprzyja trwałej zmianie zachowań, zwiększa skuteczność realizowanych przedsięwzięć oraz wzmacnia współodpowiedzialność za stan środowiska i jakość życia obecnych oraz przyszłych pokoleń.

Działania edukacyjne na terenie gminy Lutomiersk

Edukacja ekologiczna w gminie Lutomiersk prowadzona jest głównie przez placówki oświatowe i Gminny Ośrodek Kultury w Lutomiersku, ale również Nadleśnictwo Poddębice i Grotniki oraz Łódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego. W szkołach i przedszkolach położonych na terenie gminy przeprowadzono wiele działań i akcji informacyjno-edukacyjnych np. obchody Dnia Ziemi, Sprzątanie Świata. Szkoły uczestniczą w programach ekologicznych organizowanych przez instytucje działające na rzecz poprawy środowiska.

Na stronie internetowej gminy Lutomiersk https://samorzad.gov.pl/web/gmina-lutomiersk w zakładce „Alarmy, ostrzeżenia i komunikaty dotyczące jakości powietrza”, dostępne jest przekierowanie do portalu jakości powietrza Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego, za pośrednictwem, którego można uzyskać informacje o powiadomieniach dotyczących ryzyka wystąpienia przekroczeń dopuszczalnych stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Ponadto, prowadzona jest stała edukacja mieszkańców w zakresie prawidłowej segregacji odpadów. Rozdawane są ulotki dot. zasady segregacji w celu ułatwienia mieszkańcom prawidłowego segregowania odpadów.

W 2025 r. zostały utworzone 2 ekopracownie w ramach wygranych konkursów na dotację z dziedziny Edukacja Ekologiczna pn. „Nasze Ekologiczne Pracownie”. Ekopracownie

powstały w Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Szydłowie oraz w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Lutomiersku wchodzącej w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Lutomiersku. W Szkole Podstawowej im. Adama Mickiewicza w Szydłowie został utworzony punkt dydaktyczny w formie ogrodu zewnętrznego. W ekopracowni w Szkole Podstawowej im. Orła Białego w Lutomiersku uczniowie mogą prowadzić doświadczenia i obserwacje przyrodnicze, uczestniczyć w zajęciach ekologicznych oraz warsztatach tematycznych, realizować projekty związane z ochroną środowiska i ideą zrównoważonego rozwoju oraz korzystać z nowoczesnych pomocy dydaktycznych przydatnych w czasie zajęć (mikroskopy, zestawy badawcze, multimedia).

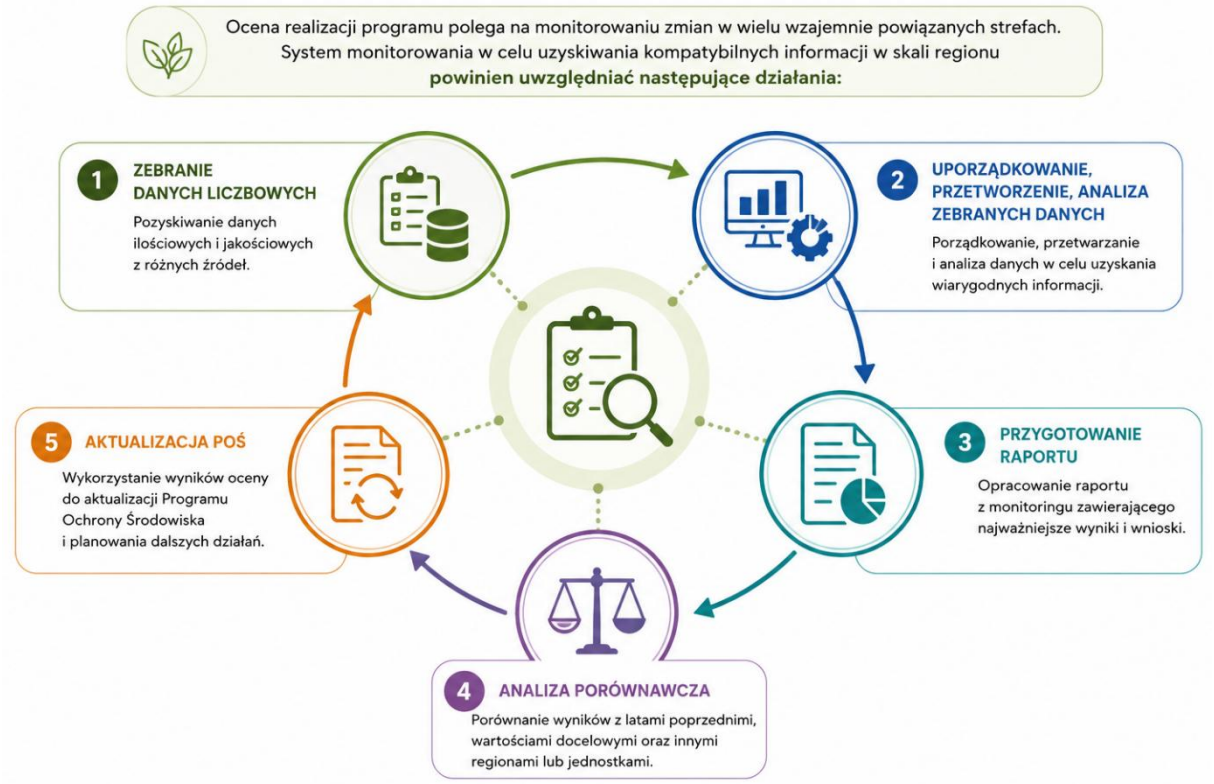
10.3. Sprawozdawczość

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. 2025 r. poz. 647 ze zm.) Burmistrz Miasta i Gminy Lutomiersk co 2 lata przedstawia Radzie Miejskiej w Lutomiersku Raport z realizacji Programu Ochrony Środowiska. Po przedstawieniu ww. raportu Radzie, należy skierować go do organu wykonawczego powiatu.

10.4. Monitoring realizacji programu

W celu przedstawienia stopnia realizacji Programu Ochrony Środowiska oraz zobrazowania zmian zachodzących w środowisku na terenie gminy Lutomiersk, należy posługiwać się wyznaczonymi wskaźnikami monitoringu. Wskaźniki te determinują wyznaczone zadania, których realizacja przyczyni się do poprawy stanu środowiska na terenie gminy.

Kontrola realizacji Programu Ochrony Środowiska wymaga oceny zarówno stopnia realizacji celów i zadań, jak i terminowości ich wykonania. Istotne znaczenie ma tu również analiza rozbieżności pomiędzy założeniami, a realizacją.

W celu kontroli nad terminową realizacją zadań określonych w niniejszym programie zaleca się dokonywanie analizy realizacji zadań *Programu* z uwzględnieniem mierników zestawionych w tabeli.

Tabela 37. Wskaźniki monitoringu *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk*

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa [2025 r.]	Wartość docelowa [2034 r.]
Ochrona klimatu i jakości powietrza					
1.	Zanieczyszczenia, dla których odnotowano przekroczenia stanu dopuszczalnego w strefie łódzkiej	-	GIOŚ (RWMŚ)	PM10, PM2,5, benzo(a)piren, ozon[1)]	brak przekroczeń
2.	Długość czynnej sieci gazowej ogółem	m	PSG Sp. z o.o.	72 471	bieżący monitoring
3.	Odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	gosp.	GUS	1 384	bieżący monitoring
4.	Liczba czynnych przystanków autobusowych	szt.	GUS	35 [2024 r.]	>35
5.	Liczba gminnych budynków pozostałych do termomodernizacji	szt.	Urząd Gminy i Miasta	20	>20
6.	Liczba lamp sodowych i rtęciowych pozostałych do wymiany	szt.	Urząd Gminy i Miasta	749	<749
Zagrożenie hałasem					
7.	Liczba punktów pomiarowych, w których wykonano badania hałasu w ramach PMŚ	szt.	GIOŚ (RWMŚ)	0	min. 1/rok
8.	Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej	km	GUS	39,6 [2024 r.][82]	>39,6
Promieniowanie elektromagnetyczne					
9.	Liczba osób narażonych na ponadnormatywne promieniowanie elektromagnetyczne	os.	GIOŚ (RWMŚ)	0	0
10.	Liczba punktów pomiarowych pól elektromagnetycznych	szt.	GIOŚ (RWMŚ)	1	1 lub >1/rok
Gospodarowanie wodami					
11.	% JCWP o złym stanie ogólnym	%	GIOŚ (RWMŚ)	100	0

[82] Brak danych w GUS na dzień 6.10.2026 r. za 2025 r., prawdopodobne udostepnienie danych 23.10.2026 r.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa [2025 r.]	Wartość docelowa [2034 r.]
12.	% JCWPd o słabym stanie chemicznym i ilościowym	%	GIOŚ (RWMŚ)	0	0
Gospodarka wodno-ściekowa					
13.	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności	%	GUS	91,9	>91,9
14.	Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m^3	GUS	44,0	<44,0
15.	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	GUS	508	bieżący monitoring
16.	Liczba zbiorników bezodpływowych	szt.	GUS	1 259	<1 259
Zasoby geologiczne					
17.	Liczba udokumentowanych złóż	szt.	PIG BIP	3	bieżący monitoring
18.	Liczba złóż skreślonych z zasobów	szt.	PIG BIP	3	bieżący monitoring
19.	Wydobycie surowców mineralnych	tys. ton	*Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce*	20,55	bieżący monitoring
Gleby					
20.	Powierzchnia gruntów: a) grunty rolne b) grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione c) grunty zabudowane i zurbanizowane d) grunty pod wodami e) tereny różne	ha	Starostwo Powiatowe w Pabianicach	a. 9 395 b. 3 135 c. 780 d. 83 e. 1	bieżący monitoring
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów					
21.	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca	kg	GUS	388	bieżący monitoring
22.	Masa odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów	%	GUS	43,6	>43,6
23.	Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu	%	ASGOK	40,18	64
24.	Ilość azbestu pozostałego do unieszkodliwienia	kg	Baza Azbestowa	2 157 454	<2 157 454

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Źródło danych do określenia wskaźnika	Wartość bazowa [2025 r.]	Wartość docelowa [2034 r.]
Zasoby przyrodnicze					
25.	Udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem	%	GUS	21,6	21,6 lub więcej
26.	Liczba pomników przyrody	szt.	CFROP	10	>10
27.	Powierzchnia gruntów leśnych	ha	GUS	3 252,75	>3 252,75
28.	Lesistość	%	GUS	23,7	>23,7
Zagrożenia poważnymi awariami					
29.	Liczba funkcjonujących zakładów o dużym ryzyku wystąpienie awarii zakładów i zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii	szt.	WIOŚ	0	bieżący monitoring
30.	Liczba poważnych awarii	szt.	WIOŚ	0	0

[1)] Przekroczenie poziom celu długoterminowego

źródło: opracowanie własne na podstawie danych: GIOŚ, WIOŚ, GUS, ASGOK, Bazy Azbestowej, PIG PIB, PSG Sp. z o.o., Urzędu Gminy i Miasta, Starostwa Powiatowego, RWMŚ, CRFOP

W tabeli poniżej przedstawiono harmonogram wdrażania *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk* obejmujący wyżej opisane, cykliczne działania. Harmonogram ten ma charakter ramowy. Możliwe są jego modyfikacje – np. częstsza weryfikacja listy przedsięwzięć lub wcześniejsza aktualizacja programu – w zależności od zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, a także od oceny postępów w zakresie osiągania celów programu.

Tabela 38. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk

Monitoring realizacji Programu								
Rok	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Realizacja celów i kierunków działań na lata 2027-2034	X	X	X	X	X	X	X	X
Aktualizacja celów i kierunków działań				Cele i kierunki na lata 2031-2034				Cele i kierunki na lata 2035-2038
Aktualizacja listy zadań w perspektywie czteroletniej				Lista na lata 2031-2034				Lista na lata 2035-2038
Monitoring stanu środowiska i bieżąca analiza mierników realizacji *Programu*	X	X	X	X	X	X	X	X

Monitoring realizacji Programu								
Rok	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Zbiorcza analiza mierników realizacji programu					X			
Ocena realizacji listy przedsięwzięć			X		X		X	
Raporty z realizacji *Programu*			X Raport za lata 2027-2028		X Raport za lata 2029-2030		X Raport za lata 2031-2032	

źródło: opracowanie własne

10.5. Źródła finansowania

Realizacja zadań ujętych w *Programie Ochrony Środowiska* wymaga zaangażowania środków finansowych pochodzących z różnych źródeł. W zależności od rodzaju przedsięwzięcia, beneficjenta oraz dostępności instrumentów wsparcia finansowanie może pochodzić ze środków własnych, krajowych lub europejskich. Skuteczna realizacja *Programu* będzie wymagała wykorzystywania możliwości łączenia różnych źródeł finansowania, w tym środków publicznych i prywatnych.

Przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, w szczególności zadania inwestycyjne, charakteryzują się często wysokimi kosztami realizacji, przekraczającymi możliwości finansowe jednostek samorządu terytorialnego. W związku z tym niezbędne jest pozyskiwanie środków zewnętrznych, które umożliwiają realizację inwestycji oraz zwiększają zakres i efektywność podejmowanych działań.

Do najważniejszych źródeł finansowania przedsięwzięć środowiskowych należą:

- środki własne jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów realizujących zadania;
- kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne;
- preferencyjne kredyty i pożyczki oferowane przez instytucje wspierające ochronę środowiska i rozwój jednostek samorządu terytorialnego;
- dotacje oraz inne formy wsparcia pochodzące z krajowych i zagranicznych funduszy publicznych;
- emisja obligacji komunalnych;
- środki Unii Europejskiej dostępne w ramach krajowych i regionalnych programów finansowanych z Funduszy Europejskich.

Środki własne

Podstawowym źródłem finansowania działań środowiskowych są środki własne podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań. Obejmują one w szczególności:

- budżet gminy,
- budżety jednostek organizacyjnych gminy,
- środki własne spółek komunalnych,

- środki własne przedsiębiorstw,
- środki właścicieli nieruchomości,
- środki organizacji pozarządowych i innych podmiotów realizujących zadania z zakresu ochrony środowiska.

Środki własne najczęściej stanowią wkład własny niezbędny do pozyskania dofinansowania ze źródeł krajowych lub europejskich.

Krajowe źródła finansowania

Krajowe instrumenty finansowe obejmują przede wszystkim środki pochodzące z budżetu państwa oraz instytucji wspierających przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska.

Do najważniejszych krajowych źródeł finansowania należą:

- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) – oferujący dotacje, pożyczki oraz inne instrumenty finansowe wspierające m.in. ochronę powietrza, gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami, ochronę przyrody, adaptację do zmian klimatu oraz edukację ekologiczną;
- Wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW) – finansujące przedsięwzięcia o znaczeniu regionalnym poprzez dotacje, pożyczki i preferencyjne instrumenty finansowe;
- środki budżetu państwa przekazywane w formie dotacji celowych oraz programów realizowanych przez administrację rządową;
- instrumenty finansowe oferowane przez Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) oraz inne krajowe instytucje finansowe, wspierające realizację przedsięwzięć inwestycyjnych;
- środki pochodzące z funduszy celowych oraz innych krajowych programów wsparcia.

Europejskie źródła finansowania

Istotnym źródłem finansowania przedsięwzięć środowiskowych są środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej.

Podstawowym dokumentem określającym zasady wykorzystania Funduszy Europejskich w Polsce jest Umowa Partnerstwa na lata 2021–2027, która wyznacza kierunki wykorzystania środków polityki spójności oraz innych funduszy unijnych.

W ramach obowiązującej perspektywy finansowej Fundusze Europejskie obejmują w szczególności:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR),
- Fundusz Spójności (FS),
- Europejski Funduszu Społecznego Plus (EFS+),
- Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (FST),
- Europejski Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury (EFMRA).

Na podstawie tych funduszy realizowane są krajowe i regionalne programy operacyjne, w tym m.in.:

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla poszczególnych województw,
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej,
- program Interreg,

- program LIFE wspierający przedsięwzięcia z zakresu ochrony środowiska, klimatu i różnorodności biologicznej,
- program Horyzont Europa, finansujący badania naukowe i innowacje, w tym rozwiązania środowiskowe,
- Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) wdrażany w Polsce poprzez Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO).

Środki europejskie stanowią obecnie jedno z najważniejszych źródeł finansowania inwestycji środowiskowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa komunalne, organizacje pozarządowe oraz inne podmioty.

Pozostałe źródła finansowania

Uzupełnieniem krajowych i europejskich źródeł finansowania mogą być również inne instrumenty wspierające realizację przedsięwzięć środowiskowych. Należą do nich w szczególności:

- partnerstwo publiczno-prywatne (PPP);
- środki Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI);
- środki Banku Gospodarstwa Krajowego przeznaczone na finansowanie inwestycji;
- Fundusze Norweskie oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
- środki fundacji, organizacji międzynarodowych i innych instytucji finansujących przedsięwzięcia środowiskowe;
- finansowanie prywatne oraz mechanizmy ESCO stosowane w projektach związanych z efektywnością energetyczną;
- środki przeznaczone na realizację zadań wynikających z ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej, wspierające przedsięwzięcia związane z adaptacją do zmian klimatu, zwiększaniem odporności na zagrożenia naturalne, ochroną infrastruktury krytycznej oraz bezpieczeństwem mieszkańców.

Dobór źródeł finansowania powinien być każdorazowo dostosowany do charakteru planowanego przedsięwzięcia, rodzaju beneficjenta, wymagań programu finansującego oraz aktualnie dostępnych instrumentów wsparcia. W praktyce większość przedsięwzięć realizowana jest przy wykorzystaniu kilku źródeł finansowania jednocześnie, co umożliwia efektywne wykorzystanie dostępnych środków oraz zwiększa szanse na realizację inwestycji.

Spis tabel

Tabela 1. Dane demograficzne....15
Tabela 2. Rodzaje zanieczyszczeń oraz źródła zanieczyszczeń powietrza. 22
Tabela 3. Charakterystyka sieci gazowej na terenie gminy Lutomiersk 26
Tabela 4. Klasyfikacja stref zanieczyszczeń powietrza w zależności od poziomów stężeń zanieczyszczenia uzyskanych w rocznej ocenie jakości powietrza....34
Tabela 5. Kryteria klasyfikacji stref ze względu na ochronę zdrowia ludzi w zakresie: SO_2, NO_2, CO, C_6H_6, PM10, PM2,5, Pb, As, Cd, Ni, B(a)P i O_3....35
Tabela 6. Kryteria dodatkowej klasyfikacji stref dla ozonu (O_3) ze względu na ochronę zdrowia ludzi (w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego - do osiągnięcia w 2020 roku) 36
Tabela 7. Wynikowe klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej za lata 2022-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia....37
Tabela 8. Zestawienie informacji dotyczących obszarów przekroczeń dla poszczególnych zanieczyszczeń w latach 2022-2025 w sferze łódzkiej z uwzględnieniem kryterium określonego w celu ochrony zdrowia ludzi....37
Tabela 9. Klasy strefy łódzkiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2022-2025 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin....39
Tabela 10. Zestawienie sytuacji przekroczeń w strefie łódzkiej z uwzględnieniem kryterium ochrony roślin w latach 2022-2025 – zanieczyszczenie O_3 poziom celu długoterminowego .39
Tabela 11. Stężenia zanieczyszczeń powietrza w gminie Lutomiersk w latach 2022-2025, uzyskane na podstawie modelowania matematycznego....40
Tabela 12. Dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od przeznaczenia terenu....52
Tabela 13. Zakresy częstotliwości pól elektromagnetycznych, dla których określa się parametry fizyczne charakteryzujące oddziaływanie pól elektromagnetycznych na środowisko oraz dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych, charakteryzowane przez dopuszczalne wartości parametrów fizycznych dla miejsc dostępnych dla ludności. 59
Tabela 14. Stacje bazowe na terenie gminy Lutomiersk....60
Tabela 15. Charakterystyka sieci elektroenergetycznych na terenie gminy Lutomiersk....61
Tabela 16. Wyniki pomiarów PEM w Lutomiersku w roku 2023 i 2025 63
Tabela 17. Jednolite Części Wód Powierzchniowych znajdujące się na obszarze gminy Lutomiersk....66
Tabela 18. Ocena stanu JCWP na terenie gminy Lutomiersk....75
Tabela 19. Cele środowiskowe ustanowione dla JCWP odnoszące się do obszarów chronionych na omawianym terenie 79
Tabela 20. Charakterystyka JCWPd w obrębie gminy Lutomiersk....79
Tabela 21. Charakterystyka GZWP w obrębie gminy Lutomiersk 80
Tabela 22. Kompleksowa ocena stanu JCWPd w obrębie, której znajduje się gmina Lutomiersk....82
Tabela 23. Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025....85
Tabela 24. Ujęcia wód podziemnych wykorzystywane do zaopatrzenia mieszkańców w wodę....86
Tabela 25. Wykaz złóż surowców zlokalizowanych na terenie gminy Lutomiersk....91
Tabela 26. Użytkowanie powierzchni ziemi na terenie gminy Lutomiersk....95

Tabela 27. Rodzaj i ilość zebranych odpadów komunalnych na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025 102
Tabela 28. Charakterystyka obszaru chronionego krajobrazu na terenie gminy Lutomiersk....110
Tabela 29. Charakterystyka pomników przyrody na terenie gminy Lutomiersk 113
Tabela 30. Struktura gruntów leśnych na terenie gminy Lutomiersk 118
Tabela 31. Zestawienie przedsięwzięć realizowanych w budynkach istniejących położonych na terenie gminy Lutomiersk w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”.....126
Tabela 32. Najważniejsze problemy w ostatnich latach na terenie gminy Lutomiersk w zakresie poszczególnych komponentów środowiska 128
Tabela 33. Najważniejsze sukcesy środowiskowe w ostatnich latach na terenie gminy Lutomiersk w zakresie poszczególnych komponentów środowiska 131
Tabela 34. Wykaz kierunków interwencji, celów oraz zadań wyznaczonych w ramach POŚ dla Gminy Lutomiersk 135
Tabela 35. Harmonogram realizacji zadań własnych wraz z ich finansowaniem....144
Tabela 36. Harmonogram realizacji zadań monitorowanych wraz z ich finansowaniem.....151
Tabela 37. Wskaźniki monitoringu *Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk*.164
Tabela 38. Harmonogram wdrażania Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Lutomiersk....166

Spis rysunków

Rysunek 1. Gmina Lutomiersk w podziale na obręby ewidencyjne 8
Rysunek 2. Położenie gminy Lutomiersk na tle powiatów 10
Rysunek 3. Średnie temperatury, opady oraz prędkość wiatru na terenie gminy Lutomiersk 12
Rysunek 4. Róża wiatrów w gminie Lutomiersk 13
Rysunek 5. Średnia temperatura powietrza mierzona w latach 1979-2025 na terenie gminy Lutomiersk 14
Rysunek 6. Średnie opady mierzone w latach 1979-2025 na terenie gminy Lutomiersk 14
Rysunek 7. Liczba ludności gminy Lutomiersk w latach 2016-2025 15
Rysunek 8. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem 16
Rysunek 9. Rodzaje źródeł ciepła na terenie gminy Lutomiersk 25
Rysunek 10. Drogi na terenie gminy Lutomiersk 29
Rysunek 11. Lokalizacja punktów pomiarowych w województwie łódzkim wykorzystanych w ocenie za rok 2025 36
Rysunek 12. Mapa temperatury na głębokości 2000 metrów pod powierzchnią terenu 43
Rysunek 13. Średni czas nasłonecznienia w ciągu roku na terenie Polski 44
Rysunek 14. Mapa nasłonecznienia Polski 45
Rysunek 15. Strefy energetyczne warunków wiatrowych 47
Rysunek 16. Lokalizacja turbin wiatrowych na terenie gminy Lutomiersk 48
Rysunek 17. Linie elektroenergetyczne na tle gminy Lutomiersk 61
Rysunek 18. Układ hydrologiczny gminy Lutomiersk 65
Rysunek 19. JCWP oraz zlewnie na terenie gminy Lutomiersk 66
Rysunek 20. Obszary zagrożenia powodziowego na terenie gminy Lutomiersk 69
Rysunek 21. Zagrożenie suszą rolniczą na terenie gminy Lutomiersk 71
Rysunek 22. Zagrożenie suszą atmosferyczną na terenie gminy Lutomiersk 71
Rysunek 23. Zagrożenie suszą hydrologiczną na terenie gminy Lutomiersk 72
Rysunek 24. Zagrożenie suszą hydrogeologiczną na terenie gminy Lutomiersk 72
Rysunek 25. Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Lutomiersk 73
Rysunek 26. GZWP na terenie gminy Lutomiersk 81
Rysunek 27. Liczba zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Lutomiersk w latach 2022-2025 87
Rysunek 28. Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Lutomiersk 97
Rysunek 29. Osiągnięte poziomy przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w latach 2021-2025 oraz wymagane do 2033 r. 104
Rysunek 30. Ilość zinwentaryzowanych, unieszkodliwionych i pozostałych do unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Lutomiersk 105
Rysunek 31. Lokalizacja form ochrony przyrody tle gminy Lutomiersk 115
Rysunek 32. Krajobrazy priorytetowe wyznaczone w ramach projektowanego „Audytu krajobrazowego województwa łódzkiego 117
Rysunek 33. Obszar leśny i zadrzewiony na terenie gminy Lutomiersk 119